14416

347
O-67

4 Druhu
1889

مجلهٔ احکام عدلیه

ՕՍՄԱՆԵԱՆ
ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ՕՐԻՆԱԳԻՐՔ

ՀԱՏՈՐ ՀՈՐՈՐԴ

ԳԻՐՔ Ժ. — ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ

ԹԱՐԳՄԱՆԵԱՑ

Ա. ՆԻԿՈՂԱՅՈՍ ԹՈՐՈՍԱՑԵԱՆ

ՀՐԱՏԱՐԱԿԻՉ

ԲԻՒԶԱՆԴ Մ. ՊՕԶԱՃԵԱՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ս. ԵԱԶՃԵԱՆ

1891

7238

ՏՊԱՐԱՆ
ՍՏԵՓԱՆ ԵԱՋՃԵԱՆ
Էակի Զապրիյէ փողոց
63 Թիւ 63
Տպարանս Տաճկ. Հայ. Ցուն. և Գաղ. տառեր ունենալով, պատրաստ է ամեն տեսակ գործ հրատարակել խիստ գոհացուցիչ պայմաններով։

ՊՐԻՄ-ԻԼԼԱՀԻ-Ր-ՐԱՀՄԱՆԻ-Ր-ՐԱՀԻՄ

ՄԵՁԵԼԼԵԻ ԱՀՔԵԱՄԸ ԱՏԼԻՅԵ

ՍՈՒՐՔԻՔԻ ԽԱԴԴԸ ՀԻՄԱՑՈՒՆ

‘‘Մուճիպինճէ ամէլ օլուճա,,

ՔԻԹԱՊԸ ԱՃԻՐ

ԷՆՎԱՒ ՇԻՐՔԵԱԹԱ ՏԱԻՐ ՕԼՈՒՊ ՊԻՐ ՄՈՒԳԱՏՏԷՄԷ ԻԼԷ ԻՒԻ ՊԱՊՐ ՀԱՎԻ ՏԻՐ

ՄՈՒԳԱՏՏԷՄԷ

ՊԱԶԸ ԸՍԴԸԼԱՀԱՔՐ ՖԸԴՀԻՅԷ ՊԷՅԱՆԸՆՏԱ ՏԸՐ

ՅԱՆՈՒՆ ՈՂՈՐՄԱԾԻՆ ԵՒ ԳԹԱԾԻՆ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՔԱՂԱՔԱՑԻՆ ՕՐԻՆԱԳԻՐՔ

ՊԱՏՃԷՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ԻՆՔՆԱԳՐԻՆ

‘‘Թող ըսատ այամ գործադրուի,,

ՔԻՐՔ ՏԱՄՆԵՐՈՐԴ

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ
ՆԱԽԱՇԱՒԻՂ ՏՐԱՄԱԴՐՈՒԹԻՒՆՔ

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԻՆՉ ԻՆՉ ՅԱՏԿԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆՔ

Յօդ. 1045. — Շէր+էր (ընկերութիւն, ընկերակցութիւն) էապէս կը նշանակէ թէ բան մը մէկէ աւելի մարդոց կը յատկանայ և այդ մարդիկ

Մաս. 1045. — Շէր+էր, Փի-լ-ասլ պիրտէն զիւտատէ քիմսէլէրէ պիր չէյլէն իմթիասաը վէ անլարըն օլշէյ իլէ իլմիյազը սըր։

նոյն բանով կը գտտանին յայլոց։

Սակայն Շէյ+էրի բառն, իբր իրաւագիտական ատացուած հասարակօրէն կը նշանակէ նաև Ափոը Շէյ+էր (ընկերութիւն կազմել) որ պատճառ լինի մի այսպիսի յատկացման։

Հետևապէս, Շէյ+էրն երկու տեսակի կը բաժնուի բացարձակապար։

Առաջինն է Շէյ+էրի Փէ (Տիրակցական ընկերութիւն), որ կը կազմուի սեպհականութեան միջոցներէն միոյն, ինչպէս գնուճն, նուիրընկալութիւն, և այլն։

Երկրորդն է Շէյ+էրի ափո (Պայմանագրական ընկերութիւն), որ կը կազմուի ընկերակցաց փոխադարձ հաւանութեամբ, այն է առաջարկ եւ ընդունելութեամբ։

Այն երկու տեսակ ընկերութեանց վրայով մանրամասնօրէն պիտի խօսուի իւրեանց յատուկ գլխոց մէջ։

Առնցմէ զատ կայ նաև Շէյ+էրի էպահա (Թոյլատրական ընկերութիւն), — էապէս մէկուն անհատական սեպհականութիւնը չեղող ֆոպահ բաներն՝ որպիսի է ջուրը՝ ամեն մարդ կրնայ

ֆագադ էօյլէ պիր իմթիհասա սէպէպ օլան ագաը չիրքէթ մանասընատա տաճի ուրճի ու ըպըլատ վիւսթամէլ տիր։

Պինաէն ալէյհ, մուդտան չիրքէթ իքի գըսմա թագսիմ օլունուր։

Պիրի Շէյ+էրի փէ տըր քի իչթիրա վէ իմթիհասէ կիսի էսպապը թէմէլիւքաէն պիրի իւէ հասըլ օլուր։

Տիկէրի Շէյ+էրի ափո տըր քի չէրիքլէր պէյնինատ իճապ ու գապուլ իւէ հասըլ օլուր։

Իքիսինին տաճի թահսիլաթը պապը մահասուլ-ըընատա կէլիր։

Պունլարտան պաշգա պիրտէ Շէյ+էրի էպահա վար տըր, քի միւսահ օլան եանի սու կիսի գիւ-ը-սաւ քիմսինէնին միւքի օլմայան չէյլէրի ախզ ու իհրաշ իւէ թէմէլիւքէ սալահըյէթէ՝

առնուլ և ձեռք բերել, որով ամենէքին հաւասար իրաւունք կ՝ունենան սեպհականութեան։ Ահա այն հասարակային իրաւունքն է որ կը կոչուի Շէյ+էրի էպահա։

Ծօդ. 1046։— Գըմրի (բաժանումն), կը նշանակէ բաժնել։ Գըմրիի սահմանն և մանրամասնութիւնք պիտի բացատրուին առանձին գըլխոյ մը մէջ։

Ծօդ. 1047։— Հէյբ (նըստրոց), կը նշանակէ պատկառանք և կամ ցանկ։ Այս բառն յոգնակին է Հըբան։

Ծօդ. 1048։— Մըրէթ (անցորդք), կը նշանակէ հասարակաց ճամբէն անցուդարձ ընողներն։

Ծօդ. 1049։— Գանըն (խոդովակ), կը նշանակէ ստորերկրեայ փողրակ կամ ադուզայ որք ջուր վազցնելու կը ծառայեն։ Սորա յոգնակին է Գանավըր։

Ծօդ. 1050։— Մէսէննէր կը նշանակէ սահման, ջըրամբար և ջուրի առուներուն եզերքը։ Սորա յոգնակին է Մէսէննէյըր։

Ծօդ. 1051։— Իհեա (կեանդանացունել), կը նշանակէ չէնցուներ, այսինքն՝ հողը

Մաս. 1046։ — Գըմրի, թագսիմ ակմէք տիր։

Թարիփ ու թաֆսիլի պապը մահասուսնատա կէլիր։

Մաս. 1047։ — Հէյբ, տիվար վէ թահթապէրտէ վէ չիփ ակմէք տիր։ Ձէմի Հըբան կէլիր։

Մաս. 1048։ — Մըրէթ, տանէ վէզինինտէն դարիգը տանիտան միւրուր ու ուպուր խէնդէր տիր։

Մաս. 1049։ — Գանըն, եէրտէ սու իճրա խէճմէք քիւնկ վէ քեարիզ տիր։ Ձէմի Գանավըր կէլիր։

Մաս. 1050։ — Մէսէննէր, սինօր վէ սու պէնտի վէ սու խարգելարընըն քէնարլարը տէմէք տիր։ Ձէմի Մէսէննէյըր կէլիր։

Մաս. 1051։ — Իհեա, իմար տէմէք տիր, քի էրտիվի զերտաթա սալհն գըլ-

մշակելի վիճակի մը վերածել։

Ծօդ. 1052.—Թահձիլ (ջերմացնել), կը նշանակէ հոդին շուրջը քար կամ ուրիշ բաներ դնել՝ օտար ոտնձգութիւններէ զերծ կացուցանելու համար։

Ծօդ. 1053. — Ինֆոփ (սրճեռւցանել), կը նշանակէ լաստացուածքը կամ դրամը ծախսել։

Ծօդ. 1054.—Նոֆոփ (Սրճեռնդ, օրապահիկ), կը նշանակէ կենսական պիտոյից և ապրուստի համար ծախսելի դրամ, պարէն, պաշար և այս կարգի բաներ։

Ծօդ. 1055. — Թէֆապէլ կը նշանակէ գործ մը յանձն առնուլ կամ ստանձնել։

Ծօդ. 1056.—Մէֆվէղէյն կը կոչուին այն անձինք որք իրենց մէջ կը կազմեն այնպիսի ընկերութիւն մը յորում դրուած դրամագլուխները հաւասար են և չահերն հաւասարապէս պիտի բաշխուին։

Ծօդ. 1057.—Րէօ-է-ֆալ, կը նշանակէ դրամագլուխ։

Ծօդ. 1058. — Րէպհ, կը նշանակէ չահ կամ վաստակ։

Ծօդ. 1059.— Իպոթ (դրամագործ)։

Մաս. 1052. — Թահձէր, երկպիսի պաշտպան քիմէոնէ վազը եկած իմմէմէք իչին էմթաֆընա թաշ վէ սայր նէսնէ վազ իմմէք սիր։

Մաս. 1053. — Ինֆոփ, մալը խարճ ու սարֆի իմմէք սիր։

Մաս. 1054. — Նոֆոփ, հավայիճէ վէ թէյյիւճէ սարֆ օլունաճագ պէչէ վէ պատ վէ ղախիրէ մադուլէսի սիր։

Մաս. 1055. — Թէֆապէլ, պիր իչի թէահհիւտ ու իլթիզամ իմմէք սիր։

Մաս. 1056. — Մէֆվէղէյն, ադամը չիրքէթի միւֆավէղա խանէներ սիր։

Մաս. 1057. — Րէօ-է-ֆալ, ակրմայէ ատմէք սիր։

Մաս. 1058.—Րէպհ, ֆայիէ վէ քեսր ատմէք սիր։

Մաս. 1059. — Իպոթ, մատուռթիւն), կը նշանակէ այն պայմանագրութիւնն յորում մարդ մ'ուրիշ մէկուն դրամագլուխ կուտայ պայմանաւ որ գոյանալի չահն իրե՛ն պիտի վերաբերի։ Տրուած դրամագլուխը կը կոչուի Պէոսա, դրամագլուխ առնող մարդը՝ Մէ–պոթ (դրամատու), իսկ դրամագլուխն առնող մարդը՝ Մէ–րէպոթ (դրամընկալ)։

պիր քիմսէնին՝ քեարը թէմամէն քէնտիսինէ ատա օրմագ իւզրէ տիկէր քիմսէնէյէ սէրմայէ վիրմէսի տիր, քի սէրմայէյէ Պէոսա, վէ վիրէն քիմսէյէ Մէ–պոթ, վէ ալան քիմսէնէյէ Մէ–րէպոթ սէնիլիր։

ՊԱՊԸ ԷՎՎԷԼ

ՇԻՐՔԷԹԻ ՄԻԼՔ ՊԷՅԱՆԸՆՏԱ ՕԼՈՒՊ ԻՒՋ ՖԱՍԼԸ ՄԻՒՇԹԷՄԻԼ ՏԻՐ

ԳԼՈՒԽ ԱՌԱՋԻՆ

ՏԻՐԱԿՑԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՏՈՒԱԾ ԱՌԱՋԻՆ

Տիրակցական ընկերութեան սահմանը եւ բաժանումը

Ծօդ. 1060. — Տիրակցական ընկերութիւնն է իրաց մ'ին վիճակն յորում բան մը մէկէ աւելի մարդոց միջեւ ընկերական կը

ՖԱՍԼԸ ԷՎՎԷԼ

Շիրքէթի միլլին բարիֆ ու բազսիմի պէյաններնտա տըր։

Մաս. 1060. — Շէրէէրէ ֆէէ, էսպապը թէմէլլիւքատէն օլան իչմիրա վէ իմթիհադ վէ գապուլը վասըյէէթ վէ թէվարիւս կիսլի

լինել, այսինքն՝ նոյն բանն այն մարդոց կը յատկանայ սեպհականութեան միջոցներէն մէովն, ինչպէս գնելով, նուէր կամ կտակ ընդունելով, ժառանգելով, եւ կամ ինչքերն իրարու խառնելով՝ այնպէս որ կարելի չլինի զայնս իրարմէ որոշել եւ զատել, եւ կամ նոյն կերպիւ ընչից յիրեար խառնուելոյն։

Զոր օրինակ, եթէ երկու մարդիկ բան մը գնեն, կամ եթէ մէկն անոնց նուիրէ կամ կտակէ զայն եւ անոնք ալ ընդունին, և կամ եթէ բան մը երկու մարդոց ժառանգօրէն փոխանցի, — այդ իրն անոնց միջեւ ընկերական կը լինի, և անոնք այդ իրին մէջ բաժնեակը և ընկերակից կը լինին, իսկ անոնցմէ իւրաքանչիւրը կը լինի միւսին տիրակից։

Նմանապէս եթէ երկու մարդիկ իրենց արմտիքներն իրարու հետ խառնեն, և կամ եթէ երկուքին արմտիքներն որև իցէ կերպով մը իրարու հետ խառնուին, ինչպէս եթէ պարկերը ծակին, - այս կամաւ կամ դիպուածաւ խառնուած արմտիքներըն ընկերական կը լինին այն երկու մարդոց միջեւ։

Օր. 1061. — Երբ մարդու մը մէկ ոսկին ուրիշին վերաբերող նոյնատեսակ երկու ոսկւոց հետ խառնուի՝ այնպէս որ կարելիչը լինի իրարմէ զանազանել զայնս, - եթէ երկու ոսկիները սէպսէպէ, եախօտ խալղու իմիթիլադը էմվալ իլէ, եանի՝ մալլարը էչքաթիկերէ գաալիլի թէմեիզ ու թէֆրիգ օլմայաճագ սուրէթտէ գարըչմըրմագ վէ եախօտ մալլար օլ սուրէթտէ էչքատիկէրէ գարըչմագ իլէ, պիր չէյլին՝ պիրտէն զիեատէ քիմսէյէր պէյնինտէ միւշթէրէք, եանի, օլ չէյլին անլարա մախսուս օլմասը տըր։

Մէսէլա, իքի քիմսէ պիր մալը իշթիրա եախօտ պիրի անլարա հիպէ եա վասըյէթ իտիպտէ՝ անլար տախի գազուլ իմսէ, վէ եախօտ պիր մալ իքի քիշիէ մէվրուս օլսա, օլ մալ անլարըն պէյնինտէ միւշթէրէք օլուր, վէ անլար օլ մալտա հըսէտսաք վէ միւթէշարիք, վէ հէր պիրի անտա տիկէրինէ միւշարիք օլուրլար։

Քէզալիք իքի քիմսէնէ զախիրէլէրինի պիրպիրինէ գարըշտըրսա, եախօտ չուվալլարը տէլինմէք կիպի պիր վէճնիլ իքիսինին զախիրէլէրի պիրպիրինէ գարըշսա, իշպու մախլուդ վէ մութէթիդ զախիրէ իքիսի պէյնինտէ մալը միւշթէրէք օլուր։

Մաս. 1061. — Պիր քիմսէնին պիր ալթունու տիկէրին օլ հինտէն օլսն իքի ալթունու իլէ գարըչըպտա՝ թէմեիզի գաալիլ օլմասըլը հալտա իքիսի զայի օլսա, գալսն պիր ալ ներն կորսուին, մնացեալ մէկ ոսկին անոնց միջև ընկերական կը լինի մէկ երրորդի և երկու երրորդի համեմատութեամբ. ուստի և երկու երրորդն կը վերաբերի երկու ոսկիներուն տիրոջը, իսկ մէկ երրորդը՝ մէկ ոսկւոյն տիրոջը։

Օր. 1062. — Տիրակցական ընկերութիւնը կը ստորաբաժանուի երկու մասերու, որք են Իթրնէութէյ (կամայական) և Ձէպէյէ (Անկամայ)։

Օր. 1063. — Շէրէքէի էթրնէութէյնէ (կամայական ընկերութիւն) կը նշանակէ այն ընկերակցութիւնն որ կը կազմուի ընկերակցաց արարքովը, որպիսի է այն ընկերակցութիւնն որ կը կազմուի գնմամբ, նուիրընկալութեամբ, կտակընկալութեամբ և կամ կամաւոր խառնմամբ, որպէս վերը ըսուեցաւ։

Օր. 1064. — Շէրէքէի ձէպէյնէ (Անկամայ ընկերութիւն) կը կոչուի այն ընկերակցութիւնն որ կը կազմուի ոչ թէ ընկերակցաց արարքովը, այլ ուրիշ պատճառաւ, որպիսի է այն ընկերակցութիւնն որ կը կազմուի ժառանգութեամբ և կամ երկու իրաց՝ դիպուածով խառնուելով։

Մաս. 1062. — Շիրքէթի միւլք իթրնէութէյ վէ ձէպէյէ գըսմլարընա թագսիմ օլունուր։

Մաս. 1063. — Շէրէքէի իթրնէութէյնէ, միւթէշարիքլէրին ֆիիլլէրի իլէ հասըլ օլան իշթիրաք տըր. նիթէքիմ, պէր վէճհի պալէա իշթիրա վէ իթթիհատ վէ գալուլը վասըյէթի իլէ խալդը էմվալ սուրէթլէրինտէ հասըլ օլան իշթիրաք կիպի։

Մաս. 1064. — Շէրէքէի ձէպէյնէ՝ միւթէշարիքլէրին ֆիիլլէրի իլէ օլմայըպ պաշգա սէպէպ իլէ հասըլ օլան իշթիրաք տըր. նիթէքիմ, թէվարիւս վէ իխթիլադը մալէյն սուրէթլէրինտէ հասըլ օլան իշթիրաք կիպի։

ծաւ՝ իրարու հետ խառնուելովին։

Յօդ. 1065. — Կամայական ընկերութիւն կը նկատուի այն ընկերակցութիւնն որով մէկէ աւելի աւանդապահներ յանձն կ՚առնուն պահպանել մեւնոյն աւանդը։ Բայց եթէ հովը փչելով՝ մարդու մը զգեստն ընկերական տան մը մէջ կամ վրան նետէ, այն զգեստը պահելու մասին նոյն տան տէրերուն ընկերակցութիւնը կը նկատուի ակամայ ընկերութիւն։

Յօդ. 1066. — Տիրակցական ընկերութիւնը դարձեալ կը տարբերուի երկու մասերու, որք են Շէրէհէրի այն (Որոշ իրաց ընկերութիւն) և Շէրէհէրի պէյն (Պահանջից ընկերութիւն)։

Յօդ. 1067. — Շէրէհէրի այն, կը նշանակէ որոշ և գոյութիւն ունեցող առարկայի մը ընկերակից ըլլալ, որպիսի է այն ընկերակցութիւնն որով երկու մարդիկ՝ անհատ բաժիններ կ՚ունենան ոչխարի մը կամ ոչխարաց հօտի մը մէջ։

Յօդ. 1068. — Շէրէհէրի պէյն, կը նշանակէ պահանջից կամ առնելեաց մէջը ընկերակից ըլլալ, որպիսի է այն ընկերակցութիւնն որով երկու անձինք այսքան դահեկան առնելիք կ՚ունենան մարդու մը վրայ։

Մաս. 1065. — Միւթէաահիտ վէտիէրին՝ վէտըայը հընգամա իշթիրաքլարը՝ չիրքէթի իսթիհարիյէ գապիլինաէն տիր։ Էմմա րուզկեար էսիլ տէ՝ պիր քիմսէնէնին ճամէսինի պիր միւշթէրէք խանէյէ աթաա, օլ խանէ սահիպլէրինին օլ ճամէյի հընգամա իշթիրաքլարը՝ չիրքէթի ճէպրիյէ գապիլինաէն օլուր։

Մաս. 1066. — Շիրքէթի միլք Շէրէհէրի այ վէ Շէրէհէրի պէյն գըսմլարընա տաբի թագսիմ օլունուր։

Մաս. 1067. — Շէրէհէրի այ, մուայյէն վէ մէվճուտ օլան մալտա իշթիրաք տըր, իքի քիշինին պիր գոյունուա, եախօտ պիր սիւրիւ գոյունուա չայխան իշթիրաքլարը կիսի։

Մաս. 1068. — Շէրէհէրի պէյն, ալաճագտա իշթիրաք տըր, իքի քիշինին պիր քիմսէնէ գիմմէթինտէ ալաճագլարը օլան չու գատար ղուրուչտա իշթիրաքլարը կիսի։

ՀԱՏՈՒԱԾ ԵՐԿՐՈՐԴ

Ընկերական որոշ իրաց սեպհականութեան եղանակին վրայ

Յօդ. 1069. — Ինչպէս որ Դ–ւէ սեպհականութեան մը բացարձակ տէր եղող մարդն ըստ հաճոյս կրնայ տնօրինել զայն, նոյնպէս և ընկերական Դ–ւէ սեպհականութեան տիրակից համահաճութեամբ կրնան տընօրինել զայն։

Յօդ. 1070. — Ընկերական տան մը տիրակից կրնան ի միասին բնակիլ մէջը· բայց եթէ անոնցմէ մին այն տունէն ներս օտար մարդ մտցունել ուզէ, միւսն կրնայ թոյլ չտալ։

Յօդ. 1071. — Ընկերական Դ–ւէ սեպհականութեան մը բաժնետէրց մին՝ միւսին հաւանութեամբ՝ կրնայ բացարձակօրէն գործածել զայն· բայց ըստ օրինի չը կրնար այդ բաժնետիրոջ ընտաեաըեր կերպիւ գործածել զայն։

մէնէք գիմմէթինտէ ալաճագլարը օլան չու գատար ղուրուչտա իշթիրաքլարը կիսի։

ՓԱՍԼԸ ՍԱՆԻ

Այլոց միաշրիքիքինին քիֆիյէթի բհսարրիւֆի պէյանընուտա տըր

Մաս. 1069. — Պիր Դէֆէ միւսթէգըլլէն սահիպլի օլան քիմսէ նասըլ քի քէյֆի – մեհէչա թէսարրիւֆ իտէրսէ, միւքի միւշթէրէքտէ տախի սահիպլէրի պիր–իթթիֆագ օլ վէճհիլէ թէսարրիւֆի իտէրլէր։

Մաս. 1070. — Պիր միւշթէրէք խանէտէ սահիպլէրի պիրլիքտէ օլարագ սաքին օլա պիլիրլէր· Փագադ պիրինի օլ խանէյէ էճնէպլի ատմ իտալալ իտճէք օլուրսա, տիկէրի մանի օլա պիլիր։

Մաս. 1071. — Պիր Դ–ւէ միւշթէրէքտէ հըսսատարլատան պիրի տիկէրինին իզնիյլէ միւսթէգըլլէն թէսարրիւֆ իտէպիլիր· Փագադ օլ հըսսատարա մուդիրր օլաճագ վէճհիլէ թէսարրիւֆի ճարիզ օլմազ։

Յօդ. 1072. — Բաժնետէրոջ մին չկրնար միւսին վրայ սակարկութիւն գործ դընել՝ ըսելով թէ «ինձ վաճառէ քու բաժինդ», կամ թէ «գնէ՛ իմ բաժինս»։ Բայց եթէ իրենց միջև ընկերական եղող գործի սեպհականութիւնը բաժանելի է և միանգամայն տիրակիցը բացակայ չէ, կրնայ զայն բաժնել տալ. իսկ եթէ բաժանելի չէ, կրնայ վայելքը բաժնել տալ։

Առ այս վերաբերեալ մանրամասնութիւնք պիտի բացատրուին Երկրորդ Գլխոյն մէջ։

Յօդ. 1073. — Տիրակցական ընկերութեամբ ընկերական եղող իրաց գործունէութիւնքն սեպհականատէրոջ միջև կը բաժնուի ըստ իւրաքանչիւր բաժնի։ Հետևապէս, վաւերական չլինիր պայման դնել, թէ ընկերական անասնոյ մը կամ թէն կամ ձագերուն՝ տիրակիցներէ միոյն իւր բաժինէն աւելի բան մը պիտի տրուի։

Յօդ. 1074. — Ի մասին սեպհականութեան, ձագերը կը վերաբերին անո՛ր որուն կը վերաբերէր մայրն։

Ձոր օրինակ, եթէ մէկուն երիվարը միւսին զամբիկին վրայ ելնէ, ծնած ձագը զամբիկին տիրոջը կը վերաբերի։

Դարձեալ, եթէ մէկն ունենայ արու ազուէն, իսկ ուրիշն՝ էգ, առաջնոյմէ յառաջ եկած ձագերն էգ ազուէնոյն տիրոջը կը վերաբերին։

Մաս. 1072. — Հըսսէտարէարտան պիրի ախէրէ «Հըսսէնիլ պանա սաթ.» վէ եախօտ «Պէնիմ հըսսէմի իշթիրա իթ» տէյու ճէպէր խէմէզ։ Ֆագաթ պէյնէլէրինէ միչթէրէք օլան դէէկէր գասիւլ գըմէթ օլուպտա՝ միչարիքի տախի ղայիպ տէյիլ իսէ, թագսիմ վէ գասիւլ գըմէթ տէյիլ իսէ, միհանէէ իթիպէրէ պիտիր։

Նիթէքիմ թաֆսիլաթը Պապ Սանիսէ կէյիր։

Մաս. 1073. — Շիրքէթի միլք իլէ միչթէրէք օլան էվալըն հասըլաթը սահիպլէրի պէյնինէ հըսսէ-լէրինէ կէօրէ թագսիմ օլունուր։ Պինաէն ալէյհ, պիր միչթէրէք հայվանըն սիւտիւնէն եախօտ եավրուլլուհան միչարիքլէրին պիրինէ հըսսէսինէն ֆազլա պիր չէյ չարդ իտիլսէ, սահըհ օլմազ։

Մաս. 1074. — Եավրուլար միլքիյէթէ անալարընա թապի տիր։

Մէսէլա, պիրինէն աքը տիկէրին զըսրաղընը աշսա, հասըլ օլան եավրուսու զըսրա՛գ սահիպինէն տիր։

Բէզալիք պիրինէն էրքէք վէ տիկէրին տիշի կէօյէրճինլէրի օլսա, պունլարտան հասըլ օլան եավրուլար՝ տիշի կէօյէրճին սահիպինէն տիր։

Մաս. 1075. — Շիրքէթի միլքէտ միւթէշարիքլէրէն հէր պիրի տիկէրին հըսսէսինէ էճնէպի տիր։ Պիրիսի տիկէրին վէքիլի տէյիլ տիր։ Պինաէն ալէյհ, պիրինին իզնի օլմադըգճա՝ տիկէրի անըն հըսսէսինէ թէսաբրիւֆ խէմէզ։ Ֆագաթ միւչթէրէք խանէ՝ սիւքնատա, վէ տուխուլ ու խուրուճ կիպի թէվալիի սիւքնատան օլան ահվալտա, սահիպլէրինէն հէր պիրինին ալա վէճհիլ – քէմալ միլքի մախսուսու օլմազ իւզրէ իթիպար օլունուր։

Ձոր օրինակ, եթէ ընկերական ձիու մը տէրերէն մին՝ առանց միւսոյն արտօնութեան՝ զայն յանօթ կամ ի վարձու տայ, և ձին սատկի անօթընկալին կամ վարձակալին քով, միւսն կրնայ իւր բաժինն անոր տուժել տալ։

Նոյնպէս, եթէ մէկն՝ առանց արտօնութեան՝ ընկերական ձին հեծնէ կամ անոր վրայ բեռ բեռցունէ և ճամբան ձին սատկի, պարտի տուժել միւսին բաժինը։

Դարձեալ, եթէ ժամանակ մը զործածէ ձին և սա նիհարնալով՝ արժէքը միւսին զամբիկին վրայ ելնէ, ծնած ձագը զամբիկին տիրոջը կը վերաբերի։

Յօդ. 1075. — Տիրակցական ընկերութեան մէջ, տիրակիցներէ իւրաքանչիւրը միւսին բաժնին նկատմամբ օտար է։ Մին միւսին փոխանորդը չէ։

Հետևապէս, առանց միոյն արտօնութեան, միւսն չկրնար տնօրինել անոր բաժինը։ Սակայն ընակութեան և անոր հետևորդ մասերն նկատուող պարագայից մէջ – որպիսի են մուտքն եւ ելքն –, ընկերական տան տէրերէն իւրաքանչիւրին կատարելապէս մասնաւոր սեպհականութիւնը կը նկատուի։

Ձոր օրինակ, եթէ ընկերական ձիու մը տէրերէն մին՝ առանց միւսոյն արտօնութեան՝ զայն յանօթ կամ ի վարձու տայ, և ձին սատկի անօթընկալին կամ վարձակալին քով, միւսն կրնայ իւր բաժինն անոր տուժել տալ։

Նոյնպէս, եթէ մէկն՝ առանց արտօնութեան՝ ընկերական ձին հեծնէ կամ անոր վրայ բեռ բեռցունէ և ճամբան ձին սատկի, պարտի տուժել միւսին բաժինը։

Դարձեալ, եթէ ժամանակ մը զործածէ ձին և սա նիհարնալով՝ արժէքը միւսին զամբիկին վրայ ելնէ, ծնած ձագը զամբիկին տիրոջը կը վերաբերի։

Դարձեալ, եթէ մէկն ունենայ արու ազուէն, իսկ ուրիշն՝ էգ, առաջնոյմէ յառաջ եկած ձագերն էգ ազուէնոյն տիրոջը կը վերաբերին։

Յօդ. 1075. — Տիրակցական ընկերութեան մէջ, տիրակիցներէ իւրաքանչիւրը միւսին բաժնին նկատմամբ օտար է։ Մին միւսին փոխանորդը չէ։

Հետևապէս, առանց միոյն արտօնութեան, միւսն չկրնար տնօրինել անոր բաժինը։ Սակայն ընակութեան և անոր հետևորդ մասերն նկատուող պարագայից մէջ – որպիսի են մուտքն եւ ելքն –, ընկերական տան տէրերէն իւրաքանչիւրին կատարելապէս մասնաւոր սեպհականութիւնը կը նկատուի։

Ձոր օրինակ, եթէ ընկերական ձիու մը տէրերէն մին՝ առանց միւսոյն արտօնութեան՝ զայն յանօթ կամ ի վարձու տայ, և ձին սատկի անօթընկալին կամ վարձակալին քով, միւսն կրնայ իւր բաժինն անոր տուժել տալ։

Նոյնպէս, եթէ մէկն՝ առանց արտօնութեան՝ ընկերական ձին հեծնէ կամ անոր վրայ բեռ բեռցունէ և ճամբան ձին սատկի, պարտի տուժել միւսին բաժինը։

Դարձեալ, եթէ ժամանակ մը զործածէ ձին և սա նիհարնալով՝ արժէքը միւսին զամբիկին վրայ ելնէ, ծնած ձագը զամբիկին տիրոջը կը վերաբերի։

Դարձեալ, եթէ մէկն ունենայ արու ազուէն, իսկ ուրիշն՝ էգ, առաջնոյմէ յառաջ եկած ձագերն էգ ազուէնոյն տիրոջը կը վերաբերին։

Յօդ. 1075. — Տիրակցական ընկերութեան մէջ, տիրակիցներէ իւրաքանչիւրը միւսին բաժնին նկատմամբ օտար է։ Մին միւսին փոխանորդը չէ։

Հետևապէս, առանց միոյն արտօնութեան, միւսն չկրնար տնօրինել անոր բաժինը։ Սակայն ընակութեան և անոր հետևորդ մասերն նկատուող պարագայից մէջ – որպիսի են մուտքն եւ ելքն –, ընկերական տան տէրերէն իւրաքանչիւրին կատարելապէս մասնաւոր սեպհականութիւնը կը նկատուի։

Ձոր օրինակ, եթէ ընկերական ձիու մը տէրերէն մին՝ առանց միւսոյն արտօնութեան՝ զայն յանօթ կամ ի վարձու տայ, և ձին սատկի անօթընկալին կամ վարձակալին քով, միւսն կրնայ իւր բաժինն անոր տուժել տալ։

Նոյնպէս, եթէ մէկն՝ առանց արտօնութեան՝ ընկերական ձին հեծնէ կամ անոր վրայ բեռ բեռցունէ և ճամբան ձին սատկի, պարտի տուժել միւսին բաժինը։

Դարձեալ, եթէ ժամանակ մը զործածէ ձին և սա նիհարնալով՝ արժէքը միւսին զամբիկին վրայ ելնէ, ծնած ձագը զամբիկին տիրոջը կը վերաբերի։

Դարձեալ, եթէ մէկն ունենայ արու ազուէն, իսկ ուրիշն՝ էգ, առաջնոյմէ յառաջ եկած ձագերն էգ ազուէնոյն տիրոջը կը վերաբերին։

Յօդ. 1075. — Տիրակցական ընկերութեան մէջ, տիրակիցներէ իւրաքանչիւրը միւսին բաժնին նկատմամբ օտար է։ Մին միւսին փոխանորդը չէ։

Հետևապէս, առանց միոյն արտօնութեան, միւսն չկրնար տնօրինել անոր բաժինը։ Սակայն ընակութեան և անոր հետևորդ մասերն նկատուող պարագայից մէջ – որպիսի են մուտքն եւ ելքն –, ընկերական տան տէրերէն իւրաքանչիւրին կատարելապէս մասնաւոր սեպհականութիւնը կը նկատուի։

Ձոր օրինակ, եթէ ընկերական ձիու մը տէրերէն մին՝ առանց միւսոյն արտօնութեան՝ զայն յանօթ կամ ի վարձու տայ, և ձին սատկի անօթընկալին կամ վարձակալին քով, միւսն կրնայ իւր բաժինն անոր տուժել տալ։

Նոյնպէս, եթէ մէկն՝ առանց արտօնութեան՝ ընկերական ձին հեծնէ կամ անոր վրայ բեռ բեռցունէ և ճամբան ձին սատկի, պարտի տուժել միւսին բաժինը։

Դարձեալ, եթէ ժամանակ մը զործածէ ձին և սա նիհարնալով՝ արժէքը միւսին զամբիկին վրայ ելնէ, ծնած ձագը զամբիկին տիրոջը կը վերաբերի։

ժէքը նուազում կրէ, արժէից պահասորդէն՝ միւս տիրակիցին վճարած բաժինը կը տուժէ։

Բայց եթէ ընկերական տան մը տիրակիցներէն մին՝ առանց միւսին արտօնութիւն առնելու՝ ժամանակ մը բնակի անոր մէջ, կը նկատուի թէ իւր սեպհական տան մէջ բնակած է. ուստի չպարտիր վարձք տալ իւր տիրակցին բաժնին համար։ Եւ եթէ առնէը դիպուածաւ այրի, նոյնպէս չպարտիր տուժել։

Ցօդ. 1076. — Եթէ ընկերական արտի մը տիրակիցներէ մին մշակէ զայն, այսու միւսն իրաւունք չունենար բերքէն ըստ տեղային սովորութեան բաժին մ'առնելու, ինչպէս մէկ երրորդ կամ մէկ չորրորդ։

Սակայն, եթէ հողին արժէքը նուազում կրած է անոր մշակութեամբն, արժէից պակասորդէն իրեն ինկած բաժինը կրնայ մշակող ընկերակցին տուժել տալ։

Ցօդ. 1077. — Երբ ընկերական իրի մը տիրակիցներէ մին զայն վարձու տայ ուրիշին և վարձքն առնու, միւսին բաժինն իրեն կը վերադարձուի։

Ցօդ. 1078. — Եթէ երբէք բաժնեատէրց մին բացակայ լինի, ներկայ եղողն իւր բաժնին չափով կրնայ գործածել ընկերական իրը՝ զըյմէթինէ նօգաան կէլսէ, տիկէրին նօգաան զըյմէթինէ նօգաան կէլսէ, տիկէրին նօգաան զըյմէթաէն հըսասինի զամին օլուր։

Լամմա միւշթէրէք խանէտէ սահիպլէրինտէն պիրի տիկէրինտէն իզն ալմազըզդն պիր միւտէթ սօրին օլսա, քէնտի միլքինտէ սօրին օլսա, քէնտի միլքինտէ սօրին մուշ տէմէք օլուր. պու ճիհէթլէ միւշարիքինին հըսասէի իչին իւճրէթ վիրմէսի լազըմ օլմազ։ Վէ զազարա խանէ միւհէթերիզ օլսա, զաման տախի լազըմ կէլմէզ։

Մաս. 1076. — Միւշթերէք էրազկի սահիպլէրինտէն պիրի պիրսաթ իթմէքչէ՝ տիկէրինին սաէթի պէլսէ իւզէրէ հասըլսթասան սիւլա եա րուզ կիպի պիր հըսսէ ալմազա սալահըյէկթի եօգ տըր։

Ֆագաթ, պիրսաթըյլա արզա նօգսան կէլմիչ իսէ, նօգսան գըյմէթինսէն հըսասինի պիրսաթ իսէն միւշարիքինէ թազմին իթտիրկ պիլիր։

Մաս. 1077. — Մալը միւշթերէքի սահիպլէրինտէն պիրի ալսէրէ իճարիլէ իւճրէթինի ալազ իթտիքաէ, տիկէրինին հըսասինի անա բէտտա ու իդա իսէր։

Մաս. 1078. — Հըսաստարըտան պիրի պիպ օլտուղու սուրէթտէ՝ էկէր մէվտուտը ամխյտէ պէյան օլունճաղը վէհհէ տէլեթի կարելի է ենթադրել թէ բացակայ եղողն լուսնեայն հաւանութիւն ունի, որպէս պիտի բացատրուի յետագայ յօդուածոց մէջ։

Ցօդ. 1079. — Կարելի է ենթադրել թէ բացակայ բաժնեատէրն հաւանութիւն ունի, եթէ ներկայ բաժնեատէրն ընկերական իրը գործածէ՝ անոր վնաս չպատճառելու կերպիւ։

Ցօդ. 1080. — Կարելի չէ ենթադրել թէ բացակայ բաժնեատէրը լուսնեայն հաւանութիւն ունի, եթէ ընկերական իրը կրնայ փոխոխիլ ըստ փոխոխման գործածողաց։

Հետևապէս, ընկերական գգեստի մը տիրակիցներէ մին չկրնար զայն հագնիլ ի բացակայութեան միւսին։

Նմանապէս, ընկերական ձիու մը տիրակիցներէն մին չկրնար զայն հեծնել ի բացակայութեան միւսին. բայց իւր բաժնին չափով կրնայ զայն գործածել այնպիսի պէտքերու որք չեն փոխոխիր ըստ փոխոխման գործածողաց, որպիսի է բեռ կրել կամ հերկել տալ։

Դարձեալ, ընկերակցաբար ծառայ մը վարձող ընկերակիցներէ մին կրնայ օր ընդ

մէջ ծառային ծառայութենէն օգտուիլ, առանց միւսին արտօնութիւն առնելու։

Մաս. 1079. — Հազըրըն՝ զաիպէ մուզիրր օլմայաճադ վէհհէյէ միլքի միւշթերէքատէն ինթիֆաընա զաիպին րիզասը վար սատ օլունուր։

Մաս. 1080. — Միւսթամիլինին խոթխոալըյա մուխթէլիֆ օլան միլքի միւշթերէքատէն ինթիֆաա՝ զաիպին տէլալէթէն րիզասը պուլունամազ։

Պինաէն ալէյհ, միւշթերէք էլպիսէյի սահիպլէրինտէն պիրի տիկէրին ղըեասընաա թէլէպպիւս իտէմզ։

Վէ քէզա, պիրիսի տիկէրինին ղըեասընաա՝ պէյնէրինտէ միւշթերէք օլան պարկիրէ պինէմզ. էմմա եւք թաչըմազ վէ չիֆթ սիւրմէք կիպի՝ միւսթամիլինին խոթխալաքըյա մուխթէլիֆ օլմայան իչէրտէ հըսասէի գաասր խոթխոալ իտէպիլիր։

Ինթէքիմ, միւշթէչարիքլէրտէն պիրի ղաիպ օլսուդա, տիկէրի՝ պէյնէրինտէ

մէջ ծառայեցուներ զայն՝ ի բացակայութեան միւսին։

Յօդ. 1081. — Տան բնակութիւնը չկրնար փոխոխիլ ըստ փոխոխման գործածողաց։

Հետևապէս, եթէ կէս առ կէս ընկերական եղող տան մը տիրակիցներէ մին բացակայ լինի, միւսն կրնայ զայն գործածել այնպիսի կերպիւ որպիսի է տարւոյն մէջ վեց ամիս անբնակ թողուլ զայն և մնացեալ վեց ամսեին մէջ միայն բնակիլ անդ։ Սակայն եթէ ներկայ եղողը բազմանդամ ընտանիք մ'ունի, կը նկատուի թէ այդ տան բնակութիւնը փոխոխելի է ըստ փոխոխման գործածողաց, և իրր այն՝ կարելի չէ ենթադրել թէ բացակայն հաւանութիւն ունի լռելեայն։

Յօդ. 1082. — Եթէ ընկերական տան մէջ ներկային և բացակային ունեցած բաժիններն որոշուած են, ներկայ եղող բաժնետէրը չկրնար բնակիլ բացակային բաժնին մէջ։ Եթէ վախցուի թէ տունն անբնակ մնալով կրնայ վնասուիլ, դատաւորը վարձու կուտայ նոյն որոշեալ բաժինը և վարձքը կը պահէ բացակային համար։

Մաս. 1081. — Խանէտ սիւքնա միւսթամիլինին իսթիլաքըյլա մուսթէլիք տէյիլ ատր։

Պինաէն ալէյհ, միւնասաֆաթէն միւշթէրիք օլան խանէ սահիպլէրինաէն պիրիսի զախպ օլսա, տիկէրի ալթը այ սաքին օլմագ վէ ալթը այ թէրք իթմէք կիւսլի պիր վէճհլէ ինթիֆա խէպլիլիր։ Նու գատար քի տաիրէսի խալդը զալէպլիք խսկ, միւսթամիլինին իսթիմալըյլա մուսթէլիք գասպլինաէն օլուր, վէ պունտա զախլին տէլալէթէն րիզասը պուլունմագ։

Մաս. 1082. — Հազըր վէ զախլին խանէի միւշթէրէքաէ հըսսէլէրի եէքտիկէրաէն միւֆրէզ խսկ, հակէրաէն միւֆրէզ խսկ, զըր օլան քիմսէ զախլին հըսսէսինաէ սաքին օլմագ։ Լաքին պօշ տուրմազը խարապ օլմասընաան խէվֆ օլունուր խսկ, հաքիմ օլ հըսսէլի միւֆրէզէյի լմար իւէ իւճրէթինի զախ իչին ալ-իւ իչթիրաք էմիր օլան խըտամէթ-քեարը կիւն աչըրը խթիխտաամ իսէպլիլիր։

Մաս. 1083. — Վայելից բաժանումը դատ բացուելէ յետոյ միայն գործադրելի և վաւերական կը լինի։

Հետևապէս, եթէ ընկերական տան մը տէրերէն մին՝ առանց միւսին բաժնին համար վարձք տալու՝ ինքնին (անկախապէս) բնակի ժամանակ մը, այս միւսն չկրնար ըսել «Կա՛մ նոյն ժամանակին համար իմ բաժնիս վարձքը տո՛ւր, և կա՛մ ես ալ նոյնքան ժամանակ պիտի բնակիմ անդ», այլ միայն եթէ կամի, տունը բաժնել կուտայ՝ եթէ բաժանելի է, իսկ եթէ կամի, վայելից բաժանումն ընել կուտայ՝ պայմանաւ որ սոյն բաժանումն այնուհետև վաւերական լինի։

Սակայն, եթէ ընկերական տան տէրերէն մին բացակայ լինի և միւսն ժամանակ մ'անդ բնակի՝ որպէս բացատրուեցաւ նախընթաց յօդուածին մէջ, երբ բացակայն և վերադառնայ՝ կըրնայ նոյնքան ժամանակ բնակիլ անդ։

Յօդ. 1084. — Ընկերական տան տէրերէն ներկայ եղողն օրինապէս կրնայ զայն վարձու տալ և վարձքն հըզգալ ու թէվզըզի էյլէր։

Մաս. 1083. — Միւհաեէ՝ անճագ պատէ-լ-խուսումէ ճարի վէ մութէպէր օլուր։

Պինաէն ալէյհ պիր միւշթէրէք խանէէ՝ սահիպլէրինաէն պիրիսի տիկէրինին հըսսասը իչին իւճրէթ վիրմէքսիզին պիր միւսաֆէզըլէն սաքին օլմագտա, տիկէրի «Նա՛ օլ միւսաֆէթ իչին պէնիմ հըսսէմին իւճրէթինի վէ՛ր, վէ եախօտ պէն տախի օլ գատար միւսաֆէթ սաքին օլըրում» տիյէմէյիպ, անճագ տիկէրսէ՝ խանէ գասպլիլ դըմէթ օլսուդուս թագտիրսէ թագսիմ՝ վէ տիկէրսէ, անտան սոնրա մութէպէր օլմագ իւզրէ մուհաեէ էթմէրիր։

Ճագագ միւշթէրէք խանէ սահիպլէրինաէն պիրի զախլ օլսուդտա՝ տիկէրի, մատտէի անիֆէէտ պէյտն օլսունսուդու իւզրէ, պիր միւսաֆէթ անտա սաքին օլսա, զախլ տախի կէլմիքսէ՝ օլ գատար միւսաֆէթ անտա սաքին օլսպիլիր։

Մաս. 1084. — Խանէի միւշթէրէքի սահիպլէրինաէն հազըր օլան քիմսէ իճար վէ իւճրէթինաէն քէնտիկ պահէ բացակային համար։

իրեն ինկած բաժինն առնուլ, իսկ բացակային վարձուց բաժինը պահել։ Եւ երբ գայ բացակայն, իւր բաժինը կ՚առնու անկէ։

Յոդ. 1085. — Երբ ընկերական արտի մը տէրերէն մին բացակայ լինի, — եթէ յայտնուի թէ մշակութիւնն ո՛չ թէ կը նուազեցունէ հողին արժէքինը՝ այլ օգտաբեր իսկ է, ներկայ եղող ընկերակիցը կրնայ ամբողջապէս մշակել նոյն արտը։ Եւ ո՛րքան ժամանակ որ մշակէ, բացակայն եւս վերադարձած առեն նոյնքան ժամանակ կրնայ մշակել նոյն արտը։

Իսկ եթէ յայտնուի թէ մշակութիւնը կը նուազեցունէ հողին արժէքինը, և թէ օգտակար պիտի լինի զայն անմշակ թողուլ որպէս զի հողը զօրանայ, այս պարագայի մէջ կարելի չէ ենթադրել թէ բացակայն լռելեայն հաւանութիւն ունի անոր մշակութեան մասին։ Հետեւապէս, ներկայ եղող ընկերակիցն կրնայ մշակել նոյն արտէն իրեն ինկած բաժինը միայնզոր օրինակ, եթէ արտը կէս առ կէս ընկերական է, կէ՛սը միայն կրնայ մշակել։ Եւ եթէ յաջորդ տարուայ մէջ ևս վերադարձն ուզէ մշակել, դարձեալ նո՛յն կէսը կրնայ մշակել, այնպէս որ չկրնար մէկ տարին մէկ կողմը մշակել, իսկ միւս տարին՝ միւս կողմը։ Իսկ եթէ ամբո՛ղջ արտը մշակէ, երբ բացակայն վերադառնայ՝ կրնայ հողին կրած արժէքից պակասորդէն իրեն ինկած բաժինը տուժել տալ անոր։

Վերոյիշեալ մանրամասնութիւնք կը վերաբերին մա՛յն պարագային յորում ներկայ բաժնեակերը դատաւորին դիմած չէ։ Բայց եթէ դատաւորին դիմած է, դատաւորն ամեն պարագայի մէջ զայն կ՚արտօնէ ամբողջապէս մշակել նոյն արտը, որպէս զի հողին տանտնորդատուրքը կամ կալուածատուրքն առ ոչինչ չերթայ։ Այս պարագայի մէջ, երբ բացակայն վերադառնայ, չկրնար հողին կրած արժէքից պակասորդին համար դատ բանալ։

Յոդ. 1086. — Երբ ընկերական այգիի մը տէրերէն մին բացակայ լինի, ներկայ եղողը կրնայ այգւոյն վրայ հսկողութիւն ընել, և երբ պատուղն յառաջ գայ, իւր բաժինն առնելու համար դատ բանալ։

Մաս. 1085. — Միւչթէրէք երազի սահիպլէրինէն պիրի զոխ օլտուգտա, զիրաաթըն նօգսանը արզը մուճխիլ օլմայըլ՝ արզա նայֆի օլաճաղը մալիւմ օլուր խէ, հազըր օլան միւչարիքի օվ էրազինին թէվաճիւնը զիրաաթ խէպիւիր վէ նէ գատար միւատէթ զիրաաթ խէրսէ, զոխ տախի կէլտիքէ՝ օվ գատար օվ էրազիկի զիրաաթ կայէր։

Վէ էկէր զիրաաթըն նօգսանը արզը մուճխիլ վէ թէրքի նայֆի վէ արզըն գուվվէթլէչմէսինի միւէտտի օլաճաղը մալիւմ օլուրսա, օվ էրազինին զիրաաթընա զոխլին ատլայէթէն իզնի պուլունմազ։ Պինաէն ալէյհ հազըր օլան միւչարիքի օվ էրազիսէն եալընըզ քէնտի հըսսասը մըգտարընը, մէսէլա միւնասաֆաթէն միւչթէրէք խէ՝ նըսիպընը զիրաաթ կայէր։ Վէ այնէի աթկյէտ թէքրար զիրաաթ խէտճէք օլուրսա, եինէ օվ նըսիպը զիրաաթ խոխլ, եօխսա պիր սէնէ պիր գարաֆընը վէ պիրէր սէնէ պիրէր գարաֆընը զիրաաթ խէտմէզ։ Վէ էկէր օվ էրազինին թէմամընը զիրաաթ խէրսէ, զոխլ կէլտիքէ՝ անա նօգսանը արզան հըսսասընը թազմին էթմէյէճէկտիր։

Թաֆսիլաթը սապըգա հազրըն հաքիմէ միւրաճաաթ էթմէսինի թազտիրէտիր։ Էմմա հաքիմէ միւրաճաաթ էթտիքէ, հէր հալտա էօշր եա խարաճը էրազի զայը օլմամագ իչէին՝ օվ էրազինին թէմամընը զիրաաթ էթմէկ իւզրէ հաքիմ անա իզն վէրիր։ Վէ սու թազտիրմէ զոխլ կէլտիքէ՝ նօգսանը արզ տավասը խէտմէզ։

Մաս. 1086. — Միւչթէրէք պազ սահիպլէրինէն պիրի զոխլ օլտուգտա, տիկէրի պազընն իւզէրինէ զոխլ օլտուգ, մէյվէ հասսէյէ կէլտիքէ՝ քէնտի հըսսասընը ալըգ ու խոխլ-

նուլ և ոչառել։ Կրնայ նաև բացակային բաժինը վաճառել և գոյացած դինը պահել։ Սակայն երբ բացակայն գայ՝ ընարութեան իրաւունք ունի. եթէ ուզէ՝ կը հաստատէ նոյն վաճառումն և կ՚առնու պահուած գինը. իսկ եթէ ուզէ՝ չհաստատեր նոյն վաճառումն և իւր բաժինը տուժել կուտայ անոր։

Յօդ. 1087. — Ընկերակիցներէ միոյն բաժինն առանձ կը նկատուի միւսին քով։

Հետևապէս, եթէ մին ինքնին ուրիշին յանձնած ընկերական իրը, և եթէ այդ իր ոչնչանայ, պարտի տուժել իւր ընկերակցին բաժինը. (Տես Յօդ. 790)։

Յօդ. 1088. — Բաժնետեարց մին՝ եթէ կամի՝ կրնայ իւր բաժինն վաճառել իւր ընկերակիցին. իսկ եթէ կամի՝ կրնայ նաև երրորդ անձի մը վաճառել՝ առանց արտօնութիւն առնելու իւր ընկերակիցէն։ (Տես Յօդ. 215)։

Սակայն, եթէ ընկերական իրերն իրարու հետ խառնուած են կամաւ կամ դիպուածաւ՝ որպէս զուսեցայ լաք խէրը։ Պ.ախային հրսասընը տախի սաթըլ սէմէնինի թէվզըի խէպլիլիր։ Ֆագադ զախլ կէլտիքտէ՝ մուխայեզը տիր. տիրէրսէ՝ օղ պէյի միւճիզ օլսըր վէ մէվզուի օլան սէմէնի սըրը, վէ տիրէրսէ՝ միւճիզ օլմայըզ, հրսասընը անա թազմին իթտիրիր։

Մաս. 1087. — Միւշարիքէրէյն պիրինին հրսասը տիկէրինին եէտինտէ վէտըա հիւքմիւնտէ տիր։

Պինտէն ալէյհ, պիրիսի խօտ պէ խօտ մալը միւշարիքէյի ախէրէ խատ խոխպտէ՝ օղ մալ թէլէֆ օլսա, միւշարիքինին հրսասընը զամին օլուր. (790 մատէյէ պագ)։

Մաս. 1088. — Հրսասատրարատան պիրի հրսասընը տիրէրսէ՝ միւշարիքինէ սաթար. վէ տիրէրսէ՝ միւշարիքինտէն իզն ալմագսըզըն ախէր քիմսէյէ տախի սաթտալիր. (215 մատէյէ պագ)։

Ֆագադ Ֆասլը Կվէլտէ պէյտան օլուեան խալդ ու իմթիլադը էմվալ սուրէթէրինտէ, պիրի միւշարիքէրինէ իզնի օլմատըդճա մախալտը եա մուխթէլիֆ օլան մալը միւշթէրէքտէքի հրսասընը պաշգա քիմսէնէյէ սաթմամազ։

ներկայ Գլխոյն Ա.ասլին Հատուածին մէջ, ընկերակիցներէն մին՝ առանց միւսին արտօնութեան՝ չկրնար ուրիշին վաճառել իւր բաժինն զոր ունի կամաւ կամ դիպուածաւ խառնուած ընկերական իրին մէջ։

Յօդ. 1089. — Եթէ ժառանգուած արտին մէջ ժառանգորդներէ ոմանք ընկերական սերմն սերմանեն միւսներուն և կամ անոնց խնամակալներուն արտօնութեամբ՝ եթէ անչափահաս են, բերքն ընկերական կը լինի անոնց ամենուն միջև։

Իսկ եթէ անոնց մէջէն մէկն իւր սեպհական սերմը սերմանէ, բերքն իրե՛ն կը վերաբերի։ Սակայն իւր մշակութենէն յառաջ եկած հողի պակասորդէն՝ միւս ժառանգորդաց ինկած բաժինը կը տուժէ. (Տես Յօդ. 907)։

Յօդ. 1090. — Եթէ ժառանգորդներէն մին առանց միւսներուն արտօնութեան և նախ քան զբաժանումն, թագօնէն մաս մը դրամ առնլով պարծանէ, ինչան իրե՛ն կը պատկանի. նոյնպէս, եթէ չահ ընէ, քինին իզնի օլմատըդճա մախալտը եա մուխթէլիֆ օլան մալը միւշթէրէքտէքի հրսասընը պաշգա քիմսէնէյէ սաթմամազ։

Մաս. 1089. — Մէվրուս օլան էրպապիտ վէրէսէյէն պաղըսը միւշթէրէք օլան թօխասմը տիկէրլէրինին, եախօտ սապիր խէյէր՝ վասիլէրինին իզնիյլէ կէքսէ՝ հասըլաթը ճիւմլէսինին պէյնինտէ միւշթէրէք օլուր։

Վէ էկէր իչլէրինտէն պիրիսի քէնտի թօխասմունու կէքսէ, հասըլաթը անըն սուր։ Ֆագադ զիրտաթըյլա թէրկիթիւլ խալն նօգտանը արզտան սաիր վէրէսէյինին հրսասընը զամին օլուր. (907 մատէյէ պագ)։

Մաս. 1090. — Վէրէսէյէն պիրի՝ տիկէրլէրինին իզնի օլմագսըզըն՝ գապլէ-ը գըմմէ թէրէքյէյէն պիր մըդտար բարա ախչ ու իմալ իթտէ, զարարը քէնտինէ ախա օլտուղտա կիսի, քեար իթտիկի սուրէթէ-

իւր ժառանգակիցք չեն կրնար բաժին առնուլ իրմէ։

ՀԱՏՈՒԱԾ ԵՐՐՈՐԴ

Ընկերական պահանջից վրայ

Ծօղ. 1091. — Մի ևնոյն մարդուն վրայ երկու կամ աւելի անձանց ունեցած պահանջքն եթէ միակ պատճառէ մը ծագումն առած է, այդ պահանջքն երկուքին միջեւ ընկերական կը լինեն տիրակցական ընկերութեամբ։ Իսկ եթէ միակ չէ պատճառն, պահանջքն եւս ընկերական չլինիր, որպէս պիտի բացատրուի յետագայ յօդուածոց մէջ։

Ծօղ. 1092. — Ինչպէս որ ննջեցեալին թողած որոշ առարկայք ընկերական են ընդ մէջ ժառանգորդաց ըստ իւրաքանչիւր բաժնի, նոյնպէս եւ ուրիշին վրայ ունեցած պահանջքն ընկերական կը լինի ընդ մէջ ժառանգորդաց՝ ըստ իւրաքանչիւր բաժնի։

Ծօղ. 1093. — Ընկերական իրն ոչնչացուցող մարդու մը՝ իբրև տոյժ՝ պատական եղած գումարն ընկերական կը լինի նոյն իրին տիրակցաց մէջև։

տէ տասի վէրէսէ անտան հըսատ ալամազ։

ՓԱՍԼԸ ՍԼԻՍ

Տիւղուհը մլաղրիւքի պէ-յանընտա տըր

Մաս. 1091. — Իքի եա պիւեատէ քիմէկէրին պիր քիմէհանէ պիմմէթինատէ օլան քիմէհանի պիմմէթինատէ օլան ալաճագլարը սէպէպի վահիատէն նաչի իսէ, իքիսի պէյնինատէ չէրքեզէմի միւք իւլէ միւչթէրէք պիր տէյն օլուր։ Վէ էկէր սէպէպ միւթթէհըտ օլմազ իսէ, տէյն տասի միւչթէրէք օլմազ, նիմէքիմ մէվատը աթիյէտէն միւթթէհըտ վէ միւսթէպան օլուր։

Մաս. 1092. — Միւթթէվէքքանըն տանը մէթրուքէսի վարիսլէրի պէյնինատէ հըսասլարընա կէօրէ միւչթէրէք օլտուղու կիսի, տէյնին պիմմէթինատէ օլան ալաճագը տասի քէղալիք վարիսլէրի պէյնինատէ հըսասլարընա կէօրէ միւչթէրէք օլուր։

Մաս. 1093. — Մալը միւչթէրէքի իթլաֆ իսէյն քիմէհանէյնին զամանէն տէյնի օլան մէսլաղ՝ օլ մալըն սահիպլէրի պէյնինատէ միւչթէրէք օլուր։

Ծօղ. 1094. — Եթէ երկու անձինք միմեանց վրայ տան այսքան դահեկանն որ ընկերական է իրենց միջև, վճառուին այս պարտքն ընկերական կը լինի նոյն երկու անձանց միջև։

Բայց եթէ երկու անձինք ուրոյն ուրոյն պրամ վճառան միմիւ մը, իւրաքանչիւրն ուրոյն ուրոյն պահանջատէր կը լինի, և վճառուին այս պարտքերն ընկերական չեն լինիր նոյն երկու անձանց միջև։

Ծօղ. 1095.— Եթէ ընկերական իր մը վաճառուի միահատոյն սակարկութեամբ, և վաճառման պահուն սեպհականատէրերէն և ոչ միոյն բաժինն յիշատակուի յանուանէ, այս առթիւ գնորդէն իրենց ունեցած պահանջքը կը լինի ընկերական պահանջ։

Բայց եթէ վաճառման պահուն յանուանէ յիշատակուի և նշանակուի սեպհականատէրերէն իւրաքանչիւրին վաճառեալ իրին գնոյն մէջ ունեցած բաժինն քանակութիւնը կամ տեսակը, — զոր օրինակ, եթէ իւրաքանչիւրին բաժինն որոշակի նշանակուի՝ ըստ երկու երրորդի, կամ ըստ կիսոյ, կամ ըստ երրորդի, կամ ըստ չորրորդի, կամ ըստ հինգերորդի, կամ ըստ վեցերորդի, կամ ըստ եօթներորդի, կամ ըստ ութերորդի, կամ ըստ իններորդի, կամ ըստ տասներորդի, կամ ըստ տասնմէկերորդի, կամ ըստ տասներկուերորդի, կամ ըստ տասներեքերորդի, կամ ըստ տասնչորսերորդի, կամ ըստ տասնհինգերորդի, կամ ըստ տասնվեցերորդի, կամ ըստ տասնեօթներորդի, կամ ըստ տասնութերորդի, կամ ըստ տասնիններորդի, կամ ըստ քսաներորդի, կամ ըստ քսանմէկերորդի, կամ ըստ քսաներկուերորդի, կամ ըստ քսանեօթներորդի, կամ ըստ քսանութերորդի, կամ ըստ քսանիններորդի, կամ ըստ երեսներորդի, կամ ըստ քառասներորդի, կամ ըստ հիսներորդի, կամ ըստ վաթսներորդի, կամ ըստ եօթանասներորդի, կամ ըստ ութսներորդի, կամ ըստ իննսներորդի, կամ ըստ հարիւրերորդի, կամ ըստ հազարերորդի, կամ ըստ միլիոներորդի, կամ ըստ միլիարդերորդի, կամ ըստ տրիլիոներորդի, կամ ըստ քվատրիլիոներորդի, կամ ըստ քվինտիլիոներորդի, կամ ըստ սեքսթիլիոներորդի, կամ ըստ սեպթիլիոներորդի, կամ ըստ օկթիլիոներորդի, կամ ըստ նոնիլիոներորդի, կամ ըստ դեցիլիոներորդի, կամ ըստ անդեցիլիոներորդի, կամ ըստ դուոդեցիլիոներորդի, կամ ըստ տրեդեցիլիոներորդի, կամ ըստ քվատուորդեցիլիոներորդի, կամ ըստ քվինդեցիլիոներորդի, կամ ըստ սեքսդեցիլիոներորդի, կամ ըստ սեպթենդեցիլիոներորդի, կամ ըստ օկտոդեցիլիոներորդի, կամ ըստ նովեմդեցիլիոներորդի, կամ ըստ վիգինտիլիոներորդի, կամ ըստ անվիգինտիլիոներորդի, կամ ըստ դուովիգինտիլիոներորդի, կամ ըստ տրեվիգինտիլիոներորդի, կամ ըստ քվատուորվիգինտիլիոներորդի, կամ ըստ քվինվիգինտիլիոներորդի, կամ ըստ սեքսվիգինտիլիոներորդի, կամ ըստ սեպթենվիգինտիլիոներորդի, կամ ըստ օկտովիգինտիլիոներորդի, կամ ըստ նովեմվիգինտիլիոներորդի, կամ ըստ տրիգինտիլիոներորդի, կամ ըստ անտրիգինտիլիոներորդի, կամ ըստ դուոտրիգինտիլիոներորդի, կամ ըստ տրետրիգինտիլիոներորդի, կամ ըստ քվատուորտրիգինտիլիոներորդի, կամ ըստ քվինտրիգինտիլիոներորդի, կամ ըստ սեքստրիգինտիլիոներորդի, կամ ըստ սեպթենտրիգինտիլիոներորդի, կամ ըստ օկտոտրիգինտիլիոներորդի, կամ ըստ նովեմտրիգինտիլիոներորդի, կամ ըստ քվատրագինտիլիոներորդի, կամ ըստ անքվատրագինտիլիոներորդի, կամ ըստ դուոքվատրագինտիլիոներորդի, կամ ըստ տրեքվատրագինտիլիոներորդի, կամ ըստ քվատուորքվատրագինտիլիոներորդի, կամ ըստ քվինքվատրագինտիլիոներորդի, կամ ըստ սեքսքվատրագինտիլիոներորդի, կամ ըստ սեպթենքվատրագինտիլիոներորդի, կամ ըստ օկտոքվատրագինտիլիոներորդի, կամ ըստ նովեմքվատրագինտիլիոներորդի, կամ ըստ քվինկվագինտիլիոներորդի, կամ ըստ անքվինկվագինտիլիոներորդի, կամ ըստ դուոքվինկվագինտիլիոներորդի, կամ ըստ տրեքվինկվագինտիլիոներորդի, կամ ըստ քվատուորքվինկվագինտիլիոներորդի, կամ ըստ քվինքվինկվագինտիլիոներորդի, կամ ըստ սեքսքվինկվագինտիլիոներորդի, կամ ըստ սեպթենքվինկվագինտիլիոներորդի, կամ ըստ օկտոքվինկվագինտիլիոներորդի, կամ ըստ նովեմքվինկվագինտիլիոներորդի, կամ ըստ սեքսագինտիլիոներորդի, կամ ըստ անսեքսագինտիլիոներորդի, կամ ըստ դուոսեքսագինտիլիոներորդի, կամ ըստ տրեսեքսագինտիլիոներորդի, կամ ըստ քվատուորսեքսագինտիլիոներորդի, կամ ըստ քվինսեքսագինտիլիոներորդի, կամ ըստ սեքսսեքսագինտիլիոներորդի, կամ ըստ սեպթենսեքսագինտիլիոներորդի, կամ ըստ օկտոսեքսագինտիլիոներորդի, կամ ըստ նովեմսեքսագինտիլիոներորդի, կամ ըստ սեպտագինտիլիոներորդի, կամ ըստ անսեպտագինտիլիոներորդի, կամ ըստ դուոսեպտագինտիլիոներորդի, կամ ըստ տրեսեպտագինտիլիոներորդի, կամ ըստ քվատուորսեպտագինտիլիոներորդի, կամ ըստ քվինսեպտագինտիլիոներորդի, կամ ըստ սեքսսեպտագինտիլիոներորդի, կամ ըստ սեպթենսեպտագինտիլիոներորդի, կամ ըստ օկտոսեպտագինտիլիոներորդի, կամ ըստ նովեմսեպտագինտիլիոներորդի, կամ ըստ օկտագինտիլիոներորդի, կամ ըստ անօկտագինտիլիոներորդի, կամ ըստ դուոօկտագինտիլիոներորդի, կամ ըստ տրեօկտագինտիլիոներորդի, կամ ըստ քվատուորօկտագինտիլիոներորդի, կամ ըստ քվինօկտագինտիլիոներորդի, կամ ըստ սեքսօկտագինտիլիոներորդի, կամ ըստ սեպթենօկտագինտիլիոներորդի, կամ ըստ օկտոօկտագինտիլիոներորդի, կամ ըստ նովեմօկտագինտիլիոներորդի, կամ ըստ նոնագինտիլիոներորդի, կամ ըստ աննոնագինտիլիոներորդի, կամ ըստ դուոնոնագինտիլիոներորդի, կամ ըստ տրենոնագինտիլիոներորդի, կամ ըստ քվատուորնոնագինտիլիոներորդի, կամ ըստ քվինոնագինտիլիոներորդի, կամ ըստ սեքսնոնագինտիլիոներորդի, կամ ըստ սեպթենոնագինտիլիոներորդի, կամ ըստ օկտոնոնագինտիլիոներորդի, կամ ըստ նովեմնոնագինտ

լով թէ միայն բաժինն է այսքան դահեկան և մնացինն՝ այնքան եկամ թէ միայն բաժինն է մաքուր դրամ և մնացինն՝ անզուտ (խառն) դրամ —, այս պարագային մէջ վաճառորդք ընկերակից չեն լինիր վաճառեալ իրին գնոյն, այլ իւրաքանչիւրն ուրոյն ուրոյն պահանջատէր կը լինի։

Նմանապէս, եթէ մէկն իւր անհատ բաժինը մարդու մը վաճառէլէ յետոյ, մնացեալ իւր անհատ բաժինն ուրոյն կերպիւ վաճառէ դարձեալ մնացեալ մարդուն, վաճառորդք ընկերակից չեն լինիր վաճառեալ իրին գնոյն, այլ իւրաքանչիւրն ուրոյն ուրոյն պահանջատէր կը լինի։

Ծօդ. 1096. — Եթէ երկու անձինք իրենց ունեցած զատ զատ իրերը միահաղոյն սակարկութեամբ մարդու մը վաճառեն, — զոր օրինակ, եթէ մին երիվար մը և միւսն զաւրիկ մը ունենալով՝ այսքան դահեկանի վաճառեն այս երկու անասուններըը միասնաբար, — սոյն գումարն ընկերական պահանջք մը կը լինի վաճառորդաց միջև։

Բայց եթէ իւրաքանչիւրը իւր անասնոյն համար առ ի միկերինին հրսասաը մաքիւքեամբը մաղչուչէ ատյու հրսասալարը թէ Փրիգու թէ մեկ օլուսա, պայիլեր ամէնի մէպեակ միւթէչարիք օլմայըզ, հէր պիրի պաչգա պաչգա ալաճագլը օլուր։

Փէզալիք, պիրնակ հրսասաի չայիասընը պիր քիմէսնէյէ սաթըգտան սօնրա, միկերի տակի հրսասաի չայիասընը այրըճա օլտրագ եինէ օլ քիմսնէյէ սաթսա, ամէնի մէպեակ միւթէչարիք օլմայըզ, հէր պիրի պաչգա պաչգա ալաճագլը օլուր։

Մաս. 1096. — Իքի քիչի պիրէր մալընը սաֆգալ վահիակ իլէ պիր քիմսնէյէ սաթսալար, մէսէլա պիրինին պիր աթը վէ միկերինին պիր գըսրագը օլուպսա՝ իքիսինի պիրիւիքակ օլարագ չու գաւար դուրուչա պէյ իթսէյէր, մէպլաղը մէգպուր պայիէր պէյինսակ միւչթէրէք պիր ալաճագ օլուր։

Վէ էկէր հէր պիրի քէնտի հայվանընա չու գաւար այսքան դահեկան գին նշանակէ, իւրաքանչիւրն ուրոյն ուրոյն պահանջատէր կը լինի, ուստի և անասնոց գիներուն ամբողջութիւնն ընկերական պահանջ չնկատուիր։

Նմանապէս, եթէ երկու անձինք միեւնոյն մարդուն ուրոյն ուրոյն մէկ մէկ իր վաճառեն, վաճառեալ իրաց գիներուն ամբողջութիւնն ընկերական պահանջ չնկատուիր, այլ իւրաքանչիւր վաճառորդ ուրոյն ուրոյն պահանջատէր կը լինի։

Ծօդ. 1097. — Երբ երկու անձինք, իրենց երաշխաւորութեան պատճառաւ, վճարեն բուն պարտապանին պարտքը, — եթէ իրենց ընկերական ինչքէն վճարած են, երաշխաւորեալ անձին վրայ իրենց ունեցած պահանջքն ընկերական պահանջք կը նկատուի։

Ծօդ. 1098. — Երբ մարդ մը երկու անձանց միանգամայն հրամայէ վճարել իւր ունեցած այսքան դահեկան պարտքը, և անոնք եւս վճարեն, — եթէ այդ երկու անձինք իրենց ընկերական ինչքէն վճարած են, այն մարդուն վրայ իրենց ունեցած պահանջքն ընկերական պահանջք մը կը լինի։

ղուրուչ տէյու թէսմիյէլ սէմէն իյլէսէ, հէր պիրի պաչգա պաչգա ալաճագլը օլուպ, հայվանլարըն մէճմուի էսանը տէյնի միւչթէրէք օլմազ։

Փէզալիք, իքի քիչի պիր քիմսնէյէ պաչգա պաչգա պիրէր մալ սաթսալար, մէպլէրին էսանը տէյնի միւչթէրէք օլմայըզ, հէր պիրի պաչգա պաչգա ալաճագլը օլուր։

Մաս. 1097. — Իքի քիչի քէֆալէթլերի հասկնալիւէ պիր քիմսնէյնին պօրճունու թէսէկկի լթխիքլէրինակ, էկէր պէյնլէրինակ միւչթէրէք օլան մալտան վիրմիչլէր իսկ՝ մէքֆուլ-ուն-անհատ օլան ալաճագլարը տէյնի միւչթէրէք օլուր։

Մաս. 1098. — Պիր քիմսէ չու գաւար ղուրուչ տէյնինի էտա լթմէք իւզրէ իքի քիչիկ էմր իսթսակ՝ անլար տակի թէսէկկի լթխիքլէրինակ, էկէր պէյնլէրինակէքի մալը միւչթէրէքգէյն վիրմիչլէր իսկ, օլ քիմսէյէ օլան ալաճագլարը պիր տէյնի միւչթէրէք օլուր։

Բայց եթէ իրենց վճարած դրամն անոնց երկուքին մէջեւ ընկերական չէ, այլ իւրաքանչիւրին բաժինն իրապէս որոշուած է, այդ մարդուն վրայ իրենց ունեցած պահանջքն ընկերական պահանջք չնկատուիր լոկ այնու ձի միասնաբար վճարած են։

Յօդ. 1099. — Եթէ պահանջքն ընկերական չէ, պարտատէրց իւրաքանչիւրն իւր պահանջքը պարտապանէն զատ զատ կը պահանջէ և կը դանձէ։ Եւ իւրաքանչիւրն ինչ որ դանձէ՝ իւր պահանջին կը հաշուէ, միւս պարտատէրը չկրնար բաժին առնուլ անկէ։

Յօդ. 1100. — Եթէ պահանջքն ընկերական է, պարտատէրց իւրաքանչիւրը կրնայ իւր բաժինը պահանջել պարտապանէն։

Եւ երբ ի բացակայութեան միոյն՝ միւս պարտատէրը դատաւորին դիմելով՝ իւր բաժինը պահանջէ պարտապանէն, դատաւորը կը հրամայէ պարտապանին որ վճարէ։

Յօդ. 1101. — Ընկերական պահանջքէն ինչ որ դանձէ պարտատէրց մին, միւսին հետ իրենց միջեւ ընկերական կը լինի, և ընկերակիցն իւր բաժինը կ՚առնու անկէ։ դանձողը չկրնար իւր բաժնի՛ն միայն հաշուել զայն։

Վէ ֆէր վիրաթլէրի ապէչ պէյնլէրինտէ միւշթէրէք օլմայըպտա՝ հէր պիրինին հըսսասը հագըդաթէն միւթէմէյյիզ իսէ, միւճէրրէտ պիրլիքտէ էտա իթմիլ օլմալարըյլա, օլ քիմսէտէ օլան ալաճագլարը տէյնի միւշթէրէք օլմազ։

Մաս. 1099. — Տէյն միւշթէրէք տէյիլ իսէ, տաինլէրտէն հէր պիրի ալաճաղընը մէտեուննան պաշգա պաշգա դալէպ ու իսթիֆա իյլէր։ Վէ հէր պիրիսի հէր նէ գապզ իտէրսէ՝ քէնտի ալաճաղընա մահսուպ իտէր։ տաինի տիկէր անտան հըսսա ալամազ։

Մաս. 1100.— Տէյն միւշթէրէք իսէ, տաինլէրտէն հէր պիրի քէնտի հըսսասընը մէտեուննան դալէպ իտէպիլիր։ Վէ պիրինին ղըեասընտա տաինի տիկէր հաքիմէ միւրաճաաթ իլէ հըսսասընը մէտեուննան դալէպ իթաիքտէ, վիրմէսի իչէն հաքիմ դարաֆընտան էմր օլունուր։

Մաս. 1101. — Տէյնի միւշթէրէքտէն տաինլէրին պիրի հէր նէ գապզ իտէրսէ, տիկէրիյլէ պէյնլէրինտէ միւշթէրէք օլուր։ Վէ էկէր վիրաթլէրի ապէչ պէյնլէրինտէ միւշթէրէք օլմայըպտա՝ հէր պիրինին հըսսասը հագըդաթէն միւթէմէյյիզ իսէ, միւճէրրէտ պիրլիքտէ էտա իթմիլ օլմալարըյլա, օլ քիմսէտէ օլան ալաճագլարը տէյնի միւշթէրէք օլմազ։

Զոր օրինակ, եթէ երկու անձանց մին՝ իրենց միջեւ կէս առ կէս ընկերական եղող 1000 դահեկան պահանջքէն՝ իւր բաժինն եղած 500 դահեկանը պարտատէրէն առնլով ծախսէ կամ սպառէ, ընկերակից եղող միւս պարտատէրը կրնայ 250 դահեկանն անոր տուժել տալ, և այս պարագային մէջ, պարտապանին վրայ պահանջք մնացած 500 դահեկանը դարձեալ ընկերական կը լինի անոնց երկուքին միջեւ։

Յօդ. 1103. — Եթէ ընկերակից պարտատէրց մին ընկերական պահանջքէն բան մը չստանայ, այլ իւր բաժնին փոխարէն ապրանք մը դնէ պարտապանէն, միւս պարտատէրն ընկերակից չը լինիր նոյն ապրանքին մէջ. բայց կրնայ այն ապրանքին դնէն իրեն իննկած բաժինն անոր տուժել տալ։ Իսկ եթէ ընկերակցաբար համաձայնին, այս ապրանքն իրենց միջեւ ընկերական կը լինի։

Մաս. 1102. — Տաինլէրտէն պիրի տէյնի միւշթէրէքտէն հըսսասընը ալըպ տա՝ սարֆ ու խթիհլաք իթտ, միւշարիքի անա հըսսասընը թազմին իթտիրէպիլիր։

Մէսէլա, իքի քիշի պէյնինտէ միւնասաֆաթէն միւշթէրէք օլան 1000 ղուրուշ ալաճագտան պիրիսի հըսսասը օլան 500 ղուրուշու մէտեուննան ախզ ու զապզ իլէ՝ սարֆ ու խթիհլաք իյլէսէ, միւշարիքի օլան տաինի տիկէր անա 250 ղուրուշունու Ճազմին իթտիրէպիլիր վէ պու հալտա մէտեուննան զիմմէթինտէ գալան 500 ղուրուշ եինէ իքիսի պէյնինտէ միւշթէրէք օլուր։

Մաս. 1103. — Տաինի միւշարիքլէրտէն պիրի տէյնի միւշթէրէքտէն պիր չէյ գապզ իթմէյիսէ, ֆագաթ հըսսասընա պէտէլ՝ մէտեուննան պիր մէթա իչթիւրա իյլէսէ, տաինի տիկէր օլ մէթատա միւշարիք օլմազ։ ֆագաթ մէթաըն սէմէնինտէն քէնտի հըսսասընը անա թազմին իթտիրէպիլիր։ Վէ էկէր իչթիրաք իւզրէ իթթիֆագ իտէրլէրսէ, օլ մէթա պէյնլէրինտէ միւշթէրէք օլուր։

Յօդ. 1104. — Եթէ ընկերակից պարտաւորց մին ընկերական պահանջքին մէջ ունեցած իրաւունքին համար պարտապանին հետ իրաւախոհ լինի, զոր օրինակ՝ այսքան պրակ կաւաւ վրայ, և ընդունի նոյնքան պրակ կաւաւ, ազատ կը լինի ի մասին ընտրութեան. եթէ կամի, ընդունած կաւաներէն իւր ընկերակցին բաժինն վճարած մասն իրեն կը յանձնէ. իսկ եթէ կամի, ճեռնթափ եղած իրաւունքէն իւր ընկերակցին բաժինն վճարած գումարին մասն իրեն կուտայ։

Յօդ. 1105. — Պարտաւորց մին ըստ վերոյգրեալին թէ՛ ընկերական պահանջքին մի մասն կամ ամբողջն առանայ, թէ՛ իւր բաժինն փոխարէն ապրանք դնէ, և թէ՛ իւր առնելեաց ի փոխարէն ապրանքի մը վրայ իրաւախոհ լինի պարտապանին հետ, —միւս պարտատէրն ամեն պարագայի մէջ ընտրութեան իրաւունք կունենայ. եթէ կամի, կը հաստատէ իւր ընկերակցին սոյն գործողութիւնը, և որպէս ըստեցաւ նախընթաց յօդուածոց մէջ, իւր բաժինը կ՛առնու անկէ. իսկ եթէ

Մաս. 1104. — Տաինի միւշարիքլէրտէն պիրի տէյնի միւշթէրէքաէքի հագդընտան՝ մէսլա չու գատար թօր պէզ իւզէրինէ մէտեուն իլէ սուլհ օլարագ օ գատար թօր պէզի գապղ իթմէ, մուխայէէր օլուր. տիլէրսէ՝ ալտըդը պէզպէրտէն միւշարիքինին հըսսասընա խասպէթ խէն մըգտարը անա թէսլիմ խէր, վէ տիլէրսէ՝ վազ կէչմիշ օլտուդու հագդընտան միւշարիքինին հըսսասընա խասպէթ խէն մըգտարը մէպլաղը անա վիրիր։

Մաս. 1105. — Տաինէրտէն պիրի պէր վէճհի պալէա՝ կէրէք տէյնի միւշթէրէքտէն պիր մըգտարընը եա թէմամընը գապղ իթսինն, վէ կէրէք քէնտի հըսսասընա պէտէլ՝ մալ իչթիրա էյլէսին, վէ կէրէք պաճաղը մուգապիլինտէ պիր մալ իւզէրինէ մէտեուն իլէ սուլհ օլսուն, տաինի տիկէր հէր սուրէթտէ մուխայէէր օլուր. տիլէրսէ՝ միւշարիքինին պու մուամէլէսինի միւճիպ օլուր վէ մվաատը անիփէտէ պէյան օլունտուդու իւզրէ հըսսասընը անտան ալըր, վէ տիլէրսէ՝ միւճիպ օլմայըպ,

կամի, չհաստատեր, այլ իւր բաժինը կը պահանջէ պարտապանէն. և եթէ պարտապանն անկարող լինի հաստատելու անոր պահանջքը, պարտատէրը կը դիմէ իւր ընկերակցին որ ստացած էր իւր բաժինը. ցառաջագոյն հաստատելն արգելք չլինիր առ նա դիմելու։

Յօդ. 1106. — Եթէ պարտատէրց մին՝ ընկերական պահանջքի մը մէջ իւր ունեցած բաժինը պարտապանէն առնու և այս մասն դիպուածաւ ոչնչանայ իւր քով, չպարտիր տուժել այս մասին մէջ իւր ընկերակցին ունեցած բաժինը. սակայն ինքն իւր բաժինը ստացած կը լինի, և հետևաբար պարտապանին վրայ մնացած պահանջքն իւր ընկերակցին միայն կը վերաբերի։

Յօդ. 1107. — Եթէ պարտատէրց մին՝ ընկերական պահանջքին մէջ իւր ունեցած բաժինն ի փոխարէն՝ վարձիք իւր քով ծառայեցունէ պարտապանը, միւս պարտատէրը կրնայ անոր տուժել տալ վարձքէն՝ իրեն վիճակած մասը։

Յօդ. 1108. — Եթէ ընկերակից պարտատէրց մին իւր բաժինն համար պարտ

հըսսասընը մէտեուն խաթէր վէ էկէր մէտեունտա ալամաղը պաթարսա, տաին գապլիդա րիճու խէր։ Մուգատտէմա միճիպ օլմասը մանիլ րիճու օլմազ։

Մաս. 1106. — Տաինէրտէն պիրի տէյնի միւշթէրէքտէ օլան հըսսասընը մէտեունտան ալըպ տա՝ եէտինտէ գապարա թէսլիմ օլսա, միւշարիքինին պու մագպուզտա օլան հըսսասընը զամին օլմազ. ֆագատ քէնտիսի հըսսասընը խաթիֆա խէմիչ օլուր. մէտեունտա գալան ալամագ տաին միւշարիքինէ ատա օլուր։

Մաս. 1107. — Տաինէրտէն պիրի՝ տէյնի միւշթէրէքտէի հըսսասընա պէտէլ՝ մէտեունու իճրէթ իլէ խաթիխտամ խլէսէ, տիկէրի իճրէթտէն քէնտի հըսսասընա խասպէթ խէն մըգտարը անա թազմին խաթիրէպիլիր։

Մաս. 1108. — Տաինի միւշարիքլէրտէն պիրի քէնտի հըսսասը իչին մէտ

տալանէն գրաւ մ՚առնու և այս գրաւ ոչնչանայ իւր քով, ընկերակիցը կրնայ իւր բաժինին վճարած մասն տուժել տալ անոր։

Զոր օրինակ, եթէ կէս առ կէս ընկերական եղող պահանջքին գումարն 1000 դահեկան լինելով՝ պարտատէրց մին իւր բաժնին համար 500 դահեկան արժող գրաւ մը առնու, և այս գրաւ ոչնչանայ իւր քով, — ըստ որում ընկերական պահանջքին կէսը պիտի ջնջուի, միւս պարտատէրը կրնայ իւր բաժնին վճարած 250 դահեկանը տուժել տալ անոր։

Յօդ. 1109. — Եթէ պարտատէրց մին ընկերական պահանջքէն իւր ունեցած բաժնին համար երաշխաւոր առնու պարտապանէն, և կամ եթէ իւր բաժինն երրորդ անձի մը փոխանցել տայ, երաշխաւորին կամ փոխանցընկալէն ըստացած գումարին մէջ միւս պարտատէրն իրեն ընկերակից (պահանջակից) կը լինի։

Յօդ. 1110. — Եթէ պարտատէրց մին ընկերական պահանջքէն իւր ունեցած բաժինը պարտապանին նուիրէ, և կամ իւր բաժնին չափով պարտքէ ազատ կացուցանէ զայն, իւր նուիրատուութիւնը կամ պարտաղերծումը վաւերական կը լինի, և այս պատճառաւ չը պարտիր տուժել իւր ընկերակցին բաժինը։

Եւ նոյնան ըլլան ալ պարտատէրք՝ եէ ինչ ըլլայ պարտապանին ստացուածքը, միշտ հաւասարապէս պիտի բաժնուին իրենց պարտքին համեմատ։

Մէկալ, միևնոյնաժամէն միշտ 1000 ղուրուշ օլսալ տէյնին մըզտարը 1000 ղուրուշ օլուպտա տասնվէրտէն պիրի քէնտի հըսասը իչին 500 ղուրուշ-լուգ պիր բէհն ալսա, վէ եէտինտէ պու բէհն Թէլէֆ օլսա, տէյնի միւշթէրէքին նըսֆը սազըդ օլսաղընտան, տասնի տիկէր քէնտի հըսասընա պիտ օլան 250 ղուրուշ-ունա Թազմին իթտիրէպլիր։

Մաս. 1109. — Տասնվէրտէն պիրի տէյնի միւշթէրէքտէքի հըսասը իչին մէտեուռնատն քէֆիլ ալսըղը, վէ եաթսա հըսասընը պիր քիմսէնէ իւզէրինէ հաւալէ իթտիրտխի սուբէթտէ, քէֆիլտէն եաթսա միւհալ-ուն-ալէյհտէն ալոզ ուդազզ իլլէտխի մէպլաղտա՝ տասնի տիկէր անա միւշարիքի օլուր։

Մաս. 1110. — Տասնվէրտէն պիրի տէյնի միւշթէրէքտէքի հըսասընը մէտեուռնա հիւկ եաթսա մէտեուռնուն պիտիմէթինի անտան իպրա իլլէտ, հիւկսի եա իպրասը սահըհ օլուր, վէ պուռնատն տօլայը միւշարիքինին հըսասընը զամին օլմազ։

Յօդ. 1111. — Ընկերական պահանջքի մը ընկերակիցէ եղող պարտատէրց մին եթէ պարտապանին մէկ սեպհական իրն ոչնչացունէ, և իբր հատուցում՝ ընկերական պահանջքով փոխարինէ զայն, ընկերակիցը կրնայ իւր բաժինն առնուլ անկէ։

Սակայն ընկերական պահանջքին ծագումէն յառաջ կեցած պատճառաւ մը, եթէ պարտատէրց մին պարտք ունեցած լինի պարտապանին և ընկերական պահանջքէն իւր ունեցած բաժինը ի փոխարէն ցոյց տայ, ընկերակիցը չկրնար իւր բաժինն անոր տուժել տալ։

Յօդ. 1112. — Պարտատէրց մին՝ առանց միւսին հաւանութեան՝ չկրնար պարտապանին պայմանաժամ տալ ընկերական պահանջքին վճարման համար։

ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ

Յօդ. 1113. — Եթէ մէկը բան մը վաճառէ երկու անձանց միանգամայն, իւրաքանչիւրէն զատ զատ կը պահանջէ իրենց բաժինը։ Միոյն պարտքը միւսէն չպահանջուիր՝ ցորչափ գնորդները միմեանց երաշխաւոր (համերաշխ) չեն եղած։

Մաս. 1111. — Պիր տէյնի միւշթէրէքտէք միւթէշարիքէ օլան տասնվէրտէն պիրի մէտեուռնուն մալընը իթլաֆի իխտիպտէ՝ զամանէն առնըն ալաճաղընա թէգասս օլսա, միւշարիքի անտան հըսասընը ալապիլիր։

Ֆագատ, տէյնի միւշթէրէքին սիւպութընատն մուգաատէմ օլան պիր սէպէպլէ տասնվէրտէն պիրինին մէտեուռնա տէյնի օլուպտա՝ տէյնի միւշթէրէքտէքի հըսասըլա թէգասս օլսա, միւշարիքի անա հըսասընը թազմին իթտիրէմէզ։

Մաս. 1112. — Տասնվէրտէն պիրի տիկէրինին իչնի օլմագսըզըն տէյնի միւշթէրէքի թէգմէլ ու թէգնիր իտմէզ։

ԼԱՀԸԳԱ

Մաս. 1113. — Պիր քիմսէ իքի քիշիյէ պիր մալ սաթսա, հէր պիրինէն հըսասընը պաշգա պաշգա մուդալէպ իտէր։ Միւշթէրիլէր եէքտիկէրէ քէֆիլ օլմատըգճա՝ պիրինին պօրճու տիկէրինէն մուդալէպէ օլունամազ։

ՊԱՊԸ ՍԱՆԻ

ԴՐՍՄԷԹ ՊԷՅԱՆԸՆՏԱ ՕԼՈՒՊ ՏՕՂՈՒՋ
ՖԱՍԼԸ ՄԻԻՇԹՄԷԼ ՏԻՐ

ԳԼՈՒԽ ԵՐԿՐՈՐԴ

ԲԱԺԱՆՄԱՆ ՎՐԱՅ

ՀԱՏՈՒԱԾ ԱՌԱՋԻՆ

Բաժանման սահմանը եւ տեսակները

Ծօղ. 1114. — Գըոդը, (Բաժանումն) *կը նշանակէ անհատ բաժինն որոշել.*

Այսինքն բաժիններն իրարմէ ո-րոշել և զատել ո և է չափով մը, ինչպէս քառով, կշռով կամ կանոնով։

Ծօղ. 1115. — *Բաժանումն կը կատարուի երկու կերպով։*

Առաջինն է ընկերական ո-րոշ իրերն, այսինքն մկկ աւելի եղող ընկերական իրերն մասերու բաժնել, ո-րով իւրաքանչիւր միւսէն անհատ բաժիններն մկկ մկկ մասի մէջ բովանդակուած կը լինին, որպէս է երեք անձերու միջեւ ընկերական եղող 30 ոչխարն երեք հաւասար մասերու բաժնել, որով մէն մի տասնեակի մէջ ամիոփուած կը լինին տասն միւռթիւններ։ Այս կերպը կը կոչուի Գըոդրէ ճէմ (հաւաքական բաժանում)։

ՖԱՍԼԸ ԵՎՎԵԼ

Գլամէթին բարիցի ու բազմիմ հագցնուտ տըր

Մաս. 1114. — *Գըոդը, հրատարակ չայիայը թմայեին իթմէդը տիր։*

Եանի քէյլ վէ վէգն վէ զըրա կիպի պիր մըգեաս իւէ հրատարակը եէրիկերտէն Քէմիզ ու իֆրազ իյլէմէք տիր։

Մաս. 1115. — *Գըամէթ իքի վէճհէվ օլուր։*

Եէօյլէքի, եա այանը միւռթէրէք՝ եանի միւթէհատիա վէ միւշթէրէք չէյլեր գըամարա պէօլիւնէրէք հէր գիէրսինտէ չայի օլան հրատարակը պիրէր գըամընտա ճէմ իտիլմիշ օլուր, իւչ քիշի պէյնինտէ միւշթէրէք օլան 30 գօյունու օնար օնար իւզրէ թագսիմ կիպի։ Պունա Գըոդրէ ճէմ տէնիլիր։

Երկրորդն է ընկերական որոշ մկկ իրն բաժնել, որով մէն մի չամանդապի մէջ կեցած անհատ բաժիններն որոշապէս կը զատուին նոյն իրին մէն մի մասերովը, որպիսի է գետին մը բաժնել երկու հաւասար մասերու։ Այս կերպը կը կոչուի Գըոդրէ ընէֆրէէ (անջատական բաժանում) կամ Գըոդրէ ֆէրտ (անհատական բաժանում)։

Եաիսօտ, պիր այնը միւշթէրէք թագսիմ օլունուսպ, հէր ճիւզիւնտէ չայի օլան հրատարակը պիրէր գըամընտա թէյայիւն իտէր, պիր արտանըն իքիյէ թագսիմի կիպի։ Պունա Գըոդրէ ընէֆրէէ վէ Գըոդրէ ֆէրտ տէնիլիր։

Ծօղ. 1116. — *Բաժանուէմն մի կողմանէ կը նշանակէ անջատուէմն և միւս կողմանէ՝ փոխանակուէմն։*

Զոր օրինակ, երկու անձանց միջեւ կէս առ կէս ընկերական եղող քոռ մը ցորենին մէն մի հատիկին մէջ, այդ անձանց իւրաքանչիւրը կէս բաժին ունի։ Արդ՝ երբ ամբողջ ցորենն՝ հաւաքական բաժանմամբ երկու հաւասար մասերու բաժնուի և անոնցմէ մին՝ մէկ ընկերոջ և միւսն ալ միւս ընկերոջ տրուի, իւրաքանչիւրն իւր կէս բաժինն անջատած և միւս կէսն ալ իւր ընկերոջ կէս բաժինին հետ փոխանակած կը նկատուի։

Նմանապէս, երկու անձանց միջեւ

Մաս. 1116. — *Գըամէթ պիր ճիւհէթէլ իֆրազ վէ պիր ճիւհէթէլ միւպատէլէ տիր։*

Մէսէլա, իքի քիմսէ պէյնինտէ միւնասաֆաձէն միւշթէրէք օլան պիր քիլէ պուղտայըն հէր հապպէսինտէ հէր պիրինին նըսֆ հրատասը օլտուղու հալտա մէճմուը՝ գըամէթի ճէմ գապպիլինտէն օլարագ իքի գըամա Քազսիմ իլէ՝ պիր գըամը պիրինէ վէ տիկէր գըամը տիկէրինէ վիրիլմիքտէ, հէր պիրի քէնտիսինին նըսֆ հրատասընը իֆրազ վէ նըսֆը տիկէրինի սէսէրին նըսֆը հրատասըլա միւպատէլէ իմիշ օլուր։

Գէզալիք, իքի քիշի պէյնինտէ

կէս առ կէս ընկերական եղող գետնի մը ամեն մասանց մէջ, անոնցմէ իւրաքանչիւրը կէս բաժին ունի։ Արդ երբ այդ գետինն անհատական (անջատական) բաժանմամբ երկու մասերու բաժնուի և մէն մի մասն անոնցմէ իւրաքանչիւրին տրուի, անձնիւր ընկերակից իւր կէս բաժինն անջատած և միւս կէսն ալ իւր ընկերոջ կէս բաժնին հետ փոխանակած կը նկատուի։

Յօդ. 1117. — Համանման առարկայից նկատմամբ՝ հաւաքական բաժանումն է նախընտրելի։

Հետեւաբար, երկու անձանց միջեւ ընկերական եղող համանման իրաց բաժնեկիցներէն մին՝ ի բացակայութեան միւսին և առանց անոր արտօնութեան կրնայ բաժնել և ստանալ իւր բաժինն։ Սակայն, ցորչափ բացակային բաժինն իրեն չէ յանձնուած, բաժանումը կատարեալ եղած չնկատուիր։ Եւ յանձնումէն առաջ եթէ բացակային բաժինը փճանայ, իւր ընկերակիցին ստացած բաժինը դարձեալ ընկերական կը լինի երկուքին միջեւ։

Յօդ. 1118. — Արժէքաւոր առարկայից նկատմամբ անհատական (անջատական) բաժանումն է նախընտրելի։ Անջատական բաժանումն ալ կը կատարուի համահաճ հաւանութեամբ կամ դատական վճռով։

միւնաստաձեն միւշերէրեք օլան պիր արսանըն հեր ճիւզինտէ հեր պիրինին նըսֆ հըսսասը օլտուղու հալտա, զըմմէթի Քէֆրիգ իլէ իքիյէ Քագսիմ օղունարագ, հեր պիրինէ պիրէր զըմը վիրիլտիքտէ, հեր պիրի քէնտի նըսֆ հըսսասընը իֆրազ վէ նըսֆը տիկէրինի ախէրին նըսֆ հըսսասըլլա միւպատէլէ խլէմիշ օլուր։

Մաս. 1117. — Միակեաթա իֆրազ ճիհէթի բաճիհ տիր։

Պինաէն ալէհ, միակեաթը միւշթէրէքտէ միւթէշարիք օլանլարտան հեր պիրի տիկէրինին ղըեապընտա վէ անըն իզնի օլմագսըզըն քէնտի հըսսասընը ախզ իտպիլիր։ Ֆագադ ղախլին հըսսասը քէնտիսինէ թէսլիմ օլունմատըդճա գըսմէթ թէմամ օլմազ։ Վէ գապլէ-թ-թէսլիմ ղախլին հըսսասը թէլէֆ օլսա, միւշարիքինին գապզ խլէմիշ օլտուղու հըսսա՝ պէյնէլերինտէ միւշթէրէքէ օլուր։

Մաս. 1118. — Գըյէմիյէաթտա միւպատէլէ ճիհէթի՝ բաճիհ տիր։ Միւպատէլէ խտ թէրազը եախօտ հիւքմի գաասը իլէ օլապիլիր։

Հետեւապէս, արժէքաւոր իրաց կարգէն եղող ընկերական որոշ առարկայից բաժնեկիցներէն մին՝ ի բացակայութեան միւսին և առանց անոր արտօնութեան չկրնար բաժնել և ստանալ իւր բաժինն։

Յօդ. 1119. — Համանման իրաց կարգէն կը նկատուին քառով չափելի և կշռելի առարկայք, ինչպէս նաև ընկուզի և ճոլի նման թուարկելի իրերանման առարկայք։

Սակայն արժէքաւոր կը նկատուին ա՛յն կշռելի առարկայք որոց արժէքինը կը տարբերի ըստ փոխոխման արհեստի, – որպիսի են ճերառակերտ անօթք։

Նմանապէս, արժէքաւոր կը նկատուի ա՛յն համանման առարկայն որ իրմէ տարբեր տեսակի մը հետ խառնուած է, այնպէս որ կարելի չէ իրարմէ զատել զայնս, – ինչպէս գարեխառն ցորենն։

Արժէքաւոր կը նկատուին նաեւ կանգունով չափելի առարկայք։ Սակայն համանման կը նկատուին կանգունով չափելի ա՛յն առարկայք որոց միւթեանց միջեւ տարբերութիւն չկայ,

Պինաէն ալէհ, միակեաթտան օլմայան այանը միւշթէրէքէտ միւթէշարիք օլանլարտան պիրիսի ախէրին ղըյասընտա վէ անըն իզնի օլմագսըզըն՝ քէնտի հըսսասընը ախզ իտէմէզ։

Մաս. 1119. — Մէքիյլաթ վէ մէվզունաթ իլէ՝ ճէվիզ վէ եումուրթա կիպի ատէտիյաթը միւթէգարիպէ հեր միակեաթ տըր։

Ֆագադ էլ իշի օլան ատանի կիպի՝ իսթիսլաքը սանաթ հասէպիյլէ մուսթէլիֆ ու միւթէֆաւիթ օլան մէվզունաթ գըյէմիյ տիր։

Վէ պիրտէ արբա իլէ գարըշըղ պուղտայ կիպի՝ խլաքը ճինսիյլէ եէքտիկերտէն թէմեզ ու թէֆրիգ օլունմայաճադ սուրէթտէ մախլուղ օլան միակի՝ գըյէմիյեաթտան տըր։

Ջէրըյաթ տախի գըյէմիյ տիր։ Ֆագադ պիր ճինս չուգա վէ ֆասըրիգա մանուլաթը օլան պէզէր կիպի՝ էֆրատը պէյնինտէ թէֆաւիթ օլմայըպտա՝ զըրայը չու գատար ղուրուչա տէ-

այլ կը վաճառուին կանգունն այսքան դահեկանի հաշուով՝ – որպիսի են միատեսակ ասուի կամ մետաղոյն գործարանի մէջ տարազագործեալ կտաւք ։

Գարճեալ, արժէքաւոր կը նկատուին անասունք և այլն թուարկելի տարբեր առարկայք որոց միութեանց միջեւ տարբերութիւն կայ արժէքոյն կողմանէ – որպիսի են սեմ և ճմերուկ ։

Ձեռագիր մատեանք արժէքաւոր կը նկատուին, իսկ տպագիր մատեանք՝ համանման ։

Ծօղ. 1120. — Թէ՛ հասարակական բաժանումն և թէ՛ անձնատական բաժանումն երկու տեսակ են. 1. Գլուխ բեղ (Համահաս բաժանում) և 2. Գլուխ ֆոլ (Դատական բաժանում)։

Ծօղ. 1121. — Գլուխ բեղ (Համահաս բաժանում) կը նշանակէ այն բաժանումն որ կը կատարուի փոխադարձ հաւանութեամբ բաժնեկցաց, այսինքն՝ ընկերական իրին սեպհականատարց, որք զայն իրենց միջեւ կը բաժնեն համահաճութեամբ, և կամ դատաւորը կը բաժնէ ամենեցուն հաճութեամբ ։

յու սաթըլան պէրըյաթ՝ միսլի տիր ։

Հայվանաթ իւէ գավուն վէ գարբուզ կիսի էֆրատը պէյնինտէ գըյմէթճէ թէֆիւլիւթ պուլունան ատէմիյեաթը միւթէֆիւլիւթ գըյէմիյեաթտան տըր ։

Եազմա քիթապլար՝ գըյէմիյ, վէ պասմա քիթապլար միսլի տիր ։

Մաս. 1120. — Գըսմէթի ճէմ իւէ գըսմէթի թէֆրիխատէն հէր պիրի իքի նէվի թագսիմ օլունուր. նէվի էվվէլ, Գլուխ բեղ, վէ նէվի սանի՝ Գլուխ ֆոլ տըր ։

Մաս. 1121. — Գլուխ բեղ, միւթէգասիմինին, եանի միւթի միւչթէրէք սահիպլէրինին րիզալարըյլա իճրա օլունան գըսմէթ տիր, քի սի-թ-թէրազը պէյնիլէրինտէ թագսիմ խէյրէր, եախօտ ճիւմլէսինին րիզալարըյլա հաքիմ թագսիմ իյլէր ։

Ծօղ. 1122. — Գլուխ ֆոլ (Դատական բաժանում) կը նշանակէ այն բաժանումն զոր դատաւորը բունի և վճռաբար կը կատարէ բաժանընկալաց, այսինքն՝ ընկերական իրին սեպհականատարց ոմանց խնդրանօք ։

ՀԱՏՈՒԱԾ ԵՐԿՐՈՐԴ

Բաժանման թեռեքեանց վրայ

Ծօղ. 1123. — Էական պայման է որ բաժանելի իրն որոշ լինի, հետեւապէս վաւերական չլինիր բաժանել ընկերական պահանջքն՝ գանձմանէ (ատացմանէ) առաջ ։

Զոր օրինակ, եթէ վախճանեալը բազմաթիւ անձանց վրայ պահանջքներ ունենայ որք սպասէ բաժնուին, – այս անուն անձին վրայ ունեցած պահանջքը վերաբերի այս անուն ժառանգորդին, և այն անուն անձին վրայ ունեցած պահանջքն այդ անուն ժառանգորդին, – այս բաժանում վաւերական չլինիր ։ Եւ այս պարագայի մէջ ժառանգորդներէն մին ինչ որ գանձէ, միւս ժառանգորդն ընկերակից կը լինի անոր. (Տես Գլուխ Ա. Հատուած Դ.)։

Ծօղ. 1124. — Բաժանումը վաւերական չլինիր՝ ցորչափ որոշուած և անջատուած չեն բաժիններն ։

Մաս. 1122. — Գլուխ ֆոլ, մագսուտ-ուն-լէհ օլանլարտան, եանի միւքի միւչթէրէք սահիպլէրինտէն պազըսընըն գալէպի իւզէրինէ, գաօրընըն՝ ճէպլէրէն վէ հիւքմէն թագսիմի տիր ։

ՓԱՍԼԸ ՍԱՆԻ

Շերայիղի գըսմէթ պէյանընընա տըր

Մաս. 1123. — Մագսումըն այն օլմասը չարդ տըր ։ Պինաէն ալէյհ, տէյնի միւչթէրէքին գապլէ-լը գապլ թագսիմի սահըհ օլմազ ։

Մէսէլս, միւթէվէֆֆանըն միւթէստիտ քիմսէնէյէր զիմմէթինտէ ալաճաղը օլուպտա՝ ֆիւլանտա օլան ալաճաղը՝ ֆիւլան վարիսին, վէ ֆիւլանտա օլան ալաճաղը ֆիւլան վարիսին օլմազ իւզրէ Թագսիմ օլունտա, սահըհ օլմազ ։ Վէ պու սուրէթէտ վարիսլէրտէն պիրի նէ՛ Թահսիլ իտէրիսէ, վարիսի տիկէր անա միւշարիք օլուր. (Պապը Էվվէլին Ֆասլը Սալիսինէ պագ)։

Մաս. 1124. — Հըսսալար թէմլիզ ու լիֆրազ օլունմասըգճա՝ գըսմէթ սահըհ օլմազ ։

Զոր օրինակ, ընկերական դէզ մը ցորենի սեպհականատէրց մին եթէ ըսէ միւսին, «Դէզին այդ կողմը դու առ, այս կողմն ալ ինձ Թող լինի», բաժանումն վաւերապէս կատարուած չնկատուիր։

Օր. 1125. — Նշական պայման է որ բաժանելին ընկերակցաց սեպհականութիւնը լինի բաժանման ժիջոցին։

Հետեւապէս, յետ բաժանման, եթէ բաժանելոյն ամբողջին իրաւատէր մը յերեւան ելնէ, բաժանումն անվաւեր կը լինի։

Նմանապէս, եթէ բաժանելոյն մէկ անհատ բաժնին, զոր օրինակ կէսին կամ մէկ երրորդին իրաւատէր մը յերեւան ելնէ, բաժանումն անվաւեր կը լինի, ուստի և հարկ կը լինի վերստին կատարել բաժանման գործողութիւնը։

Դարձեալ, եթէ բաժնի մ'ամբողջութեան իրաւատէր մը յերեւան ելնէ, բաժանումն անվաւեր կը լինի, ուստի և մնացեալ բաժինն ընկերական կը լինի բաժնետերաց միջեւ։

Իսկ եթէ միայն բաժնի մը մէկ որոշ մասին կամ մէկ քանորդական մասին իրաւատէր մը յերեւան ելնէ, այդ բաժնի տէրն ազատ կը

Մէսէլա, միւշՔէրէք պիր եըղըն պուղտայ սահիպլէրինտէն պիրի տիկէրինէ «Սէն եըղընըն շու դարաֆըը-նը ալ, պու դարաֆը պէնիմ օլսուն» տէսէ, Թագսիմ օլունմուշ օլմազ։

Մաս. 1125.— Մագասում՝ հինի գըսմէթէ միւշարիքլերին միլքի օլմագ չարդըըր։

Պինանէն ալէյհ, պաատ-ը գըսմէ՝ մագասումուն մէճմուընա պիրի միւսթէհագգ չըգսա, գըսմէթ պադըլ օլուր։

Վէ քէդա մագասումուն նըսիֆ վէ սիւլիւս կիպի պիր ճիւզի չայիրինէ միւսթէհագգ չըգսա, գըսմէթ պադըլ օլուպ՝ մագասումուն Թէքքուր Թագսիմի լազըմ կէլիր։

Բէզալիք պիր հըսսանըն մէճմուընա միւսթէհագգ չըգսա, գըսմէթ պադըլ օլուպ՝ հըսսայի պագըյէ հըսսատարլար պէյնինտէ միւշԹէրէք օլուր։

Վէ էկէր եալընըզ պիր հըսսանըն պիր մըգտարը մուայեէնինէ եախօտ պիր ճիւզի չայիրինէ միւսթէհագգ չըգսա, օլ հըսսա սահիպլի

լինի իմասին ընտրութեան. եթէ կամի՝ կը ջնջէ բաժանումը, իսկ եթէ կամի՝ չը ջնջեր, այլ պահատորդ մասին համար միւս բաժնետիրոջ կը դիմէ։

Զոր օրինակ, 160 կանգուն գետին մը կէս առ կէս երկու հաւասար մասերու բաժնուելէ յետոյ, եթէ մէկ բաժնին կէսին իրաւատէր մը յերեւան ելնէ, այդ բաժնին տէրն եթէ կամի՝ բաժանումը կը ջնջէ, իսկ եթէ կամի՝ իւր բաժնին մէկ չորրորդին համար իւր ընկերակցին կը դիմէ, այսինքն՝ անոր բաժինէն 20 կանգուն տեղ կ'առնու։

Բայց երբ ամեն բաժնի մէկ մէկ որոշ մասին իրաւատէր յերեւան ելնէ, — եթէ բաժանումն հաւասար կերպիւ կատարուած է՝ չջնջուիր, իսկ եթէ մէկումը պակաս է և միւսինն աւելի, այն աւելորդ մասը միայն ի նկատ կ'առնուի, և այնպէս իմն կը համարուի թէ միայն մէկուն բաժնին մէկ որոշ մասին իրաւատէր մը յերեւան ելած է։ Եւ աւելորդն որուն բաժնին որ վիճակած է՝ նա ընտրութեան իրաւունք կ'ունենայ ըստ վերոգրելոյն. եթէ կամի՝ կը ջնջէ բաժանումը. իսկ եթէ կամի՝ պահատորդ մասին համար իւր ընկերակցին կը դիմէ։

Օր. 1126. — ԳըէՔէրէ ֆէ-ը-լէ (Անիրաւ բաժանում) կը նշանակէ այն բաժանումն որ կախումն ունի բաժնետերաց բերանացի կամ գործնական հաւանութենէն։

Զոր օրինակ, եթէ մէկն ինքնին բաժնէ ընկերական իրը, այս բաժանումը խափանուիր, վասնզի

մուխայեէր պիր. պիրէրսէ՝ գըսմէթի ֆէսխ իտէր, վէ պիրէրսէ՝ ֆէսխ էթմէյիպ, մըգտարը նօգսանըլյա պիրէր հըսսատարա բիւճու իտէր։

Մէսէլա, 160 արշըն պիր արա՝ միւնասաֆաՔէն իքիյէ Թագսիմ օլունտուգտան սօնրա, պիր հըսանըն նըսֆընա պիրի միւսՔէհագգ չըգսա, օլ հըսսա սահիպլի՝ պիրէրսէ գըսմէթի ֆէսխ իտէր, վէ պիրէրսէ հըսսատարընըն բուպուլյա միւշարիքինէ բիւճու իտէր, եանի անըն հըսսատարընըն 20 արշըն մէճալը օլուր։

Վէ հէր հըսսատարընըն պիրէր մըգտարը մուայեէնինէ միւսՔէհագգ չըգտըըզ Թագսիրտէ, էկէր միւսաւաՔ իւզրէ իսէ՝ գըսմէթ ֆէսխ օլունմազ, վէ եէկէր պիրինինքի ազ վէ պիրինինքի չօգ իսէ անճագ մըգտարը գիյատէյէ ԼՔիյապ օլունուր, վէ եալընըզ պիրինին հըսսատարնտան պիր մըգտարը մուայեէնէ միւսՔէհագգ չըգմըշ կիպի օլուր։ Վէ գիյատէ քիմին հըսսատարնա իսապէՔ ԼՔմիշ իսէ, պէր վէճհի պալսա մուխայեէր օլուպ, տիլէրսէ՝ գըսմէթի ֆէսխ իտէր, վէ տիլէրսէ՝ մըգտարը նօգսանըլյա միւշարիքինէ բիւճու իյլէր։

Մաս. 1126. — ԳըէՔէրէ ֆէ-ը-լէ, գավլէն եախօտ ֆիլիլէն իճազէթէ մէվգուֆ օլուր։

Մէսէլա, պիրի՝ մալը միւշՔէրէքի իսօտ պէ իսօտ Թագսիմ ԼՔսէ, ճաիզ

նում օրինաւոր և անկախ չլինիլը։ Սակայն, եթէ բաժնետէրը բերանացի հաւանութիւն յայտնեն «շատ լաւ» ըսելով, կամ եթէ բաժնետէրը իրենց որոշեալ բաժինները զործածեն իբր սեպհականատէր, այսինքն՝ սեպհականութեան յատուկ պայմաններէն միովը, ինչպէս զայն վաճառելով կամ վարձու տալով, — այս պարագայից մէջ բաժանումը կը լինի վաւերական և անկախ։

Ծօդ. 1127 . — Հարկ է որ բաժանումն արդար լինի. այսինքն՝ հարկ է բաժիններն ըստ իրաւանց չափաւորել, այնպէս որ միոյն մէջ չափազանց պակասոր չըգտնուի։

Հետեւապէս, բաժանման մէջ չափազանց պատրանաց վերաբերեալ դատերը լսելի կը լինին։ Սակայն բաժանընկալը խոստովանելէ յետոյ, թէ ստացած են իրենց իրաւունքն՝ եթէ չափազանց պատրանաց դատ բանան, սոյն դատ անլսելի կը լինի։

Ծօդ. 1128 . — Համահաճ բաժանման մէջ, էական պայման է որ բաժանակցաց իւրաքանչիւրն հաւանութիւն ունենայ։

Հետեւապէս, եթէ ասոնցմէ մին բացակայ լինի, համահաճ բաժանումն չլինիր վաւերական։ Նե եթէ անոնց մէջ անչափահաս կայ, վէ նաֆիզ օլմազ։ Ֆագադ սահիպլէրի՝ «բէք ալէա» տէյու գավլէն իճազէթ վիրսէ, եախօտ հըսսայի միւֆրէզէրինէ Թէսարրիւֆի մէլսուբ իլէ նանի պէյ վէ իճաբ կիլսի՝ Թէմէլիւքին լէվազիմինէն օլան պիր վէճհլէ Թէսարրիւֆ իթմէլէր, զըմմէթ սահիղի վէ նաֆիզ օլուր։

Մաս. 1127 . — Գըմմէթին տաիլանէ օլմասը, եանի հըսսալար խէթիհգագլարընա կէօրէ Թատիլ օլընարագ՝ պիրիսինէ նօգսանը ֆահիշ օլմասը լազըմ տըր։

Պինաէն ալէյհ, գըմմէթէ զասնը ֆահիշ տալասը խէթիմա օլունուր։ Ֆագադ մագսուտունլէհ օլանլար՝ խէթիֆաի հագգ խյէտիքլէրինի իգրար իթթիքադէն սօնրա՝ զասնը ֆահիշ տալասը խէրլէրսէ, խէթիմա օլունմազ։

Մաս. 1128 . — Գըմմէթի բիզատա՝ միւԹէգասիմինէն հէր պիրինին բիզասը չարդ տըր։

Պինաէն ալէյհ, պիրիսի զալսլ օլսա, գըմմէթի բիզա տահղհ օլմազ։ Վէ իյէլէրինէ տաղիր վար իսէ, վէ լսի եախօտ վասըսը անձն մագամընա գաիմ օլուր։ Վէ էկէր վէլիսի եախօտ վասըսը եօգ իսէ, հաքիմին էմրինէ մէվգուֆ օլուր։ Վէ հաքիմ դարաֆընատան պիր վասը նասզ օլունարագ՝ անձն մարիֆէթիյէ Թագսիմ օլունուր։

բնական պաշտպանը կամ խնամակալն անոր տեղը կը բռնէ։ Իսկ եթէ անչափահասն չունի բնական պաշտպան կամ խնամակալ, բաժանումը դատաւորին հրամանէն կախում կ'ունենայ. ուստի գատաւորին կողմէ խնամակալ մը կը կարգուի և անոր միջոցաւ կը կատարուի բաժանումն։

Ծօդ. 1129. — Դատական բաժանման մէջ, պահանջումն էական պայման է։ Եթէ բաժնետէրերէ գէթ միոյն կողմանէ պահանջում տեղի չունենայ, դատական բաժանումն չլինիր վաւերական։

Ծօդ. 1130. — Եթէ երբէք բաժնետէրերէ ոմանք բաժանում պահանջեն և ոմանք չհամաձայնին, — եթէ ընկերական իրը բաժանելի է՝ դատաւորը բռնի կը բաժնէ զայն. ապա թէ ոչ՝ չբաժներ, ինչպէս պիտի բացատրուի յետագայ Երրորդ և Չորրորդ Հատուածոց մէջ։

Ծօդ. 1131 . — Գապէլէ ֆըռէն (բաժանելի) է այն ընկերական իրն զոր կարելի է բաժնել, այնպէս որ նոյն իրէն ակնկալեալ օգուտն կամ վայելքն չոչնչանայ բաժանմամբ։

Մաս. 1129. — Գըմմէթի գազատա, դալէպ չարդտըր։

Հըսսատարլարըն պիրիսի դարաֆընատան օլսուն՝ դալէպ վագը օլմատըգճա, հաքիմ դարաֆընատան ճէպրէն գըմմէթ՝ սահղհ օլմազ։

Մաս. 1130. — Հըսսատարլարատան պագըսը գըսմէթ էսթէյիպէ՝ պագըսը խէթիմա խէթիյի Թագսիրատ, ֆասլը Սալես վէ ֆասլը Բապիէ պէյան օլունաճաղը վէճհլէ, մալը միւշթէրէք իկէր գապիւի գըմմէթ իսէ, հաքիմ անը ճէպրէն Թագսիմ խյէր. ատյիլ իսէ, Թագսիմ խյէմէզ։

Մաս. 1131. — Գապէլէ ֆըռէն, Թագսիմէ սալիհ օլան մալը միւշթէրէք տիր, չէօյլէ քի օլ մալտան մագսուտ օլան մէնֆաաթ՝ գըսմէթ իւէ ֆէվթ օլմայա։

ՀԱՏՈՒԱԾ ԵՐՐՈՐԴ

Հաւաքական բաժանման վրայ

Յօդ. 1132. — Դատաւորական բաժանումն գործադրելի է ի մասին ընկերական այն որոշ իրաց որք համասեռ են։

Ուրիշ խօսքով, ընկերակցաց միայն ոմանց պահանջման վրայ՝ դատաւորը կը բաժնէ այսպիսի իրերը, համանման լինին թէ արժէքաւոր։

Յօդ. 1133. — Ընդ որում համասեռ եղող համանման իրերն իրենց միւսթեանց միջեւ իրարմէ տարբերութիւն չունին, սոսկ բաժանումն ո՛չ միայն ընդհանրապէս ընկերակցաց և ոչ միոյն, այլ և իւրաքանչիւրն իր իրաւունքն ստացած կը լինի և միեւնոյն ատեն իւրաքանչիւրին վարկատար սեպհականատիրութիւնն յառաջ եկած կը նկատուի։

Զոր օրինակ, երբ երկու անձանց միջեւ ընկերական եղող որոշ քանակութեամբ ցորեանն՝ իրենց բաժիններուն համեմատութեամբ բաժնուի, իւրաքանչիւրն իւր իրաւունքը կ'ընդհանայ և միանգամայն իւր բաժնին վճռակած ցորեանին բացարձակապէս տէր կը լինի։

Այսպէս պէտք է իմանալ նաև ի մասին այսքան տրամ ոսկւոյ, այսքան հոխա արծաթի քծուարներու,

ՓԱՍԼԸ ՍԱԼԻՍ

Դրամէի ձեմ պէյանընտա տըր

Մաս. 1132. — Միւթթէհըտ-իւլ-ճինս օլան այանը միւչթէրէքէտէ՝ գըսմէթի գազա բամի օլուր։

Եանի միւշարիքլէրտէն եալընըզ պազըսընըն դալէպի իւզէրինէ հաքիմ անլարը հիւքմ ընէ Թագսիմ իյլէր. կէրէք միսլիյեաթտան օլսուն, վէ կէրէք զըյէմիյեաթտան օլսուն։

Մաս. 1133. — Միւթթէհըտ-իւլ-ճինս օլան միւլկեաթըն էֆրատը պէյնինտէ փարգ ու թէֆաւիւթ օլմատըդընտան, գըսմէթի միւշարիքլէրտէն հիչ պիրինէ մուզիրր օլմատըգտան պաշգա՝ հէր պիրի հագգընը այնըդա վէ հէր պիրինին թէմամիյեէթի միլքի հուսուլա կէլմիչ օլուր։

Նիհէքիմ, իքի քիշի պէյնինտէ միւշհէրէք օլան պիր մըգտար պուղտայ հրսալարընա կէօրէ Թագսիմ օլունտուգտա, հէր պիրի հագգընը իմֆիֆա իտէրէք՝ հրսասընա իսապէհ իտէն պուղտայա միւսհէգըլլէն մալիք օլուր։

Շու գատար տիրհէմ ալծուն քիւլիչէ, վէ պու գատար գըյէ կիւմիշ եա պագըր վէ եա Թիմուր քիւ այսքան հոխա պղնձի կամ երկաթի ձոյլերու, միեւնոյն տեսակէ եղող այսքան պրակ ասուղ կամ այսքան պրակ կտաւի և կամ այսքան հատ հաւկիթ։

Յօդ. 1134. — Թէեւ համասեռ եղող արժէքաւոր իրերն իրենց միւսթեանց միջեւ իրարմէ տարբերութիւն ունին, սակայն այս տարբերութիւնն չատ անչնչան լինելուն պատճառաւ, իբր չեղեալ կը նկատուի, ուստի անոնք ևս վերոյիշեալ եղանակաւ բաժանելի համարուած են։

Զոր օրինակ, երբ երկու անձանց միջեւ ընկերական եղող 500 ոչխարն երկու մասի բաժնուի իրենց բաժիններուն համեմատութեամբ, այնպէս իմն կը նկատուի Թէ իւրաքանչիւրն իւր իրաւունքը նոյնութեամբ ստացած է։

Այսպէս պէտք է իմանալ նաեւ այսքան հարիւր ուղտի կամ այսքան հարիւր կովի նկատմամբ։

Յօդ. 1135. — Դատաւորական բաժանումն գործադրելի չլինիր ի մասին ընկերական այն որոշ իրաց որք տարասեռ՝ այսինքն այլևայլ տեսակի են, համանման լինին թէ արժէքաւոր։

Ուրիշ խօսքով, դատաւորն չկրնար հաւաքական բաժանման եղանակաւ բռնի բաժնել զայնս, ընկերակիցներէն միայն միոյն պահանջման վրայ։

Լիւչէ, վէ պիր ճինտէն օլան շու գատար բաանալ չուգա, վէ պու գատար Թօր պէգ վէ շու գատար ատէտ եուէմուրԹա տախէ պու գապիլտէն տիր։

Մաս. 1134. — Միւթթէհըտ-իւլ-ճինս օլան գըյէմիյեաթըն էֆրատը պէյնինտէ փարգ ու թէֆաւիւթ վար խէ տէ, բէք ճիւզի օլմագ հասէպիյլէ եօգ հիւքմինտէ օլսուզընտան, պուն լար տախէ պէր վէճհի պալէա գապիլի գըսմէթ ատտ օլունմուշ տըր։

Մէսէլա, իքի քիշի պէյնինտէ միւշհէրէք օլան 500 գոյուն հրսասլարընա կէօրէ իքիյէ Թագսիմ օլունտուգտա, հէր պիրի հագգընը այնըդա ալմըշ կիլօ օլուր։

Շու գատար եիւզ տէվէ վէ պու գատար եիւզ ինէկ տախէ պու գապիլտէն տիր։

Մաս. 1135. — Էճնասի միւխթէլիֆէտէ, եանի միւխթէլիֆ-իւլ-ճինս օլան այանը միւչթէրէքէտէ գըսմէթի գազա ճարի օլմագ, կէրէք միսլիյեաթտան օլսուն, կէրէք գըյէմիյեաթտան օլսուն։

Եանի, միւշարիքլէրտէն եալընըզ պիրինին դալէպի իւզէրինէ՝ հաքիմ անլարը ճէպրէն գըսմէթի ճէմ իլէ Թագսիմ իտէմէզ։

Զոր օրինակ, դատաւորական բաժանումն օրինաւոր չլինիր երբ բաժնետեարց միոյն տրուի այսքան քոռ ցորեան, և անոր ի փոխարէն միւսին՝ այսքան քոռ գարի, կամ միոյն՝ այսքան ոչխար և անոր ի փոխարէն միւսին՝ այսքան ուղտ կամ կով, կամ միոյն՝ սուր մը և միւսին՝ տսպազէն մը, և կամ միոյն տուն մը և միւսին խանութ մը կամ ագարակ մը։ Բայց երբ բաժնետեարք հաւանին, նախայիշեալ եղանակաւ համահաճ բաժանումն կը լինի օրինաւոր։

Ծօդ · 1136 · — *Տարասեռ կը համարուին այն անօթներն որք իրարմէ կը տարբերին ըստ տարբերութեան արհեստի՝ թէպէտեւ միեւնոյն տեսակ մետաղէ շինուած լինին։*

Ծօդ · 1137 · — *Տարասեռ որոշ իրեր կը նկատուին նաեւ զարդանիւթք, խաշոր մարգարիտք և գոհարք։*

Սակայն համասեռ կը նկատուին մանր մարգարիտներն և Սայէ Խաչը կոչուած մանր գոհարներն — որպիսիք են մանր ադամանդք—, որոց միութեանց միջեւ տարբերութիւն չկայ արժէքի կողմանէ։

Ծօդ · 1138 · —*Բաղմաթիւ տուներ, խանութներ և ագարակներ եւս տարասեռ կը նկատուին, ուստի և անոնք հաւաքական բաժանման ենթակայ չեն։*

Մէսէլա, հրսստատարլարտան պիրինէ շու գատար քիլէ պուղտայ վէ անա մուգապիլ տիկէրինէ պու գատար քիլէ արբա, եախօտ պիրինէ շու գատար գոյուն վէ անա մուգապիլ տիկէրինէ պու գատար տէվէ եա ինէք, վէ պիրինէ պիր զըլըճ վէ տիկէրինէ պիր էյէր Քազըմը, վէ պիրինէ պիր գօնագ վէ տիկէրինէ պիր տիւքքեան եա պիր չիֆթլիք իդաըլա զըսմէթի գազա՝ ճաիզ օլմազ։ Էմմա քէնտիլէրի բազի օլտուգլարը. հալտա, վէճհի մէշրուհ իւգրէ զըսմէթի բիզա՝ ճաիզ օլուր։

Մաս. 1136 · — *Իմթիլաֆը ասնաֆ հասէպիյէ մուխթէլիֆ օլան ավանի՝ վէյէվքի պիր ճինս մասէնտէն մասնու օլսա պիլէ, մուխթէլիֆ-իւլ-ճինս ատտ օլունուր։*

Մաս. 1137 · — *Հըլիյեաթ վէ պէօյիւք ինճի վէ ճէվահիր տախի մուխթէլիֆ-իւլ-ճինս օլան այանտան տըր։*

Էմմա, էֆրատը պէյնինտէ գըյմէթճէ թէֆաւիւթ օլմայան ուֆագ ինճիլէր, վէ Սայէ Խաչը տէնիլէն խուրտէ էլմասլար կիպի ճէվահիրի սաղիրէ միւխթէհզատ-իւլ-ճինս ատտ օլունուր։

Մաս. 1138 · — *Միւխթէատտիտ գօնագլար վէ տիւքքեանլար վէ չիֆթլիքլէր տախի մուխթէլիֆ-իւլ-ճինս օլուզ, գըսմէթի ճէմ իլէ թազսիմ օլունմազլար։*

Զոր օրինակ, այլ և այլ տուներէն մին ընկերակցաց միոյն և երկրորդը միւսին տալով՝ դատաւորական բաժանումն օրինաւոր չլինիր, այլ անոնց իւրաքանչիւրը կրնայ բաժնուիլ անջատական բաժանման եղանակաւ, որպէս պիտի բացատրուի ի տորեւ։

ՀԱՏՈՒԱԾ ԶՈՐԲՈՐԴ

Անջատական բաժանման վրայ

Ծօդ · 1139 · — *Բաժանելի է ընկերական այն որոշ իրն զոր անջատել և զատել միասաեր չէսեպհականատեարց իւրաքանչիւրին։*

Զոր օրինակ, երբ գետին մը բաժնուի, անոր մէն մի մասին մէջ կըրնայ շէնք շինուիլ, ծառ տնկուիլ և ջրհոր փորուիլ։ Ասոնց որոյ նոյն գետնէն աւելալեալ օգուտը կամ վայելքն անկորուստ կը մնայ ըստ առաջնոյն։

Դարձեալ, երբ տան մը արանց և կանանց բնակութեան յատուկ սենեակներն ուրոյն ուրոյն, իրր մէկ տուն, զատուին և բաժնուին, տունէն ակնկալեալ բնակութեան օգուտը կամ վայելքը չկորնչիր, և ընկերակցաց իւրաքանչիւրն ինքնուրոյն մէկ մէկ տան տէր կը լինի։

Հետեւապէս, դատաւորական բաժանումն գործադրելի կը լինի Ջ ի մասին գետնի և Ջ ի մասին տան։

Այսինքն, եթէ սեպհականատեարց միոն բաժանում պահանջէ և միւսն չհամակերպի, դատաւորը բռնի կը բաժնէ զայնս։

Մէսէլա, միւխթէատտիտ գօնագլարտան պիրի միւշարիքլէրտէն պիրինէ վէ տիկէրի տիկէրինէ իդա իլէ զըսմէթի գազա ճաիզ օլմայըպ, պունլարըն հէր պիրի պէր վէճհի աթի զըսմէթի Ջէֆրիգ իլէ Քազսիմ օլունապիլիր։

ՓԱՍԼԸ ԲԱՊԻ

Գըսմէթի բէֆրիգ պէյացնըտա տըր

Մաս. 1139 · — *Պիր այնի միւշթէրէքին թէֆրիգ ու թէսլ՛ըզը սահիպլէրինտէն հիչ պիրինէ մուզիրր տէյիլ իսէ, գապիլի գըսմէթ տիր։*

Մէսէլա, պիր արաա Քազսիմ օլունտուգտա, հէր զըսմընա էպնիյէ եաբըլըր, վէ ապաճ տիքիլիր, վէ գույու գազըլըր։ Պու ճիհէթլէ արաատան մազսուտ օլան մէնֆաաթ պազը օլուր։

Բէզալիք, պիր գօնաղըն սէլամլըգ վէ հարէմ տաիրէլէրի պաշգա պաշգա պիրէր մէնզիլ օլմագ իւգրէ Ջէֆրիգ ու Քազսիմ օլունտուգտա, գօնագտան մազսուտ օլան սիւքնա մէնֆաաթը ֆէվթ օլմագ, վէ միւշարիքլէրտէն հէր պիրի միւսթէզզէլէն պիրէր մէնզիլ սահիպլի օլուր։

Պինաէն ալէյհ, կէրէք արաատա վէ կէրէք գօնագտա զըսմէթի գազա ճարի օլուր։

Եանի, սահիպլէրինտէն պիրի զըսմէթ իսթէյիպատ, տիկէրի իմթիհնա իլլէրսէ, հաքիմ անլարը ճէպրէն Քազսիմ իլլէր։

Յօդ. 1140. — *Եթէ ընկերական որոշ իր ա՛նջատել և զատել օգտակար է ընկերակիցներէ միոյն, իսկ միւսոյն, այսինքն՝ եթէ այդ իր կը կորսուանէ ակնկալեալ օգուտն կամ վայելքն, այսպէս եթէ բաժանում պահանջէ այն ընկերակից որուն նպաստաւոր է բաժանումն, դարձեալ դատաւորը անօրինալէս կը բաժնէ զայն։*

Զոր օրինակ, եթէ ընկերական տան մը բաժնեկցաց միոյն բաժինն նուազ ըլլայ՝ այնպէս որ յետ բաժանման, կարելի չլինի նոյն տան մէջ բնակելով օգուտ քաղել, և եթէ առաւել բաժին ունեցող ընկերակիցը բաժանում պահանջէ, դատաւորն իւր իրաւասութեամբ կը բաժնէ զայն։

Յօդ. 1141. — *Դատաւորական բաժանումն գործադրելի չլինիր ի մասին ընկերական այն որոշ իրին զոր անջատել և զատել վնասակար է սեպհականատիրոց իւրաքանչիւրին։*

Զոր օրինակ, եթէ ալօրիք մը բաժնուի, ոչ եւս կրնայ գործածուիլ իբր ալօրիք, վասն որոյ ակնկալեալ օգուտը կը կորնչի։ Հետեւապէս, դատաւորը չկրնար զայն բաժնել ընկերակցաց միայն միոյն պահանջմամբ, բայց համահաճութեամբ կրնայ բաժնուիլ։

Այսպէս են նաեւ բազանիքն, ջրհորն, խողովակն, փոքր սենեակն եւ երկու տանց միջեւ գտնուած խարոյն։

Մաս. 1140. — *Պիր այնի միւշթէրէքին թէֆրիդ ու թէսլըզը սահիպլէրինտէն պիրինէ նաֆի՝ վէ տիկէրինէ մուզիրր, եանի մէնֆաաթը մազտուտէսինի միւֆէվվիթ օլուպտա՝ նէֆը օլան քիմսէ գըսմէթ խոթէր խէ, քէզալիք հաքիմ անը հիւքմէն թապսիմ կյլէր։*

Մէսէլա, միւշթէրէք պիր խանէտ միւթէչարիք օլանլարտան պիրինին հըսսասը ազ օլուպտա՝ պուտ-Թազսիմ անտա սիբքնա իլէ իննիֆա օլունամայաճագ օլտուղու հալտա, հըսսասը չօգ օլան միւշարիքի զըմմէթ խոթէր խէ, հաքիմ անը գազսէն Թազսիմ կյլէր։

Մաս. 1141. — *Թէֆրիդ ու թէսլըզը սահիպլէրինտէն հէր պիրինէ մուզիրր օլան պիր այնի միւշթէրէքէտ գըսմէթի գազա ճարի օլմազ։*

Մէսէլա, պիր տէյիրմէն Թազսիմ օլունսա, արթըգ տէյիրմէն օլարագ խաթիմալ օլունամազ։ պու ճիհէթէ մէնֆաաթը մազտուտէ ֆէվթ օլուր։ Պինաէն ալէյհ, միւշարիքինէն հաւլընըզ պիրինին դալէպի իւզէրինէ՝ հաքիմ անը Թազսիմ խէմէզ, էմմա պու-Թէրազը Թազսիմ օլունուր։

Համմամ վէ գույու վէ գանաթ վէ քիւչիւք օտա վէ իքի խանէ սրասընտաքի հարդ տախի պէօյլէ տիր։

Դարձեալ այս կարգէն են պատռելու կամ կտրելու կարօտ եղող --ր--ը իրեր, որպիսիք են կառք մը, Թամբ մը, վերարկու մը և մատանւոյ քար մը, որոց և ոչ միոյն նկատմամբ գործադրելի է դատաւորական բաժանումն։

Յօդ. 1142. — *Օրինաւոր չէ բաժնել ընկերական մատեանի մը թերթերը։ Նոյնպէս, օրինաւոր չէ հատոր առ հատոր բաժնել գիրք մը որ մէկէ աւելի հատորներէ կը բաղկանայ։*

Յօդ. 1143. — *Երբ ճամբայ մը երկու կամ աւելի անձանց միջեւ ընկերական է՝ այնպէս որ անոնցմէ զատ ոչ ոք իրաւունք ունի անոնց անցնելու, — եթէ երբէք այդ անձանց միոն պահանջէ անոր բաժանումն և միւսն չհամաձայնի, պէտք է դիմադրել։ — Եթէ յետ բաժանման անոնցմէ իւրաքանչիւրին մէկ մէկ ճամբայ մնայ, կրնայ բաժնուիլ։ Հակառակ պարագայի մէջ, չկրնար բաժնուիլ։ այլ եթէ իւրաքանչիւրն զատ զատ ճամբայ կամ անցք ունի, այս պարագայի մէջ դարձեալ կըրնայ բաժնուիլ։*

Յօդ. 1144. — *Ընկերական ջրմուղն եւս կը նկատուի ընկերական ճամբայ։*

Պիր հայվան իլէ պիր արապա վէ պիր էյէր վէ պիր ճիւպպէ վէ պիր եիւզիւք Թաշը կիպի՝ եարմաղա վէ զըրմաղա մուճՃաճ օլան --ր--ը տախի պու գապլըտէն տիր, քի հիչ պիրինէ զըսմէթի գազա ճարի օլմազ։

Մաս. 1142. — *Պիր միւշթէրէք քիթապըն Թազսիմի էվրագը ճախը օլմասըդը կիպի, միւթէչաուիտ ճիլտլէրէ միւնգասիմ օլան պիր քիթապըն ճիլտ պէ ճիլտ Թազսիմի տախի ճախը օլմազ։*

Մաս. 1143. — *Իքի եաքօտ գիյաուէ քիմսէյէր պէյնինէտ միւշթէրէք օլուպտա, պաչգասընըն տըլա տաւխուլէ հագդը օլմայան դարիգին՝ պիրի գըսմէթինի խոթէյիպտէ, տիկէրի իմթինա խոթախի Թազսիրտէ, նազար օլունուր։ Էկէր պատէ-ըգըսմէ հէր պիրինէ պիրէր դարիգ գալաճագ օլուր խէ, Թազսիմ օլունուր, վէ իլլա, գըսմէթէ ճէյլր օլունմազ, միկէր քի հէր պիրինին պաչգա պաչգա դարիգ ու մէնֆիգի օլ, օլ հալտա եինէ Թազսիմ օլունուր։*

Մաս. 1144. — *Մէսէլէ միւշթէրէք տախի դարիգի միւշթէրէք կիպի տիր, քի*

եւ այսպէս, երբ ընկերակցաց մին բաժանուի պահանջէ և միւսն չհամակերպի, — եթէ՝ յետ բաժանման՝ իւրաքանչիւրին կը մնայ այնչափ տեղ որ իւր ջուրը վազցնելու բաւէ, կամ եթէ իւրաքանչիւրն ունի ուրիշ տեղ մը զոր կարենայ գործածել իւր ջրմուղ, կրնայ բաժնուիլ· ապա թէ ոչ, չկրնար բաժնուիլ։

Յօդ. 1145. — Մարդ մը կրնայ իւր սեպհական ճամբայն վաճառել՝ իրեն վերապահելով նոյն ճամբէն անցնելու իրաւունքը։ Նմանապէս, երկու անձանց միջեւ ընկերական եղող անշարժ կալուածի մը բաժնելու պարագային մէջ, բաժանումն օրինաւոր կը լինի՝ եթէ պայման դրուի որ ընկերական ճամբուն սեպհականատիրութիւնը պիտի վերաբերի միոյն, իսկ միւսը նոյն ճամբէն անցնելու միայն իրաւունք պիտի ունենայ։

Յօդ. 1146. — Տան մը բաժանման պարագային մէջ, հաւասարապէս օրինաւոր է պայման դնել թէ երկու բաժիններուն միջեւ գըտնուած խորոցն ընկերական պիտի մնայ ընդ մէջ բաժ-

պիրի գըտնէ խմելիպատ՝ տիկերի խմբինա ելթիկի թագաւորէ, էկէր պատէ-լ-գըտնէ հէր պիրինէ սուլտանու ագըտաճագ գատար եէր գալըրսա, եախօտ մէսիլ իթթիխատ խէմէք պաշգա եէրի վար խէ, թագսիմ օլունուր, վէ իւլա, թագսիմ օլունմազ։

Մաս. 1145. — Պիր քիմսէ հագգը միւրուրը պագը օլմագ իւզրէ՝ միւթի օլան գարիգի սաթապիլտիկի կիսպի, իթի քիչի պէյնինէ միւշթէրէք օլան պիր ագարըն թագսիմինէ գարիգի միւշթէրէքին իդգապէսի եանի միւթէյէննէթի պիրինէ գալմագ՝ վէ տիկերինին եալընըզ հագգը միւրուրը օլմագ իւզրէ գըտնէ տախի ճախզ օլուր։

Մաս. 1146. — Պիր խանէնին թագսիմինէ իթի հրսսա արասընուաքի հաւդ հրսսատարլար պէյնինէ միւշթէրէք օլարագ պըրաղընմագ ճախզ օլտուղու կիպի, եալընըզ պիրինին միւ-

նեւեարց, կամ թէ միայն մէկուն սեպհականութիւնը պիտի լինի։

ՀԱՏՈՒԱԾ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ

Բաժանման եղանակին վրայ

Յօդ. 1147. — Ընկերական իրը կը բաժնուի քառով՝ եթէ քառով չափելի է, կըշռով՝ եթէ կշռելի է, թուով՝ եթէ թուարկելի է, և կանգունով՝ եթէ կանգունով չափելի է։

Յօդ. 1148. — Գետիններն և հողային կալուածները կամ արտերն — ըստ որում կանգունով չափելի են — կանգունով կը բաժնուին։

Բայց անոնց վրայ գըտնուած ծառերուն չէնքերը կը բաժնուին՝ իրենց արժէքն որոշուելով։

Յօդ. 1149. — Բնակարան մը բաժնելու պարագային մէջ, երբ մէկ մասին չէնքն աւելի կ'արժէ քան միւս մասին չէնքն, անոնց արժէքին տարբերութեան համար արժող մաս մը գետին կը յաւելցուի միւս մասին վրայ՝ եթէ բնակարանը ունի յարակից գետին.

ՓԱՍԼԸ ԽԱՄԻՍ

Բէյֆիյեէրի զըսմէթ պէյացըցնտա տըր

Մաս. 1147. — Մալը միւշթէրէք էկէր մէքիլաթտան խէ՝ քէյլ իլէ, վէ մէվզունաթտան խէ՝ վէզն իլէ, վէ աաէտիյաթտան խէ՝ աաէտ իլէ, վէ զէրըյաեաթտան խէ՝ զըրա իլէ թագսիմ օլունուր։

Մաս. 1148. — Արսա վէ արազի զէրըյաեաթտան օլտուգլարընա մէսլնի զըրա իլէ թագսիմ օլունուրլար։

Էմմա իւզրէրինէէքի էշճար վէ էսլինէյէ թագսիրի գըյմէթ իլէ թագսիմ գըլընըրլար։

Մաս. 1149. — Պիր գօնալըն թագսիմինէ, պիր հրսսանըն էսլինէյէսի տիկեր հրսսանըն էսլինէյէսինէ նախսլէթլէ տահա գըյմէթլի օլտուղու թագսիրէ, միւճքին խէ, տիկեր հրսսայա արսատան գըյմէթճէ անա մուտաիլ օլաճագ գատար փազլա եէր վիրիլիր, տէյիլ

իսկ եթէ չունի, արժէքին տարբերութիւնը կը հաւասարակշռուի դրամով։

Յօդ. 1150.—Երբ ուզուի երկու անձանց միջև ընկերական եղող տուն մը բաժնել՝ վերնայարկը մէկուն և ստորնայարկը միւսին տալով, այն երկու յարկաց միանգամայն արժէքները կը սահմանուին և այս հիման վրայ կը կատարուի բաժանման գործողութիւնը։

Յօդ. 1151.— Երբ ուզուի բաժնել տուն մը, բաժանարարը պարտի դործադրել հետեւեալ եղանակն։ Պարտի նախ զայն պատկերել թղթի վրայ, անոր գետինը չափել կանգունով, անոր չէնքերուն դին սահմանել, տիրակցայ ունեցած բաժիններուն համեմատ՝ ճչգրիտ մասերու վերածել, մէն մի բաժինն իրարու հետ առնչութիւն չունենալու պայմանաւ անջատել՝ անցնելու, ջուր առնելու և ջուր վազցնելու իրաւունքներովն հանդերձ, բաժիններուը տարորոշել առաջին, երկրորդ և երրորդ թուահամարներով, և յետոյ վիճակարկութիւն կատարել։ Առաջին բաժինը կը վերաբերի անոր որուն վիճակն՝ առաջին, երկրորդն՝ երկրորդին և երրորդն՝ երրորդին։ Եթէ աւելի բաժիններ կան, այս եղանակը կը չարունակուի։

Յօդ. 1152.— Պետական տուրքերն, եթէ անձանց պահպանութեան համար են, կը բաշխուին ըստ մարդագլուխ, և կանայք և մանկունք դուրս կը ձգուին բաշխման ցուցակէն. իսկ եթէ կալուածոց պահպանութեան համար են, կալուածոց քանակութեան վրայ կը բաշխուին։

Բանվի, ըստ 87րդ յօդուածոյ, վնասն կը համեմատի օգուտին։

ՀԱՏՈՒԱԾ ՎԵՑԵՐՈՐԴ

Ընկերութեան իրաւանց վրայ

Յօդ. 1153.— Տարաստեռ իրաց բաժանման մէջ եւս, որպէս և վաճառման, կան պայմանաւոր ընտրութեան, տեսնելու ընտրութեան և իրաց թերութենէ ծագած ընտրութեան իրաւունքներն։

Զոր օրինակ, երբ բանի մը բաժնետերք համաձայնութեամբ իրենց միջեւ բաժնեն ընկերական իր մը՝ պայմանաւ որ անոնցմէ մին առնու այսքան քոր ցորեան և միւսն ի փոխարէնը այնքան դրամ, ասիկա ընտրութիւն մըն է։

Մաս. 1152. — Թէքեալիի էմիրկեէ էկէր մուհաճաղի նուֆուս իչին իսկ, առէտի բուրս իւզերինէ թագսիմ օլունուսք, նիսան վէ սըզեան տէֆթէրի թէվզըա խոխալ օլունմազ· վէ էկէր մուհաճաղի էմլաք իչին խոկ, մըգտարը միւք իւզերինէ թագսիմ օլունուր։

Զիրա, 87ինճի մատտէէ մէզբիւր օլտուղու իւզրէ, ըրուդէ՝ ընդհանուր տէր։

ՓԱՍԼԸ ՍԱՏԻՍ

Խըյարաթ պէյանըընտա տըր

Մաս. 1153. — Պէյտէ օլտուղու կիպի, էճնասը մուխթէլիֆներին թագսիմինէ տաքի խըյարը չարդ, վէ խըյարը բույէթ վէ խըյարը այպ վար տըր։

Մէսելա, հրսաստարլարտան պիրի շու զատար քիւէ պուղտայ վէ անա մուզապիլ տիկերի պու զատար քիւէ արբա, եախօտ պիրի շու զատար գոյուն վէ անա մուզապիլ տի-

րէն այսքան քոռ գաբի , կամ մին՝ այսքան ոչխար, և միւսն ի փոխարէն այսքան կով, — եթէ անոնցմէ մին ընտրութեան պայման դրած է այսքան աւուր համար, նոյն պայմանաժամու միջոցին եթէ կամի՝ կ'ընդունի բաժանումը, իսկ եթէ կամի՝ կը ջնջէ զայն ։

Եւ եթէ անոնցմէ մին բաժանեալ իրը դեռ չէ տեսած, տեսնելու ատենը նոյնպէս ընտրութեան իրաւունք կ'ունենայ ։

Իսկ եթէ ի վերջոյ յայտնուի թէ միոյն բաժինը թերութիւն ունի , սա կրնայ ըստ կամս ընդունիլ կամ մերժել ։

Ծօդ · 1154 · — *Համաձեռ եղող արժէքաւոր իրաց բաժանման մէջ և կան վերայիշեալ երեսակ ընտրութեանց իրաւունքներն ։*

Ջոր օրինակ, երբ 100 հատ ընկերական ոչխարներ բաժնուին տիրակցաց միջեւ՝ ըստ իւրաքանչիւր բաժնի, — եթէ անոնցմէ մին ընտրութեան պայման դրած է այսքան աւուր համար , նոյն պայմանաժամու միջոցին ազատ է բաժանումն ընդունիլ կամ ոչ ։

Եւ եթէ տակաւին չէ տեսած ոչխարները, տեսնելու ատեն՝ նոյնպէս ազատ կը լինի ի մասին ընտրութեան ։

Իսկ եթէ ի վերջոյ յայտնուի թէ միոյն բաժնին վիճակեալ ոչխարք վաղեմի թերութիւն մ'ունին, նմանապէս ընտրութեան իրաւունք ունենալով, կրնայ ըստ կամս ընդունիլ կամ մերժել ։

Ծօդ · 1155 · — *Համաձեռ եղող համանման իրաց բաժանման մէջ չկան պայմանակերի պու գատար ինէք ալմազ իւզրէ մալը միւշթէրէքի պի-Ը-Էրազը պէյնլէրինէ Քազսիմ իթտիքլէրինէ, էկէր պիրիսի շու գատար կիւն մուխայեէր օլմազ իւզրէ շարդ իյլէմիշ օլսա , օլ միւտտէթ զարֆընտա տիլէրսէ՝ զըսմէթի գապուլ, վէ տիլէրսէ՝ ֆէսխ իտէր ։*

Վէ էկէր պիրիսին հէնուզ մալը մազսումու կէօրմէմիշ իսկ , կէօրտիւքտէ՝ քէզալիք մուխայեէր օլուր ։

Վէ էկէր պիրիսինին հըսսասը այպը չըզսա , տիլէրսէ՝ գապուլ, վէ տիլէրսէ՝ բէտտ իյլէր ։

Մաս. 1154.— *Միւթթէհլու-իւլ-ճինս օլան գըյմէմկյաթըն Քազսիմինէ տալի իըշարը չարդ վէ րուխսէթ վէ այպ վար սըր ։*

Մէսէլա , միւշթէրէք օլան 100 գոյուն սահիպլէրի պէյնինէ հըսսալարընա կէօրէ Քազսիմ օլունտուգտա, էկէր պիրիսի շու գատար կիւն մուխայեէր օլմազ իւզրէ շարդ իյլէմիշ օլսա , օլ միւտտէթ զարֆընտա զըսմէթի գապուլ իսկ պէ-Ը-մէմէքտէ մուխայեէր օլուր ։

Վէ էկէր հէնուզ գոյունլարը կէօրմէմիշ իսկ, կէօրտիւքտէ՝ քէզալիք մուխայեէր օլուր ։

Վէ էկէր պիրիսինին հըսսասընա իսապէթ իտէն գոյունլարըն այպը գատիմի. զուհուր իթսէ , քէզալիք մուխայեէր օլուպ, տիլէրսէ՝ գապուլ վէ տիլէրսէ՝ բէտտ իյլէր ։

Մաս. 1155.— *Միւթթէհլու-իւլ-ճինս օլան միսլիյեաթըն Քազսիմինէ իըշարը չարդ վէ րուխսէթ օլմայըպ , Քազսիմ իըշարը այպ վար սըր ։*

նաւոր ընտրութեան և տեսնելու ընտրութեան իրաւունքներն , այլ կայ միայն ի թերութենէ ծագած ընտրութեան իրաւունք ։

Ջոր օրինակ, երբ երկու անձանց միջեւ ընկերական եղող դէզ մը ցորեանը բաժնուի , այսքան աւուր համար ընտրութեան պայման դնել՝ վաւերական չկրնար ։

Եւ եթէ անոնցմէ մին չէ տեսած ցորեանը, ընտրութեան իրաւունք չունենար տեսած ատենն ։

Բայց եթէ դէզին վերին մասը միոյն և ստորին մասը միւսին տրուելէ վերջը յայտնուի թէ ստորին մասն ապականալ է , նորա տէրն ազատ կը լինի ի մասին ընտրութեան և հետեւապէս կրնայ ըստ կամս ընդունիլ կամ մերժել ։

ՀԱՏՈՒԱԾ ԵՕԹՆԵՐՈՐԴ

Բաժանումը ջնջելու եւ եղծանելու վրայ

Ծօդ · 1156 · — *Երբ վիճակարկութիւնն ամբողջապէս կատարուի , բաժանումն լրացեալ կը նկատուի ։*

Ծօդ · 1157 · — *Երբ բաժանումն լրացեալ է, ոչ ևս հնար է եղծանել զայն ։*

Ծօդ · 1158 · — *Բաժանման միջոցին , զոր օրինակ , երբ վիճակարկութիւնն ամենամեծ մասամբ կատարուած և մին միայն մնացած լինի , բաժնետէրերէ մին օ-*

յարը չարդ վէ րուխսէթ օլմայըպ , Քազսիմ իըշարը այպ վար սըր ։

Մէսէլա, իբր բիշի պէյնիկնտէ միւշթէրէք օլան պիր եըղընն պուղտայ Քազսիմ օլունտուգտա, շու գատար կիւն մուխայեէր օլմազ շարդը մուԸկպէր օլմազ ։

Վէ պիրի պուղտայը կէօրմէմիշ իսկ, կէօրտիւքտէ՝ մուխայեէր օլմազ ։

Էմմա պիրինէ եըղընըն իւսԸ գարաֆընտան վէ տիկէրինէ ալԸ գարաֆընտան վիրիլիպտէ՝ ալԸ գարաֆը չիւրիւք չըզսա, սահիպի մուխայեէր օլուպ , տիլէրսէ՝ գապուլ, վէ տիլէրսէ՝ բէտտ իյլէր ։

ՖԱՍԼԸ ՍԱՊԻ

Գրամէրին ֆէսխ ու իգալէսի պէյանընտա տըր

Մաս. 1156 · — *Գուրալար քեամիլէն չէքիլտիքտէ, գըսմէթի թէմամ օլուր ։*

Մաս. 1157 · — *Գըսմէթի թէմամ օլտուգտա , արթըգ անտան րիւճու օլունամազ ։*

Մաս. 1158 · — *Էնեակ գըսմէթտէ , մէսէլա գուրալարըն չօղու չըգըլտա , եալընըզ պիրի գալմըշ օլտուղու համա՝ հըսսասարտան պիրի րիւճու իտէ-*

րինապէս կրնայ բաժանման եղծումն պահանջել՝ եթէ բաժանումն է համահաճ, բայց չկրնար ընել այս պահանջումն՝ եթէ բաժանումն է դատաւորական։

Յօդ. 1159. — Յետ բաժանման, բաժնեեւերք կըրնան համահաճ հաւանութեամբ ջնջել և եղծել բաժանումն, և բաժանեալ իրն ըստ առաջնոյն ընկերական ընել իրենց մէջեւ։

Յօդ. 1160. — Եթէ հաստատուի թէ բաժանման մէջ չափազանց պատրանք կայ, բաժանումը կը ջնջուի և երկրորդ անգամ կը կատարուի արդար բաժանմամբ։

Յօդ. 1161. — Եթէ թոզօն մը բաժնուելէ յետոյ յայտնուի թէ մեւեալը պարտք ունի, բաժանումը կը ջնջուի։

Սակայն եթէ ժառանգորդք հաստացանեն այդ պարտքը, կամ պարտատէրք պարտազերծ կացուցանեն զայնս և կամ մեւեալը՝ բաժանեալ թոզօնէն դուրս մնացած ինչք ունենալով՝ այնու հատուցուի պարտքն, — բոլոր այս պարագայից մէջ բաժանումն չջնջուիր։

ճէք օլսա՝ պագըլըը։ Էկէր գըսմէթի րիզա իսէ, րիւճու խէպլիլիր, վէ էկէր գըսմէթի գազա իսէ, րիւճու խէմէզ։

Մաս. 1159. — Պաէ-լըգըսմէ հըսսատարլար քէնտի րիզալարըլա գըսմէթի ֆէսխա ու իդալէ խէրէք՝ մագսումու քէմաֆի-ս-սալըզ պէյնէրինաէ միւչթէրէք խէպլիլիրլէր։

Մաս. 1160. — Գըսմէթէ զապնը ֆահիշ օլսուդու թէպէյէիւն խէր իսէ, ֆէսխա օլունարագ՝ թէքրար գըսմէթի աաիլէ իլէ թագսիմ օլունուր։

Մաս. 1161. — Թէրէքէնին թագսիմինաէն սոնրա՝ մէյթին աէյնի զուհուր իթաէ, գըսմէթ ֆէսխա օլունուր։

Մէկէրքի, վէրէսէ տէյնի իֆա, եաիսօտ տաինէր ալամագլարընտան անլարը իսդրա խէրլէր՝ վէ եաիսօտ մէյթին՝ մագսումտան պաշգա մալը օլուպտա, պօրճ անընճա իֆա օլունուր իսէ, օլ հալտա գըսմէթ ֆէսխա օլունմազ։

ՀԱՏՈՒԱԾ ՈՒԹԵՐՈՐԴ

Բաժանման արդեանց վրայ

Յօդ. 1162. — Բաժնետէրոց իւրաքանչիւրն՝ յետ բաժանման՝ իւր բաժնին անկախ տէրը կը լինի, այնպէս որ միոյն բաժնին հետ ոչ եւս առնչութիւն կ'ունենայ միւսն։ Եւ, որպէս սիրտ բացատրուի Երրորդ Գլխոյն մէջ, իւրաքանչիւրն ըստ հաճոյս կրնայ տնօրինել իւր բաժինը։

Նաեւ, երբ երկու անձանց միջեւ ընկերական եղող տուն մը բաժնուի և միոյն վիճակի չէնքն և միւսոյն՝ պարապ գետինն, գետնին տէրը կրնայ անոր վրայ հոր փորել, ապուպայ կամ կոյուղի չինել, ինչպէս նաեւ չէնք կառուցանել իւր ուզած բարձրութեամբ, այնպէս որ եթէ մինչեւ իսկ միւս չէնքին օդը կամ արեւը խափանէ, անոր տէրը չկրնար արգելք յարուցանել։

Յօդ. 1163. — Հողային կալուածոց բաժանման մէջ, ծառերն՝ և ագարակաց բաժանման մէջ, ծառերն ու չէնքերն ի հաշուի կընկա-

ՏԱՍԼԸ ՍԱՏԻՆ

Անիքեամը գըսմէթ պէյացընտա տըլր

Մաս. 1162.—Հըսսատարատան հէր պիրի պատէ-լըգըսմէ քէնտի հըսսասընտա միւսթէգըլլէն մալիք օլուր, պիրինին հըսսասընտա արթըգ տիկէրինին ալագասը գալմազ։ Վէ Պապը Սալիսէ պէյան օլունճաղը վէճհվէ հէր պիրիսի քէնտի հըսսասընտա քէյֆէ մաեէչա թէսարրուֆ խէր։

Չաթմա, իքի քիչի պէյնինէ միւչթէրէք պիր խանէ թագսիմ օլունուպտա՝ պիրինին հըսսասընա էպնէյէ՝ վէ տիկէրինին հըսսասընա արսաի խալլիյէ խասպէթ իթմէսի սուրէթէ՝ արսա սահիպի օլ արսատա գույու գազար վէ քեարիզ եարար վէ էպնիյէ լինչա իտիպ՝ տիւէսիսի գատար եիւքսէք չըգար։ Էպնիյէ սահիպինին հէվասընը եաիսօտ կիւնէչինին սէտա իթէ պիւէ՝ մանի օլսաղ։

Մաս. 1163. — Արազի թագսիմինէ՝ էչմար, վէ չինթիւք թագսիմինէ՝ էչմար իւէ էպնիյէ մինղայրիպիր տաիսիւ օլուր, եանի

տուին մինչեւ իսկ առանց մանաւանդ յիշատակութեան այսինքն՝ ծառերն ու չէնքերը կը վերաբերին անոր որոյ բաժնին մէջ կը գտնուին. բաժանման ժամանակ հարկ չկայ բացորոշ յիշատակութեան կամ հանրական իմաստ ունեցող ասութեանց, որպիսի է ըսել. «Բովանդակ իրաւունքներովին հանդերձ» և կամ «Բոլոր երկրորդական մասերովին հանդերձ»։

Յօդ. 1164. — Թէ հողային կալուածոց և թէ ագարակաց բաժանման մէջ, ցանքն և պտուղք եթէ բացորոշապէս չյիշատակուին՝ ի հաշուի չեն նկատուիր, այլ ըստ առաջնոյն կը մնան ընկերական. փոյթ չէ թէ բաժանման ժամանակ հանրային իմաստ ունեցող բացատրութիւն մը — որպիսի է «Բովանդակ իրաւունքներովին հանդերձ»— գործածուի կամ ոչ։

Յօդ. 1165. — Ճամբու և ջուր վազցնելու իրաւունքներն՝ զորս բաժանեալ իրն սահմանակից հողային կալուածոց մէջ ունի, բաժանման մէջ բովանդակեալ կը նկատուին, այսինքն՝ անոնք սեպհականէշճար վէ էպնիչէ քիմին հըսասըլնտա պուլունուր իսէ անըն օլուր. հինի թագսիմտէ զիքր ու թասրիհա եախօտ «Ձէմիի հուգուգույլա» վէ կա «Ձէմիի մերաֆըգըյլա» տէնիլմէք կիսլի՝ պիր թապըրի ումումի իյէ իսխալա հաճէթ եօք տուր։

Մաս. 1164. — Կէրէք արագի վէ կէրէք չիֆթլիք թագսիմինտէ էքին վէ մէյվէ զիքր ու թասրիհ օլունմատըգճա՝ տախիլ օլմայըպ, անկար քէմաքեան մուչթէրէք օլարագ գալըր, հինի թագսիմտէ կէրէք «Ձէմիի հուգուգույլա» կիսլի պիր թապրիի ումումի իրատ օլունուն վէ կէրէք օլունմասըն։

Մաս. 1165. — Մագսումըն արագիի միճավիրէտ օլան հագգը դարիգ վէ մէսիլի հէր հալտա տախիլի գրամէթ օլուր, եանի՝ քիմին հըսասըլնտա վագը օլուրսա, անըն հուգուգունտան օլուր, հինի գրամէթկանունթիւն կը նկատուին անոր որոյ բաժնին մէջ կը գտնուին, փոյթ չէ թէ բաժանման ժամանակ «Բովանդակ իրաւունքներովին հանդերձ» ըսուի կամ ոչ։

Յօդ. 1166. — Եթէ բաժանման ժամանակ պայման դրուի թէ բաժիններէն մին միւսին մէջ ճամբու կամ ջուր վազցնելու իրաւունք պիտի ունենայ, այդ պայման կը յարգուի։

Յօդ. 1167. — Եթէ բաժիններէն մին միւսին մէջ ճամբայ ունենայ և բաժանման ժամանակ պայման դրուած չլինի, թէ այդ ճամբայ նոյնութեամբ պիտի պահուի, հարկ կը լինի ուրիշ կողմ դարձունել այդ ճամբայն՝ եթէ հնար է, փոյթ չէ թէ բաժանման ժամանակ «Բովանդակ իրաւունքներովին հանդերձ» ըսուի կամ ոչ։

Բայց եթէ այս փոխոխումը անհնար է, յայնժամ հարկ է դիմել հետեւեալ երկու եղանակներէն միոյն.—1. Եթէ բաժանման առեն «Բովանդակ իրաւունքներովին հանդերձ» ըսուած է, ճամբայն ի հաշուի կը նկատուի և նոյնութեամբ կը պահուի. 2. եթէ չէ յաւելուած հան-

տէ կէրէք «Ձէմիի հուգուգույլա» տէնիլսին վէ կէրէք տէնիլմէսին։

Մաս. 1166.— Հինի գրամէթէ պիր հըսսանըն տիկէր հըսսատա գարիգի եախօտ մէսիլի օլմասը չարդ խիլիրսէ, օլ չարդա բիայէթ խիլիր։

Մաս. 1167. — Պիր հըսսանըն տիկէր հըսսատա գարիգի օլուպտա՝ հինի գրամէթէ խլգասը չարդ խիլմէմիշ խսէ, պաչգա գարաֆա սարփ ու թահվիլի գապիլ օլմուղուս թագսիրտէ՝ սարփ ու թահվիլ օլունուր, հինի գրամէթէ կէրէք «Ձէմիի հուգուգույլա» տէնիլսին վէ կէրէք տէնիլմէսին։

Կմնա գարիգին պաչգա գարաֆա սարփ ու թահվիլի գապիլ օլմասըզը թագսիրտէ, պագըլըր.— Էկէր հինի գրամէթէ «Ձէմիի հուգուգույլա» տէնիլմիշ խսէ, գարիգ տախիլի գրամէթ օլարագ հալը իւգրէ իպգա օլունուր. վէ էկէր «Ձէմիի հուգուգույլա»

րական իմաստ ունեցող ա-սութիւն մը, — որպիսի է «Բովանդակ իրաւունքները ողջը հանդերձ», բաժանուիմը կը ջնջուի։

Այս պարագայի մէջ, օրինական տրամադրութիւնք միեւնոյն են ջուր վազցուներլու նկատմամբ եւս։

Ծօղ. 1168. — Եթէ երկու անձանց միջեւ ընկերական եղող տան մը մէջ երրորդ անձ մը ճամբայ ունենայ, և տիրակից ուզեն բաժնել տունն, ճամբուն տէրը չկրնար արգելք յարուցանել։ Բայց միւս կողմանէ տիրակից պարտին ճամբայն իւր նախկին վիճակին մէջ թողուլ՝ երբ տունը բաժնեն։

Իսկ երբ այս երեք անձինք համաձայնութեամբ տունն ու ճամբայն միանգամայն վաճառեն, — եթէ ճամբայն ընկերական է անոնց երեքին միջեւ, գինը կը բաժնուի երեքին միջեւ. իսկ եթէ ճամբուն իսկական սեպհականութիւնը կը վերաբերի տանուտէրոջ, և երրորդ անձն անցնելու միայն իրաւունք ունի, իրաքանչիւրն իւր իրաւունքը կ'առնու հետեւեալ կերպիւ.

Երկու անգամ արժէք կը սահմանի սկիզբ թաղերի ուսումի իւրաքանչիւրը, գըսմէթ ֆիսխա օլունուր։

Պու խուսուստա մէսիլ տախի այնըյլա դարիդ կիլի տիր։

Մաս. 1168. — Իքի քիչի սէյհինէտ միւշթէրէք պիր խանէտէ տիկէր քիմսանէնին դարիդի օլուպտա, խանէ սահիպլէրի օլ խանէյի թագսիմ իտէճէք օլտուգլարընտա, դարիդ սահիպլի մանի օլամազ։ Ֆագաթ, անլար տախի խանէյի թագսիմ իթթիքլէրինէտ, դարիդի հալը իւզրէ թէրք իտէրլէր։

Վէ իւչիւ պէ-իթթիֆագ խանէ իլէ պէրապէր դարիդի տախի սաթըգլարը թագսիրտէ, իկէր դարիդ իւչիւնիւն պէյհինէտ միւշթէրէք իսկ, սէմէն իւչիւնիւն պէյհինէտ թագսիմ օլունուր։ Վէ իկէր դարիդին բէգապէսի գօնագ սահիպլէրինին օլտուպտա՝ օլ քիմսանէնին եալընըզ հագգը միւրուրը վար իսկ, հէր պիրի հագգընը ալը։

Շէօյլէ քի, ապա պիր քէրէ հագգը միւրուր իլէ վէ պիր քէրէ հագգը միւրուրընըզ Ծագվիմ օլունուպ, իքի գըսմէթ պէյհինէտէի ֆազլա՝ հագգը միւրուր սահիպլինին օլուր, վէ պազըսը խանէ սահիպլէրինէ ապտ օլուր։

նուի զեանին համար. մէկ անգամ՝ անցման իրաւունքն ի միասին հաշուելով, և միւս անգամ՝ ի միասին չհաշուելով, ահա սոյն կրկին արժէքներուն միջեւ եղած առաւելական տարբերութիւնը կը վերաբերի անցման իրաւունք ունեցողին, իսկ մնացեալը՝ տանուտեարց։

Այսպէս պէտք է լիանալ ջուր վազցունելու իրաւանց համար եւս. այսինքն, եթէ ընկերական տան մը մէջէն ջուր վազցունելու իրաւունք ունենայ երրորդ անձ մը, տանուտեարք տունը կը բաժնեն և ջուր վազցունելու իրաւունքը կը թողուն իւր նախնական վիճակին մէջ։

Ծօղ. 1169. — Եթէ տան մը բակին մէջ ուրիշ մէկը բնակարան և բակէն անցնելու իրաւունք ունենայ, — երբ այդ տան տէրերն ուզեն տունը բաժնել, բնակարանին տէրը չկրնար արգելք յարուցանել։

Սակայն միւս կողմանէ երբ տանուտեարք բաժնեն տունը, պարտին բնակարանին դրան լայնութեամբ անցք մը թողուլ նմա։

Ծօղ. 1170. — Երբ երկու մասի բաժնուած բնակարանի մը կրկին մասերուն միջեւ խարոց մը գտնուի,

Մէսիլ տախի դարիդ կիլի տիր, եանի պիր միւշթէրէք խանէտէ տիկէր քիմսանէնին հագգը մէսիլի օլուպտա, օլ խանէ սահիպլէրի խանէյի թագսիմ իտէճէք օլտուգլարընտա, դարիդ սահիպլի մանի օլամազ։

Ֆագաթ անլար գօնագը թագսիմ իթթիքլէրինէտ՝ մէնզիլին գաբուսուս արզընտա անա պիր եօլ թէրք իտէրլէր։

Մաս. 1169. — Պիր գօնաղըն հավլըսընտա տիկէր քիմսանէնին մէնզիլի օլտուպտա, մէնզիլ սահիպլի օլ հավլըտան միւրուր իտէր օլտուղու հալտա, գօնագ սահիպլէրի գօնաղը թագսիմ իտէճէք օլտուգլարընտա, մէնզիլ սահիպլի մանի օլամազ։

Ֆագաթ անլար գօնաղը թագսիմ իթթիքլէրինէտ՝ մէնզիլին գաբուսուս արզընտա անա պիր եօլ թէրք իտէրլէր։

Մաս. 1170. — Իքիյէ թագսիմ օլունան պիր գօնաղըն իքի գըսմը արասընտա պիր հալդ օլուպտա՝

որոյ վրայ զետեղուած լինին՝ մէկ մասին վերաբերող պատին վրայ գտնուած առաստաղակալներուն ծայրերը, — այդ առաստաղակալք կը բարձուին՝ եթէ բաժանման առեն այսպիսի պայման մը դրուած է, հակառակ պարագայի մէջ, չեն բարձուիր։

Սոյն օրինական տրամադրութիւնք գործադրելի են նաեւ այն պարագային մէջ յորում բաժանումն կատարուած լինի սա պայմանաւ որ կրկին մասերն անջրպետող խորոցը վերաբերի բաժնետեարց միոյն, իսկ խորոցին վրայ յեցեալ առաստաղակալները՝ միւսին։

Ծօղ. 1171. — Նմանապէս, երբ ընկերական զետնի մը մէկ մասին մէջ գըտնուած ծառոց ճիւղերն երկարաձգին միւս մասին վրայ, այդ ճիւղերն չեն կրնար կտրուիլ՝ եթէ այսպիսի պայման մը չէ դրուած բաժանման առեն։

Ծօղ. 1172. — Երբ աներ փողոցէ մը անցնելու իրաւունք ունեցող ընկերական տուն մը բաժնուի, բաժնետեարց իւրաքանչիւրը կրնայ դուռ և պատուհան բանալ նոյն աներ փողոցին պիր գըսմըն տիկէր հախիւնին իւզերինատքի քիրիչլերուն ուճլարը օլ հախի միւչթէրէք իւզերինտէ պուլունտուղու սուրէթտէ, էկէր հինի գըսմէթտէ օլ քիրիչլերին րէֆի չարդ խիլմիչ խէ, րէֆ օլունուր. վէ իլլա րէֆ օլունմազ։

Իքի գըսմ արասընտաքի հախի պիր հըսսատարըն՝ վէ ուճլարը օլ հախի իւզերինէ պինախիրիլմիչ օլան քիրիչլեր տիկէր հըսսատարըն միւքի օլմագ իւզրէ թագսիմ օլունտուղու սուրէթտէ տախի հիւքմ եինէ պու վէճհլէ պիր։

Մաս. 1171. — Պիր գըսմտա վագը օլան ադաճլարըն տալարը տիկէր գըսմըն իւզերինէ սարըգմըշ օլտուղու սուրէթտէ տախի՝ էկէր հինի գըսմէթտէ գադը չարդ խիլմէմիշ խէ, օլ տալար քէսախիրիլէմէզ։

Մաս. 1172. — Պիր դարիվի խասսա հադդը միւրուրը օլան պիր միւշթէրէք խանէ թագսիմ օլունտուգտա, հըսսատարլարտան հէր պիրի օլ դարիգա գալուս վէ քէնճիրէ աչապիլիր, սա-

վրայ, այդ փողոցէն անցնելու իրաւունք ունեցող ուրիշ անձինք չեն կրնար արգելք յարուցանել այս մասին։

Ծօղ. 1173. — Երբ բաժանելի եղող ընկերական փո-ի գետնի մը բաժնետեարց մին՝ առանց միւսին հատանուիթեան՝ իրեն համար չէնք մը կառուցանէ հոն, և ապա միւս բաժնետէրը բաժանում պահանջէ, բաժանումը կը կատարուի չէնքն իրր չեղեալ նկատուելով, այնպէս որ, եթէ այդ չէնք՝ չինողին վիճակի, լաւ, իսկ եթէ միւս բաժնեատիրոջ վիճակի, սա կրնայ քակել և բառնալ տալ չէնքը։

ՀԱՏՈՒԱԾ ԻՆՆԵՐՈՐԴ

վայելից բաժանման վրայ

Ծօղ. 1174. — Մէ-հաեէէ կը նշանակէ վայելից բաժանում։

Ծօղ. 1175. — Վայելից-բաժանումն գործադրելի չէ ի մասին համանման իրաց։ Այս բաժանումն գործադրելի է ի մասին այն արժէքաւոր իրաց որոց վիճակն անփոփոխ մնալով հանդերձ՝ կարելի է զայնս յօգուտ ի կիր արկանել։

իր ասհապը դարիգ անա մանի օլամազ։

Մաս. 1173. — Գապիլի գըսմէթ օլան պիր միւքի միւշթէրէքտէ հըսսատարլարտան պիրի քէնտիսի իչին տիկէր հըսսատարըն իզնի օլմադըգըն պիր սինա եաւտըգտան սօնրա՝ տիկէր հըսսատար գըսմէթ գալէպ իթտիքտէ, թագսիմ օլունուր. օլ պինա՝ պանխրինին հըսսասընա խասլէթ խէրսէ՝ ֆէպիհա, վէ էկէր տիկէր հըսսատարըն հըսսասընա խասլէթ խէրսէ, պու հըսսատար օլ պինայը հէմտ ու րէֆ իթտիրէպիլիր։

ՖԱՍԼԸ ԹԱՍԻ

Միւհաեէհ պէյանընտա տըր

Մաս. 1174. — Միւհաեէհ, գըսմէթի մէնաֆիէտէն իսթարէթ տիր։

Մաս. 1175. — Միսլիյաթտա միւհաեէհ ճարի օլմազ։ Միւհաեէհ օլ գըյէվիյաթտա ճարի օլուր քի, այնըրը պագը օլարագ անլարընինթիֆա միւմքին օլա։

Յօդ. 1176. — *Վայելից-բաժանումն երկու տեսակ է.*

Առաջինը կը սահմանէ իւրաքանչիւր տիրակից վայելից տեւողութիւնն.

Որպիսի է երկու անձանց միջեւ ընկերական եղող արտին մէջ մէկ տարի մին և միւս տարի միւսը վարուցան ընելու, կամ ընկերական բնակարանի մը տիրակիցներէն իւրաքանչիւրը նոյն բնակարանին մէջ մէկ մէկ տարի վոխ առ վոխ բնակելու պայմանաւ եղած վայելից-բաժանումն։

Երկրորդը կը սահմանէ ընկերական երին մասերն զորս պիտի վայելեն տիրակիցք։

Որպիսի է երկու անձանց միջեւ ընկերական եղող տրտը կէս առ կէս վարուցան ընելու, կամ, ընկերական բնակարանին մէկ կողմն մին և միւս կողմը միւսը, կամ վերին յարկը մին՝ և ստորին յարկը միւսն, և կամ ընկերական երկու տուներէ միոյն մէջ մին՝ և երկրորդին մէջ միւսը բնակելու պայմանաւ եղած վայելից-բաժանումն։

Յօդ. 1177. — *Ընկերական անասնոյ մը տիրակիցք օրինապէս կրնան իրենց միջեւ վոխ առ վոխ բաժնել անոր վայելքը։ Նոյնպէս և ընկերական երկու անասնոց տիրակիցք օրինապէս կրնան պայմանադրել որ իւրաքանչիւրն զատ զատ գործածէ այդ անասուններէ մին։*

Մաս. 1176. — *Միւհաեէէ իքի նէվ տիր.*

Նէվի էվվել, պէմանէն միւհաեէէ տիր։

ՆիՓէքիմ իքի քիշի պէյնինտէ միւշՓերէք արազիյի պիր սէնէ պիրի՝ վէ տիկէր սէնէ տիկէրի գիրասաՓ իՓմէք, վէ պիր միւշՓերէք գօնագ սահիպէրինտէն հեր պիրի պի-լ-միւնավէպէ օլ գօնագտա պիրէր սէնէ օՓուրմագ իւզրէ միւհաեէէլերի կիպի։

Նէվի սանի, մէքեանէն միւհաեէէ տիր։

ՆիՓէքիմ իքի քիշի պէյնինտէ միւշՓերէք օլան արազիին եարըսընը պիրի՝ վէ տիկէր եարըսընը տիկէրի գիրասաՓ իՓմէք, վէ միւշՓերէք գօնաղըն պիր գարաֆընտա պիրի՝ վէ տիկէր գարաֆընտա տիկէրի, եախօտ իւսՓ գաՓընտա պիրի՝ վէ ալՓ գաՓընտա տիկէրի, վէ միւշՓերէք իքի խանէնին պիրիսինտէ պիրի՝ վէ տիկէրինտէ տիկէրի օՓուրմագ իւզրէ միւհաեէէլերի կիպի։

Մաս. 1177. — *Պիր միւշՓերէք հայվանը սահիպլէրի պի-լ-միւնավէպէ գուլլանմագ իւզրէ միւհաեէէ ճախ օլտուղու կիպի, իքի միւշՓերէք հայվանատն պիրինի պիրի վէ տիկէրինի տիկէրի գուլլանմագ իւզրէ միւհաեէէ տախի ճախ օլուր։*

Յօդ. 1178. — *Ժամանակի տեւողութեան վրայ պայմանադրեալ վայելից-բաժանումը կը նկատուի տեսակ մը փոխանակումն։*

Այնպէս որ, երկու բաժնետարց իւրաքանչիւրն՝ իւր կարգին ունեցած վայելից-բաժինը փոխանակած կը՝ լինի միւս բաժնետիրոջ վայելից-բաժնին հետ որով վայելից այս տեսակ բաժանումն կը նկատուի վարձումն։

Հետեւապէս, տեւողութեան վրայ հիմնեալ վայելից-բաժանման մէջ՝ հարկ է որոշապէս նշանակել պայմանաժամն, որպիսի է այսքան օր կամ այսքան ամիս։

Յօդ. 1179. — *Մասանց վրայ պայմանադրեալ վայելից բաժանումն կը նկատուի տեսակ մ՚անջատումն։*

Այնպէս որ, Թէպետեւ օրինակի համար, ընկերական տան մը մէջ երկու անձանց ունեցած վայելքն անհատ է, այսինքն՝ նոյն տան մէն մի շամանդաղին վրայ կը տարածուի. սակայն վայելից բաժանմամբ՝ բաժնետարց միոյն բովանդակ վայելքն ամփոփուած կը լինի նոյն տան մէկ մասին մէջ, իսկ միւսին վայելքը՝ միւս մասին մէջ։

Հետեւապէս, մասանց վրայ հիմնուած վայելից-բաժանման մէջ՝ հարկ չէ պայմանաժամ որոշել։

Յօդ. 1180. — *Տեւողութեան վրայ հիմնուած վայելից-բաժանման մէջ, ա-*

Մաս. 1178. — *Զէմանէն միւհաեէէ պիր նէվ միւլաթէլէ տիր։*

Շէօյլէ քի, պիր հրսաատարըն քէնտի նէվպէՓինտէքի հրսաատարըն նէվպէՓինտէքի հրսաատ մէնֆաաՓը տիկէր հրսաատարըն նէվպէՓինտէքի հրսաատ մէնֆաաՓը յլա միւպատէլէ խէյլմիշ օլուր, պու ճիհէՓլէ զէմանէն միւհաեէէ իճապէ հիւքմինտէ տիր։

Պինաէն ալագալիքէ, զէմանէն միւհաեէէտէ չու գատար կիւն եախօտ չու գատար այ կիպլի պիր միւտէՓ զիքր ու Թայեին օլուննագ լազըմ տըր։

Մաս. 1179. — *Մէքեանէն միւհաեէէ պիր նէվի իֆրազ տըր։*

Շէօյլէ քի հրսաատարըն՝ մէսէլա՝ պիր միւշՓերէք գօնագտա օլան մէնֆաաՓլարը շայի, եանի օլ գօնաղըն հեր ճիւգինէ շամիլ իքէն, միւհաեէէ իլէ պիրինին մէնֆաաՓը օլ գօնաղըն պիր զըդասընտա վէ տիկէրինին մէնֆաաՓը տիկէր զըդասընտա ճէմ խէյլմիշ օլուր։

Պինաէն ալագալիքէ, մէքեանէն միւհաեէէտէ զիքր ու Թայեինի միւտէՓ լազըմ տէյիլ տիր։

Մաս. 1180. — *Զէմանէն միւհաեէէտէ, պիտայէՓիչէն, եանի, հրսաատարըտր-*

ռաջնութիւնն — այսինքն թէ բաժնետէրոց որը նախ և առաջ պիտի գործածէ ընկերական իրը — կ՚որոշուի վիճակարկութեամբ։ Նոյնպէս, մասանց վրայ հիմնուած վայելից-բաժանման մէջ, մասերը պարտին որոշուիլ վիճակարկութեամբ։

Ծօղ. 1181. — Ընկերական եղող մէկէ աւելի իրաց տիրակիցներէ մին երբ վայելից-բաժանում պահանջէ և միւսը չհամակերպի, բաժանումը բռնի կը կատարուի՝ եթէ սոյն ընկերական որոշ իրաց արտադրած վայելից հանդամանքը միեւնոյն է. իսկ եթէ վայելից հանդամանքը նոյն չէ՝ չը կրնար ստիպում ի գործ դրուիլ վայելից-բաժանման համար։

Ջոր օրինակ, եթէ երկու տիրակիցներէ մին վայելից բաժանում պահանջէ՝ որպէս զի մին բնակի ընկերական երկու տուներէ միոյն մէջ և երկրորդը՝ միւսին մէջ, կամ մին գործածէ ընկերական երկու անասուններէ մին և երկրորդը՝ միւսն, բաժանումը բռնի կը կատարուի, թէև չհամակերպի միւս տիրակիցն։

Բայց եթէ մէկ կողմը պահանջէ որ մին բնակի տան մէջ և միւսը վարձու տայ բաղանիքը, կամ մին բնակի տան մէջ և միւսը մշակէ արտը, իսկ միւս կողմը մերժէ սոյն պահանջումն, բաժանումը չկըրնար բռնի կատարուիլ. սակայն երկուց կողմանց համահաւանութեամբ կրնայ օրինապէս կատարուիլ այս տեսակ վայելից-բաժանումն։

Մաս. 1181. — Միւշթէրէք վէ միւթէսատիա չէյլերին սահիպլէրինէն պիրի միհաեէէ խթէյիպատ՝ տիկէրի իմթինա իթթիքատ, էկէր օլ այնի միւշթէրէքլէր միւթէֆիդ իւլ-մինֆաա իսէլէր, միհաեէէյէ ճէպր օլունուր, վէ էկէր մուխթէլիֆ-իւլ-մինֆաա իսէլէր, ճէպր օլունմազ։

Մէսելա, իքի միւշթէրէք խանէտէն պիրինէ պիրի՝ վէ տիկէրինէ տիկէրի սաքին օլմազ, վէ իքի միշթէրէք հայվանատան պիրինի պիրի՝ վէ տիկէրինի տիկէրի գուլլա մազ իւզրէ պիրի միհաեէէ խթէյիպատ՝ տիկէրի իմթինա իյլէսէ, միհաեէէյէ ճէպր օլունուր։

Էմմա պիրի խանէտէ սաքին օլուպտա՝ տիկէրի համմամը իմար իյլէմէք, եախօտ պիրի խանէտէ սաքին օլուպտա՝ տիկէրի արազիյի զիրաաթ իթմէք իւզրէ պիր-թ-թէրազը միհաեէէ ճաիզ իսէտէ, պիրի իմթինա իյլէսէ, միհաեէէյէ ճէպր օլունմազ։

Ծօղ. 1182. — Եթէ բաժանելի եղող ընկերական իրին տիրակիցներէ մին պարզապէս բաժանում, իսկ միւսն վայելից-բաժանում պահանջէն, առաջնոյն պահանջումը կընդունելի։

Իսկ եթէ անոնցմէ և ոչ մին պարզ բաժանում պահանջէ, այլ մին վայելից-բաժանում պահանջէ և միւսը չհամակերպի, վայելից բաժանումը բռնի կը կատարուի։

Ծօղ. 1183. — Եթէ բաժանելի չեղող ընկերական որոշ իրին տիրակիցներէ մին վայելից-բաժանում պահանջէ և միւսն չհամակերպի, վայելից-բաժանումը բռնի կը կատարուի։

Ծօղ. 1184. — Ընկերական եղող նաւերն, ինչպէս նաև այն անշարժ կալուածներն զորս ամեն ոք կրնայ վարձքով վայելել — որպիսիք են աղօրիք, սրճարան, պանդոկ, բաղանիք և այլն — ձեռնհաս անձանց վարձու կը տրուին և վարձքը բաժնետէրոց մէջ կը բաշխուի ըստ իւրաքանչիւր բաժնի։

Մաս. 1182. — Գապիւլի գըսմէթ օլան մալը միւշթէրէք սահիպլէրինէն պիրի գըսմէթ, վէ տիկէրի միհաեէէ խթէյէ, գըսմէթ խաթիասը գապուլ գըլընըր։

Վէ հիչ պիրիսի գըսմէթ դալէպինէ օլմատըղը հալտա, պիրի միհաեէէ խթէյիպատ՝ տիկէրի իմթինա իյլէսէ, միհաեէէյէ ճէպր օլունուր։

Մաս. 1183. — Գապիւլի գըսմէթ օլմայան պիր այնի միւշթէրէք սահիպլէրինէն պիրի միհաեէէ խթէյիպատ՝ տիկէրի իմթինա իյլէսէ, միհաեէէյէ ճէպր օլունուր։

Մաս. 1184. — Սէֆինէ վէ տէյիրմէն վէ գահվէխանէ վէ խան վէ համամ կիպի ումումուն իւճրէթիւ միւնթէֆիի օլտուղու ագարթը միւշթէրէք՝ էվլինէ իմար իյլէ, իւճրէթի հըսսատարլար պէյնինէ հըսսալարընա կէօրէ թագսիմ օլունուր։

Իսկ եթէ բաժնեւեարց մին չյօժարի վարձու տալ իւր բաժինն, անոր վրայ ստիպուիլ ի գործ կը դրուի վայելից-բաժանման համար։

Բայց եթէ տիրակիցներէ մէյն կարգին հասոյթն՝ այսինքն՝ վարձքն աւելի լինի, այդ աւելորդը կը բաշխուի բաժնեւեարց միջեւ։

Ծօդ. 1185. — Բաժնեւեարց իւրաքանչիւրը՝ տեւողութեան վրայ հիմնուած վայելից-բաժանումէն յետոյ՝ կրնայ իւր կարգին անձամբ գործածել ընկերական անշարժ կալուածն, ինչպէս նաեւ մասանց վրայ հիմնուած վայելից-բաժանումէն յետոյ՝ իւր բաժնին վիճակեալ մասն։ Սոյն կըրկին պարագայից մէջ միանգամայն կրնայ նաեւ ուրիշին վարձու տալ զայն և վարձքն առնուլ ի հաշիւ իւր։

Ծօդ. 1186. — Եթէ նախապէս վայելից-բաժանումն կատարուելէ յետոյ, բաժնեւեարք վարձու տան իրենց կարգին վայելքն, և անոնցմէ միոյն կարգին հասոյթն աւելի լինի, միւս բաժնեւեարը մասնակից չլինիր այդ աւելորդին։

Վէ հկէր հըսսատարլարան պէրի հըսսասընը իճարան լմթինա խէրսէ, միւհաեէէյէ ճէպր օլունուր։

Ֆագադ պէրինին նէվպէթինաէ ղըլէսի՝ եանի քիթինաէ ղըլէսի՝ եանի քիրասը գիւատէ օլուրսա, օլ գիւատէ հըսսատարլար պէյնինաէ թագսիմ օլունուր։

Մաս. 1185. — Հըսսատարլարան հէր պէրի գէմանէն միւհաեէէտէն սօնրա քէնտի նէվպէթինաէ ապարը միւշթէրէքլի վէ մէքեաննէն միւհաեատան սօնրա քէնտի հըսսասընա խասպէթ իտէն գըդայը պի-գ-զաթ խըթմաէ խէպիլոխի կիպի, ախէրէ իճար իւէ քէնտիսի իչին իճրէթինին ալագ իտէպիւր։

Մաս. 1186. — Իպթիտա մէնաֆի իւզէրինէ միւհաեէէ օլունատուգտան սօնրա հըսսատարլար քէնտի նէվպէթէրինի իճար իտիպատէ՝ պէրինին նէվպէթինաէ ղըըէ գիւատէ օլսա, տիկէր հըսսատար օլ գիւատէտէ միւշարիք օլմազ։

Բայց եթէ նախապէս վայելից-բաժանումն կատարեն հասոյթը փոխ առ փոխ ըստանալու հիման վրայ, — զոր օրինակ, ընկերական տան մը վարձքը մէկ ամիս մին առնու և մէկ ամիս միւսն—, աւելորդն իրենց միջեւ ընկերական կը լինի։

Սակայն երբ վայելից-բաժանումն կատարեն այն պայմանաւ որ երկու տուներէ միոյն հասոյթը մէկն առնու և երկրորդը՝ միւսն, — եթէ այդ տուներէ միոյն հասոյթն աւելի լինի, միւս բաժնեւէրը մասնակից չլինիր այնմ։

Ծօդ. 1187. — Օրէնքը վայելից-բաժանում չպարտադրեր որոշ իրաց համար։

Զոր օրինակ, ընկերական ծառոց պտուղներն կամ ընկերական ոչխարաց կամն ու բուրդն որոշ իրեր լինելով, վաւերական չլինիր անոնց վայելքը բաժնել այն կերպիւ որ ընկերական ծառոց մէկ մասին պտուղը հաւաքէ մէկ տիրակիցն և միւս մասինը՝ միւս տիրակիցը, կամ ընկերական ոչխարաց մէկ հօտին կամն ու բուրդն առնու մէկ տիրակիցն և միւս հօտին կամն ու բուրդը՝ միւս տիրակիցն։

Ծօդ. 1188. — Երբ բաժնեւերաք համահաճութեամբ վայելից-բաժանում կատարեն իրենց միջեւ, յետ այնմ, խլթիտա խթիղալ իթմէք իւզրէ, մէսէլա, պիր միւշթէրէք խանէնին քիրասընը պիր այ պէրի, վէ պիր այ տիկէրի ալմագ իւզրէ միւհաեէէ իթթէէլէր, ֆագլասը միւշթէրէք օլուր։

Ֆագադ իքի խանէտէն պիրինին ղըլէսինի պիրի, վէ տիկէրինին ղըլէսինի տիկէրի ալմագ իւզրէ միւհաեէէ իթթիքլէրինաէ, պիր խանէնին ղըլէսի գիւատէ օլսա, տիկէր հըսսատար անա միւշթէրէք օլմազ։

Մաս. 1187. — Այան իւզէրինէ միւհաեէէ ճաիզ օլմազ։

Մէսէլա, միւշթէրէք էշճարըն մէյվէլէրի, վէ միւշթէրէք հայվանըն սիւրիւ վէ եունու այանատան օլմազլա, էշճարը միւշթէրէքէտէն պիր մըգտարընըն մէյվէսինի միւշարիքլէրտէն պիրի՝ վէ տիկէր մըգտարընըն մէյվէսինի տիկէրի տէվճիրմէք, վէ միւշթէրէք գոյունըն պիր սիւրիսիւնիւն սիւտիւնիւ վէ եունունու պիրի, վէ տիկէր պիր սիւրիսիւնիւն սիւտիւնիւ վէ եունունու տիկէրի ալմագ իւզրէ միւհաեէէ սաիրճ օլմազ։

Մաս. 1188. — Հըսսատարլար պի-թ-թէրազը պէյկյէրինաէ միւհաեէէ իթթիքլէրինաէ, պատէհու

նորիկ մին միայն կրնայ ջընջել զայն. այլ սակայն եթէ անոնցմէ մին իւր կարգը վարձու առած է ուրիշին, միւսն չկրնար ջնջել վայելից բաժանումը՝ վարձման պայմանաժամուն լրանալէն առաջ։

Յօդ. 1189. — Երբ դատաւորական վճռո՛վ կատարուած է վայելից- բաժանումն, բաժնեւոր մին առանձինն չկրնար ջնջել զայն, բայց ամենքին համահաճո՛ւթեամբ կրնան ջընջել։

Յօդ. 1190. — Երբ բաժնեւորց մին ուզէ իւր բաժինը վաճառել կամ անջատել, կրնայ ջնջել վայելից բաժանումը։

Բայց եթէ ընկերական իրն իւր նախկին վիճակին վերածելու միտք միայն ուզէ վայելից-բաժանումը ջընջել առանց օրինական պատճառի, դատաւորը չ՚հոչակաւորէ նմա։

Յօդ. 1191. — Բաժնեւորց միոյն կամ ամենուն մահուամբ չեզծուիր վայելից բաժանումն։

Եալընըզ պիրիսի անը ֆէսխ իտէպիլիր իսէտ, պիրի քէնաի նէվպէթինի ալմէրէ իճար իմմիշ իսէ, միւտէթի իճարէ միւնդաղը օր մատըդճա՝ տիկէրի միւհաեէէյի ֆէսխ իտէմէզ։

Մաս. 1189. — Հիւքմի հաքիմ իլէ իճրա օլունան միւհաեէէյի հըսսատարլարան եալընըզ պիրի ֆէսխ իտէմէզ իսէտ, հէբսի պիթթէրազը ֆէսխ իտէպիլիր։

Մաս. 1190. — Հըսսատարլարան եալընըզ պիրի հըսսասընը սաթմադ եաօսա թադսիմ իլէմէք միւրատա իթթիքաէ՝ միւհաեէէյի ֆէսխ իտէպիլիր։

Էմմա, միւէյրէտա մալը միւշթէրէքի էաքի հալընա իատէ իթմէք իւզրէ պիլա սէպէպ միւհաեէէյի ֆէսխ իտէմէք օլսա, հաքիմ անա միւսաատէ իթմէզ։

Մաս. 1191. — Հըսսատարլարան պիրինին եաօսա հէբսինին վէֆաթը յլա միւհաեէէ պաղըլ օլմազ։

ՊԱՊԸ ՍԱԼԻՍ

ՀՐԴԱՆ ՎԷ ՃԻՐԱՆԱ ՄԻԻԹԷԱԼԼԻԳ ՄԷՍԱԻԼ ՊԷՅԱՆԸՆՏԱ
ՕԼՈՒՊ ՏԷՕՐԹ ՖԱՍԼԸ ՀԱՎԻ ՏԻՐ

ԳԼՈՒԽ ԵՐՐՈՐԴ

ԽՏՐՈՑՆԵՐՈՒ ԵՒ ԴՐԱՑԻՆԵՐՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐԵԱԼ
ՏՐԱՄԱԴՐՈՒԹԻՒՆՔ

ՀԱՏՈՒԱԾ ԱՌԱՋԻՆ

Սեպհականութեան արդեանց վերաբերեալ ինչ ինչ կանոններ

Յօդ. 1192. — Ամեն ոք ազատ է ըստ կամս անօրինել իւր սեպհականութիւնը։

Այլ սակայն եթէ ուրիշ մէկին առնչակից է նոյն սեպհականութեան իրաւանց, սեպհականատէրն չկրնար անկախաբար անօրինել իւր սեպհականութիւնը։

Զոր օրինակ, ի մասին այն շինուածոց որոց վերնայարկն ու ստորնայարկը կը վերաբերին տարբեր սեպհականատէրց, մի կողմանէ՝ վերնայարկի սեպհականատէրն հաստատման իրաւունք ունի ստորնայարկին վրայ, իսկ միւս կողմանէ՝ ստորնայարկի սեպհականատէրն ծածկոյթի — այսինքն՝ արեւէն և անձ-

ՖԱՍԼԸ ԵՎՎԵԼ

Անքեամը Լմյաքա տաքր պազը գավաթտ պէյանընտա տըր։

Մաս. 1192. — Էէրքէս միլքինտէ քէյֆէ մաեէչա թէսաըրրուֆ իսէր։

Ֆագաթ, պաշգասընըն հագգը թէսալլուգ իսէրսէ, մալիքի միլքինտէ խաթիգլալ իւզրէ թէսաըրրուֆտէն մէն իսէր։

Մէսէլա, ֆէվգանիի պիրինին վէ ԹահԹանիի տիկէրին միլքի օլան էպնիյէտէ ֆէվգանի սահիպինին ԹահԹանիէ հագգը գաբարը, վէ ԹահԹանի սահիպինին ֆէվգանիէ հագգը սագֆը, եանի՝ կիւնէշտէն վէ եաղմուրտան ՔէսէՔՔիւր ու Քէհաֆֆուզ հագգը օլմազլա, պիրիսի տիկէրին իգնի օլմատըգճա՝ անա մուզիրը օ-

բեւէն պատապարուելու — իրաւունք ունի վերնայարկին վրայ։ Հետեւապէս անոնցմէ եւ ոչ մին կրնայ առանց միւսոյն հաւանութեան՝ անոր վնասաբեր բան մ՚ընել և կամ իրեն վերաբերող շէնքը քակել։

Յօդ. 1193. — Երբ վերնայարկին և ստորնայարկին փողոցի դուռն միեւնոյն է, երկոքին սեպհականատէրք ընկերաբար կը գործածեն նոյն դուռը. անոնցմէ և ոչ մին կրնայ արգելուլ միւսին մուտքն ու ելքն։

Յօդ. 1194. — Ով որ տեղւոյ մը տէր կը լինի, նոյն տեղւոյ վերնակողման և ստորնակողման միանգամայն տէր կը լինի։

Այսինքն, գեանի մը սեպհականատէրը կրնայ հոն ուզած շէնքը շինել այնչափ բարձր որչափ ուզէ, հողը փորել և նկուղ շինել, ուզածին չափ խորութեամբ հոր փորելու եւ այլ այսպիսի անօրինութիւնները ընել։

Յօդ. 1195. — Ոչ ոք կրնայ իւր նորաչէն սենեկին քիւը կարկառել իւր դրացւոյն տան վրայ։ Եթէ կարկառէ, նոյն տան վրայ եկած մասը կը կտրուի։

Յօդ. 1196. — Եթէ մարդու մը պարտիզին մէջ գըտնուած ծառոց ճիւղերն իր լապլէնէք պիր շէյ եաբամազ, վէ քէնտի պինասընը եըզամազ։

Մաս. 1193. — Ֆէվգանի իւէ թահթանինին զօգադ գաբուսու պիր օլտուղու հալտա, իքիսինին սահիպլէրի օվ գաբույու միւշթէրիքէն իսթիմալ իտէրլէր. ահաաը հիւմա ախէրի տուխուլ ու խուրուճատան մէն իտէմէզ։

Մաս. 1194. — Փիմ քի պիր եէրէ մալիք օլուբսա՝ մաֆէվգընա վէ մաթահթընա տախի մալիք օլուր։

Եանի, միւլքի օլան արաստա իմէքտիյի էպնիեէյի եաբամազ վէ տիւէքտիյի գաուար չըգմազ վէ զէմինի հաֆր իւէ մախզէն եաբամազ վէ տիւէքտիյի գաուար տէրին գույու զաղմազ կիպի Մէսարիւֆաթա մուզէքտիր օլուր։

Մաս. 1195. — Փիմէանէ իսանէսինտէ իհտաս իյլէտիյի օտասընըն սաչաղընը գօճուսունուն իսանէսի իւէզէրինէ ուզատմազ։ Ուզատըրսա, օվ իսանէ իւէզէրինէ կէլէն մըգտարը գադ օլունուր։

Մաս. 1196. — Պիր քիմսէնին պաղ էսինտէքի աղաճըն տալլարը գօճուսունուն դրացւոյն պարտիզին վրայ երկնցած լինին, դրացին իրաւունք ունի նոյն ճիւղերը չուանով մը կապելով ետ քաշել տալու և կամ կարել տալու, որպէս զի ազատօրէն կարենայ օգ բանիլ։

Բայց ծառը չկրնար կըտրուիլ՝ լոկ սա առարկութեամբ թէ անոր ստուերը վնաս կը հասցունէ դրացւոյն պարտիզին մէջ ցանուած բաներուն.

Յօդ. 1197. — Կարելի չէ արգելուլ մէկուն իւր սեպհականութիւնը տնօրինել։ Այլ եթէ չափազանց վնաս պատճառէ այլոց, կարելի է զայն արգելուլ, որպէս մանրամասնօրէն պիտի բացատրուի յետագայ Երկրորդ Հատուածին մէջ։

ՀԱՏՈՒԱԾ ԵՐԿՐՈՐԴ

Դրացիական յարաբերութեանց վրայ

Յօդ. 1198. — Ամեն ոք կրնայ իւր ուզածին չափ բարձրացունել իւր սեպհական խորոցն և ուզած բանը շինել անոր վրայ, և ցորչափ չէ գործած չափազանցութիւն, իւր դրացին չկրնար զայն արգելուլ։

խանէսի եախօտ պաղ չէսի իւզէրինէ ուզամըշ օլսա, օվ տալլարը պաղլայըպտա կէրի չէքտիրմէք եախօտ քէստիրմէք իւէ քէնտի հէվասընը թէֆթիրիլ իթտիրմէյէ գօճուսունուն սալահըյէթի վար տըր։

Էմմա, աղաճըն կէօվկէսի գօճուսունուն պաղչէսինտէքի մէզրուաթա մուղրը տիր տէյի աղաճ քէսիլէմէզ։

Մաս. 1197. — Հիչ քիմսէ միւլքինտէ թէսարրիւֆատէն մէն օլունամազ։ Մէկէրքի ախէրէ զարարը ֆահիշի օլա, օվ հալտէ մէն օլունապիլիր, նիթէքիմ ֆասլը Սանիտէ թաֆսիլ օլունուր։

ՖԱՍԼԸ ՍԱՆԻ

Մուամէլաթը ճիվարիյէ հագգընտա տըր

Մաս. 1198. — Հէրքէս քէնտի միւլքի օլան հափդ իւզէրինէ տիւէքտիյի գաուար չըգար, վէ իսթէքտիյի չէյի եաբար. զարարը ֆահիշի օլմաըգճա, գօճուսու մահնի օլամազ։

Ծօդ. 1199. — Զաբաէքֆահէ (չափազանց վնաս) ըսելով պէտք է հասկնալ այն բաներն որք չէնքին վնասաբեր են. — այսինքն՝ չէնքը կը խախտեցուննեն եւ անոր վրչելուն պատճառ կը լինին կամ կը խափանեն չէնքէն ակնկալեալ անհրաժեշտ սպասքներն, այսինքը՝ վայելքն կամ օգուտն, որպիսի է բնակութիւնն։

Ծօդ. 1200. — *Չարք է ո՛և է կերպիւ բառնալ տալ չափազանց վնասն։*

Չափազանց վնաս են, զոր օրինակ, գարքնոց կամ աղօրիք շինել տան մը կից, ըստ որում երկաթի գարքնուքնակամ աղօրեաց շրջանը կըրնայ ցնցել նոյն տան շէնքը, ինչպէս նաև ի նորոյ հաստատել փուռ կամ կանեփի մզարան, որոց արտաղրած ծուխն և գարշ հոտն այնչափ նեղուքիւն պատճառեն յարակից տան տիրոջ՝ որ չկարենայ բնակիլ անդ։ Ահա այսպիսի վնասներն հարկ է որ ևէ կերպիւ բառնալ և անհետացնել տալ։

Դարձեալ, եթէ մէկն ուրիշին տան յարակից եղող իւր գետնին վրայ ի նորոյ առու բանալով, իւր աղօրիքը ջուր տանիլ ուզէ, որով և տան պատը խախտի, կամ, եթէ մէկն իւր գըրացոյն պատին առորուն աղբանոցի վերածելով՝ աւելածոյ (աղբիս) ծախէ հոն, որով և պատը վնասուի, — պատին տէրն այսպիսի վնասները բառնալ կուտայ։

Մաս. 1199. — *Պինայա զարար վիրէն, եանի պինայա վէհն կէթիրէն վէ ինհիտամընա սէպէպ օլան, եախօտ հավայիճի սալխեէյի, եանի սիւքնա կիպի պինատան մագսուտ օլան մէնֆաաթը սալխեէյի մէն խէյլեր զարարը ֆահիշ տիր։*

Մաս. 1200. — *Զարարը ֆահիշ պիէյյի վճհի քեան տէֆ իթտիրիւիր։*

Մէսէլա, պիր խանէնին իթթիսալընտա տէմիրճի տիւքքեանը եախօտ տէյիրմէն եաբըլըպտա՝ տէմիր տարպընտան եա տէյիրմէնին տէվերանընտան օլ խանէնին պինասընա վէհն կէլմէք, եախօտ փուրուն իհտաա իլէ Թիւնիւնիւն քէսրէնինտէն, վէ եա պէզրխանէ իհտաա իլէ բայիհի քէրիհէսինտէն օլ խանէտէ օՌուրուլամայաճագ մէրՌէպէ սահիպի միւՌէզզի օլմագ զարարը ֆահիշ օլմազլա՝ պու զարարլար պիէյյի վճհիքեան տէֆ ու իզալէ իթտիրիւիր։

Վէ քէզա, պիր քիմսէ տիկէրին խանէսինէ միւՌՌասըլ արսասընտա խարգ իհտաա իսէրլէ տէյիրմէնէ տու իճրա իթմէքլէ խանէնին տիվարընա վէհն կէլսէ, եախօտ պիր քիմսէ զօմշուսունուն տուվարընէն տիպի մէզպէլէ իթՌիխազ՝ վէ սիւբբիւնՌիւ իլզա իթմէքլէ տուվար չիւրիւսէ, տուվարըն սահիպի զարարընը տէֆ իթտիրիւր։

Նոյնպէս, եթէ մէկն ուրիշին տան մօտ ի նորոյ կալ հաստատէ, և կալին յարուցած փոշին նեղուքիւն պատճառէ տան տիրոջ՝ այնպէս որ չկարենայ բնակիլ անդ, բառնալ կը տրուի այս վնասն։

Փոխադարձապէս, չափազանց վնասն կը նկատուի՝ եթէ մէկն ուրիշին կալին մօտ բարձր շէնք մը կանգնելով՝ կալին առջև խափանէ հովին շնչումը. հետևաբար, այսպիսի տուն մը քակել կը տրուի։

Նմանապէս, եթէ մէկն կտաւավաճառաց շուկային մէջ խոհարարի խանութ բանայ և ծուխը չափազանց վնաս պատճառէ դրացւոյն ապրուստաց, այս վնաս բառնալ կը տրուի։

Վերջապէս, եթէ մէկուն տան մէջ գտնուած կոյանոցը պայթելով՝ դրբացւոյն տունը հոսի, և այսու չափազանց վնաս պատճառէ անոր, հարկ կը լինի զայն նորոգել երբ դրացին պահանջէ։

Ծօդ. 1201. — *Չափազանց վնաս չնկատուիր խափանումն այնպիսի օգտից կամ վայելից որ չեն նկատուիր էական պիտոյք, որպիսի է խափանել տան մ՝օդը, տեսարանը կամ արեգական թափանցումն։*

Սակայն, չափազանց վնաս կը նկատուի լոյսն ի սպառ արգելուլ։

Հետևապէս, չափազանց վնաս կը համարուի եթէ մէկը չէնք մը կանգնելով՝ դրբացւոյն սենեկին միակ պատուհանը խափանէ, այնպէս որ այդ սենեկի մէջ

Բէզալիք, պիրինին խանէսի գուբ պուննտա տիկէրին իհտաա էյլէտիյի խարմանըն Ծօզու կէլմէքլէ՝ օլ խանէտէ տուրուլամայաճագ մէրՌէպէ սահիպի միւՌէզզի օլաա, զարարը տէֆ իթտիրիւիր։

ՆիՌէքիւ, պիրինին խարման եէրի գուբպուննտա տիկէրի պիր միւՌէֆի պինա իհտաա իլէ՝ խարմանըն բուզկեարընը սէտտ իյլէսէ, զարարը ֆահիշ օլմազլա րէֆ իթտիրիւիր։

Բէզալիք, պիր քիմսէ պէզզազլար չարսուսընտա աշճը տիւքքեանը իհտաա իտիպտէ՝ Թիւնիւնիւ զօմշուսունուն էմՌիաասընա խապէՌ իլէ զարարը ֆահիշ օլաա, տէֆ իթտիրիւիր։

Վէ քէզալիք, պիր քիմսէնին խանէսինտէքի կեարիզ եարըլըպտա՝ զօմշուսունուն խանէսինէ ճէրէյան իՌմէքլէ զարարը ֆահիշ օլաա, զօմշուսունուն տավասը իւզէրինէ օլ կեարիզին Ծամիր ու իսլահընըլազըմ կէլիր։

Մաս. 1201. — *Պիր խանէնին հէվասընը, եախօտ նէզարէթինի քէսմէք վէ եախօտ կիւնէչէն տուխուրունու մէն իթՌէք կիպի հավայիճի սալխեէյէն օլմայան մէնաֆիէ մանի օլմագ զարարը ֆահիշ տէյիլ տիր։*

Ֆագաճ զըյայը պի-լքիւլէկ սէտտ իթՌէք՝ զարարը ֆահիշ տիր։

Պինաէն ալէյհ, պիր քիմսէ պիր պինա իհտաա իլէ զօմշուսունուն պիր բէնճէրէլի օլան օտասընընը բէնճէրէսինի սէտտ իսիպտէ, եազը օգունամայաճագ մէր-

ընթերցումն անկարելի ընելու չափ մթութիւն տիրէ, ուստի բառնալ կը տրուի այս վնասն։ Կարելի չէ առարկել թէ այդ սենեակ կրնայ լոյս ընդունիլ դրսէնէն, վասն զի շատ անգամ հարկ կը լինի սենեկին դուռը փակել ցուրտի և ուրիշ պատճառներու համար։

Բայց չափազանց վնաս չհամարուիր, եթէ սենեակն երկու պատուհան ունենայ և մին միայն խափանուի վերոյիշեալ եղանակաւ ի նորոյ կառուցուած չէնքովմը։

Ծօդ. 1202. — Չափազանց վնաս կը համարուի եթէ արտաքուստ տեսնուին տան մ'այն մասերն ուր կանայք կը գտնուին սովորաբար, որպիսի են խոհանոց, ջրհորի բերան և գաւիթ (քակ)։

Հետեւապէս, եթէ տան մը մէջ ի նորոյ բացուած պատուհանէն կամ նորակառոյց չէնքի մը պատուհանէն տեսնուին սրմակից դրացւոյն կամ վաղցընդմէջ տուն ունեցող մարդու մը կանանց յատկացեալ վայրերն, ձեռնհաս իշխանութիւնը կը հրամայէ բառնալ այդ վնասն։ Այսինքն, սովորաբար ի գործ կը դրուի այդ

թէպէտ գարանլըդ օլսա, զարարը փահիճ օլմազլա տէֆ իթտիրիլիր։ Գաբուսունատ՚ն զըյա ալըըն՝ տէնիլէմէզ՚զի։ բա օտասընըն գաբուսը սօղուգտան վէ էսպապը սաիրէտէն նաչի գաբանմազա մուհթաճ օլուր։

Վէ էկէր օտանըն իքի բէնճէրէսի օլուպտա՝ սէր վէճհի պալէա պինա իհտասըլըա սէտտ իտիլմիշ օլսա, զարարը փահիճ սատ օլունմազ։

Մաս. 1202. — Մադպախ վէ դուշ պաչը վէ խանէնին հավլըսը կիպի մադարրը նիսվան օլան մէհալլըն կէօրիւնմէկի զարարը փահիճ սատ օլունուր։

Պինահն ալաղալիքէ, պիր քիմսանէնին խանէսինատ իհտասս իյլէտիյի բէնճէրէսինատէն՝ եավսօս միւճէտատէտէն ինչա իյլէտիյի պինանըն բէնճէրէսինատէն ճարը միւլասըգընըն, եավսօս զօդադ աչըրը խանէսի օլան պիր քիմսանէնին մադարրը նիսվան օլան մէհալլը կէօրիւնիւր օլսա, պու զարարըն րէֆիյէ էմր օլունուր։ Օլ քիմսա-

ճնասը պատճառող անձին վրայ որ պատ կամ տախտակորմ չինէ, այնպէս որ ոչ եւս տեսնուին կանայք։ Բայց կարելի չէ ստիպել որ անպատճառ փակէ իւր պատուհանը։

Այսպէս նաև, մարդու մը վայտաչէն խորոցին մէջտեղէն (ճեղքերէն) եթէ կարելի լինի տեսնել դրացւոյն կանանց յատկացեալ վայրն, ձեռնհաս իշխանութիւնը խորոցին սիրոջ կը հրամայէ փակել նոյն մէջտեղները, բայց կարելի չէ ստիպել որ քակէ զայն և անոր տեղը պատ չինէ։ (Տես Ծօդ. 22)։

Ծօդ. 1203. — Եթէ մէկն մարդու հասակէ աւելի բարձըր տեղ պատուհան ունենայ, դրացին չկրնար այդ պատուհանը փակել տալ՝ առարկելով թէ գուցէ սանդուխ մը դնելով՝ կը տեսնէ իւր կանանց յատկացեալ վայրը։ (Տես Ծօդ. 74)։

Ծօդ. 1204. — Պարտէզը կանանց յատկացեալ վայր չհամարուիր։

Հետեւապէս, եթէ մէկուն տունէն դրացւոյն ոչ թէ կանանց յատկացեալ վայրն, այլ միայն պարտէզը տեսնուի, դրացին չկրնար ըսել «Պար-

նէ տախի նիսվան կէօրիւնմէյէճէք սուրէթտէ տուվար եավսօս թախթաբէրտէ եաբըը օլ գարարը տէֆ իթմէյէ մէճպուր օլուր։ Էմմա պէհէր հալ բէնճէրէսինի սէտտ իթմէք իւզրէ ճէպր օլունամազ։

Նիմէքիմ, չիթտէն մամուլ պիր հախդին արալըղընատ գօմշուսունուն մագարրը նիսվան օլան մէհալլը կէօրիւնիւր օլսա, օլ արալըգլարը սէտտ իթմէք իւզրէ հախդին սահիպինէ էմր օլունուր։ Էմմա, եըգըլսատ տիվար եաբմագ իւզրէ ճէպր օլունամազ։ (22 մատտէյէ պագ)։

Մաս. 1203. — Պիրինին ինատ պօյունատ եւէքսէք եէրտէ բէնճէրէսի օլուպտա իհթիմալքի նէրտիւպան վաղըլա գօմշուսունուն մագարրը նիսվան օլան մէհալլընա նազար իյլէր տէյու՝ գօմշուսու օլ բէնճէրէյի սէտտ իթտիրէմէզ։ (74ինճի մատտէյէ պագ)։

Մաս. 1204.—Պաղչէ մագարրը նիսվան սատ օլունամազ։

Պինահն ալէյի, պիր քիմսէնին խանէսինատէն գօմշուսունուն մագարրը նիսվան օլան մէհալլը կէօրիւնմէյիճ՝ ֆագաթ պաղչէսի կէօրիւնմէյէլէ, գօմ-

տէզիա վրայ ունեցած տեսարանդ փակէ», միմիայն պատճառելով Թէ «երբ կանայք մերթ ընդ մերթ պարտէզ ելնեն՝ կը տեսնուին տունէդ»։

Յօդ. 1205.— Եթէ մարդ մ՚իւր պարտիզին մէջ գըտնուած պտղատու ծառին վրայ ելած ատեն իւր դրացուոյն կանանց յատկացեալ վայրը կարենայ տեսնել, այդ մարդ ծառին վրայ ելնելէ առաջ պարտի ազդարարել որ կանայք ծածկուին։ Եթէ չազդարարէ, դատաւորը կ՚արգելու զայն առանց ազդարարութեան այդ ծառին վրայ ելնելէ։

Յօդ. 1206.— Երբ երկու անձինք իրենց միջեւ ընկերական եղող բնակարանը բաժնեն, միոյն բաժնին վիճակած տեղէն եթէ տեսնուի միւսին կանանց յատկացեալ վայրն, ձեռնհաս իշխանութիւնը կը հրամայէ որ ընկերակցաբար որմարգել մը չինեն։

Յօդ. 1207.— Մարդ մը իւր սեպհական կալուածին օրինաւորապէս տէր եղած ատեն, եթէ ուրիշ մ՚անոր քով չէնք կանգնէ և ինքն այդու վնաս կրէ, ինքն միայն պարտի բառնալ իւր կրած վնասը։

շուտու միւնէրբէտ՝ «Արալըգտա նիւվան պաղչէյէ չըգտըգտա, խանէնտէն կէօրիւնմէյէ՝ պաղչէմէ օլան նէզարէթինի քէս» տէյէմէզ։

Մաս. 1205.— Պիր քիմսէ պաղչէսինտէքի մէյվէ աղաճընա չըգտըգտա՝ գօմշուսունուն մագարրը նիւվան օլան մէհալլը կէօրիւնիւր օլսա, օլ քիմսէնէ աղաճըն իւզէրինէ չըգաճագ օլտուգտա՝ նիւվան թէսէթթիւր իթմէք իչիւն իսպար իթմէք լազըմ տըր։ Իսպար իթմէկի թագտիրտէ, հաքիմ անը պիլա իսպար օլ աղաճա չըգմագտան մէն իտէր։

Մաս. 1206.— Իքի քիչի պէյնէրինտէ միւշթէրէք օլան գօնաղը թագսիմ իթթիքէրինտէ, պիրինին հըսասընա խապէթ իտէն մհալլտան տիկէյինին մագարրը նիւվան օլան մէհալլը կէօրիւնիւր օլսա, միւշթէրէքէն պէյնէրինտէ պիր սիւթրէ իթթիխազ իթմէյէրի իչիւն էմր օլունուր։

Մաս. 1207.— Պիր քիմսէ մէչրու օլարագ միլքինտէ թէսսորրուֆ իթմէքտէ իքէն, պաչգասը անըն եանընտա պիտնա իհտասըյլա՝ քէնտիսի միւթէզարրիր օլսա, զարարընը անճագ քէնտի տէֆ իթմէք լազըմ կէլիր։

Զոր օրինակ, եթէ տան մը վարձուշէն պատուհաններէն տեսնուի ուրիշ մէկուն նորաշէն տան կանանց յատկացեալ վայրն, նորաշէն տան տէրը պարտի ինքն բառնալ իւր կրած վնասը։ վարձուշէն տան տիրոջմէն զանգատելու բնաւ իրաւունք չունենար։

Դարձեալ, եթէ մէկն ի նորոյ շէնք մը կառուցանէ դարբնոցի մը կից իւր գետնին վրայ, չկրնար դարբնոցը փակել տալ՝ առարկելով Թէ «Ցանս չափազանց վնաս յառաջ կուգայ երկաթի դարբնութենէն»։

Նոյնպէս, եթէ մէկն ի նորոյ տուն մը շինէ այնպիսի տեղոյ մը կից որ ի վարուց հետէ իրր կալ կը ծառայէր, չկրնար ըսել կալին տիրոջ Թէ «Հոս կալ մի ծեծեր», իրր պատճառ ի մէջ բերելով Թէ «կալին փոշին տունէն ներս կը ծափանցէ»։

Յօդ. 1208.— Երբ հրկիզի բնակարան մ՚որոյ վարձուի՝ այսինքն վարձուհաններէն կ՚երեւէր իւր դրացւոյն պարապ գետինը, եթէ նաև դրացին ի նորոյ տուն չինէ նոյն գետնին վրայ, և յետոյ հրկիզեալ բնակարանին տէրը զայն իւր նախկին դիրքով չինէ, և բացած պատուհաններէն տեսնուի նոյն նորակառոյց տան կանանց յատկացեալ վայրն, այս տան տէրը պարտի ինքն բառնալ այդ վնասը։ Չկրնար ստիպել բնակարանին տէրը՝ ըսելով Թէ «փակէ՛ տեսարանդ»։

Մէսէլա, պիր խանէնին գատիմի բէնճէրէլէրինտէն տիկէր քիմէնէնին մուհտէս խանէսինին մագարրը նիւվան օլան մէհալլը կէօրիւնիւր օլսա, մուհտէս խանէ սահիպի մագարրաթընը քէնտի տէֆ իթմէք լազըմ կէլիր։ ահիգ խանէ սահիպտէն իտտիայա սալահիյէթի եօգ տուր։

Նիհէրիմ, պիս քիմսէ տէմիրճի տիւքքեանընա միւթհասըլ ապասընտա պիր խանէ իհտաս իյլէսէ, «Տէմիր տարալընտան խանէմէ զարարը փահիշ Թէրէթհիսպ իտիյօր» տէյու տիւքքեանը Թաղիլ իթտիրէմէզ։

Վէ քէզա, էսքիտէն խարման եէրի օլան պիր մէհալլըն գուրպունտա պիրի խանէ իհտաս իթտիքտէ, «Խարմանըն Թօզու խանէմ իւզէրինէ կէլիյօր» տէյու խարման սահիպինէ «Պուրատա խարման տէօյմէ» տէյէմէզ։

Մաս. 1208.— Պիր մէնզիլին գատիմի՝ եանի՝ աթիդ բէնճէրէլէրինտէն գօչիըսընըն արասայի խալիյէսի կէօրիւնիւրքէն, մէնզիլ մուհթէրիգ օլտուգտա, էվվելա՝ գօմշուսու օլ արասատա խանէ իհտաս իթտիրաքտէն սօնրա, օլ մէնզիլի տախի սահիպի վազը գատիմի իւզէրէ պինա իտէրէք աչըըղը բէնճէրէլէրտէն օլ մուհտէս խանէնին մագարրը նիւվան օլան մէհալլը կէօրիւնիւր օլսա, պու մագարրաթը խանէ սահիպի քէնտի տէֆ իթմէք լազըմ կէլիր։ սահիպի մէնզիլէ «Նէզարէթինի քէ՛ս» տէյու ճէպը իտէմէզ։

Յօդ. 1209. — Երբ տան մը պատուհաններուն և դրացւոյն կանանց յատակացեալ վայրերուն միջև դրացին բարձրադիր սենեակ մը ունենայ և կանանց յատակացեալ վայրերը չտեսնուին նոյն պատուհաններէն, եթէ դրացին այնուհետև այն սենեակը քակելով՝ նոյն պատուհաններէն տեսնուին դրացւոյն կանանց յատակացեալ վայրերը, դրացին չկրնար լոկ առարկել թէ «Պատուհանները նորաշէն են. ուստի փակէ՛ տեսարանդ, կամ փակէ՛ պատուհաններդ», այլ ի՛նքն պարտի բառնալ իւր վնասը։

Յօդ. 1210. — Ընկերական խորոցին տէրերէն մին չկրնար՝ առանց մնացեալներուն յօժարութեան՝ բարձրացնել զայն, և ո՛չ ալ պատըշգամ և այլն շինել, այլոց վնասաբեր լինի՛ թէ ոչ։

Սակայն եթէ անոնցմէ մին իւր գետնին վրայ սենեակ չինելու համար առաստաղակալ դնել ուզէ, այսինքն՝ առաստաղակալաց ծայրերը նոյն խորոցին վրայ զետեղել ուզէ, ընկերակիցն չըկրնար արգելք լինել անոր։ Բայց և այնպէս, նա որքան առաստաղակալ որ դնէ, ընկերակիցն ևս նոյնքան առաստաղակալ դնելու իրաւունք կ՛ունենայ. ուստի խորոցն ո՛րչափ առաստաղակալ որ կը վերցունէ՝ անոր կէսի՛ն չափ միայն առաստաղակալ կրնայ դնել, և ոչ աւելի։

Իսկ եթէ երկոքին միանգամայն նոյն խորոցին վրայ հաւասար քանակութեամբ առաստաղակալ ունեցած լինին արդէն, և անոնցմէ մին ուզէ աւելցունել իւր առաստաղակալները, միւսը կրնայ արգելք լինել անոր։

Յօդ. 1211. — Ընկերական խորոցին տէրակիցներէն և ո՛չ մին կրնայ նոյն խորոցին վրայ գտնուած առաստաղակալներուն տեղերը փոխել աջէն ձախ և վարէն վեր. բայց եթէ առաստաղակալաց ծայրերը բարձր դրուած են, կրնայ զայն իջեցունել և խորոցին սաւրնագոյն կողմը դնել։

Յօդ. 1212. — Եթէ մարդու մը ջրհորին քով դրացին ճեմիչ կամ կոյանոց

րիքի անա մանի օլամազ։ Լաքին օնէ գատար քիրիշ վազ իսէմէք իսէ՝ միւշարիքլինին տախի օլգատար քիրիշ վազընա հագգը օլաճաղընտան, հալդ նէ՛գատար քիրիշ վազընա միւթէհամմիլ իսէ՝ անճագ նըսֆը գատար քիրիշ վազ իսէպիլիսի զիյատէյէ թէճաւիւզ իսէմէզ։

Վէ էկէր օլ հալդ իւզերինէ ֆի-լ-սալ իքխինին տախի միւսաւաթ իւզրէ քիրիշլէրի օլտուղու հալտա, պիրի քէնտի քիրիշլէրինի թէղելիստ իսէմէք օլսա, ալսէրի մէն իսէպիլիր։

Մաս. 1211. — Հալդի միւշթէրէք սահիպլէրինէն պիրի օլ հալդ իւզերինէքի քիրիշլէրին մէհալլարընը տաղա սօլա վէ աշաղընտան եօգարըյա ատ յիւրիւթմէզ, էմմա քիրիշլէրին ուճարը եիւքսէքտէ իքէն՝ ինսիրիսպէ հալդին տահա աշաղըսընա վազ իսէպիլիր։

Մաս. 1212. — Պիր քիմսէնին սու գույուսու գուրսունտա գօմիւսու պիր քէ-

Մաս. 1209. — Պիր քիմսէնին՝ խանէսինէ իհտաս իտյէմիյի բէնճիրիլէր իլէ գօմիւսուսունուն մագարրը նիսվան օլան մէվգը պէյնինէ գօմիւսուսունուն պիր եիւքսէք օտասը օլմազը, մագարրը նիսվան օլան մահալը օլ բէնճիրիլէրտէն կէօրիւնմէզ իքէն, գօմիւսուսու օլ օտասը հէմ իթմէքլէ՝ օլ բէնճիրիլէրտէն գօմիւսուսունուն մագարրը նիսվան օլան մահալը կէօրիւնիւբ օլա, գօմիւսուսու միւճէրրէտ «Բէնճիրիլէր մուհտէս իսի, անըն իչին նէզարէթինի քէս», եախօտ, «Բէնճիրիլէրի սէտտ իթ»՝ տէյէմէյիլ, մագարրաթընը քէնտի տէֆ իթմէք լազըմ կէլիր։

Մաս. 1210. — Հալդի միւշթէրէքի սահիպլէրինէն պիրի միւէրրինին իզնի օլմատըգճա՝ թէրֆի իսէմէզ, վէ իւզերինէ քէօչք վէ սաիրէ եարամազ, կէրէք ախէրէ մուզիրր օլսուն, վէ կէրէք օլմասըն։

Ֆագաթ, պիրիսի արսասը իւզերինէ օտա պինա իթմէք իւզրէ քիրիշ վազ իսէճէք՝ եանի՝ քիրիշլէրին ուճլարընը օլ հալդ իւզերինէ պինիտիրմէճէք օլսա, միւշա-

մը չինէ և այսու ապականէ նոյն ջրհորին ջուրը, վասն բառնալ կը տրուի. և եթէ կարելի չլինի որևէ կերպով բառնալ վասն, նոյն ճեմելը կամ կայանոցը գոցել կը տրուի։

Նոյնպէս, ջրուղոյ մը քով մկուն չինած կայանոցին գայռաջուրին հասնելով՝ չափաղանց վնաս յառաջ բերէ, եթէ այնպէս որ գոցել տալէ ի զատ ուրիշ կերպիւ կարելի չլինի բառնալ վնասը, այդ կայանոց գոցել կը տրուի։

ՀԱՏՈՒԱԾ ԵՐՐՈՐԴ

Ձամբայներուն մասին

Oշ. 1213. — Ձամբու մը երկու կողմը տուն ունեցող մարդ մը եթէ ուզէ կամուրջ չինել մկկէն ի վեր, կ'արդիլուի։ Բայց միանգամ չինելէ յետոյ՝ ո՛չ ևս կը քակուի, եթէ վնաս չպատճառեր անցորդաց։

Սակայն, հասարակաց ճամբու վրայ չինուած այսպիսի կամուրջներուն և պատշգամներուն մասին՝ օրէնքը հասատանան իրաւունք չտրամադրեր։ Հետևապէս, հանի՛ք ևս կերպիլ երբեմն, օվ գույնուն սույնու լինքատ իլլեսլ, զարարը տէֆ լիթափրիլիր, վէ պիր վէճճէլ տէֆի զարարը գապիլ օլմազ իսկ, օ քէնիֆ ևս կեարիլ գաբաթաբրբլբր։

Ինչպէս, պիր սու եօլունուն եանընտա պիրինին եաթարդը կեարիլին չիրքեապը սույա վասբլ օլարագ զարարը փահիչի օլուպտա՝ գաբանմագտան դայրը սուրկթլէ տէֆի զարարը գապիլ օլմասա, օվ կեարիլ գաբաթաբրբլբր։

ՓԱՍԼԸ ՍԱԼԻՍ

Դարիգլիր հազգընտա տըր

Մաս. 1213. — Պիր դարիգլին իքի գարաֆընտա խանէսի օլան քիմսէ պիրինտէն տիկերինէ քէօրրիւ ինչա խոխճէք օլսա, մէն օլունուր։ Էմմա ինչա խթիքտէն սօնրա էկէր մարբէյէ զարարը եօգ խսկ, հէմտ օլունմազ։

Ֆագաթ, պէօյլէ գարիգլի առիր իւզրէ եարբլմբը օլան քէօրրիւլէրտէ վէ չահնիչինլէրտէ հագգը գարար օլմազ։ Պինաէն ալազալիքէ, պէր վէճճէլ պալխա գարիգլի նարակաց ճամբու վրայ վերոյիչեալ կերպիւ չինուած կամուրջը փլչելէ յետոյ՝ եթէ տէրն ուզէ վերաչինել զայն, կրնայ արգիլուիլ։

Oշ. 1214. — Հասարակաց ճամբու վրայ ցած դիրքով չինուած յառաջակարկառ մասերու և պատշգամներու նման՝ անցորդաց չափաղանց վնաս պատճառող բաները բառնալ կը տրուին, մինչեւ իսկ եթէ անոնք վաղեմի ըլլան. (Տես Յոշ. 7)։

Oշ. 1215. — Երբ մէկն ուզէ նորոգել իւր տունը, անցորդաց վնաս չպատճառելու պայմանաւ կրնայ փութով չաղաս չինել ճամբուն մէկ կողմը, և իւր չէնքին գործածել զայն։

Oշ. 1216. — Մկկուն սեպհական կալուածն ի հարկին Կայսերական հրամանաւ կրնայ գնուիլ և հասարակաց ճամբուն հետ միացուիլ՝ արժէքը վճարուելով։ Սակայն մինչեւ որ արժէքին չհատուցուի, այդ կալուածէ չկրնար առնուիլ սեպհականատիրոջ ձեռքէն. (Տես Յոշ. 251 և 262)։

Oշ. 1217. — Ամեն մարդ ճամբուն աւելորդ մասն իւր ընթացիկ դնով կրնայ կառավարութենէն գնել և իւր

տան իւզրէ ինչա օլունան քէօրրիւ միւնհէտիմ օլտուգտան սօնրա՝ սահիպլի պինա խոխճէք օլսա, եինէ մէն օլունապիլիր։

Մաս. 1214. — Դարիգլի առիր իւզերինտէ ալչագ չըգընթըլար վէ չահնիչինլէր կիպլի, մարբէյէ զարարը փահիչի օլան չէյլէր, գաւխմ օլսա պիլէ՝ բէֆ խթիրիլիր. (7ինճի Մատտէյէ պագ)։

Մաս. 1215. —Պիր քիմսէ խանէսինի թամիր խոխճէք օլտուգտա, մարբէյէ գարար վիրմէմէք չարդըյլա՝ դարիգլին պիր դարաֆընտա սէրիան չամուր եարըպ պինասընա սարֆ խոխպիլիր։

Մաս. 1216. — Լէխէ-լ-հաճ էմրի Սուլթանի լէ պիր քիմսէնէնին միւքի գըյմէթլէյէ ալընըպ՝ դարիգլէ լիճագ օլունապիլիր։ Ֆագաթ թէֆթիխէյի սէմէն օլունմատըգճա՝ միւքի եէտինտէն ալընամազ. (251 վէ 262ինճի Մատտէյէրէ պագ.)։

Մաս. 1217. — Մարբէյէ մազարրաթը օլմասըդը հալտա, պիր քիմսէնէ դարիգլին ֆազլա օլան եէրինի

տան հետ միացուննել, բաւական է որ անցորդաց վընաս չհենայ յայտմ։

Ծօդ. 1218. — Ով որ ալ ըլլայ, կրնայ ի նորոյ դուռ բանալ հասարակաց ճամբու վրայ։

Ծօդ. 1219. — Անել փողոցէ մ՚անցնելու իրաւունք չունեցող մարդն չկրնար ի նորոյ դուռ բանալ անդ։

Ծօդ. 1220. — Անել փողոցը կը նկատուի անկէ անցնելու իրաւունք ունեցողներուն իբրև ընկերական սեպհականութիւնն։

Հետեւապէս անել փողոցի մը տիրակիցներէ մին՝ առանց միւսին արտօնութեան նոյն փողոցին վրայ չկրնար ի նորոյ բան մը շինել, փոխ չէ թէ այդ նոր բան ընդաարեր է կամ ոչ։

Ծօդ. 1221. — Անել փողոցի տիրակիցներէ մին՝ առանց միւս տիրակիցաց արտօնութեան՝ չկրնար իւր ի նորոյ շինած տան անձրեւաջուրները վազցունել նոյն փողոցին վրայ։

Ծօդ. 1222. — Մարդ մ՚անել փողոցին վրայ ունեցած դուռը փակելով՝ իւր անցման իրաւունքէն զըրկուած չնկատուիր։

Հետեւապէս, ի վերջոյ ինչմէկուն միւկիյէ ճանիպլ Միւրիսէն ալըպ՝ լանէսինէ իւ հագ իսէպիլիր։

Մաս. 1218. — Դարիգի առնա, քիմ օլուրսա օլսուն, միւճէտատէն գալուս ալնապիլիր։

Մաս. 1219. — Դարիգի խասատա հագդը միւրուրը օլմայան քիմսանէ միւճէտատէն գարու աչսամազ։

Մաս. 1220. — Դարիգի խասս՝ անտա հագդը միւրուրը օլանլարըն միլքի միւշթէրիքլերի կիպի տիր։

Պինաէն ալէյհ դարիգի խասս ասհապընատն պիրիսի սաիրինին իզնի օլմատըգճա՝ կէրէք մատիրը օլսուն վէ կէրէք օլմասըն, օլ դարիգատէ պիր չէյ իհտաս իսէմէզ։

Մաս. 1221. — Դարիգի խասս ասհապընատն պիրի սաիր ասհապը դարիգին իզնի օլմատըգճա՝ միւճէտատէն պինա իլէկսի խանէսինին տամլասընը օլ գարիգէ ագըտսամազ։

Մաս. 1222. — Պիր քիմսէ դարիգի խասատա օլան գարտսունու ակտա իթմէքլէ՝ հագդը միւրուրը սագըդ օլմազ։

Պինաէն ալէյհ, սօնրա քէնքէնտիսի վէ խանէսինի սաթսա՝ միւշթէրիսի թէքրար գարտսունու աչսապիլիր։

Մաս. 1223. — Դարիգի ամինատն միւրուր իսէնէլէրին՝ քէսրէթի իզտիհամատան նաչի դարիգի խասսա տուխունուլ իթմէյէ հագդլարը վարսըր։

Պինաէն ալէյհ, պիր դարիգի խասս ասհապը պէյնէլէրինատ պի-է-իթթիֆագ օլ դարիգի խասսը սաթսմազլար, վէ պէյնէլէրինատ թագսիմ իսէմէզլէր վէ աղընը սէտտ իսէմէզլէր։

ՀԱՏՈՒԱԾ ԶՈՐԲՈՐԴ

Անցման, ջուր անցնելու եւ ջուր վազցնելու իրաւանց վրայ

Ծօդ. 1224. — Անցման իրաւանց, ջուր անցնելու իրաւանց և ջուր վազցունելու իրաւանց մասին՝ յարգ կ՚ընծայուի վաղեմութեան։ Այսինքն, սահնք կը պահուին այն վիճակի մէջ յորում գտնուած են ի վաղուց հետէ։ Բանզի, ըստ 6 րդ յօդուածոյ, քան մը որ ծոյոնիէն ուրիշ է վաղուց հետէ՝ անփոփոխ կը պահուի ինչպէս ձեզ, և չփոխուիր՝ մինչեւ որ հակառակն չապացուցուի։

քը, կամ եթէ տունը վաճառէ՝ դնորդը կրնայ վերըստին բանալ իւր դուռը։

Ծօդ. 1223. — Հասարակաց ճամբէն անցնողները կրնան՝ երբ խուռն բազմութիւն կայ՝ անել փողոցին մէջ մտնել։

Հետեւապէս, անել փողոցի մը տիրակիցք իրենց մէջ համաձայնելով՝ ոչ կըրնան վաճառել կամ իրենց միջեւ բաժնել նոյն անել փողոցը, և ոչ ալ կրնան փակել անոր մուտքը։

ՓԱՍԼԸ ԲԱՊԻ

Հագգը միւրուր վէ մահրա վէ մեսիլ պէյանընտա տըր

Մաս. 1224. — Հագգը միւրուրտա վէ հագգը մէճրատա վէ հագգը մէսիլէտ դըսէմէ իթիսար օլսունու։ Նանէ, պունլար գատիմէէն օլակէլսիկի վէճհ իւգրէ թէրք ու իսպգա օլսունուրլար։ պիրա ճընճը Մատաէ հիւքմինճէ, Գոփիմ օլան ճէյ հալը իւղրէ կոփա օլանուր։ վէ իսիլաճընա տէվիլ օլմատըգճա՝ թագէիր օլսունմազ։

Բայց և այնպէս յարգ չընծայուիր այն վաղեմիութեան որ անհամաձայն է Օրինաց արտաքնութեանց, այսինքն՝ յարգ չընծայուիր այն բաներն որոյ գոյութիւնը էապէս հակառակ է Օրինաց, թէպէտեւ լինի վաղեմի. արդ՝ այսպիսի բաներու պատճառած չափազանց վնասն կը բարձուի. (Տես Յօդ. 27)։

Զոր օրինակ, եթէ տան մ'աղտեղի ջուրերն ի վաղուց հետէ հոսին հասարակաց ճամբուն վրայ և վնաս պատճառեն անցորդաց, այս վնաս բառնալ կը տրուի՝ առանց ի նկատ առնելու անոր վաղեմութիւնը։

Յօդ. 1225. — Երբ մէկն իրաւունք ունենայ ուրիշին սեպհական գետնէն անցնելու, նոյն գետնի սեպհականատէրը չկրնար արգելուլ անոր անցուդարձը։

Յօդ. 1226. — Թոյլատուն ազատ է յետս կոչել իւր թոյլտուութիւնն։ Եւ արտօնութիւնն ու հաւանութիւնն չեն նուիրագործեր վնասաւէտ իրողութիւն մը։

Հետեւապէս, եթէ մէկն իրաւունք չունենայ ուրիշին գետնէն անցնելու, այլ միայն գետնին սեպհականատիրոջ արտօնութեամբ անցած լինի ժամանակ մը, սեպհականատէրն յետոյ եթէ ուզէ՝ կրնայ արգելուլ անոր անցուդարձը։

Նմանապէս, եթէ մուխալիփ օրէնքն գաւիմ իթիսալ եօթուսը. եանի, ֆի-ըսալ նամէչրու օլարագ եարըլմըշ օլան չէյ գաւիմ օլսատա՝ անա իթիսալար օլունմայըզ, զարարը ֆահիշի վար իսկ՝ իզալէ օլունուր. (27 ինճի Մատտէյէ պագ.)։

Մէսելա, պիր խանէին չիրքեասը էզզաիմ զարիզի ամմա ճարի օլակէլսէ վէ մարրէյէ զարարը օլսա, զըտէմինէ իթիսալար օլունմայըզ՝ զարարը տէֆ իթտիրիլիր։

Մաս. 1225. — Պիրինին արտասընատ տիկէր քիմէնէնին հագգը միւրուրը օլտուղու հալտա, արտա սահիպի անը միւրուր ու ուզուրտան մէն իսէմէզ։

Մաս. 1226. — Միւսլիհին՝ իսահասընատն րիւճուա սալահըյյէթի վար տըր։ Վէ պիր զարար իզն ու րիզա իւլէ լազըմ օլմազ։

Պինաէն ալազալիքէ, պիր քիմէնէ տիկէրին արտասընատն հագգը միւրուրը օլմատըզը հալտա՝ միւճէրրէտ սահիպինին իզնիյլէ պիր միւտէթ միւրուր իթտիրաէն սօնրա, սահիպի տիլէրսէ՝ անը միւրուրաէն մէն իսէպիլիր։

Յօդ. 1227. — Ուրիշին գետնէն որոշ ուղղութեամբ մ'անցնելու իրաւունք ունեցող մարդ մ'եթէ նոյն գետնին սեպհականատիրոջ արտօնութիւն տայ չէնք կանգնելու այն անցքին վրայ, այնուհետեւ կը զըրկուի իւր անցման իրաւունքէն, ուստի և գետնին սեպհականատիրոջ դէմ այն մասին դատ բանալու ոչ ևս իրաւունք կ'ունենայ (Տես Յօդ. 51)։

Յօդ. 1228. — Երբ մէկուն սեպհական գետնէն ուրիշին առուն կամ ջրուղին ի վաղուց հետէ հոսի իրաւամբ, գետնին սեպհականատէրը չկրնար արգելք յարուցանել՝ ըսելով թէ «Այսուհետեւ թոյլ չեմ տար որ չարունակէ հոսիլ»։

Եւ երբ այսպիսի առուք կամ ջրուղիք նորոգութեան կարօտին, սոցա տէրն մէջը մտնելով կը մաքրէ զայնս։

Բայց եթէ հնար չլինի զայնս նորոգել առանց նոյն գետնէն ներս մտնելու, և եթէ գետնին սեպհականատէրն թոյլ չտայ նմա հոն մտնել, իւր վրայ սովորութեամբ ի գործ կը դնէ դատաւորն՝ ըսելով. «Կամ թոյլ տուր նմա գետնէդ ներս

Մաս. 1227. — Պիրինին արտասընատն սկիզբ մէմբրի մուայէնատ հագգը միւրուրը օլան քիմէնէնին իզնիյլէ՝ սահիպի արտա օլ մէմբրը իւզէրինէ պինա իհտաս իյլէսէ, օլ քիմէնէնին հագգը միւրուրը սագըզ օլուպ, սահիպի արտա իւէ արթըզ մուխասէմէյէ հագգը գալմազ. (51 ինճի Մատտէյէ պագ.)։

Մաս. 1228. — Պիրինին արտասընատն տիկէր քիմէնէնին խարգը, եախօտ սու եօլու պիհագգըն ճարի օլակէլիրքէն, արտա սահիպի «Ֆի-մա-պատ իճրա իթտիրմէմ» տէյու մէն իսէմէզ։

Վէ պունլար ըլահ ու թամիրէ միհթաճ օլուգտա, միւմքին իսկ՝ սահիպի մէճբույա տուխունուլ իւէ պունլարը ըլահ ու թամիր իսէր։

Էմմա, օլ արտայա կիրմէսինքճէ՝ թամիրլերի միւմքին օլմատըզը հալտա, սահիպի արտասընա կիրմէյէ իզն վէրմէզ իսէ, հաքիմ գարաֆընատան քէնարսինէ «Եա արտանա կիրմէք իւզրէ իզն վէր, եախօտ սէ'ն թամիր իթ»

մանելու և կամ դուս ինքնին նորոգէ»։

Ցօդ. 1229. — Երբ տան մ'անձրեւաջուրերն ի վաղուց հետէ կը հոսին դրացւոյն տան վրայ, դրացին չկրնար արգելք յարուցանել՝ ըսելով թէ «Ա.յսուհետեւ թոյլ չեմ տար որ չարունակեն հոսիլ»։

Ցօդ. 1230.—Երբ ճամբուն մը վրայ գտնուած տանց կամ թիլները նայն ճամբուն վրայ կը կաթեն և անոր վարի կողմը գտնուած գետնի մը մէջէն կը հոսին ի վաղուց հետէ, գետնին սեպհականատէրն չկրնար խափանել իւր գետնին մէջ գտնուած սոյն վազեմի անցքը։ Եթէ խափանէ, դատաւորը կը բառնայ այս խափանումն և կը վերահաստատէ իրաց նախկին վիճակը։

Ցօդ. 1231. — Ոչ ոք կրնայ ուրիշին տան մէջ կամ վրայ հասեցունել իւր ի նորոյ չինած սենեկին անձրեւաջուրերը։

Ցօդ. 1232. — Տան մը սեպհականատէրը չկրնար արգելուլ որ իւր տան մէջէն իրաւամբ անցնող կոյաղի մ'ըստ առաջնոյն հոսելէ դադրի։ Այսպէս պէտք է խմանալ նաեւ նոյն տան տէրու ճէպր օլունուր։

Մաս. 1229. — Պիր խանէնին եաղմուր սուլարը էզդաւամ գօճունուն խանէսինէ ագմազտա օլտուղու համար, գօճունուս «Պու նատան սօնրա ազըթմամ»ակ-յու մէն խէմզէ։

Մաս. 1230. — Պիր գարիպէ օլան խանէլէրին տամլալարը էզդաւամ օլ գարիպէ վիւնասպզ՝ վէ օրատան ալթ գարաֆընտա վազը պիր արսա իչինէն ճարի օլակէլիրքէն, արսա սահիպի արսասընտաքի մէսիլի գաւամի սէտտ խէմզէ։ Սէտտ խէրսէ, հաքիմ գարաֆընտան սէտտի իչի լէ, վազը գաւամինէ իրճա օլունուր։

Մաս. 1231. — Փիմէնէ մուհաէս օտասընըն տամլասընը ախէրին խանէսինէ ագըտտամազ։

Մաս. 1232. — Պիր խաննէտէ հագգը մէսիլի օլան կեարիպի խանէ տահիպի, եախօտ սաթար խէ՝ մուջթէրիսի քէմաֆի-ս-սալըհ ագմազտան մէն խէմզէ։

գնորդին նկատմամբ՝ եթէ վաճառուի տուննու։

Ցօդ. 1233. — Եթէ տան մը մէջէն իրաւամբ անցնող կոյուղին լեցուի կամ իրամատի՝ այնպէս որ չափազանց ջնաս պատճառէ այդ տան տիրոջ, կոյուղւոյն տիրոջ վրայ սահիպտւմ ի գործ կը դրուի, որպէս զի բառնայ այդ վնասն։

Մաս. 1233. — Պիր խաննէտէն պիհագգըն ճարի օլան կեարիպ տօղուպ եախօտ եարըլըպտա՝ խանէ սահիպինէ զարարը փահիշ օլսա, կեարիպին սահիպի պուզարարը տէփէ մէճպուր օլուր։

ՊԱՊԸ ՐԱՊԻ

ՇԻՐՔԷԹԻ ԻՊԱՀԱ ՊԷՅԱՆԸՆՏԱ ՕԼՈՒՊ ԵԷՏԻ ՓԱՒՄԼԸ ՀԱՎԻ ՏԻՐ

ԳԼՈՒԽ ՉՈՐՐՈՐԴ

ԹՈՅԼԱՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՎՐԱՅ

ՀԱՏՈՒԱԾ ԱՌԱՋԻՆ

Անհեպհական եւ սեպհականելի իրաց վրայ

Ցօդ. 1234. — Անհեպհական են ջուրն, խոտն և կրակն։ Մարդիկ ընկերակից են սոյն երեք բաներըը վայելելու մասին։

ՓԱՍԼԸ ԵՎԵԼԷ

Միւպահ օլուպ օլմայան չէյլեր պէյանընտա տղը

Մաս. 1234. — Սու վէ օթ վէ աթէշ միւպահ տըր։ Նաս պու իւչ չէյտէ չիւրէքեա տըր։

Յօդ. 1235. — Սասրերկրեայ հոսուն ջուրերն ոչ մկուն սեպհականութիւնն են։

Յօդ. 1236. — Այն ջրհորներ՝ որք մասնաւոր անձի մը նախաձեռնութեամբ և աշխատութեամբ չեն փորուած, այլ կը ծառայեն հասարակաց անխտիր վայելման, ընկերական և անսեպհական կը նկատուին ի պէտս համայնից։

Յօդ. 1237. — Ծովերն և լիճերն անսեպհական են։

Յօդ. 1238. — Մասնաւորաց սեպհականութիւնն չեղող հասարակաց գետերն եւս՝ որք ջրազացներու, այսինքն՝ խուժմբ մը մարդոց սեպհական ջրուղիներու չեն բաժնուած, կը նկատուին անսեպհական։

Այսպէս են, զոր օրինակ, Նեղոս, Եփրատ, Դանուբ և Թունձա գետերը։

Յօդ. 1239. — Մասնաւորաց գետերն, այսինքն՝ այն գետերն որք ջրազացներու բաշխուած են վերոյիշեալ կերպիւ, կը բաժնուին երկու կարգի։

Առաջին կարգին կը վերաբերին այն գետերն որոց ջուրը կը բաժնուի ընկերակցաց միջեւ, սկայն թէ ամբողջապէս ասոնց սեպհական հողերուն մէջ չսպառելու, այլ մնացորդը կը հոսի անսեպհական արձակավայրերու մէջ։ Այս կարգի գետեր կերպով մը հասարակաց լինելով՝ կրնան կոչուիլ Հասաբակաց Գետ։ Ասոնք եւս ենթակայ չեն նախագնման։

Երկրորդ կարգին կը վերաբերին մասնաւորաց գետերն որոց ջուրը կը բաշխուի սահմանափակ թուով մարդոց հողերուն վրայ և նոյն հողերուն սահմանակէտն հասնելով կ'սպառի և չունի անցք մը ընդ որ ընթանայ դէպ ի արձակավայր մը։ Ահա միայն սոյն երկրորդ կարգի գետերն են նախագնման ենթակայ։

Յօդ. 1240. — Այն սիկ զոր գետը կը բերէ մկուն հողին վրայ՝ կը վերաբերի նոյն հողին սիրոջ. ուրիշ մկը չկրնար առնուլ զայն։

Յօդ. 1241. — Անսեպհական են ո՛չ միայն այն խոտերն որք անտէրունչ վայրերու մէջ կը բուսանին ինքնին, այլ նաեւ այն խոտերն որք ինքնին կը բուսանին մկուն սեպհական հողին վրայ՝ առանց անոր աշխատանաց։

Մաս. 1235. — Եէր ալ թընտա ճէրէյան խոէն սուլար քիմսէնին միլքի տէյիլ տիր։

Մաս. 1236. — Պիր չախսը մախսուսուն սայ ու ամէլի իլէ խոթինպաղ օլունմուշ օլմայըպտա՝ նասըն ինթիփա խոէ կէլտիկի գուդուլար պէյնէ-ն-նաս միւշթէրէք վէ միւպահ օլան չէյլէրտէն տիր։

Մաս. 1237. — Տէնիզլէր վէ պէօյիւք կէօլլէր միւպահ տըր։

Մաս. 1238. — Մէմլուք օլմայան էնհարը ամմէ՝ քի մէգասիմ՝ եանի՝ պիր ճէմաաթըն միլքի օլան մէճբալարա տախիլ օլմայան նէհրիլէր տիր, պուննըլար տախի միւպահ տըր։

Նիլ վէ Ֆըրաթ վէ Դունա վէ Դունձա կիպի։

Մաս. 1239. — Էնհարը մէմուքէ, եանի՝ պէրվէճհի միշրուհ մէգասիմէ տախիլ օլան նէհրիլէր իքի նէվ տիր։

Նէվի էվվէլ, օլ նէհրիլէր տիր քի, սույու պէյնէ-ըն չիւրէքեա միւթէֆէրրիդ վէ միւնգասիմ օլուր, Ֆաթ ամանէ սեպհական հոդերուն մէջ չսպառելու, այլ մնացորդը կը հոսի անսեպհական արձակավայրերու մէջ։ Այս կարգի գետեր կերպով մը հասարակաց լինելով՝ կրնան կոչուիլ Հասաբակաց Գետ։ Ասոնք եւս ենթակայ չեն նախագնման։

Երկրորդ կարգին կը վերաբերին մասնաւորաց գետերն որոց ջուրը կը բաշխուի սահմանափակ թուով մարդոց հողերուն վրայ և նոյն հողերուն սահմանակէտն հասնելով կ'սպառի և չունի անցք մը ընդ որ ընթանայ դէպ ի արձակավայր մը։ Ահա միայն սոյն երկրորդ կարգի գետերն են նախագնման ենթակայ։

Յօդ. 1240. — Այն սիկ զոր գետը կը բերէ մկուն հողին վրայ՝ կը վերաբերի նոյն հողին սիրոջ. ուրիշ մկը չկրնար առնուլ զայն։

Յօդ. 1241. — Անսեպհական են ո՛չ միայն այն խոտերն որք անտէրունչ վայրերու մէջ կը բուսանին ինքնին, այլ նաեւ այն խոտերն որք ինքնին կը բուսանին մկուն սեպհական հողին վրայ՝ առանց անոր աշխատանաց։

Մաս. 1240. — Պիր քիմսէնին արազիսինէ նէհրին կէթիրտիկի չամուր՝ անըն միլքի տիր. տիկէր քիմսէնէ անա թէսարրիւզ իսէմէզ։

Մաս. 1241. — Սահիլսիզ եէրլէրտէ խիւտայի նապիթ օլան օթլար միւպահ օլտուղու կիպի, պիր քիմսէնին միլքինտէ սէպէպսիյէթի օլմագըզըն խիւտայի նապիթ օլան օթլար տախի միւպահ տըր։

Բայց այս վերջին պարագայի մէջ, եթէ հողին տէրն ոևէ աշխատանք ի գործ դնէ, զոր օրինակ, ոռոգէ իւր հողը կամ բուսաբերութեան համար նախապատրաստէ զայն — որպիսի է հողին չուրջը խրամ բանալ և այլն — այդ հողին արտադրած բոյսերը կը վերաբերին հողին տիրոջ, և ուրիշ մարդ անոնցմէ ոչինչ կրնայ իւրացունել։ Եթէ իւրացունէ և սպառէ, պարտի տուժել։

Ծօդ. 1242. — Խոտ կը կոչուին այն բոյսերն որք բուն կամ ցօղուն չունին։ Այս կարգէն դուրս են ծառերն։

Սունկն եւս կը նկատուի խոտ։

Ծօդ. 1243. — Անսեպհական են այն ինքնաբոյս ծառերն որք կը գտնուին անսեպհական՝ այսինքն՝ մասնաւոր տէր չունեցող վերանց վրայ։

Ծօդ. 1244. — Մարդու մը սեպհական կալուածին մէջ ինքնին բուսած ծառերը կը վերաբերին այն մարդուն։ Առանց անոր արտօնութեան, ոչ ոք կրնայ կտրել զայնս. և եթէ կտրէ, պարտի տուժել։

Էմինա, պու խուսուստա օլ քիմսէնին թէսէպպիւպի օլսա, չէօյլէքի, արազիսինի սագը լթսէ, եախօա էդրաֆըննա խէնտէգ չէվիրմէք կիսկի՝ պիր վէճհլէ ինսանթիչէին խատա ու թէհլիյէ լյլէսէ, օլ արազիտէ հասըլ օլան նէսպէթսէթ քէնախսինէին մալը օլուր. ախէր քիմսէնէ անլարատան պիր չէյ ալամազ։ Ալըպտա՝ խսթիհլաք խէրսէ, զամին օլուր։

Մաս. 1242. — Օթ՝ սագը օլմայան նէսպէթսէթ օլուպ, էչճարա չամիլ օլմազ։

Մանթար տախի օթ հիւքմինտէ տիր։

Մաս. 1243. — Ճիսպալը միւսահատա, եանի, քիմսէնէին եէտի թէմէլսիւքինէ կէչմէմիշ օլան տաղլարտաքի խիւտայի նապէթ ագաճլար միւսահ տըր։

Մաս. 1244. — Պիր քիմսէնին միւքինտէ խիւտայի նապէթ օլան ագաճլար քէնտիսինին միւքի տիր։ Անըն իղնի օլմատըգճա՝ պաչդասը անլարը ընթիդսայ խէմէզ. խէրսէ՝ զամին օլուր։

Ծօդ. 1245. — Եթէ մարդ մը պատուաստէ ծառ մը, տէր կը լինի ոչ միայն այդ պատուաստի ճիւղին արճակած ընճիւղներուն, այլ և տուած պտուղներուն։

Ծօդ. 1246. — Մարդու մ'ի պէտս իւր ցանած սերմին ամէն տեսակ բերքն իրեն միայն կը վերաբերի. ոչ ոք կրնայ ձեռնգտութիւն ընել այս մասին։

Ծօդ. 1247. — Որան անսեպհական է։

Մաս. 1245. — Պիր քիմսէ պիր ագաճը աչըլասա, աչը գալէմինտէն սիւրէն ֆիլիզէր քէնտիսինին միւքի օլտուղու կիսկի, մէյվէլերի տախի անըն օլուր։

Մաս. 1246. — Պիր քիմսէնին նէֆսիչէին էքսիյի թօխմուն հէր տիւրլիւ հասըլմէթը քէնտի մալը տըր. քիմսէնէ դարաֆընտան թէսարրիւզ օլունամազ։

Մաս. 1247. — Ամ միւսպահ տըր։

ՀԱՏՈՒԱԾ ԵՐԿՐՈՐԴ

Անսեպհական իրերն ստացայու. եղանակին վրայ

Ծօդ. 1248. — Սեպհականութեան միջոցներն երեք են.

Առաջինն է այն միջոցն որով իր մը կը փոխանցի մէկ սեպհականատէրէն ի միւսն, որպիսի են վաճառումն, նուիրատուութիւն, և այլն։

Երկրորդն է այն միջոցն որով մարդ մը կը յայտնէ միւսին, որպիսի է ժառանգութիւնն։

Երրորդն է այն միջոցն որով ձեռք կը բերուի ան-

ՓԱՍԼԸ ՍԱՆԻ

Միւպահ օյան ղէյլէրին քէյֆիյէթի իսթիմլաքը պէյանըցուտա տըր

Մաս. 1248. — Էսպապը թէմէլսիւք իւչ տիր։

Պիրինճիսի, պէյ վէ հիվէ կիսկի՝ միլքի պիր մալիքսէն տիկէր մալիքէ նագըլ տըր։

Իքինճիսի, իրս կիսկի՝ պիր քիմսէնէին տիկէրէ խալէֆ օլմասը տըր։

Իւչիւնճիսի, մալիքի օլմայան պիր միւսահ չէյի է-

տէրունէ և անսեպհական իր մը։ Սոյն վերջին միջոց կըրնայ լինել իրական, որ է նոյն իրն իսկապէս ձեռք բերել. կամ Նիպոքրական որ կը լինի միջոցը նախապատրաստելով. որպիսի է, զոր օրինակ, անձրեւաջուր հաւաքելու համար անօթ մը դնել և կամ որսի համար թակարդ լարել։

Ծող. 1249. — Ով որ անսեպհական իր մ'ստանայ, անոր բացարձակ տէրը կը լինի։

Զոր օրինակ, այն ջուր զոր մարդ մը սափորի կամ տակառի պէս ամանով մ'առած է գետէ մը, նոյն ամանին մէջ ստացեալ և պահեալ լինելով՝ այդ մարդուն կը վերաբերի. ուրիշն իրաւունք չունի զայն վայելելու. և եթէ ուրիշն զայն առնելով սպառէ՝ առանց տիրոջն արտօնութեան, պարտի տուժել։

Ծող. 1250. — Հարկ է որ ստացումն լինի արդիւնք մասնաւոր դիտման մը։

Հետեւապէս, երբ մէկն անձրեւաջուր առնելու նպատակաւ անօթ մը դնէ տեղ մը, այդ անօթի մէջ հաւաքուած անձրեւաջուրն իրեն կը վերաբերի։

Նմանապէս, ջուր հաւաքելու համար շինուած աւազանին կամ ջրհեղձին մէջի ջուրն անոր տիրոջը կը վերաբերի։

Բայց երբ մէկն առանց ոևէ մասնաւոր դիտման՝ անօթ մը դնէ տեղ մը, նոյն անօթին մէջ հաւաքուած անձրեւաջուրն իրեն չվերալէ կէչիրմէք տիր։ Պու տարի ետ Հաբէթ մըր, քի օր չէյէ հադըգաթէն վազը եէտ լյլէմէք տիր. եախօտ Հէ-+ֆ տիր, քի եաղմուր սույու պիրիքտիրմէք իչին պիր գապ գօյմադ վէ ավ իչին տուզագ գուրմադ կիւսլի՝ սէպէտլինի թէհլիյէ լիէ օլուր։

Մաս. 1249. — Հէր քիմ քի միւսլահ օլան չէյի իհրաղ լյլէր իսէ, անա միւսլթէգըլլէն մալիք օլուր։

Մէսէլա, պիր քիմսէնին տէսթի եախօտ ֆուչը կիպի պիր գապ իլէ պիր նէհրաէն ալտըդը սու օր գապ իչինտէ մուհրէզ վէ մահֆուզ օլմագլա, օր քիմսէնին մալը օլուր. պաշգասընըն անտան ինթիֆաա սալահըյյէթի եօգ տուր. վէ սահիպինին իզնի օլմագսըզըն՝ պաշգասը ախզ ու իսթիհլաք իտէրսէ, զամին օլուր։

Մաս. 1250. — Իհրաղըն գաստա մագրուն օլմասը լազըմ տըր։

Պինաէն ալէյհ, պիր քիմսէ եաղմուր սույու ալմագ գաստըյլա պիր մէհալլա պիր գապ գօյտուգտա, օր գապ իչինտէ Թօրլանան եաղմուր սույու օր քիմսէնին մալը օլուր։

Քէզալիք, սու պիրիքտիրմէք իչին ինշա օլունան հավզ վէ սահրիճտէքի սու՝ սահիպինին մալը տըր։

Լէմմա, պիր քիմսէնին պիղայրի գաստին պիր մէհալլա վազ իթթիլի գապ տէրունունտա պիրիքէն եաղմուր սույու՝ քէնտիսինին մալը օլ-

բերիր. այնպէս որ ուրիշ մարդ մը կրնայ զայն առնուլ և սպառել. (Տես Ցող. 2)։

Ծող. 1251. — Ի մասին ջրոյ ստացման, էական պայման է որ ջուրն չունենայ ելից ճամբայ։

Հետեւապէս, ստացեալ չնկատուիր ջուրն այն ջրհորին որոյ մէջէն ջուրը կը մղի. այնպէս որ եթէ ուրիշ մէկը առանց անոր տիրոջ թոյլտուութեան՝ այնպիսի ջրհորի մը մէջ մղելով հաւաքուած ջուրն առնու և սպառէ, տույժ չհարկաւորիր։

Նմանապէս, ստացեալ չէ նկատուիր ջուրն այն աւազանաց յորս մի կողմէ այնչափ ջուր կը մտնէ որչափ ջուր որ դուրս կ'ելնէ միւս կողմէն։

Ծող. 1252. — Ինքնաբոյս խոտերն ստացեալ կը նկատուին երբ հաւաքուին, կամ երբ հնձուին և խուրձ կապուին։

Ծող. 1253. — Ով ոք և լինի՝ կրնայ կարել այն ծառերն որք ինքնին բուսած են անսեպհական լերանց մէջ. և միայն կարելով կամ հաւաքելով տէր կը լինի անոնց. էական պայման չէ խուրձ կապելն։

մազ, պաշգա պիր քիմսէնէ անը ախզ իլէ իսթիհլաք իտէպիլիր. (2 նէի Մատէյէ պաշգ.)։

Մաս. 1251. — Սույու իհրաղատա՝ արգասը միւնգադը օլմագ չարդ տըր։

Պինաէն ալէյհ, իչինտէն սու սըզան գույուտաքի սու մուհրէզ օլմագ. սահիպի իսլահա իթթէքսիգին՝ տիկէր քիմսէնէ էօյլէ պիր գույուտա սըզըպտա միւճթէմի օլան սույու ախզ ու իսթիհլաք իյլէսէ, զաման լազըմ կէլմէզ։

Վէ քէզա սույու միւթէթաալի-իլ-վիրուտա օլան, եանի, պիր դարաֆընատան նէգատար սու չըգարսա՝ տիկէր դարաֆընատան օգատար սու կիրէն հավզլարտաքի սու մուհրէզ տէյիլ տիր։

Մաս. 1252. — Խուտայի նապիթ օթլար թօբլամագլա վէ պիչիպ տէմէթ իթթէքլէ՝ իհրաղ օլունմուչ օլուր։

Մաս. 1253. — Ճիպալը միւսլահատա խուտայի նապիթ օլան ագաճլարը՝ քիմ օլուրսա օլսուն ընթիդապ իսէպիլիր, վէ միւճէյրէտ ընթիդապ իլէ՝ եանի թօբլամագլա անլարա մալիք օլուր. պաղլամագ չարդ տէյիլ տիր։

ՀԱՏՈՒԱԾ ԵՐՐՈՐԴ

Անսեպհական եղող իրաց ընդհանուր արդեանց վրայ

Ճօղ. 1254. — *Ամեն ոք կրնայ օգուտ քաղել անսեպհական իրերէ, այն պայմանաւ սակայն որ վնաս չը պատճառէ այլոց։*

Ճօղ. 1255. — *Ոչ ոք կրնայ ուրիշն արգելուլ անսեպհական իր մը առնելէ և տանելէ։*

Ճօղ. 1256. — *Ամեն ոք կրնայ իւր անասնոց կերցունել անտէրունչ վայրերու մէջ ինքնին բուսած խոտերն, ինչպէս նաև կրնայ անոնցմէ ուզածին չափ առնուլ և տանել։*

Ճօղ. 1257. — *Անսեպհական են նաեւ այն խոտերն որք ինքնին կը բուսանին մէկուն սեպհական հողին մէջ՝ առանց անոր աշխատանաց. սակայն (հոպին) ատրը կրնայ արգելուլ ուրիշը իւր սեպհական հողէն ներս մտնելէ։*

Ճօղ. 1258. — *Անսեպհական լեռներէ մարդու մը հատաքած և հան թողած փայտերն եթէ ուրիշ մէկն առնու, այն մարդ կրնայ*

ՑԱՍԼԸ ՍԱԼԻՍ

Մխապահ օրաց չէյլէրին առքեամը ոսմոսմիյլեսի պ'յանցնտա տըր

Մաս. 1254. — *Մխապահ իւէ հէրքէս լնթիֆա խէպլիւր, փագադ սահրէ զարար վիրմէմէք իւէ մէշրուդտըր։*

Մաս. 1255. — *Մխապաը օլան չէյի ախզ ու իհրազ իթմէքտէն պիր քիմսէ ախէր քիմսէյի մէն խէմէզ։*

Մաս. 1256. — *Սահիպսիզ եէրլէրտէ խխատայի նապիթ օլան օթլարը հէրքէս հայվանընա եէսիրէպլիւր, վէ անլարտան խթէտիյի գատար ախզ ու իհրազ խէպլիւր։*

Մաս. 1257. — *Պիր քիմսէնին միլքինտէ՝ քէնտիսինին թէսէպլիւսի օլմազսըզըն խխատայի նապիթ օլան օթլար տախի միւսպահ խէտէ, սահիպի քէնտի միլքինէ ախէրի տուխուլտան մէն խէպլիւր։*

Մաս. 1258. — *Պիր քիմսէնին ճիպալը միւսպահատան թօրլայըպտա՝ օրատա պըրագտըզը օտունլարը պաշգասը ախզ խլէսէ, օլ*

յետա պահանջել գայնս։

Ճօղ. 1259. — *Ամեն մարդ կրնայ ժողովել անսեպհական լեռներու, անտէրունչ հովիտներու և արօտավայրերու մէջ գըտնուած անտէրունչ ծառերուն պտուղները։*

Ճօղ. 1260. — *Եթէ մարդ մը մէկը վարձէ արճակավայրէն վայտ հատաքելու և կամ որս որսալու համար, այդ վարձկանին հատաքած փայտն և կամ որսացած որսը վարճակալին կը վերաբերի։*

Ճօղ. 1261. — *Եթէ մարդ մ'իւր սեպհական կալուածին մէջ կրակ վառէ, կրնայ ուրիշն արգելուլ իւր նոյն կալուածին մէջ մտնելէ և կրակէն օգուտ քաղելէ։*

Բայց եթէ մարդ մը բնաւ մէկուն սեպհականութիւնը չեղող դաշտին մէջ կրակ վառէ, ուրիշ մարդիկ կըրնան անկէ օգուտ քաղել, այսինքն տաքնալ, անոր լուսով բան մը կարել և անկէ վառել իրենց կանթեղը. կրակին տէրը չկըրնար արգելուլ գայնս։ Սակայն, առանց անոր տիրոջ արտօնութեան, ոչ ոք կըրնայ հրատ մ'իսկ առնուլ նոյն կրակէն։

քիմսէ խթիրտատ խէպլիւր։

Մաս. 1259. — *Ճիպալը միւսպահատա վէ սահիպսիզ վատիլէրտէ վէ մէրթալարտաքի սահիպսիզ աղաճլարըն մէյվէլէրինի՝ քի՛մ օլուրսա օլսուն տէվէրէպլիւր։*

Մաս. 1260. — *Պիր քիմսէ պիրինի դըրտան օտուն թօրլամագեախօտ ավթոմագ իչին խթիճար իթսէ, օլ էճիրին թօրլատըզը օտուն վէ եա թուխտուղուավ՝ միւսթէճէրին օլուր։*

Մաս. 1261. — *Պիր քիմսէ քէնտի միլքինտէ ախէչ եագսա, սահրինի՝ միլքինէ տուխուլ իւէ ինթիֆատան մէն խէպլիւր։*

Էմմա, քիմէանէնին միլքի օլմայան սահրատա պիրի ախէչ եագսա, սահր նաս անընըլա ինթիֆա խէպլիւր. չէօյլէքի, անընլա ըսընապլիւր, վէ զըյասընատա պիր չէյ տիքէպլիւր, վէ անտան գանտիրինի եագապլիւր, ախէչին սահիպլի մանի օլմազ։ Ֆագադ սահիպլինին իչնի օլմատըգճա՝ քիմէանէ օլ ախէչտէն պիր գօր ալմազ։

ՀԱՏՈՒԱԾ ԶՈՐՐՈՐԴ

Հագցը շիւրպի եւ Հագցը շէֆեճի վրայ

Ճօղ. 1262. — Շէ՛րպ, կը նշանակէ ցանքն ոռոգելու և անասուն ջրելու համար ջուրէն օգուտ քաղելու կարգն։

Ճօղ. 1263. — Հաֆէը շէֆէհ, կը նշանակէ ջուր խմելու իրաւունք։

Ճօղ. 1264. — Ամեն ոք ինչպէս որ կ'օգտի օդէ և լոյսէ, նոյնպէս և կրնայ օգտիլ ծովերէ և լիճերէ։

Ճօղ. 1265. — Ամեն ոք կրնայ իւր հողերն ոռոգել մանաւորաց սեպհականութիւնն չեղող գետերէ. նաև կրնայ ջրանցք և առու բանալ իւր հողերն ոռոգելու և աղօրիք չինելու համար, պայմանաւ սակայն որ այդու չվնասէ այլոց։

Հետեւապէս, պէտք է արգելուլ այն չինութիւններն որք ջուրն յորդել տալով վնաս կը պատճառեն այլոց, կամ եթէ գետին ջուրն ի սպառ կտրեն և կամ եթէ նաւակաց երթեւեկութեան արգելք լինին։

Ճօղ. 1266. — Բոլոր մարդիկ ինչպէս նաև անասունք, իրաւունք ունին խմելու այն ջուրէն որ առարկայ չէ անհատական սեպհականութեան։

Ճօղ. 1267. — Մանաւորաց սեպհականութիւնն եղող գետերուն, այսինքն՝ մանաւորաց վերաբերող ջրանցներու բաշխուած ջուրերուն Հաֆէը շէ՛րպը կը վերաբերի անոնց սեպհականատէրց. ուրիշներն անոնց մէջ Հաֆէը շէֆէհ միայն ունին։

Հետեւապէս, ոչ ոք կրնայ իւր հողերն առանց արտօնութեան ոռոգել խումբ մ'անձանց յատուկ եղող գետէն, կամ մէկուն առուէն, կամ փողրակէն և կամ ջրհորէն։ Սակայն, հաֆէը շէֆէհ ունենալուն պատճառաւ կրնայ ջուր խլել. նոյնպէս, կրնայ իւր անասունները բերելով ջրել, եթէ անոնց բազմութեան պատճառաւ երկիւղ չկայ թէ կրնան վնասել գետին կամ առուին և կամ փողրակին։ Դարձեալ, կրնայ սակորով կամ տակառով ջուր առնուլ և բերել իւր տունը կամ պարտէզը։

Ճօղ. 1268. — Եթէ մարդու մը սեպհական կալուածին կից ինչպէս նաև անասունք, իրաւունք ունին խմելու այն ջուրէն որ առարկայ չէ անհատական սեպհականութեան։

ՓԱՍԼԸ ԲԱՑԻ

Հագցը շիւրպ վէ շէֆեճ պէյանընտա տըր

Մաս. 1262. — Շէ՛րպ, էքին վէ հայվան սուլամագ իչին սու իլէ ինթիֆա ըթմէք նէվպէթի տիր։

Մաս. 1263. — Հաֆէը շէֆէհ, սու իչմէք հադգը տէմէք տիր։

Մաս. 1264. — Էէր քէս հէվա վէ զըյա իլէ ինթիֆա իլէտիլի կիպի, տէնիզլէր վէ պէօյիւք կէօլլէր իլէ տաւի ինթիֆա իտէպիլիր։

Մաս. 1265. — Մէմլուք օլմայան նէհրիէրտէն հէր քէս արազիսինի սագը խէպիլիր, վէ արազիսինի սագը ըթմէք վէ տէյիրմէն ինչա իլէմէք իւզրէ՝ ճէմվել վէ խարգ աչապիլիր. Փաղաք սաիրէ մազարրաթը օլմամագ չարդ տըր։

Պինաէն ալէյհ, սույու թաչըրըպտա խալգա զարար վէրսէ, եաթաո նէհրին սույու պիւթիւն պիւթիւն քէսիլսէ, վէ եաթաո գայըգլարըն սէյրինէ մանի օլսա, մէն օլունուր։

Մաս. 1266. — Մուհրէզ

օլմայան սուտա ճիւմլէ ինսան վէ հայվանլարըն հադգը չէֆէպի վար տըր։

Մաս. 1267. — Էնհարը մէմլուքէնին՝ հանի մէճարիի մէմլուքէյէ տաթիլ օլան սուլարըն հադգը չիւրպի ատհալընըն տըր. սաիրինին անլարտա հադգը չէֆէպի վար տըր։

Պինաէն ալազալիքէ, պիր ճէմաաթա մահսուս օլան նէհրտէն եաթաո պիրինին խարգընտան եա գանաթընտան եաթաո գույուսունտան պիլա իզն պաշգասը արազիսինի սագը խէմէզ։ Ֆագաղ, հադգը չէֆէպի օլմագ հատէպկյէ, սու իչէպիլիր, վէ հայվանլարընըն քէսրէթի հատէպկյէ նէհրին եա խարգըն վէ եաթաո գանաթըն թաթրիպինտէն խէվֆ օլունմագ խտ, հայվանլարընը տաթի կէթիրիպ սուլայապիլիր։ Վէ պիրտէ տէօթի վէ փուչը իլէ սու ալըպ խանէխինէ վէ պաղչասինէ կէօթիւրէպիլիր։

Մաս. 1268. — Պիր քիմսէնին միլքի տէրունունտա

ծին մէջ գտնուի աւազան մը, կամ ջրհոր մը և կամ գետ մը, յորս մի կողմէ այնչափ ջուր կը մտնէ որչափ ջուր որ դուրս կ'ելնէ միւս կողմէ, այն մարդ կրնայ իւր կալուածէն ներս մտնելէ արգելուլ զայն որ կ'ուզէ ջուր խմել։

Սակայն, եթէ խմելու համար ուրիշ անսեպհական ջուր չգտնուի մօտերը, կալուածատէրը կը պարտաւորի կա՛մ ջուր տալ այդ մարդուն, և կա՛մ արտօնել զայն որ ներս մտնելով ջուր առնու. այնպէս որ, եթէ ջուր չտայ, այդ մարդ իրաւունք կ'ունենայ ներս մտնելու և ջուր առնելու, պայմանաւ սակայն որ վնաս չպատճառէ. այսինքն, էական պայման է որ չաւերէ աւազանին կամ ջրհորին և կամ գետին եզերքը։

Ծօդ. 1269.—Ընկերական գետի մը բաժնետէր եղող մարդ մը՝առանց միւսներուն արտօնութեան՝ չկրնար անկէ քանալ ուրիշ գետ մը,այսինքն՝ ջրանցք կամ առու, ոչ կրնայ փոխոխել իւր վաղեմի կարգն և ոչ ալկըրնայ իւր կարգը դարձուցնել իւր այն միւս հողերուն վրայ սուղու միւթէթասիլ-իւլ-վիրուտ օլան պիր հավզ, եախօտ պիր գուդու վէ եախօտ պիր նէհր օլտուղու հալտէ, սու իչմէք խոթէյէն քիմսենէյի միլքինէ տուխտուլտան մէն խէպվիր։

Լաքին գուրպուզտա պաշգա իչէճէք միւպահ սու պուլտուզմազ իսէ՛, միլք սահիպի եա օլ քիմսէյէ սու չըգարմազա, վէ եախօտ կիրիպտէ՝ սու ալմասը իչին րուխսաթ վիրմէյէ մէճպուր տըր. վէ սու չըգարմասըդը թագսիրտէ օլ քիմսենէնին կիրիպտէ սու ալմազա հագգը վար տըր. Փագատ պի-չարդի-ս-սէլամ տիր, եանի հավզըն եա գուդուզուն վէ եախօտ նէհրին քէնարընը պօզմագ կիպի պիր գարար իթմէմէսի չարդ տըր։

Մաս. 1269. — Պիր նէհրի միւշթէրէքտէ հըսսատար օլան քիմսէ ոիկէրլէրէն իզնի օլմատըգճա՝ անտան տիկէր պիր նէհր՝ եանի ճէտվէլ վէ եա խարգ աչմազ, վէ գատիմնէվպէթինի թէպտիլ իլէյմէզ. վէ քէնտի նէվպէթինի օլ նէհրտէն հագգը չիւրսը օլմայան որք նոյն գետէն հոփէը չի-ըլ չունենի, իսկ եթէ միւս բաժնետէրք հաւանին առ այս, ի վերջոյ իրենք կամ իրենց ժառանգորդք կրնան յետս կոչել իրենց հաւանութիւնը։

ՀԱՏՈՒԱԾ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ

Խոպան հողերը մշակելու վրայ

Ծօդ. 1270. — Աբուլէյ Մէվէրդ (խոպան հողեր) կը կոչուին այն տեղերն որք բնաւ մէկուն սեպհականութիւնն և աւանդ մը կամ գիւղի մ'արօտավայրը կամ հատանելի անտառն չըլլալով՝ բնակեալ վայրերուն ծայրագոյն սահմանէն հեռի լինին, այսինքն՝ այնչափ հեռաւորութիւն ունենան աւանին կամ գիւղին վերջին ծայրը գտնուած տաներէն՝ որ ձայնդ մարդու մը ձայնը լսելի չլինի։

Ծօդ. 1271. — Շէն վայրերու մերձակայ տեղերը ժողովրդեան կը թողուին իբրև արօտավայր,կամ իբրև կալ և կամ իբրև հատանելի անտառ։ Ահա այս տեղերն են որ կը կոչուին Աբաղէյ Դէքրուէ (քոդեալ հողեր)։

տիկէր արագսինէ սէվգ իտէմէզ։ Վէ պու չէյլէրէ տիկէր հըսսատարան րիզա վիրսէլէր, պատէհու քէնտիլէրի եախօտ վարիսլէրի րիւճու խէպվիլիլրլէր։

ՓԱՍԼԸ ԹԱՄԻՍ

Իճեակ մեվաք հագգընտա տըր

Մաս. 1270. — Աբաղէյ Դէվէր, օլ եէրլէր տիր քի քիմսենէնին միւլքի վէ պիր գասապա վէ գարիչէնին մէրասը, եա մուհթէդապը եանի պալթալըդը օլմատըդը հալտա, ագսայի ուտրանտան պախտ օլա. եանի, գասապա եա գարիչէնին էն քէնարընտաքի խանէլէրինէն՝ ճէհիր-իւս-սավթ օլան քիմսէնէնին սատասը խոթիմա օլունմայա։

Մաս. 1271. — Ուտրանա գարիպ օլան եէրլէր էհտիչկ մէրա վէ խարման եէրի վէ մուհթէդապ օլմագ իւզրէ թէրք օլունուր։ Վէ պու եէրլէրէ Աբաղէյ Դէքրուէ տէնիլիր։

Յօդ. 1272. — Եթէ մէկը կայսերական արտօնութեամբ մշակէ խոպան հողերէն մաս մը, տէր կը լինի անոր։

Իսկ եթէ կայսրն կամ իւր մէկ փոխանորդը մշակութեան արտօնութիւն տայ մարդու մը, պայմանաւ որ միայն օգուտ քաղէ որոշ տեղէ մը՝ առանց զայն իրեն սեպհականելու, այդ մարդ կրնայ նոյն տեղը գործածել ըստ արտօնութեան, բայց տէր չլինելը նոյն տեղուոյն։

Յօդ. 1273. — Եթէ մարդ մը հողի մը մէկ մասը մշակէ և մնացեալ մասը թողու, իւր մշակած տեղերուն միայն տէր կը լինի. մնացեալ մասն չվերաբերիր իրեն։

Սակայն եթէ իւր մշակած հողերուն մէջաեղ մաս մը պարապ մնայ, այդ պարապ մնացած մասն եւս իւր սեպհականութիւնը կը լինի։

Յօդ. 1274. — Եթէ մարդ մը խոպան հող մը մշակելէ յետոյ, ուրիշ մարդիկ եւս գալով՝ մշակեն անոր չուրջը գտնուած տեղերը, այդ մարդուն ճամբայն սահմանէն

Մաս. 1272. — Պիր քիմսէ իզնի Սուլթանի իլէ արտզիի մէվաթտան պիր եէրի իհեա ու իսար իլէսէ, անա մալիք օլուր։

Վէ էկէր Սուլթան՝ եահօա վէքիլի պիր քիմսէյէ պիր եէրտէն միւճէրրէտ ինթիֆա իսիպտէ՝ թէմէլլիւք իթմէմէք իւզրէ իհեասընա իզն վիրսէ, օլ քիմսէ մզուն օլտուղու վէճհէլէ օլ եէրտէ թէսարրիւֆ իսէր. էմմա օլ եէրէ մալիք օլմազ։

Մաս. 1273. — Պիր քիմսէ պիր դըզա արտզինին պիր մըզտարընը իհեա իսիպտէ՝ պազըսընը թէրք իթմէսէ, իհեա իթմէյի մհալլարա մալիք օլուպ՝ պազըսը անըն օլմազ։

Ֆագաթ, իհեա իլլէսէյի արտզինին օրթասընտա պիր մըզտար մհալլը խալի գալսա, օլ մհալլ տախի անընն օլուր։

Մաս. 1274. — Պիր քիմսէ արտզիի մէվաթտան պիր եէրի իհեա իթմիքտէն սոնրա՝ տիկէր քիմսէնէյէր տախի կելիպ տօրթ դարաֆընտաքի եէրլէրի իհեա

վերջը մշակողին հողին մէջն կ՚անցնի։

Յօդ. 1275. — Սերմ ցանել կամ տունկ տնկել՝ կը նշանակէ հողը մշակել։ Նոյնպէս նախահերկել կամ ոռոգել և կամ ոռոգման համար առու և ջրանցք բանալ՝ կը նշանակէ մշակել։

Յօդ. 1276. — Եթէ մարդ մը պատ քաշէ խոպան հողի մը չուրջը, և կամ հեղեղներէ պահպանելու համար բաւական բարձրութեամբ թումբեր չինելով՝ փոսեր փորէ անոր չուրջը, նոյն հողը մշակած կը նկատուի։

Յօդ. 1277. — Եթէ մարդ մը քարերով, փուչերով և կամ չորցած ծառի ճիւղերով չրջապատէ խոպան հողերը, կամ հողերուն խոտերը մաքրէ և կամ անոնց մէջ գտնուած փուչերն այրէ, և կամ ջրհոր պեղէ, բոլոր այս պարագայից մէջ այն հողերն ոչ թէ մշակած՝ այլ չրջափակած կը նկատուի։

Յօդ. 1278. — Եթէ մարդ մը խոպան հողերու մէջ գտնուած խոտերը կամ փուչերը, օլ քիմսէնին եօլսա՝ էն սօնրա իհեա իսէնին արտզիսինտէ թէսայիւնտ իսէր, եանի անըն եօլու օրատան օլուր։

Մաս. 1275. — Թօխուտ էքմէք վէ փիտան տիքմէք՝ արզը իհեա օլտուղու կիպի, նադաս իլլէմէք եա սագը իթմէք, եահօա սագը իչէին խարզ վէ ճէտվէլ աչմագ տախի իհեա տըր։

Մաս. 1276. — Պիր քիմսէ արտզիի մէվաթտան պիր եէրին էդրաֆընա տուվար չէքսէ, եահօա, սէլ սուչունան մուհաֆազա իսէ՝ ճէվրագ գատար էդրաֆընը եիւքսէլտիպտէ՝ միւսէննաթ եարսա, օլ եէրի իհեա իթմիշ օլուր։

Մաս. 1277. — Թաչ եահօա տիքէն վէ եա գուրուսաղամ տալըրը վազ իսէրսէ՝ արտզինին ճէվանիպի էրպասընը իհտգա իթմէք, եահօա արտզինին օթլարընը այըգլամագ, վէ եահօա իչինտէքի տիքէնլէրի եագմագ, վէ եահօա գույու գազմագ՝ օլ արտզիի իհեա տէմէք օլմայըպ՝ անճագ թահմիր տիր։

Մաս. 1278. — Պիր քիմսէ արտզիի մէվաթտա օլան օթլարը եա տիքէնլէրի պի-

չերը կարելով և զայնս նոյն հողերուն չուրջը դնելով ծածկէ հողով, բայց վտաերը այնչափ չսեղմէ որչափ որ պէտք է հեղեղներն արդիլելու համար,— այդ հողերն ոչ թէ մշակած՝ այլ չրջափակած կը նկատուի։

Oր. 1279.— Եթէ մարդ մը խոպան հող մը չրջափակէ, այլոց վրայ երեք տարի նախապատուութիւն կ'ունենայ այդ տեղւոյն նկատմամբ, այնպէս որ եթէ մինչեւ երեք տարի չմշակէ, այնուհետեւ իւր իրաւունքը կը կորսուանէ, և այդ տեղը կրնայ ուրիշին տրուիլ որպէս զի մշակէ։

Oր. 1280.—Եթէ մարդ մը խոպան հողերու մէջ ջրհոր պեղէ կայսերական արտօնութեամբ, այդ ջրհոր իրեն կը սեպհականի։

չիլ, վէ արտղինին էդրաչընա վազ իլէ՝ իւզէրլէրինէ թօբրագ տալի վազ իտիլ, անճագ սէլ սույունա մանի օլմադ վէճհլէ՝ միւսէննաթը իթմամ իլլէմէմէ, օլ արտղիյի իհեա իթմիչ օլմայըլ, փագադ թահճիր իթմիչ օլուր։

Մաս. 1279.— Պիր քիմսէ արտղիի մէվաթտան պիր մէհալլը թահճիր իթմէ, իւչ սէնէ միւտտէթ օլ եէրէ սահիպինատէն էհադդ օլուր. իւչ սէնէյէ գատար իհեա իթմէդ իսէ, հադդը գալմազ, վէ իհեա իթմէդ իւզրէ պաչդասընա վիրիլէպիլիր։

Մաս. 1280.— Պիր քիմսէնին իզնի Սուլդանի իլէ արտղիի մէվաթտա գազդըղը գույա՝ քէնտիսինին միլքի տիր։

ՀԱՏՈՒԱԾ ՎԵՑԵՐՈՐԴ

ՖԱՍԼԸ ՍԱՏԻՍ

Խոպան հողերու մէջ կայսերական արտօնութեամբ փորուած ջրհորներու, հոսուն ջուրերու եւ տնկուած ծառերու Հարիմին(1) վրայ։

Արտղիի մէվաթտա իզնի Սուլդանի իլէ ճաթր օլունան գույույարըն վէ իթրա օլունան սույարըն վէ դարս օլունան աղաճլարըն հարիմի պէյանըներնա տըր

Oր. 1281.— Ջրհորին հաբէմը աւեն կոզմանէ 40ական կանդունէ։

Մաս. 1281.— Գույունուն հարիմի՝ եանի՝ հավլըսընըն հուգուգու հէր դարթաման 40ար արշըն տըր։

Oր. 1282.— Աղբերակունք, այսինքն՝ այն աղբիւրք որոց ջուրը տեղէ մը հանուելով՝ կը հոսի գետնի վրայէն, աւեն կոզմանէ 500ական կանդուն հաբէմ ունին։

Մաս. 1282.— կէօզէրլին, եանի, պիր եէրէն չըգարըլըպտա՝ սույու եէր եիւզիւնէ ճարի օլան մէնզիլարըն հարիմի հէր դարթաման 500էր արշըն տըր։

Oր. 1283.—Մ'իչտ մաքրուելու կարօտ չեղող մեծամեծ գետերուն երկու կոզմէն հաբէմն է գետին լայնութեան կիսուն չափ. այնպէս որ երկու կոզմանց հաբէմներուն գումարը կը հաւասարի գետին լայնութեան։

Մաս. 1283.— Հէր վագըթ այըգլանմադա միւհթաճ օլմայան նէհրի քէնարին իչի դարաթման հարիմի՝ նէհրին արզընա միւսաւի օլուր։

Oր. 1284.—Մ'իչտ մաքրուելու կարօտ եղող փոքըր գետերուն — այսինքն՝

Մաս. 1284.— Հէր վագըթ այըգլանմադա միւհթաճ օլան նէհրի սաղրին,

(1) Հաբէմն է հողի այն տարածութիւնն որ կը գտնուի՝ խոպան հողերու մէջ՝ ջրհորոց, աղբերակաց կամ ծառոց շուրջն, և որ կը սեպհականի ջրհորը փորողին, աղբերակը գտնողին և կամ ծառը տնկողին։ Հաբէմ բառը կ'ածանցի արաբերէն հաբէմ բառարմատէն, որ կը նշանակէ —բէէեը—ը վան զի արգիլեալ է այլոց իբր սեպհականատէր գործածել հողի այդ տարածութիւնը։
Ծ. Թ.

առուներուն և ջրանցներուն—, ինչպէս նաև ստորերկրեայ վողրակներուն հաբէմներն են այնչափ տեղ որչափ հարկաւոր է անոնց քարերն ու սիկերը զետեղելու համար՝ երբ պէտք լինի մաքրել զայնս։

Ծող. 1285. — Այն վողրակներուն՝ որոց ջուրը կ'ընթանայ գետնի վրայէն՝ հաբէմն է, աղբերականց նման, ամեն կողմանէ 500 ական կանգուն։

Ծող. 1286. — Ջրհորներուն հաբէմն՝ անոնց տեարց սեպհականութիւնն է· ուրիշն երբեք չկրնար գործածել զայն։ Եւ եթէ մէկը ջրհոր պեղէ ուրիշին սեպհական հաբէմին մէջ, այդ ջրհոր գոցել կը տրուի։

Այնպէս են նաև աղբիւրներուն և վողրակներուն հաբէմները։

Ծող. 1287. —Եթէ ջրհորի մը հաբէմին կից՝ ուրիշը ջրհոր մը պեղէ Կայսերական արտօնութեամբ, այս ջրհոր եւս միւս կողմերէն 40 ական կանգուն հաբէմ կ'ունենայ։ Բայց առաջին ջրհորին ուղղութեամբ անոր հաբէմի սահմանէն անդին չի կրնար անցնիլ։

եանի, խարգլարը վէ ճետ վէ լէրին, վէ պիրակ եէր ալթընտաքի գանալըն հարիմլէրի՝ այըգլանաճագլարը վագթ թաչլարընը վէ չամուրլարընը դարհ ու իւգա իչին լիւզումի գատար եէր տիր։

Մաս. 1285. — Սույու եէր եիւղիւնտէ ճարի օլան գանալըն հարիմի՝ կէօզէր կիսի հէր դարաֆտան 500 էր արշըն տըր։

Մաս. 1286. — Գույուլարըն հարիմի սահիպլէրինին միլքի տիր, պաշդասը անտա պիր վէճհէյ թէսարրիւֆ իտէմէզ։ Վէ պիր քիմսէ տիկէրինին հարիմինտէ գույու գազտա, գարաթտըրըլըր։

Ճէննպալարըն վէ նէհրլէրին վէ գանավաթըն հարիմլէրի տախի պու վէճհ իւզրէ տիր։

Մաս. 1287. — Պիր գույունուն հարիմի գուրպանտա՝ տիկէրի իչնի Սուլթանի իլէ պիր գույու հաֆր իթտէ, սաիր ճիհէթիէյտէն պու գույունուն տախի 40 արշըն հարիմի օլար։ Էմմա էվվէլքի գույունուն ճիհէթինտէ անըն հարիմինէ թէճաւիւզ իտէմէզ։

Ծող. 1288. —Եթէ մարդ մը ջրհորի մը հաբէմին սահմանէն դուրս ուրիշ ջրհոր մը պեղէ և առաջին ջրհորին ջուրն երկրորդ ջրհորին մէջ ծորէ, պեղող մարդը պատասխանատու չլինիր ընաւ։

Զոր օրինակ, երբ մարդ մը ուրիշի մը խանութին քով խանութ բանայ, և այս պատճառաւ առաջին խանութին առեւտուրը դադրի, երկրորդ խանութը չկրնար վաճառիլ։

Ծող. 1289. —Խոպան հողերու մէջ կայսերական արտօնութեամբ տնկուած ծառերուն հաբէմն է տասն կողմանէ 5 ական կանգուն· ուրիշն չկրնար ծառ տնկել այս տարածութեան մէջ։

Ծող. 1290. — Ուրիշին սեպհական գետնին մէջ ընթացող առուին կրկին եզրերէն այնչափ տարածութեամբ տեղ որչափ որ հարկաւոր է ջուրը բռնելու համար՝ առուին տիրոջ կը վերաբերի։

Եւ եթէ առուին երկու եզերքը բարձրադիր են, սոյն բարձրադիր տեղերն ևս կը վերաբերին առուին տիրոջ։

Իսկ եթէ առուին եզերքն

Մաս. 1288. — Պիր գույունուն հարիմի խարճինտէ պիր քիմսէնէ գույու գազըպտա՝ էվվէլքի գույունուն սույու պու գույույա կիթտէ, պիր չէյ լազըմ կէլմէզ։

Նիթէքիմ, պիր քիմսէնէ տիկէրին տիւքքեանը եանընտա տիւքքեան աչըպտա՝ էվվէլքի տիւքքեանըն ախզ ու իդասը քեասիտ օլար, իքինճի տիւքքեան սէտտ օլընամազ։

Մաս. 1289. — Արազիի մէվաթտա իլճի Սուլթանի իլէ զարս օլընան աղաճըն հարիմի՝ հէր դարաֆտան 5էր արշըն տըր· պու մէսաֆէ տէրունունտա պաշգասը աղաճ զարս իտէմէզ։

Մաս. 1290. — Տիկէրին արասը իչինտէ ճէրէյան իտէն խարգըն իքի դարաֆընտան սույու թուֆուլամազ գատար քէնարլարը խարգ սահիպլինին տիր։

Վէ իքի դարաֆընտան քէնարլարը միւրթէֆի իսէ, պու միւրթէֆի եէրլէր տախի քէզալիք խարգ սահիպլինին տիր։

Վէ էկէր քէնարլարը միւր-

ոչ միայն բարձրագիր չեն, այլ նաև չկայ ապացոյց մ'որով կարելի ըլլայ հաստատուիլ թէ այս եզերքն որո՞ն սեպհականութիւնն են, —ինչպէս, եթէ գետնին կամ առուին ափերը ընկած ծառ ունի —, այս պարագային մէջ այդ տեղերն կը վերաբերին գետնին տիրոջ։ Սակայն միւս կողմանէ առուին ափերն երբ ուզէ մաքրել իւր առուն, իրաւունք ունի անոր փխրմը դնել երկու կողմը։

Ծօդ. 1291. — Հաբէմ չուենի ա՛յն ջրհորն զոր մարդ մը պեղած է իւր սեպհական կալուածին մէջ· այնպէս որ, դրացին ևս կրնայ իւր սեպհական կալուածին մէջ ջրհոր մը պեղել միւս ջրհորին քով, և առաջինն ջրհորին ափերը չկրնար արգելուլ երկրորդ ջրհորին պեղումը՝ առարկելով թէ «Այդ ջրհորը կը քաշէ իմ ջրհորիս ջուրը»։

ՀԱՏՈՒԱԾ ԵՕԹՆԵՐՈՐԴ

Որսի վերաբերեալ տրամադրութիւնք·

Ծօդ. 1292. — Նկերելի է որսալ վիրաւորիչ գործիքներով — որպիսիք են՝ նիզակ, հրացան և այլն —, կամ ուռկանով, թակարդով և այս կարգի բաներով, և կամ ժանեւոր անասուններով — որպիսի է կիրթ չուենն — և գիշատիչ թռչուններով— որպիսի է կիրթ բազէն։

Ծօդ. 1293. — Որս կը կոչուին այն վայրի անասունք որք մարդոցմէ կը խուճապին։

Ծօդ. 1294. — Զեն որսացուիր ոչ միայն ընտանի անասունք, այլ և այն վայրի անասունք որք ընտելացած են մարդոց։

Հետեւապէս, եթէ մէկը բռնէ արձանի մ'որոյ վայրենի չլինելն կարենայ հաստատուիլ իւր նմանեաց օրինակովը, կամ բազէ մ'որոյ ոտից վրայ բռժոժ գտնուի, և կամ եղջերու մը որ իւր պարանոցին վրայ առնուր կրէ, ատոնք կը նկատուին զընտան, ուստի և բռնողը պարտի ի լուր ամենեցուն ծանուցանել Թէ պատրաստ է զայն յանձնել երբ տէրն յերեան ելնէ։

Ծօդ. 1295. — Հարկ է զի որսն լինի անմատչելի, այսինքն՝ գտնուի այնպիսի վիճակի մը մէջ յորմէ կարենայ պրծիլ վազելով և կամ թռչելով։

Եթէ անասուն մ'ենթակայ լինի այնպիսի վիճակի մը յորմէ չկարենայ ճողոպրիլ, — զոր օրինակ, եթէ

կերէք աղ վէ տուգագ ֆիպլի չէյլերլէ, վէ կերէք մուալլէմ քէլմ կիպլի աղբլը հայվանլար վէ մուալլէմ տօղան կիպլի եըրթըճը գուչլար իլէ ավ թութմագ ճաիզ տիր։

Մաս. 1293. — Սայտ՝եանի ավ ինսանտան միւթէվէննիհ օլան եապանի հայվան տըր։

Մաս. 1294. — Հայվանաթը էհլիյէյէ սայտ օլունմասըդը կիպլի, ինսան իլէ մէնուս օլան եապանի հայվանլար տախի սայտ օլունմազ։

Պինաէն ալսզալիքէ, էմմալը տէյլէթիյլէ՝ եապանի օլմատըդը մալիմ օլան կէօյէրճին, եախօտ այագընտա զիլ օլան տօղան, վէ պօյնունտա Քասմա պուլունան կէյիք Քուքուլա, լուգագա զապիլինտէն օլուպ, սահիպի զունուրունտա վիրմէք իւզրէ՝ Քուքան քիմսէնին անը իլան իթմէսի լազըմ կէլիր։

Մաս. 1295. — Սայտըն ինսանտան միւմթէնի օլմասը, եանի՝ այագլարըյլա եախօտ գանատլարըյլա սավուշուպ գուրթուլամայէնէ կալտա պուլունմասը լազըմ տըր։

Կաչըպ գուրթուլամայագաճ հալէ տիւչար օլսա, մեսէլ՝ պիր կէյիք պիր

եղջերու մը հորի մը մէջ կ՚ինայ—, ոչ եւս որսի հանգամանք ունեցած կը նկատուի ։

Օր. 1296 · — Ով որ անասուն մ՚ենթարկէ այնպիսի վիճակի մը որով սա այլ եւս կը դադրի որսի հանգամանք ունենալէ, զայն բռնած կը նկատուի ։

Օր. 1297 · — Որսը կը վերաբերի զայն բռնողին ։

Ջոր օրինակ, եթէ մարդ մը որսի մը վրայ հրացան արձակելով՝ զայն վիրաւորէ այնպէս որ նա չկրնայ պրծիլ, այդ մարդ տէր կը լինի անոր ։ Բայց եթէ թեթեւակի վիրաւորէ այնպէս որ նա կարենայ պրծիլ, այդ մարդ տէր չլինիր անոր, այլ եթէ ուրիշ մարդ մը զայն զարնելով կամ ուրիշ կերպով բռնէ, տէր կը լինի անոր ։

Դարձեալ եթէ մարդ մը որս մը զարնելով՝ գետինը ձգէ եւ ապա նոյն որսը կանգնի եւ փախած միջոցին ուրիշ մարդ մ՚առնու զայն, այս վերջինը կրնայ տէր լինել անոր ։

Օր. 1298 · — Եթէ երկու որսորդներու դնատակներն որսի մը հանդիպելին միեւնոյն առեն, նոյն որսն անոնց երկուքին միջեւ կէս առ կէս ընկերական կը լինի ։

Օր. 1299 ·—Եթէ երկու մարդիկ թոզ տան իրենց կիրճ չուներն եւ անոնց երկուքն ալ միեւնոյն որսին հանդիպելին, նոյն որսն նմանապէս ընկերական կը լինի չանց տերերուն միջեւ ։ Իսկ եթէ չանց իւրաքանչիւրը մէկ մէկ որս բռնէ, իւրաքանչիւրին բռնած որսն անոր սեփականը կը վերաբերի ։

Դարձեալ, ի պարագային յորում երկու մարդիկ թոզ տան իրենց կիրճ չունեն, եւ անոնցմէ մին որսն զգետնած, իսկ միւսն զայն սպանած լինի,— եթէ առաջնոյն չունն այնպիսի վիճակի մը ենթարկած է որսն որ ոչ եւս կրնայ պրծիլ, նոյն որսն անոր սեփականը կը վերաբերի ։

Օր. 1300 · — Մարդ մը կրնայ որսալով իրեն սեպհականել այն ձուկերն որք ուրիշ մարդու մ՚առուին կամ ջրանցին մէջ կը գետնուին եւ զորս կարելի չէ բռնել առանց որսալու ։

Օր. 1301 · — Եթէ մարդ մը ոևէ ջուրի մ՚եզերքը տեղ մը պատրաստած լինի ձուկ որսալու համար, եւ հոն առատ ձուկ ժողովի, եւ եթէ ջուրը նուազի այնպէս որ կարելի լինի զայնս բռնել՝ առանց որսալու պէտք կենալու, այդ ձուկերը կը վերաբերին այն մարդուն ։

Բայց եթէ ջրոյ առատութեան պատճառաւ՝ ձուկերը բռնելու համար որսալու դալիք միջոցներէք օրուր ։ Վէ էկեր հէր պիրի պիրէր ավ թուքսա, հէր պիրինին թուքտուդու ավ՝ սահիպլինին օլուր ։

Ֆէզալիք, իքի քիմսէ քէլպի մուալէմէրինի սալըվերիպտէ՝ պիրի ավը տիւշիւրմիւշ՝ վէ տիկերի էօլտիւրմիւշ օլտուդու սուրէթտէ, էկեր էվվէլքիսինին քէլպի անը գաչըպ գուրթուլտամայահագ հալա կէթիրմիշ իսկ, օլ ավ անըն սըր ։

Օր. 1302 · — Պիր քիմսէյնին խարգընտա եա ձէտվէլինէ՝ ավլտահագսըզըն թուքտուլտամագ օլսըն պալըգլարը տիկեր քիմէսնէ սայտ լէյ խոթիմլաք խոթպիլիր ։

Օր. 1303 · — Պիր քիմսէ սու քէնարընտա սայտը մահի իչին պիր էբր թէհիկ խոէրէք՝ օրայա պիր չօգ պալըգ կէլիպտէ՝ սու ազալարագ օլ պալըգլար ավլտահագ միւհիմ օլմագսըզըն թուքտուլտալիր օլսա, օլ պալըգլար օլ քիմսէյնին օլսըր ։

Էմմա, օլ մահալլտա սուդյուն քէսրէթինտէն նայի պալըգլարըն թուքտուլտասը

Օր. 1304 · — Ով որ անասուն մ՚ենթարկէ այնպիսի վիճակի մը որով սա այլ եւս կը դադրի որսի հանգամանք ունենալէ, զայն բռնած կը նկատուի ։

Օր. 1305 · — Որսը կը վերաբերի զայն բռնողին ։

Ջոր օրինակ, եթէ մարդ մը որսի մը վրայ հրացան արձակելով՝ զայն վիրաւորէ այնպէս որ նա չկրնայ պրծիլ, այդ մարդ տէր կը լինի անոր ։ Բայց եթէ թեթեւակի վիրաւորէ այնպէս որ նա կարենայ պրծիլ, այդ մարդ տէր չլինիր անոր, այլ եթէ ուրիշ մարդ մը զայն զարնելով կամ ուրիշ կերպով բռնէ, տէր կը լինի անոր ։

Դարձեալ եթէ մարդ մը որս մը զարնելով՝ գետինը ձգէ եւ ապա նոյն որսը կանգնի եւ փախած միջոցին ուրիշ մարդ մ՚առնու զայն, այս վերջինը կրնայ տէր լինել անոր ։

Օր. 1306 · — Եթէ երկու մարդիկ թոզ տան իրենց կիրճ չուներն եւ անոնց երկուքն ալ միեւնոյն որսին հանդիպելին, նոյն որսն նմանապէս ընկերական կը լինի չանց տերերուն միջեւ ։ Իսկ եթէ չանց իւրաքանչիւրը մէկ մէկ որս բռնէ, իւրաքանչիւրին բռնած որսն անոր սեփականը կը վերաբերի ։

Դարձեալ, ի պարագային յորում երկու մարդիկ թոզ տան իրենց կիրճ չունեն, եւ անոնցմէ մին որսն զգետնած, իսկ միւսն զայն սպանած լինի,— եթէ առաջնոյն չունն այնպիսի վիճակի մը ենթարկած է որսն որ ոչ եւս կրնայ պրծիլ, նոյն որսն անոր սեփականը կը վերաբերի ։

Օր. 1307 · — Մարդ մը կրնայ որսալով իրեն սեպհականել այն ձուկերն որք ուրիշ մարդու մ՚առուին կամ ջրանցին մէջ կը գետնուին եւ զորս կարելի չէ բռնել առանց որսալու ։

Օր. 1308 · — Եթէ մարդ մը ոևէ ջուրի մ՚եզերքը տեղ մը պատրաստած լինի ձուկ որսալու համար, եւ հոն առատ ձուկ ժողովի, եւ եթէ ջուրը նուազի այնպէս որ կարելի լինի զայնս բռնել՝ առանց որսալու պէտք կենալու, այդ ձուկերը կը վերաբերին այն մարդուն ։

Բայց եթէ ջրոյ առատութեան պատճառաւ՝ ձուկերը բռնելու համար որսալու դալիք միջոցներէք օրուր ։ Վէ էկեր հէր պիրի պիրէր ավ թուքսա, հէր պիրինին թուքտուդու ավ՝ սահիպլինին օլուր ։

Ֆէզալիք, իքի քիմսէ քէլպի մուալէմէրինի սալըվերիպտէ՝ պիրի ավը տիւշիւրմիւշ՝ վէ տիկերի էօլտիւրմիւշ օլտուդու սուրէթտէ, էկեր էվվէլքիսինին քէլպի անը գաչըպ գուրթուլտամայահագ հալա կէթիրմիշ իսկ, օլ ավ անըն սըր ։

Օր. 1309 · — Պիր քիմսէյնին խարգընտա եա ձէտվէլինէ՝ ավլտահագսըզըն թուքտուլտամագ օլսըն պալըգլարը տիկեր քիմէսնէ սայտ լէյ խոթիմլաք խոթպիլիր ։

Օր. 1310 · — Պիր քիմսէ սու քէնարընտա սայտը մահի իչին պիր էբր թէհիկ խոէրէք՝ օրայա պիր չօգ պալըգ կէլիպտէ՝ սու ազալարագ օլ պալըգլար ավլտահագ միւհիմ օլմագսըզըն թուքտուլտալիր օլսա, օլ պալըգլար օլ քիմսէյնին օլսըր ։

Էմմա, օլ մահալլտա սուդյուն քէսրէթինտէն նայի պալըգլարըն թուքտուլտասը

պէտք կենայ, այդ ձուկեր չեն վերաբերիր այն մարդուն, այլ ուրիշ մարդ մը կրնայ զայն օրապով՝ իրեն սեպհականել։

Յօդ. 1302. — Եթէ մարդու մը տուներն ներս որս մը մտնէ և այդ մարդ զայն բռնելու համար փակէ իր դուռը, ատոր կը լինի անոր։

Բայց իր դուռը փակելէ և զայն բռնելէ առաջ տէր չլինիր անոր, և եթէ ուրիշ մարդ մը փութայ բռնել նայն որսը, նա տէր կը լինի անոր։

Յօդ. 1303. — Եթէ մարդ մը որսի համար տեղ մը ուռկան կամ թակարդ և կամ այսպիսի ուրիշ բան մը դնէ և որս մը բռնուի անոնց մէջ, այդ որս այն մարդուն կը վերաբերի։

Սակայն եթէ մարդ մը իր ուռկանը չորցնելու համար տարածէ և անոր մէջ որս մը բռնուի, այդ որսն անոր չվերաբերիր։

Ջոր օրինակ, եթէ որս՝ը կրնայ մարդու մը հողին մէջ գտնուած փոսը, ուրիշ մարդ մը կրնայ զայն առնուլ և իրեն սեպհականել։ Բայց եթէ նայն հողին տէրն որսի համար փորած է այդ փոսը, նոյն որսի մասին նախաապատուութիւն կ՚ունենայ այլոց վրայ։ (Տես Յօդ. 1250)։

Յօդ. 1304. — Եթէ վայրի թռչուն մը մկուն պարտիզին մէջ բոյն չինելով՝ ձու ածէ, այդ ձուեր չեն վերաբերիր պարտիզին տիրոջ, այնպէս որ, եթէ ուրիշ մարդ մը փութայ առնուլ անոր ձուերը կամ ճագերը, պարտիզին տէրը չկրնար յետս պահանջել զայնս։

Սակայն եթէ այդ մարդ իր պարտէզն այնպէս լիմն պատրաստած ըլլայ որ վայրի թռչուն գայ հոն և ձու ածէ, եկող և ձու ածող ու ճագ հանող թռչնոց ձուերն անոր կը վերաբերին։

Յօդ. 1305. — Մարդու մը պարտիզին մէջ հաստատուող մեղուներուն չինած մեղրը նոյն պարտիզին վաչելից կարգէն կը համարուի և հետեւապէս կը վերաբերի այն մարդուն. ոչ ոք կրնայ ձեռնձգութիւն ընել այս մասին. սակայն այդ մարդը պարտի Պետական Գանձուն վճարել մեղրին տասանորդը։

Յօդ. 1306. — Մարդու մը փեթակին մէջ խմբուած մեղուներն ստացեալ սեպհականութիւն կը համարուին։ Ասոնց մեղրն ևս

լուր. (1250ՆՀԼ Մատեան պատ.)։

Մաս. 1304. — Պիր եպանի հայվան պիր քիմսէնին պաղչէսինտէ եումա եաբմաղլա վէ եումուրթլամաղլա՝ անըն մալը օլմազ. տիկեր պիր քիմսէ անըն եումուրթալարընը եալօօա եավրուլարընը ախզ խիվէրսէ, պաղչէ սահիպի խութիրտաա խէմէզ։

Ֆագաթ, օլ քիմսէ պաղչէսինի՝ եպանի հայվան կէլիպտէ եումուրթլամագ վէ եավրուլամագ իչին թէհլիկէ իթմիչ իսէ, կէլիպ եումուրթլայան վէ եավրուլայան հայվանլարընն եումուրթալարը վէ եավրուլարը քէնտիսինին օլուր։

Մաս. 1305. — Պիր քիմսէնին պաղչէսինտէ մէքեան իթթիխաղ իսէն արըլարընն եապըղը պալ՝ օլ պաղչէնին մէնտիքինտէն մատուտ օլարագ, օլ քիմսէնին մալը տըր, քիմսէնէ անա թէարրուզ խէմէզ. եալընըզ Պէյթ-իւլ-մալա ուչրունու վիրմէսի լազըմ կէլիր։

Մաս. 1306. — Պիր քիմսէնին գովանընտա միճթէմի պուլունան արըլար մալը մուհրիզ սատ օլուր։ Պուն լարընն պալը տա-

կը վերաբերի վեթակին տիրոջը ։

Յօդ. 1307. — Եթէ մէկուն վեթակէն դուրս ելնող մեղուաճագերն ուրիշին տունը դառնի, և այդ տան տէրն առնու զայնս, վեթակին տէրը կրնայ յետս պահանջել զանոնք ։

լսի օձ քիմհէնին մալը տըր։

Մաս. 1307. — Պիրինին գօվանընտան չըգան օղուլ արըսը տիկէրին խանէսինէ գօնուպտա՝ խանէ սահիպի ախզ էյլէմ, գօվան սահիպի անը խթիրտաա խէպիլիր ։

ՊԱՊԸ ԽԱՄԻՍ

ՆԱՖԱԴԱԹԸ ՄԻՒԹԻՐԻՒԻ ՊԷՅԱՆԸՆՏԱ ՕՂՈՒ
ԻՒԻ ՖԱՍԼԸ ՀԱՎԻ ՏԻՐ

ԳԼՈՒԽ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԾԱԽՈՒՑ ՎՐԱՅ

ՀԱՏՈՒԱԾ ԱՌԱՋԻՆ

Ընկերական ստացուածոց նորոգութեան եւ այլ ծախուց վրայ ։

Յօդ. 1308. — Երբ ընկերական կալուած մը նորոգութեան կարօտի, տիրակիցք ընկերաբար կը նորոգեն զայն՝ ըստ իւրաքանչիւր բաժնի ։

Յօդ. 1309. — Եթէ բաժ-

ՖԱՍԼԸ ԵՎԵՒԵԼ

Էմվալը միւղրիւրքինին բամիրաթը վէ տիկէր պազը մեսարիֆաթը պէյանընտա տըր։

Մաս. 1308. — Պիր միլքի միւշթէրէք՝ թամիր ու թէրմիմ միւհթաճ օլտուգտա՝ սահիպլէրի հըսսալարընա կէօրէ պի-ը-իլթիրաք թամիր խէրլէր ։

Մաս. 1309. — Հըսսա-

նետեարց մին՝ միւսին արտօնութեամբ՝ իւր ինչքէն ծանօթ քանակութեամբ դրամ ծախսելով նորոգէ ընկերական կալուածն, ընկերակիցն կը պահանջէ անոր բաժինը ։

Այսինքն, ընկերակիցն կ'առնու այն ծախուց բաժինն որ կը վիճակի անոր ։

Յօդ. 1310. — Եթէ նորոգութեան կարօտ ընկերական կալուածին տիրակիցներէ մին բացակայ լինի, և միւսն ուզէ նորոգել զայն, դատաւորէն արտօնութիւն կ'ստանայ այս մասին ։ Եւ դատաւորին արտօնութիւնը՝ բացակայ բաժնետիրոջ արտօնութեան տեղը կը բռնէ ։

Այսինքն, երբ ներկայ բաժնետէրը դատաւորին արտօնութեամբ նորոգէ այն ընկերական կալուածը, բացակայ ընկերակցէն արտօնութիւն ստացած կը նկատուի · ուստի և անոր վիճակած ծախուց բաժինը կը պահանջէ անկէ ։

Յօդ. 1311. — Եթէ մարդ մը, առանց արտօնութիւն ստանալու իւր ընկերակցէն և կամ դատաւորէն, ինքնին նորոգէ ընկերական կալուածը, ձրիապէս նորոգած կը նկատուի ։

Այսինքն, իւր ընկերակցին վիճակած ծախուց բաժինն անկէ չկրնար

տարլարտան պիրի տիկէրինէն իշնիյէ քէնտի մալընտան գատէրի մարուֆ բարա սարֆ իտէրէք միլքի միւշթէրէքի թամիր իթտ, միւշարիքինէ հըսսասըլա րիւճու իտէր ։

Եանի, մասրաֆտան՝ միւշարիքինին հըսսասընա հէր նէ իսապէ իտէրսէ՝ անը անտան ալըր ։

Մաս. 1310. — Միւհթաճը թամիր օլան միլքի միւշթէրէքէին սահիպլէրինէն պիրի զահիպ օլուպտա՝ տիկէրի անը թամիր իթմէք իսթէտիքտէ, հաքիմէն իշն ալըր ։ Վէ հաքիմին իշնի՝ զահիպ օլան հըսսատարընէ իշնի մագամընա գահմ օլուր ։

Եանի, հազըր օլան հըսսատար՝ իշնի հաքիմէ օլ միլքի միւշթէրէքի թամիր իթտիքտէ, զահիպ օլան միւշարիքինէն իշն ալմըշ հիւքմինտէ օլարագ՝ մասրաֆտան հըսսասըլա անա րիւճու իտէր ։

Մաս. 1311. — Պիր քիմսէ միւշարիքինէն վէ հաքիմէն իսթիշան իթմէքսիզին՝ միլքի միւշթէրէքի խօտպէխաա թամիր իյլէսէ, միւթէպէրրի օլուր ։

Եանի, մասրաֆտան միւշարիքինին հըսսասընա իսապէ իտէն մըզտարը

առնուլ, այդ ընկերական կալուածը բաժանելի լինի Թէ ոչ։

Յօդ. 1312.— Եթէ մարդ մը բաժանելի եղող իւր ընկերական կալուածը նորոգել ուզելով՝ հակառակ իւր ընկերակցին ընդդիմութեան՝ ինքնին նորոգէ, ճրիաբար նորոգած կը նկատուի։

Այսինքն, չկրնար իւր ընկերակցին վճռական ծախուց բաժինն պահանջել անկէ։

Եւ եթէ այդ մարդ իւր ընկերակցին ընդդիմութեան վրայ՝ դատաւորին դիմէ, ըստ 25րդ յօդուածոյ՝ ընդդիմացողին վրայ տուգում ի գործ չդրուիր որ հաւանի նորոգման. սակայն կրնայ է բռնի բաժանում կատարել, և յետ բաժանման, այդ մարդ իւր ուզածը կրնայ չինել իւր բաժնին մէջ։

Յօդ. 1313.—Եթէ ընկերական անբաժանելի կալուածմը —ինչպէս աղօրիք և բաղանիք— նորոգութեան կարօտ լինելով՝ տիրակիցներէն մին ուզէ նորոգել և ընկերակիցն ընդդիմանայ, առաջինը դատաւորին արտօնութեամբ կը նորոգէ իւր կողմէ ծանօթ քանակութեամբ դրամ ծախսելով, անտան ալամազ. օլ միլքի միւշթէրէք կէրէք գապիլի զըսմէթ օլսուն վէ կէրէք օլմասըն։

Մաս. 1312.— Պիր քիմսէ գապիլի գըսմէթ օլան միլքի միւշթէրէքինի թամիր իթմէք իսթէյիսէ՝ միւշարիքի իմթինա իթմիշ իքէն խօտպէխօտ թամիր կյլէսէ, միւթէպէրրի օլուր։

Եանի, միւշարիքինէ հըսսասը կյլա րիւճու իտէմզ։

Վէ էկէր օլ քիմսէ միւշարիքինին պու վէճհէյէ իմթինաը իւզէրինէ հաքիմէ միւրաճաաթ իթսէ, 25ինճի մատտէյէ մէպնի, թամիրէ ճէպր օլունամազ. ֆագաթ ճէպրէն թագսիմ օլունապիլիր. վէ պաէ-լ-գըսմէ՝ օլ քիմսէ քէնտի հըսսասընտա իսթէտիյինի եաբար։

Մաս. 1313.— Տէյրմէն վէ համմար կիպլի գապիլի գըսմէթ օլմայան պիր միլքի միւշթէրէք թամիրէ միւհթաճ օլմագլա սահիպլէրինտէն պիրի թամիր իթմէք իսթէյիսէ՝ միւշարիքի իմթինա իթմէ, հաքիմին իլէնկյէյէ քէնտի դարաքընտան դատէրի մարուֆ բարա սարֆ իտէրէք թամիր կյլէ, վէ մէսարիֆի թամիրկյէյէն միւշարիքինին հըսսասընա իսապէթ իտէն մըգտարը պէր վէճհի մէչրուհ իսթիֆա իտէպիլիր։

Վէ էկէր հաքիմէն իսթիզան իթմէք քսիզին թամիր իթմիշ իսէ, նէգատար սարֆ իթմէյինէ պագըլմայըզ, անճագ պինանըն վագթը թամիրէքի գըյմէթինտէն միւշարիքինին հըսսասընա իսապէթ իտէն մըգտարը պէր վէճհի մէչրուհ իսթիֆա իտէպիլիր։

և նորոգութեան ծախքերէն՝ ընդդիմացող ընկերակցին վճռական դումարն պահանջելու իրաւունք կ'ունենայ։ Եւ կրնայ նոյն ընկերական կալուածը վարձու տալ և անոր վարձքէն գանձել իւր սոյն պահանջը։

Բայց եթէ, առանց դատաւորէն արտօնութիւն ըստանալու, նորոգած է զայն, առանց ի նկատ առնուելու ծախուց քանակութիւնն՝ կրնայ ըստ նախայիշեալ եղանակի գանձել նորոգութեան միջոցին չէնքին ունեցած արժէքէն իւր ընկերակցին վճռական մասը միայն։

Յօդ. 1314.— Երբ ընկերական անբաժանելի կալուածմը —ինչպէս աղօրիք և բաղանիք — բոլորովին փլչելով՝ լոկ գետինը մնայ— եթէ տիրակիցներէ մին ուզէ վերաշինել և միւսն ընդդիմանայ, վերաշինութեան համար սահպուտ ի գործ չդրուիր ընդդիմացողին վրայ, այլ գետինը կը բաժնուի անոնց միջեւ։

Յօդ. 1135.— Եթէ փլչի կամ հրկիզի մի չէնք որոյ վերնայարկն և սորնայարկն կը վերաբերին տարբեր տէպ-

Մաս. 1314.— Պէօյլէ՝ տէյրմէն վէ համմար կիպլի գապիլի գըսմէթ օլմայան միլքի միւշթէրէք պի-լ-քիւլ լիյէ միւնհէտիմ օլուպտա՝ արսաի սըրֆէ գալմըզը հալտա, սահիպլէրինտէն պիրի պինա իթմէք իսթէյիսէ՝ տիկէրի իմթինա իյլէսէ, պինայա ճէպր օլունմայըպ՝ արսասը թագսիմ օլունուր։

Մաս. 1315.— Ֆէվգանէի պիրինին վէ թահթանէի տիկէրին միլքի օլան էպնիյէ միւնհէտիմ եա

հականատեարց, իւրաքանչիւրը կը վերաչինէ իւր յարկին ըստ առաջնոյն. ոչ մին կրնայ արգելք լինել միւսին։

Իսկ երբ վերնայարկին տէրն ստորնայարկին տիրոջ ըսէ. «Շինէ դու քու յարկդ, որպէս զի ես ալ անոր վրայ չինեմ իմ յարկս», և ստորնայարկին տէրը չհամակերպելով, վերնայարկին տէրը դատաւորին առաջնորդեամբ չինէ ստորնայարկն և վերնայարկը միանգամայն, այս վերջինը կ'արգելու միւսին գործածել ստորնայարկը՝ մինչեւ որ այդ յարկին շինութեան ծախուց բաժինը։

Ծօդ. 1316. — Եթէ փլչի ընկերական խորոց մը որոյ վրայ երկու դրացիներ զետեղած էին երկուստեք պատշգամ և առաստաղական ծայրեր, և եթէ մին՝ հակառակ միւսին ընդդիմութեան՝ իւր ծախիւք վերաչինէ զայն, վերաչինողը կ'արգելու ընկերակցին նոյն խորոցին վրայ ոևէ ծանրութիւն հաստատել, մինչև որ վճարէ եղած ծախուց կէսը։

Ծօդ. 1317. — Երբ երկու տուներու միջեւ գտնուած պատը փլչի և մէկ տունէն միւսին կանանց յատակացեալ վայրը տեսնուելուն պատճառաւ, այս վերջին տան տէրն ուզէ ընկերաբար վերաչինել նոյն պատը, ստիպուած է գործ չդրուիր միւս տան տիրոջ վրայ՝ եթէ չհամակերպի վերաչինութեան։ Այլ սակայն դատաւորն ստիպուած է գործ կը դնէ անոնց վրայ, որպէս զի իրենց միջեւ որմարգել մը չինեն ընկերակցաբար։

Ծօդ. 1318. — Եթէ երկու դրացիներու միջեւ ընկերական եղող պատը խախտի, և փլչելու վտանգ ըսպառնալուն պատճառաւ՝ դրացիներէն մին ուզէ քակել զայն, իսկ միւսն չհամակերպի, — ստիպուած է գործ կը դրուի որպէս զի ընկերաբար քակեն այն պատը։

Ծօդ. 1319. — Երբ երկու անչափահասներու կամ երկու վէֆֆներու միջեւ ընկերական եղող անշարժ կալուածմը նորոգման կարօտելով նոյն վիճակի մէջ պահելը ձգտաւոր լինի, — Եթէ երկու խնամակալներէն կամ երկու Փ-Ընվէլներէն մին հէտիմ օլուպտա՝ պիրինտէն տիկէրինին մագարրը նիսան օլան մահալը կէօրիւնիւր օլտուղու ճիհէթլէ, պիրինին սահիպի միւլքէթրէքէն տուվարը պինա լիմէք խմթէտիյի հալտա՝ տիկէրինին սահիպի խմթինա լյլէսէ, պինայա ճէպր օլունմազ։ Ֆագաթ թախթատան եախօտ սաիր նէսնէտէն պի-լ-իչթիրաք պէյնլէրինէ պիր սիւթրէ լիմթիխազ լիմէյէրի իչին հաքիմ դարաիքնատան ճէպր օլունուր։

Մաս. 1318. — Իքի գօմշու պէյնինէ միւլքէրէք օլան տուվարա վէհն կէլիպտէ, սուգուդունատան խէվք օլունմագլա պիրի նագընը խմթէտիյի հալտա՝ տիկէրի խմթինա լիմթէ, պի-լ-իչթիրաք նագդ ու հէտմ լիմէք իւզրէ ճէպր օլունուր։

Մաս. 1319. — Իքի սաղիր, եախօտ, իքի վագֆ պէյնինէ միւլքէրէք օլան պիր ագար թամիրէ միհթաճ օլուպտա՝ հալը իւզրէ իպգասը մուզիրը օլտուղու հալտա, իքի վասիէն, եախօտ իքի միւթէվէլլիէն պիրի թամիր լիմէք խմթէ-

ուզէ նորոգել և միւսն չհամակերպի, ստիպուում է գործ կը դրուի որպէս զի նորոգումը կատարուի։

Ձոր օրինակ, երբ երկու անչափահասներու տուներուն միջեւ եղած ընկերական պատը փլչելու վտանգ սպառնայ, և մէկն խնամակալը նորոգել ուզէ և միւսն ընդդիմանայ, դատաւորին կողմէ վստահելի անձ մը ղրկուելով՝ քննութիւն կը կատարուի. — եթէ յայտնուի թէ արդարեւ պատն իր վիճակին մէջ Ծողուելով՝ վնասաբեր պիտի լինի այդ անչափահասից, ընդդիմացող խնամակալին վրայ ստիպում է գործ կը դրուի որպէս զի անչափահասին ծախիւք նորոգէ նոյն պատը միւս խնամակալին հետ ընկերակցաբար։

Դարձեալ, եթէ երկու վէֆներու միջեւ ընկերական եղող տուն մը նորոգութեան կարօտի և Փ–ՐԿՎԼԻ–ներէն մին նորոգել ուզէ, իսկ միւսն ընդդիմանայ, դատաւորն ստիպում է գործ կը դնէ որպէս զի վէֆին ծախիւք կատարուի նորոգութիւնն։

Ծօդ · 1320 · — Եթէ երկու անձինք ընկերական ձի մ՚ունենան և անոնցմէ մին զայն անուցանել չուզելով՝ միւսն դատաւորին դիմէ, դատաւորն ընդդիմացող բաժնետիրոջ կը հրամայէ ըսելով · «Կա՛մ վաճառէ քու բաժինդ և կա՛մ ընկերաբար անուցուր անասունդ»։

յիպտէ՝ տիկէրի իմթինա իլլէսէ, թամիրէ ճէպը օլունուր։

Մէսէլա, իբի սաղիրին խանէլերի պէյնինտէ պիր միւշթէրէք տուվար օլուպտա սուգուդունտան խէվֆ օլունարագ պիրինին վասիսի Թամիր իմմէք իսթէտիյի հալտա՝ տիկէրինին վասիսի իպա իլլէսէ, ճանիպի հաքիմտէն պիր էմին ատէմ իրսալ իլէ նազար օլունուր. ֆի–լ–վագը տուվարըն հալը իւզրէ Թէրքի Թազտիրինտէ սաղիրլէր հագգընտա զարար օլաճաղը մալիւմ օլուրսա, իպա իտէն վասի՝ տիկէր վասի իլէ միւշթէրէքէն մալը սաղիրտէն օլ տուվարը Թամիր իմմէք իւզրէ ճէպը օլունուր։

Քէզալիք, իբի վագֆ պէյնինտէ միւշթէրէք օլան պիր խանէ Թամիրէ միւճթամ օլուպտա միւթէվէլլիներտէն պիրի Թամիր իմմէք իսթէտիյի հալտա, տիկէրի իմթինա իլլէսէ, մալը վագֆտան Թամիր իմմէք իւզրէ հաքիմ դարաֆընտան ճէպը օլունուր։

Մաս. 1320 · — Իբի քիչի պէյնինտէ միւշթէրէք պիր հայվան օլուպտա, պիրիսի անը պէսլէմէքտէն իպա իմմէքլէ՝ տիկէրի հաքիմէ միւրաճաաթ իմթէ, հաքիմ իպա իսկէն հըսսատարա «Նա հըսսանը սա՛թ, վէ եախօտ միւշթէրէքէն հայվանընը պէսլէ՛է» տէյի էմր իտէր։

ՀԱՏՈՒԱԾ ԵՐԿՐՈՐԴ

Գետերը եւ ջրաճցեները մաքրելու եւ նորոգելու վրայ

Ծօդ · 1321 · — Պետական գանձուն անկ է մաքրել այն գետն որ մասնաւորաց սեպհականութիւն չէ։ Եթէ Պետական Գանձը դիւրութիւն չունի առ այս, հասարակութեան վրայ ստիպում է գործ կը դրուի որպէս զի մաքրէ զայն։

Ծօդ · 1322 · — Սեպհականատէրց անկ է մաքրել իրենց սեպհական ընկերական գետը, այսինքն անոնց որ նոյն գետէն հոսքը ղեռպ ունին։ Կարելի չէ մաքրութեան ծախուց մասնակից ընել հոսքը ղեֆէտ ունեցողները։

Ծօդ · 1323 · — Երբ հոսքը ղեռպի տէրերէն ոմանք ընկերական գետը մաքրել ուզեն և ոմանք ընդդիմանան, պէտք է դիտել· — եթէ գետն հասարակաց է, ընդդիմացող անձին վրայ ստիպում է գործ կը դրուի որպէս զի միւսներուն հետ ընկերաբար մաքրէ· (Տես Ծօդ · 26)։

Իսկ եթէ գետը մաս-

ՓԱՍԼԸ ՍԱՆԻ

Նէհր վէ մեճրալարըն քէրի վէ ըսլահը հագգընտա տըր

Մաս. 1321 · — Մէմլուք օլմայան նէհրին քէրի վէ իսլահը, եանի՝ այըգլանմասը Պէյթ-իւլ-մալ իւզրինէ տիր։ Վէ էկէր Պէյթ-իւլ-մալըն վիւսաթը եօդ իսէ, անը այըգլամադ իւզրէ նասս ճէպը օլունուր։

Մաս. 1322 · — Մէմլուք օլան նէհրի միւշթէրէքին այըգլանմասը՝ ասհապը, եանի՝ հագդը չիւրպիւ օլանլար իւզրինէ տիր։ Հագդը չէֆէհ ասհապը՝ մէունէթի քէրի վէ ըսլահտա թէչրիք օլունամազ։

Մաս. 1323 · — Հագդը չիւրպ ասհապընտան պազըլարը նէհրի միւշթէրէքի թադհիր իմմէք իսթէյիպտէ, պազըլարը իպա իմթիխի սուրէթտէ, նազար օլունուր· էկէր նէհրի ամմ իսէ, իպա իսկէն քիմսէ սաիրլէր իւէ պի-էիմմէթրաք այըգլամագ իւզրէ ճէպը օլունուր, (26ՆՃը Մատէյէ պագ)։

Վէ էկէր նէհրի խասս իսէ,

նաւորաց է, մաքրել ուզողները գատաւորին առաջնութեամբ կը մաքրեն զայն, և ընդդիմացող անձին կ՚արգելուն նոյն գետէն օգուտ քաղել մինչեւ որ հատուցանէ իրեն վճռական ծախուց բաժինը։

Ցօդ. 1324.— Երբ Հ֊էպի տէրերը միահամուռ ընդդիմանան մաքրել ընկերական գետը, —դարձեալ եթէ գետն հասարակաց է, իրենց վրայ ստիպում ի գործ կը դրուի որպէս զի մաքրեն. իսկ եթէ գետը մասնաւորաց է, ստիպում ի գործ չդրուիր։

Ցօդ. 1325.—Եթէ մարդ մը գետին մ՚ունենայ՝ սեպհականութեան առարկայ եղող կամ չեղող հասարակաց գետին ափանց վրայ, և եթէ ջուր խմելու կամ գետը մաքրելու նման պիտոյից համար ուրիշ ճամբայ չկենայ, հասարակութիւնը կրնայ նոյն տեղէն անցնիլ. գետնին տէրը չկրնար արգելք յարուցանել։

Ցօդ. 1326.— Ընկերական գետ մը մաքրելու գործողութիւնը կը սկսի գետին վերնակողմէն, և նախ բոլոր բաժնետէրք կը մասնակցին ծախուց։ Եւ երբ ամենքին ծախուց՝ եւ երբ ամենքն ալ գոհացուցած ըլլան, այլեւս իրենց մասին ծախք մը չմնայ, այլեւ ամենքն ալ իրենց ջուրերը ստանան, ապա ամենքն ալ կրնան ջուրերնին առնել։ Այլեւս ոչ ոք կրնայ ջուրերը արգիլել։

Մաս. 1324.— Հագդը չիւրպ ասհապլընըն քեաֆֆէսի նէհրի միւշթէրէքի այլեգլամագտան իմթինա իմթիազլէրի սուրէթիտ, քէզալիք նէհրի ամմ իսէ՝ այլեգլամագ իւզրէ քէնտիլէրինէ ճէպլր օլունուր, վէ էկէր նէհրի խասս իսէ՝ ճէպլր օլունմազ։

Մաս. 1325.— Կէրէք մէմլուք օլմայան վէ կէրէք մէմլուք օլան նէհրի ամմըն քէնարընտա պիր քիմսէնին էէրի օլուպտա՝ սու իչմէք վէ նէհրի ըսլահ իմթիազ կիսպի՝ իհթիյաճաթ իչին պաշգա եօլ օլմատըդը հալտա, ամմ օլ եէրտէն միւրուր իսթէպիլիր։ սահիպի մանի օլսմազ։

Մաս. 1326.— Նէհրի միւշթէրէքին մէուընէթի քէրի վէ ըսլահը եօգարըտա պաշլար։ վէ իհթիտա ճիւմլէ հըսսատարլար պուննա միւթէչարիք օլուրլար։ վէ նէն վերին կողմը գտնուող բաժնետիրոջ սահմանն անցնի, այդ բաժնետէր ազատ կը նկատուի։ Այսպէս կը չարուներակուի մինչեւ գետին խոնարհակողմն։ քանզի, ջուրը կը հոսի՝ ոտ֊ոտի։ (Տես Ցօդ. 87)։

Ջոր օրինակ, երբ պէտք լինի մաքրել գետ մը որ տան անճանց միջեւ ընկերական է, ամենէն վերին կողմը գտնուող բաժնետիրոջ հողերուն մինչեւ ծայրն եղած մասին ծախքերը կը բաշխուին ամենուն վրայ, և ապա իննին վրայ։ Եւ երբ երկրորդ բաժնետիրոջ եւս հողերուն սահմանն անցնի, ուրիշին վրայ կը բաշխուին, և ի վերջոյ այս եղանակն կը շարունակուի. այնպէս որ, ամենէն ստորին կողմն գտնուող բաժնետէրը կը մասնակցի բոլոր ծախուց և ամենէն վերջը ինքն առանձինն կը շինէ իւր բաժինը։ Ուստի, ամենէն վերին կողմն գտնուող բաժնետիրոջ ծախքն ամենէն նուազ կը լինի, իսկ ամենէն ստորին կողմն գտնուող բաժնետիրոջ ծախքն՝ ամենէն աւելի։

Ցօդ. 1327.— Ընկերական կոյանոցը մաքրելու գործողութիւնն կը սկսի ստորնակողմէն։

Այնպէս որ, ամենէն ստորին կողմն գտնուող բաժնետիրոջ գետնին մէջի կոյանոցի բաժնին ծախուց կը մասնակցին բոլոր բաժնետէրք. և անկէ վեր ելնելով՝ նոյն բաժնետէրն ազատ կը նկատուի։ Այսպէս, մի ըստ միոջէ ազատ լինելով՝ ամենէն վերին կողմն գտնուող բաժնետէրն իւր բաժինը կը մաքրէ առանձինն։ Ուստի,

էն իսթ դարաֆտաքի հըսսատարըն արագխինտէն կէչիտիքտէ՝ օ խէլաս օլուր։ վէ հաքէզա աչաղըսընա գատար իննէր, զիրա ղարաֆէր ղանէզինէ կէօրէ ուէր, (87նդի Մատտէյի պագ.)։

Մէսէլա, օն քիշի պէյնինտէ միւշթէրէք օլան պիր նէհր այլեգլանագագ օլտուգտա, էն իսթ դարաֆընտաքի հըսսատարըն նիհաէթի արագխինէ գատար օլան զըդասընըն մէսարիֆի՝ ճիւմլէսինին իւզերինէ, վէ անտան սօնրա տօգուզու իւզերինէ, վէ իքինճինին արագխի տախ կէչիտիքտէ՝ սէբէպի իւզերինէ ագսիմ խտիլիր. սօնրատա պու սիյագ իւզրէ կիտիլիր, վէ էն աչաղըտաքի հըսսատտր ճիւմլէսինին մասրաֆընտա միւշարիք օլարագ, էն սօնրա քէնտի հըսսասընը եալընըզ եաբար։ Պու ճիհէթլէ, էն եօգարտաքի հըսսատարըն մասրաֆը ճիւմլէսինտէն ագ՝ վէ էն աչաղըտաքի հըսսատարըն մասրաֆը ճիւմլէսինտէն զիյատէ օլուր։

Մաս. 1327.— Կէարիզի միւշթէրէքի այլեգլամագ մէուընէթի՝ աչաղըտան պաշլար։

Շէօյլէ քի, էն աչաղըտաքի հըսսատարըն արսասընտաքի հըսսաի կեարիզին մասրաֆընտա ճիւմլէսի հըսսատար օլուրլար, վէ անտան եօգուրը չըզըլտըգտա՝ օլ հըսսատար խէլաս օլուր։ Վէ հաքէզա պիրէր պիրէր խէլաս օլարագ՝ էն եօգարտաքի հըսսատար քէնտի հըսսասընը եալընըզձա եաբար։ Պու ճիհէթլէ, էն ա-

ամենէն վարի կողմը գտնուող բաժնետիրոջ ծախքն ամենէն նուազ կը լինի, իսկ ամենէն վերի կողմը գտնուող բաժնետիրոջ ծախքն՝ ամենէն աւելի։

Յօդ. 1328. — Անել փողոցին նորոգութիւնն եւս առօրեակոզմին կը սկսի, որպէս էր կոյանոցն։ Եւ փողոցին բերանն՝ այսինքն՝ մուտքը կը համարուի առօրեակոզմին, իսկ ելքը՝ վերեակոզմին։ Եւ մեկ կողմն գտնուող բաժնետէրն իւր բաժնին վիճակած նորոգութեան ծախուց մէայն կը մասնակցի. իսկ ելից կողմն գտնուող բաժնետէրն ո՛չ միայն կը մասնակցի իւրաքանչիւրին ծախուց բաժնին, այլ եւ ինքն առանձինն կը լինի իւր բաժինն։

շաղըտաթի հրսատարքն մասրաթը ճիւմլէսինատն ազ՝ վէ էն եօզարըտաթի հրսատարքն մասրաթը ճիւմլէսինատն զիյատէ օլար։

Մաս. 1328. — Դարիգի խասըն թամիրի տախի կեարիվ կիպի աշաղըտան պաչլար. վէ ազգը, եանի մէտխալը՝ աշաղը, միւնթէհասը՝ եօգարը ատտու իթիպար օլունուր։ Վէ ազգընտա պուլունան հրսատատար եալընդ քէնոի հրսատասընա պիտ օլան մէսարիֆի թահկիրկեէտ միւչարիք օլուր։ Վէ միւնթէհասընտա օլան հրսատատար հէր պիրինին հրսատի մէսարիֆինատ միւչարիք օլտուգտան պաշգա, քէնոի հրսատասընը եալընդզ քէնոի եարար։

ՊԱՊԸ ՍԱՏԻՍ

ՇԻՐՔԷԹԻ ԱԳՏ ՊԷՅԱՆԸՆՏԱ ՕԼՈՒՊ
ԱԼԹՂ ՖԱՍԼԸ ՀԱՎԻ ՏԻՐ

ԳԼՈՒԽ ՎԵՑԵՐՈՐԴ

ՊԱՅՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՎՐԱՅ

ՀԱՏՈՒԱԾ ԱՌԱՋԻՆ

Պայմանագրական ընկերութեան սահմանին եւ բաժանումն

Յօդ. 1329. — Շէրէքէի ագտը

ՖԱՍԼԸ ԷՎՎԷԼ

Շիրքէթի ագտըն բարիճ ու բագսիմի պէյանընտա տըր

Մաս. 1329. — Շէրէքէի

(Պայմանագրական ընկերութիւն), կը նշանակէ ընկերութիւն կազմել՝ պայմանաւ որ դրամագլուխն եւ չահն ընկերական լինին երկու կամ աւելի անձանց միջեւ։

Յօդ. 1330. — Պայմանագրական ընկերութեան էական տարերքը կը բազկանան յայտնի կամ լռելեայն առաջարկէ եւ ընդունելութենէ։

Ձօր օրինակ, եթէ մարդ մը ըսէ ուրիշ մարդու մը. «Այսքան դահեկան դրամագլխով առեւտուր ընելու համար հետդ ընկերակից եղայ» եւ եթէ վերջինն պատասխանէ «Ընդունեցայ», ընկերութիւնը կը կազմուի յայտնի առաջարկաւ եւ ընդունելութեամբ։

Իսկ եթէ մէկն ուրիշին 1000 դահեկան տալով ըսէ. «Այս գումարին վրայ դու եւս 1000 դահեկան աւելցուր եւ ապրանք գնէ», եւ եթէ այս վերջինն առաջնոյն ըսածը կատարէ, լռելեայն ընդունելութիւն յայտնած նկատուելով՝ ընկերութիւնն կը կազմուի։

Յօդ. 1331. — Պայմանագրական ընկերութիւնն երկու տեսակ է.

1. Շէրէքէի Մէֆվէզէ (Հանրական ընկերութիւն), յորում ընկերակիցք՝ իրենց միջեւ բացարձակ հաւասարութիւն լինելու պայմանաւ ընկերութիւն կազմելով՝ ընկերութեան դրամագլուխ, իբր եա գիյատէ քիմսէլէր պէյնինատ՝ սէրմայէ վէ ֆահատէի միւշթէրէք օլմագ իւզրէ ագտը չիրքէթտէն իպարէթ ատր։

Մաս. 1330. — Շիրքէթի ագտըն բիւքնիւ՝ լաֆզէն եախօտա մանէն իճապ վէ գապուլ տըր։

Մէսէլա, պիր քիմսէ տիկէր քիմսէյէ «Նու գատար զուրուշ սէրմայէ իլէ ալազ ու իդա իթմէք իւզրէ սէնինլէ չէրիք օլտուս» տէյիպտէ, տիկէրի տախի «Գապուլ իթտիմ» տէսէ, լաֆզէն իճապ վէ գապուլ իլէ շիրքէթ միւնազըտ օլուր։

Վէ էկէր պիրիսի տիկէրինէ 1000 զուրուշ վիրիպ, վէ «Պունուն իւզերինէ սէն ատ 1000 զուրուշ գօյ, վէ մալ իշթիրա իթ» տէյիպտէ, տիկէրի տախի անձն տէտիյի կիպի եապա, մանէն գապուլ իթմիշ օլմագլա՝ շիրքէթ միւնազըտ օլուր։

Մաս. 1331. — Շիրքէթի ագտ իբի գըսմա թագսիմ օլունուր։

Շէօյլէքի, չիրքէլէր էկէր պէյնէրինատ միւտաւէթը թամմէ օլմագ չարըգըլա ագտը չիրքէթ իտէրէք, սէրմայէի չիրքէթ օլտալիկտէք մալլարընը չիրքէթէ իտախալ իթտիքլէրի

գլուխը բաղկացուննող ինչքերն ընկերութեան մէջ կը ներմուծեն, և իրենց դրամագլխոց քանակութիւնն ինչպէս նաեւ չահաբաժինները համահաւասար կը լինին։

Զոր օրինակ, եթէ մարդ մը մեռնի, իւր որդիք իրենց հօրմէն ժառանգած ամբողջ ինչքը դրամագլուխ ընելով՝ կրնան հանրական ընկերութիւն մը կազմել, պայմանաւ որ ամեն տեսակ ապրանք գնեն ու վաճառեն, և զոյանալի շահն իրենց մէջ բաժնեն հաւասար կերպիւ։

Սակայն, այսպիսի բացարձակ հաւասարութեան հիման վրայ կազմուած ընկերութիւններ հազուադէպ են։

2. Շէրէէրէ ընդ (Մասնաւոր ընկերութիւն), երբ ընկերակիցք ընկերութիւն կը կազմեն առանց բացարձակ հաւասարութեան պայման դնելու։

Յօդ. 1332.—Թէ՛ հանրական և թէ՛ մասնաւոր ընկերութիւնք կը լինին կամ Շէրէէրէ էմվալ (Ընջից ընկերութիւն), կամ Շէրէէրէ ոմալ Աշխատակցական ընկերութիւն) և կամ Շէրէէրէ վէ–ճոհ (Վարկային ընկերութիւն)։

Շէրէէրէ էմվալ (Ընջից ընկերութիւն) այն է յորում ընկերակիցք իրր դրամագլուխ տուած են իւրաքանչիւրն որոշ քանակութեամբ ինչք կամ դրամ, պայմանաւ՝ մըգտարը սերմայէրի վէ բիպհաէն հրսասլարը միւթէսաւի օլուրսա, Շէրէէրէ Մէ–ֆվէզ օլուր։

Նիզէքիմ, պիր քիմսէ վէֆաթ իտիպտէ, օղուլլարը քէտէրլէրինէն գալան մէճմուի էմվալը սերմայէ իզնիխազ իտէրէք՝ հէր տիւրլիւ մալ ալըպ սաթմագ վէ բիպհի պէյնէլերինատէ միւսաւաթ իւզրէ Ջաքսիմ իզմէք իւզրէ՝ ազոը շիրքէթի միւֆավէզա իտէպիլիրլէր։

Ֆագզադ, պէօյլէ միւսաւաթը Ջամմէ իւզրէ շիրքէթին վուզուը նասիր օլուր։

Վէ հկէր միւսաւաթը Ջամմէ չարդ իտիլմէքսիզին ազոը չիրքէթ իտէրլէր իսկ, Շէրէէրէ Ընդ օլուր։

Մաս. 1332. — Շիրքէթ՝ կէրէք միւֆավէզա, վէ կէրէք ընան օլսուն, եա Շէրէէրէ էմվալ վէ եա Շէրէէրէ Աոմալ վէ եախօա Շէրէէրէ վէ–ճոհ սըր։

Շէօյլէքի, չէրիքլէր հկէր օրթայա սէրմայէ օլմազ իւզրէ պիրէր մըգտար մալ գօյուպտա՝ պիրիլիքտէ եախօա այրը այրը, վէ եախօա մուգլագա ախզ ու իդա նաև որ միասնաբար կամ զատ զատ և կամ անկախաբար առեւտուր ընեն, և գոյանալի չահը բաժնեն իրենց մէջ։

Շէրէէրէ ոմալ (Աշխատակցական ընկերութիւն) այն է յորում մէն մի ընկերակից իրր դրամագլուխ կը բերէ իւր աշխատութիւնը, պայմանաւ որ ուրիշէն գործառնեն և գոյանալի վաստակը՝ այսինքն՝ վարձքը բաժնեն իրենց մէջ։ Սա կը կոչուի նաև Շէրէէրէ էպոդան (Մարմնական ընկերութիւն), Շէրէէրէ սոնայէ (Արհեստական ընկերութիւն), և Շէրէէրէ ՐԷֆէպէէլ (Ցանցառական ընկերութիւն), որպիսի է՝ երկու դերձակներու կամ դերձակի մ'եւ ներկարարի մը ընկերակցութիւնն։

Շէրէէրէ վէ–ճոհ (Վարկային ընկերութիւն) այն է յորում ընկերակիցք դրամագլուխ չունին, այլ պայման դրած են իրենց վարկովը ապահիկ ապրանք գնել ու վաճառել և գոյանալի չահը բաժանել իրենց միջեւ։

իմէքէ վէ հասըլ օլաճագ բիպհի պէյնէլերինատէ թագսիմ իյլէմէք իւզրէ ագոը չիրքէթի իտէրլէր իսկ, Շէրէէրէ էմվալ օլուր։

Վէ հկէր ամէլէրինի սէրմայէ իտիպտէ՝ ախպրտէն իզ թէգապպիւլ, եանի՝ թէհհիւտ ու իլթիզամ իտէրէք, հասըլ օլաճագ քիսպի՝ եանի՝ իւճրէթի պէյնէլերինատէ թագսիմ իյլէմէք իւզրէ ագոը չիրքէթի իտէրլէր իսկ, Շէրէէրէ Աոմալ օլուր։ Պուննա Շէրէէրէ էպոդան, վէ Շէրէէրէ Սոնայէ, վէ Շէրէէրէ Թէֆէպպէէլ տաիսի տէնիլլիր։ Նիթէքիմ իզի տէրզինին, եախօա պիր տէրզի իլէ՝ պիր պօյաճընըն չէրիք օլմալարը կիպլի։

Վէ հկէր, սէրմայէլերի օլմասըզը հալտա՝ քէնտի իթիպարլարըյլա վէրէսկէ մալ ալըպ սաթարագ հասըլ օլաճագ բիպհի պէյնէլերինատէ թագսիմ իթմէք իւզրէ ագոը չիրքէթի իտէրլէր իսկ, Շէրէէրէ վէ–ճոհ օլուր։

ՀԱՏՈՒԱԾ ԵՐԿՐՈՐԴ

Պայմանագրական ընկերութեան ընդհանուր բեռութեանց վրայ

Յօդ. 1333. — Պայմանագրական ընկերութեան բոլոր տեսակներն իրենց մէջ կը պարունակեն փոխանորդութիւն։

Այնպէս որ, ընկերակիցներէ մին միւսին փոխանորդը կը նկատուի ի մասին գործառնութեանց, այսինքն՝ գնման և վաճառման ինչպէս նաեւ ուրիշին գործ տանձնելու մասին։

Հետեւապէս, ինչպէս որ փոխանորդութեան մէջ առողջամտութիւնն և ընտրողութիւնն էական պայմաններ են, նոյնպէս և ընկերութեան մէջ առ հասարակ էական պայման է որ ընկերակիցք լինին առողջամիտ և ընտրողութեան տէր։

Յօդ. 1334. — Հանրական ընկերութիւնը կ'ենթադրէ միանգամայն հաւերաչխութիւն։

Հետեւապէս, էական պայման է նաեւ որ հանրական ընկերութեան անդամակիցք երաշխաւորելու ձեռնհաս լինին։

ՓԱՍԼԸ ՍԱՆԻ

Շիրքէթի ագտըն չէրախիի ռամադամյեհսի պէյանընտա տըր

Մաս. 1333. — Շիրքէթի ագտըն հէր գըսմը՝ վէքեալէթի մուէթէզամին տիր.

Եէօյլէ քի, չէրիքլէրտէն հէր պիրի թէսարրիւֆաէ, եանի՝ ալըզ սաթմագտա վէ ախէրտէն իւճրէթլէ իշթիգապպիւլ իթմէքտէ, տիկկրինին վէքիլի տիր։

Պինաէն ալազալիքէ վէքեալէթտէ ագլ ու թէմիեիզ չարդ օլտուղու կիպի, այնուամենայնիւ չիրքէթտէ տաճի չէրիքլէրին՝ ագըլ վէ միւմյեիզ օլմալարը չարդ սըր։

Մաս. 1334. — Շիրքէթի միւֆավէզա՝ քէֆալէթի տաճի մուէթէզամին տիր։

Պինաէն այէյհ, միւֆավըզլարըն քէֆալէթէ էհլիյէթլերի տաճի չարդ սըր։

Յօդ. 1335. — Մասնաւոր ընկերութիւնն փոխանորդութիւն միայն կ'ենթադրէ, և ո՛չ հաւերաչխութիւն։

Հետեւապէս, եթէ ընկերութեան կազմութեան ժամանակ հաւերաչխութիւնն չյիշատակուի, ընկերակիցք միմեանց երաշխաւոր չեն նկատուիր։ Հետեւապէս, արտօնեալ անչափահասն և կրնայ կազմել մասնաւոր ընկերութիւն։

Բայց եթէ մասնաւոր ընկերութեան կազմութեան ժամանակ հաւերաչխութիւնը յիշատակուի, ընկերակիցք միմեանց երաշխաւոր կը նկատուին։

Յօդ. 1336. — Էական պայման է բացայայտ որոշել, թէ չահն ի՛նչպէս պիտի բաժնուի ընկերակիցց միջեւ։ Եթէ այս կէտն անորոշ և անճանաչ մնայ, ընկերութիւնը կը լինի եղծեալ։

Յօդ. 1337. — Էական պայման է որ ընկերակիցց միջեւ բաժանելի չահու բաժինն որոշուի քանորդական մասամբք, որպիսի են՝ կէս, մէկ երրորդ, մէկ չորրորդ, և այլն։ Ընկերութիւնն ան-

Մաս. 1335. — Շիրքէթի ընան՝ եալընըզ վէքեալէթի մուէթէզամին օլուպ, քէֆալէթի մուէթէզամին տէյիլ տիր։

Պինաէն այէյհ, հինի ագտընտա քէֆալէթ զիքր օլունմատըղը սուրէթտէ, չէրիքլէր եէքտիկէրին քէֆիլի տէյիլ տիր։ Պու ճիհէթլէ, սապիի մէզուն տաճի ագտը չիրքէթի ընան խէպիլիր։

Էմմա չիրքէթի ընանըն հինի ագտընտա՝ քէֆալէթ զիքր օլունտուղու թագտիրտէ, չէրիքլէր եէքտիկէրին քէֆիլի օլուր։

Մաս. 1336. — Եէրիքլէր պէյնինտէ րիպհին նէ վճհէ թագտիմ օլունճագը պէյան օլունմագ չարդ սըր։ Միւպհէմ վէ մէճհուլ գալըրսա, չիրքէթ ֆասխ օլուր։

Մաս. 1337. — Եէրիքլէր պէյնինտէ թագտիմ օլունճագ րիպհին հըսսալարը՝ նըսֆ վէ սիւլս վէ րուպ կիպի՝ ճիւզի չայի օլմագ չարդ սըր։ Եէրիքլէրտէն պիրինէ րիպհէն մագդուան չու

վաւեր կը նկատուի, եթէ պայմանագրուի թէ այսքան դահեկանի սահմանեալ բաժին մը պիտի տրուի ընկերակիցներէ մէկին։

ՀԱՏՈՒԱԾ ԵՐՐՈՐԴ

Ընչից ընկերութեան մասնաւոր բեռութեանց վրայ։

Յօդ. 1338. — Կանոն պայման է որ դրամագլուխը դրամոց կարգէն լինի։

Յօդ. 1339. — Ընդհանրական եղող պղինձ դրամն դրամոց կարգէն կը համարուի ըստ տիրող սովորութեան։

Յօդ. 1340. — Եթէ անդրչմ ոսկւով և արծաթով գործառնութիւններ ընելն սովորութիւն է հասարակութեան մէջ, սոնք ևս դրամ կը նկատուին. ապա թէ ոչ, ապրանք կը համարուին։

Յօդ. 1341. — Կանոն պայման է որ դրամագլուխը լինի որոշ առարկայ. ընկերական դրամագլուխս չեն կրնար լինել պարտքերն, այսինքն այլ և այլ անձանց վրայ եղած ապառիկ պահանջներն։

Զոր օրինակ, երկու անձինք չեն կրնար դրամագլուխ ընել ուրիշ անձի մը վրայ իրենց ունեցած ապառիկ պահանջն և անոր վրայ ընկերութիւն կազմել։

Դարձեալ, ընկերութիւնը վաւերական չնկատուիր՝ եթէ ընկերակիցներէ միոյն դրամագլուխը լինի որոշ առարկայ, իսկ միւսինը՝ պահանջք։

Յօդ. 1342. — Վաւերական չլինիր ընկերութիւն կազմել այնպիսի ստացուածոց վրայ որք դրամ չեն համարուիր, որպիսիք են ապրուղ ստացուածք և անշարժ կալուածք։ Այսինքքն, սոնք ընկերութեան դրամագլուխ չեն կրնար լինել։

Սակայն եթէ երկու անձինք ուզեն ընկերութեան դրամագլուխ ընել իրենց ունեցած այնպիսի ստացուածքներն որք դրամոց կարգէն չեն, իրաքանչիւրն իւր ստացուածոց կէսը միւսին վաճառելով՝ իրենց մէջ այս մասին ընկերակցութիւն մը գոյացունելէ յետոյ, կըրնան վաւերապէս ընկերութիւն կազմել իրենց սոյն ընկերական ստացուածոց վրայ։

Զոր օրինակ, երկու անձինք, իրենց մէկ տեսակ ստացուածքն —ինչպէս մէկ մէկ մաս ցորեանն— իրարու հետ խառնելով՝ իրենց մէջ տիրակցական ընկերութիւն գոյացունելէ յետոյ ապրիլին սերմանէսի այն՝ վէ տիկերինին սերմանէսի տէյն օլան, երինէ շիրքէթ սահիհ օլմազ։

Մաս. 1342. — Ուրուզ վէ ագար կիպլի՝ նուգուտան մատուտ օլմայան էմվալ իւզերինէ ագոը շիրքէթ սահիհ օլմազ, եանի՝ պունլար սերմանէի շիրքէթ օլամազ։

Մէկէրքի, իքի քիսէ պէօյլէ նուգուտ գապլինան օլմայան մալլարընը սերմանէի շիրքէթ իթիմատ խաթէտիքլէրինէ, հէր պիրի մալընըն նըսիպընը տիկերինէ սաթըլատա իշթիրաքլարը հասըլ օլտուգտան սոնրա՝ պու մալը միւշթէրիքլերի իւզերինէ ագոը շիրքէթ խէպլիսիրլէր։

Նէթիճէսիմ, իքի քիսէ միալիյաթտան օլան պիր նէվ մալլարընը, մէսէլա՝ պիրէր մըգտար պուղտայլարընը եէքտիկէրինէ գարըշըրըպտա պէկնիլէրինէ շիրքէթի միւք հասըլ օլտուգտան սոն-

գատար դուրուշ վիրիլմէք իւզրէ մուգավէլէ օլունսա, շիրքէթի պադըլ օլուր։

ՓԱՍԼԸ ՍԱԼԻՍ

Շիրքեթի էմվալըն չէրալիդի մախսուսասը պէյանընտա տըր։

Մաս. 1338. — Սէրմայէնին՝ նուգուտ գապլինէն օլմասը չարդ տըր։

Մաս. 1339. — Բաճ օլան պագըր սիքքէ ուրֆէն նուգուտտան մատուտ տըր։

Մաս. 1340. — Մէսքիւք օլմայան ալթունն վէ կիւմիւշ իլէ մուամէլէ՝ պէյնէ-ն-նաս ուրֆ ու ատէթ խէշ, պունլար տաճի նուգուտ հիւքմինտէ օլտուրլար. տէյիլ իսէ պրոպօղ հիւքմինտէ տիրլէր։

Մաս. 1341. — Սէրմայէնին այն օլմասը չարդ տըր. տէյն, եանի զիմմէի նաստա օլան ալաճագ՝ սէրմայէի շիրքէթի օլամազ։

Մէսէլա, իքի քիսէ ախէր քիմսէնէ զիմմէինտէ օլան ալաճագլարընը սէրմայէ իթթիհազ իտիպտէ՝ անըն

տոյ կրնան սոյն ընդհատ-
նեալ ստացուածքը դրա-
մագլուխ ընել և այս հիման
վրայ ընկերութիւն կազմել։

Ցօդ. 1343.— Եթէ մի
կողմէ ձի և միւս կողմէ աս-
պազէն ունեցող երկու ան-
ձինք ընկերակցին՝ պայմա-
նաւ որ զայնս վարձու տան
և գոյանալի վարձքը իրենց
մէջ բաժնեն, ընկերութիւ-
նը կը լինի եղծելի. ուստի
և գոյացած վարձքը կը վե-
րաբերի ձիուն տիրոջ։ Եւ
որովհետև ասպազէնը ձիուն
երկրորդական մասը կը կազ-
մէ, ասպազէնին տէրը վարձ-
քէն բաժին չկրնար ունե-
նալ, այլ իւր ասպազէնին
ընթացիկ վարձքը միայն
կ'առնու։

Ցօդ. 1344.— Եթէ եր-
կու անձինք ընկերակցին՝
պայմանաւ որ միոյն գրաս-
տին վրայ միւսն իւր ապրան-
քը բեռցունէ և շրջեցունելով
վաճառէ ու գոյանալի չահն
ընկերական լինի իրենց մի-
ջեւ, ընկերութիւնը կը լինի
եղծելի. ուստի և գոյացած
չահը կը վերաբերի ապրան-
քին տիրոջ, իսկ գրաստին
տէրն իւր անասնոյն ընթա-
ցիկ վարձքը միայն կ'առնու։

Նոյնպէս է նաեւ խանու-
ը։ — Եթէ երկու անձինք
րա, իշոու մալը մախլուդու
սէրմայէ իթթիհատ իսէ-
րէք՝ անըն իւզէրինէ ադաը
չիրքէթ իսէ պիւիրէր։

Մաս. 1343.— Պիրինին
պարկիրի վէ տիկէրինին է-
յէր թագըմը օլուպտա՝
պունլարը իճար իլէ հասըլ
օլան իճրէթի պէյնէրինտէ
թագսիմ իթմէք իւզրէ չէ-
րիք օլաալար, չիրքէթ ֆա-
սիտ օլուպ, իճրէթի հա-
սըլը՝ պարկիր սահիպլինէ
աիտ օլուր։ Վէ էյէր թա-
գըմը պարկիրէ տէխիլ ու
թապի օլմագլա՝ սահիպլի
իճրէթտէն հըսսատար օլա-
մայըպ, անճագ էյէրինին
էմրի միսլինի ալըր։

Մաս. 1344.— Պիրինին
տապպէսի իւզէրինէ տիկէրի
էմթիասընը թահվիլ իլէ
կէզիրիպ սաթմագ վէ րիպ-
հի պէյնէրինտէ միւշթէրէք
օլմագ իւզրէ չէրիք օլաալար,
չիրքէթ ֆասիտ օլուպ, հա-
սըլ օլան քեար՝ էմթիա սա-
հիպլինին օլուր, տապպէ սա-
հիպլի տախի տապպէսինին
էմրի միսլինի ալըր։

Տիւքքեան տախի տապպէ
կիպլի տիր, քի պիրի տիկէ-

ընկերակցին՝ պայմանաւ որ
մին իւր ապրանքը վաճառէ
միւսին խանութին մէջ, և
գոյանալի չահն ընկերական
լինի իրենց միջեւ, ընկերու-
թիւնը կը լինի եղծելի. ուս-
տի և ապրանաց չահը կը
վերաբերի տիրոջը, իսկ խա-
նութին տէրն իւր կրպա-
կին ընթացիկ վարձքը մի-
այն կ'առնու։

ՀԱՏՈՒԱԾ ԶՈՐՐՈՐԴ

Պայմանագրական ընկերու-թեան վերաբերեալ ինչ ինչ տրամադրութիւնք

Ցօդ. 1345.— Աչխատու-
թիւնն՝ գնահատուելով է որ
կը ստանայ գնահատելի նիւ-
թոյ հանգամանք։ Այսինքն,
գործըն արժէքն որոշուե-
լով է որ արժէք կը ստանայ
գործն։ Եւ մկուն աչխա-
տութիւնն՝ ուրիչին աչխա-
տութեան հետ բաղդատ-
մամբ՝ կրնայ աւելի արժէք
ունենալ։

Զոր օրինակ, երբ մանաւոր ընկերութեամբ ընկերակից եղող երկու անձանց դրամագլուխներն հաւասար լինին և պայմանեալ լինի որ երկուքն ալ պիտի աչխատին, օրինապէս կրնայ պայման դրուիլ որ միոյն աւելի բաժին տրուի շահէն, քանզի անոնցմէ մին կրնայ առեւտրոյ մէջ աւելի ճարպիկ լինել, և իւր աչխատութիւնն՝ աւելի և օգտակարագոյն։

րին տիւքքեանընտա էմթիասընը սաթըպտա՝ րիպհի պէյնէրինտէ միւշթէրէք օլմագ իւզրէ չէրիք օլաալար, չիրքէթ ֆասիտ օլուպ, էմթիանըն րիպհի սահիպլինէ աիտ օլուր, տիւքքեան սահիպլի տախի տիւքքեանըն էմրի միսլինի ալըր։

ՖԱՍԼԸ ՐԱՊԻ

Շիրքէթի ապտա միւրեակլիգ պազը զավապզդ հագգընտա տըր։

Մաս. 1345.— Ամէն թագ-
վիմ իւէ միւշթէգավվիմ օ-
լուր. եանի՝ իշ թէյաեիւնի
գըյմէթ իւէ գըյմէթլէնիր։
Վէ պիր չախսըն ամէնի՝ տի-
կէր չախսըն ամէնինէ նիս-
պէթէ տահա գըյմէթլի
օլապիլիր։

Մէսելա, շիրքէթի ընան իւէ շէ-
րիք օլան իքի քիմսէնին սերմայէների
միւէյեավի, վէ իքիսինին տախի ա-
մէլ իթմէկի մէշրուդ օլտուղու հալ-
տա՝ պիրինի բիզնէսէն ֆազլա հրսսա
իդասը շարդ զըլընսա, ճախզ օլուր։
գիրա պիրիսի ախզ ու իդատա տահա
մահիր վէ ամէլի էզեէտ վէ էնֆա
օլապիլիր։

Յօդ. 1346. — Տեսակ մը աշխատութիւն կը նկատուի այն պատասխանատուութիւնն որ կայ աշխատութեան մը մէջ։

Հետեւապէս, մարդ մ՚օրինապէս կրնայ արհեստագէտի մը հետ արհեստական ընկերութիւն կազմել, պայմանաւ որ իւր խանութին մէջ դնէ գայն և իւր յանձն առած գործերն անոր կատարել տայ, և գոյանալի շահը կէս առ կէս բաժնեն իրենց մէջ։ Խանութին տիրոջ՝ կէս բաժնի իրաւունք ունենալուն միակ պատճառն սա է որ իւր պատասխանատուութեան ներքեւ յանձնն կ՚առնու աշխատութիւնն։ Միայն թէ, այս առթիւ իւր խանութէն օգուտ եւս կը քաղէ։

Յօդ. 1347. — Շահու իրաւունքը կը սահմանուի ինչպէս երբեմն դրամով կամ աշխատութեամբ, նոյնպէս և երբեմն՝ ըստ տրամադրութեան 85րդ յօդուածոյ՝ պատասխանատուութեան ըստ անձնմամբ։

Ա.յսպէս, Մէ–փոբէպէ կոչուած ընկերութեան մէջ, դրամատէրն շահու իրաւունք կը ստանայ իւր դրամով, իսկ գործօն ընկերակիցն՝ իւր աշխատութեամբ։

Մաս. 1346. — Ջամանի ամէն՝ պիր Նէվի ամէն տիր։

Պինայէն ալէյհ պիր քիմսէ տիւքքեանընա էրպապը սանայիտէն պիրինի գոյուպ, վէ թէգապպիւլ ու թէհահիւտ իլէտիի իլէրի անա կէօրտիւրիւպտէ, հասըլ օլմադ քիսպի, եանի՝ իւճրէթի պէյնէլէրինտէ միւնասաֆաթէն թագսիմ իթմէք իւզրէ ագապ չիրքէթի սանայի իթտիէրը, ճաիզ օլուր։ Վէ տիւքքեան սահիպինին նըսֆ հըսսայա իտթիհգագը՝ անճագ ամէնի զամին վէ միւթահհիտ օլմասըյլա տըր։ չու գաւսար քի, պիւնուն զըմիընսա տիւքքեանընըն մէնֆաաթընա տախի նակիլ օլուր։

Մաս. 1347. — Իպտհէ իտթիհգագ՝ պագէն տալ եա ամէն իւէ օլսուզուս կիպի, պագէն տախի, 85ինճի Մատէ հիւքմիւնճէ, զաման իւէ օլուր։

Նիթէքիմ, միւտարիպէ՝ տէ, իպտհէ իտպտ-իւլ-մալըյլա, վէ միւտարիպ՝ առուն կը ստանայ իւր դրամով, իսկ գործօն ընկերակիցն՝ իւր աշխատութեամբ։

Եւ արհեստաւոր մը օրինապէս կրնայ իւր քով առնուլ աշակերտ մը և իւր ստանձնած գործերը կէս վարձքով կատարել տալ անոր։ Արդ՝ ինչպէս որ այս աշակերտն իւր աշխատութեամբ իրաւունք կը ստանայ վաստակին —այսինքն՝ գործի տէրէրէն առնուած վարձուց— կէսին, նոյնպէս և վարպետը՝ գործն իւր պատասխանատուութեան ներքեւ ընդունած լինելուն պատճառաւ իրաւունք կը ստանայ միւս կէսին։

Յօդ. 1348. — Եթէ նախայիշեալ երեք բաներէն — այսինքն՝ դրամ, աշխատութիւն և պատասխանատուութիւն— մին չգտնուի, կարելի չէ չահու իրաւունք ստանալ։

Ջոր օրինակ, եթէ մէկն ըսէ ուրիշին. «Դու քու դրամովդ գործէ և զոյանալի շահն մեր միջեւ ընկերական Ռոզ լինի», սոյն առաջարկ՝ ընկերութիւն չենթադրեր, և այս պարագայի մէջ, առաջինը չկրնար բաժին առնուլ գոյացած շահէն։

Յօդ. 1349. — Շահու իրաւունք կը ստացուի միայն ընկերութեան կազմութեան միջոցին դրուած պայմանին մէկլայէ միւսթէհգադ օլուր։

Վէ, էրպապը սանայիտէն պիրի եանընա պիր չակիրտ ալըպտա՝ թէգապպիւլ ու թէհահիւտ իլէտիի իւէրի նըսֆի իւճրէթլէ անա կէօրտիւրսէ, ճաիզ օլուր։ Վէ քիսպին՝ եանի՝ իշ սահիպլէրինէն ալընան իւճրէթին նըսֆընա օլ չակիրտ ամէնէյէ միւսթէհգադ օլ տուզու կիպի, իւսթատ տախի ամէնի զամին ու միւթէհհիտ օլմասըյլա՝ նըսֆը տիկէրինէ միւսթէհգադ օլուր։

Մաս. 1348. — Սալիֆիւզ-զիքր ուսուրը սէլասէտն, եանի՝ մալ վէ ամէնի զամանատն պիրիսի պուլունմազ իսէ, րիսգէ իտթիհգագ եօգտուր։

Մէսէլա, պիր քիմսէ տիկէրինէ «Սէն մալընա Ռեճարէթ իմ տէ, րիսգի պէյնիմիզտէ միւշթէրէք օլսուն» տէսէ, շիրքէթի իճապ իւլէմէզ-վէ պու սուրէթտէ հասըլ օլան րիսգատէն հըսսա ալամազ։

Մաս. 1349. — Իպտհէ իտթիհգագ՝ անճագ ագապ չիրքէթտէ իրատ օլունան չարդա կէօրէ տիր։ Իճրա

համեմատ, և ո՛չ թէ կատարուած գործոյն համեմատ։

Հետեւապէս, եթէ իրապէս չաշխատի իսկ այն ընկերակիցն որուն համար պայման դրուած է որ աշխատի, իբր աշխատած կը նկատուի։

Զոր օրինակ, երբ վաւերական ընկերութեամբ ընկերակից եղող երկու անձանց համար միանգամայն պայման դրուած է որ աշխատին, եթէ միայն մէկն աշխատի և միւսն՝ օրինաւոր պատճառաւ կամ առանց օրինաւոր պատճառի՝ չաշխատի իսկ, ըստ որում միմեանց փոխանորդն են, իւր ընկերակցին աշխատելովը՝ ինքն եւս իբր աշխատած կը նկատուի։ ուստի և վաստակն իրենց մէջ կը բաժնուի ըստ իւրեանց պայմանադրութեան։

Յօդ. 1349. — Ընկերակիցք իրարու նկատմամբ պահպանդ կը համարուին, և ընկերութեան ինչքն իւրաքանչիւրին քով իբր աւանդ կը նկատուի։ Ուստի եթէ ընկերութեան ինչքն անոնցմէ միոյն քով կորնչի առանց կամաւոր թերութեան կամ անփութութեան, նա չպարտաւոր տուժել իւր ընկերակցին բաժինը։

Յօդ. 1351. — Ընչից ընկերութեան մէջ, դրամագլուխը կրնայ հաւասար կերպիւ ընկերական լինել ընկերակցաց մէջ։

Բայց երբ ընկերակիցներէ օրնէն դրամագլուխ դնէ և միւսն իւր աշխատութիւնը բերէ, — եթէ պայմանադրուի թէ գոյանալի չահն ընկերական պիտի լինի իրենց միջեւ, այսպիսի ընկերութիւն մը կը նկատուի Մէ–պօլսէ, որպէս պիտի բացատրուի իւր յատուկ գլխոյն մէջ։

Եւ եթէ պայմանադրուի թէ գոյանալի չահն ամբողջապէս պիտի վերաբերի աշխատողին (գործիչին), սա պարզապէս կը նշանակէ փոխատուութիւն։

Իսկ եթէ պայմանադրուի թէ գոյանալի չահն ամբողջապէս պիտի վերաբերի դրամատիրոջ, այդ դրամագլուխը աշխատողին քով կը նկատուի իբր Պէտա՝ և աշխատողը՝ Մէ–ընէպոզ (Դրամբնկալ)։ Եւ որովհետեւ դրամընկալը կը նկատուի ձրավաստակ (ձրի աշխատող) փոխանորդ, ուստի չահն և ջնջան ամբողջապէս կը վերաբերին դրամատիրոջ։

Յօդ. 1352. — Ընկերութիւնը լուծեալ կը նկատուի՝ եթէ երկու ընկերակիցներէ մին մեռնի կամ մշտապես խելագարութեան ենթակայ լինի։

Սակայն եթէ ընկերակիցք

վէ տիկէրինատէն ամէն օր տուղտս սուրբէթատ, էկէր րիպէի պէյնէրինատ միւշթէրէք օլմագ իւզրէ մուգավէլէ օլունսա, միւտաթէպ օլուր, նիթէքիմ պապը մախսուսընտա կէլիր։

Վէ էկէր րիպէի թէմամէն ավելինէ ախտ օլաճագ իսկ, գարզ օլուր։

Վէ էկէր րիպէի թէմամէն սէրմայէ սահիպինէ ախտ օլմասը շարգ իսկիրսէ, օլ սէրմայէ ամէլին եէտինտէ Պէտա, վէ ամէլ՝ Մէ–ընէպոզ օլուր։ Միւսթէպոզ իսկ՝ վէքիլի միւթէպէրրի հիւքմիւնտէ օլտուղունտան, քեար վէ գիյան թէմամէն մալ սահիպինէ ախտ օլուր։

Մաս. 1352. — Շէրիքլէրտէն պիրի ֆէվթ, եախօտ ճիւնուն մուդպէգ իւլ մէճնուն օլսա, չիրքէթ միւնֆէսիխ օլուր։

Ֆագադ չէրիքլէր իւչ, եա

Մաս. 1350. — Շէրիքլէր եէքտիկէրին էմինի տիր։ հէր պիրինին եէտինտ մալը չիրքէթ վէտըա հիւքմինտէ տիր։ Պիլա թէտատ վէ լա թադսիր՝ պիրիսինին եէտինտէ մալը չիրքէթ թէլէֆ օլսա, չէրիքինին հըսսասընը զամին օլմազ։

Մաս. 1351. — Շիրքէթի էմվալտա, սէրմայէ չէրիքլէր պէյնինտէ միւթէտաւիլ էն եախօտ միւթֆազիլէն միւչթէրէք օլուր։

Էմմա, պիրինտէն սէրմայէ

Մէսէլա, շիրքէթի սահըհա իւչ շէրիք օլսն իւչ քիսմէնին իւչիսի տաֆսի ամէլ իթմէք իւզրէ շարդ իսկիրսիւ օլտուղու հալտա։ Եալընըզ պիրիսի ամէլ իսդիպտէ՝ տիկէրի պիէօզրին, եախօտ պի-զայրը էօզրին ամէլ իթմէսէ պիլէ, եէքտիկէրին վէքիլի օլտուղունտան, շէրիքինին ամէլ իթմէսիյլէ՝ քէնտիսի տաֆսի ամէլ իթմիշ կիպի ատտ օլունապագ, քեար՝ պէյնիլէրինտէ շարդ իթտիքլէրի վէճհլէ Թազմիմ օլունուր։

թուով երեք կամ աւելի են, ընկերութիւնը լուծեալ կը նկատուի միայն մեռնողին կամ խնեալադարին համար, իսկ անլոյծ կը մնայ միւսներուն համար։

Ծօդ · 1353 · — Ընկերութիւնը լուծեալ կը նկատուի նաև, եթէ ընկերակիցներէն մին կամի լուծել զայն։

Սակայն, որպէս զի լուծումն վաւերական լինի, հարկ է որ միւս ընկերակիցը տեղեկանայ սոյն լուծման · այնպէս որ ընկերութիւնը լուծեալ չնկատուիր եթէ մին չտեղեկանայ թէ միւսն լուծած է զայն։

Ծօդ · 1354 · — Եթէ ընկերակիցք ընկերութիւնը լուծեն և բաժանում կատարեն՝ պայման դնելով որ պատրաստ դրամները վերաբերին միայն իսկ այլևայլ անձանց վրայ եղած ապառիկ պահանջները՝ միւսին, այսպիսի բաժանումն չլինիր վաւերական։

Այս պարագայի մէջ, մին ինչ որ ստանայ պատրաստ դրամներէն՝ միւսը մասնակից կը լինի անոր։ Ապառիկ պահանջք եւս ընկերական կը լինին անոնց միջեւ · (Տես Ծօդ · 1123)։

Ծօդ · 1355 · — Եթէ ընկերակիցներէ մին ընկերութեան վերաբերող ընչից մէկ մասն առնու, և անոր գործածութեան ընթացքին մէջ մեռնի՝ առանց որոշ տեղեկութիւններ տալու նոյն գործոց վիճակին վրայ, իւր թողնէն կը գանձուի ընկերակցին բաժինն · (Տես Ծօդ · 801)։

լերատէն պիրի մալը չիրքէթատէն պիր մըգտարընը ալըպտա խմալ խէրքէն, միւճէհիլէն փէվթ օլսա, թէրքէօվնատէն չէրիքներին հըսսասը խթիֆա օլունուր։ (801 ինմի Մատուէյ պագ)։

ՀԱՏՈՒԱԾ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ

Հաճրական ընկերութեան վրայ։

Ծօդ · 1356 · — Որպէս ըստ ուեցաւ Երկրորդ Հատուածին մէջ, հանրական ընկերութեան ընկերակիցք միմեանց երաշխաւոր կը նկատուին։

Հետևաբար, անոնցմէ միոյն խոստովանութիւնը կը գործէ ինչպէս իրեն, նոյնպէս և իւր ընկերակիցին համար։

Եւ երբ անոնցմէ մին պարտք մը խոստովանի, պարտատէրն՝ որոյ ի նպաստ եղած է խոստովանութիւնն՝ կրնայ պահանջել ո՛րմէ որ ուզէ։

Նմանապէս, ընկերութեան ընթացիկ գործառնութեանց — ինչպէս, վաճառման, գնման, վարձման

ՓԱՍԼԸ ԽԱՄԻՍ

Շիրքէթի միւֆավէզա պէյանըն տըր

Մաս. 1356 · — Փասլը Սանիէ պէյան օլունուղու իւզրէ միւֆավըզլար եէքտիկէրին քէֆիլի տիր։

Պինաէն ալէյհ, պիրինին իգրարը քէնտի հագգընտա նասըլ նաֆիզ օլուրսա, չէրիքի հագգընտա տախի էօյլճէ նաֆիզ օլուր։

Վէ պիրի տէյն իգրար իթտիքատ, միւգաբր-ունէհ հէր գա՛նղըսընտան խթէր խէ՝ մուգալէպէ խէրտ

Վէ պէյ ու չիրա վէ իճարէ կիսլի՝ չիրքէթ ճարի օլան մուամէլաթատան տօլայը միւֆավըզլարատան պի-

և այլն — առթիւ ամեն ինչ տեսակ պարագաք որ անօրինուելի ընկերակցայ միոյն վերաբերմամբ, միւսին եւս պահանջելի կը լինի։

Դարձեալ, ինչպէս որ ընկերակիցներէն մին երբ իր մը վաճառէ՝ այդ իրը կրնայ միւսին յետս դարձուիլ վաճառաբեկ թերութեան պատճառաւ, նոյնպէս և երբ մին իր մը գնէ՝ միւսն կրնայ զայն վաճառորդին յետս դարձունել վաճառաբեկ թերութեան պատճառաւ։

Ծօդ. 1357. — Երբ հանրական ընկերութեան մը ընկերակիցներէ մին իւր և ընտանեացը համար ուտելիք, հագուստ և ուրիշ տիպողական պիտոյքներ գնէ, ասոնք իրեն միայն կը վերաբերին. իւր ընկերակիցն իրաւունք չունենար անոնց մէջ։

Սակայն, վաճառորդը կընայ անոնց գինը պահանջել միւս ընկերակցէն՝ իրը համերաշխ նկատելով զայն։

Ծօդ. 1358. — Ընչից ընկերութեան մէջ, էական պայման է որ հանրական ընկերութեան ընկերակիցներուն դրած դրամագլխոց քանակութիւնն ևանոնց չահուց բաժիններն համահաւասար լինին։ Բայց ասոր, էական պայման է որ ընկերակիցներէ մին չունենայ ընկերական դրամագլխէն աւելի այնպիսի ինչքեր — այսինքն՝ պատրաստ դրամ կամ պատրաստ դրամ նկատուող վաճառք — զոր կարելի ըլլայ ընկերական դրամագլուխ ընել։

Բայց եթէ ունենայ ընկերական դրամագլխէն աւելի այնպիսի ինչքեր — այսինքն՝ որոշ կոչուած իրեր կամ անշարժ կալուած և կամ ուրիչին վրայ պահանջ— զոր կարելի չէ ընկերական դրամագլուխ ընել, ասոնք չեն ձլասեր հանրական ընկերութեան էութեան։

Ծօդ. 1359. — Աչխատակցական ընկերութիւնն հանրական ընկերութիւն կը նկատուի, եթէ պայմանադրուի թէ ընկերակիցներէ իւրաքանչիւրը պիտի կրնայ յանձն առնուլ ամեն տեսակ գործ և կատարել զայն իւր պատասխանատուութեան ներքեւ, թէ ընկերակիցք չահուն և ձլասուն պիտի մասնակցին հաւասարապէս, և թէ ընկերական գործառնութեանց առթիւ ընկերակիցներէ միոյն նկատմամբ անօրինեալ պարտուց համար պիտի երաշխաւորէ միւսն։

սերմայէի չիրքէթ օլապիլէճէգ մալը՝ եանի նուգուտու, եախօտ նուգուտ հիւքմիւնտէ օլան էմվալը օլմամագ չարդ տըր։

Էմնա, պիրինին սերմայէի չիրքէթտէն փազլա՝ սերմայէի չիրքէթ օլմայամագ մալը, եանի՝ որոշ եա ագարը եախօտ ախէր քիմէնէ զիմմէթինտէ ալամագը օլսա, միւֆավէզայա զարար վիրմէզ։

Մաս. 1359. — Չիրքէթի ամալտա, չէրիքլէրին հէր պիրի նասըլ իւ օլուրսա օլսուն՝ թէգապիւլ ու իւթիզամ խէպիլմէք վէ ալէ-սէվիյէ ամէլի զամին ու միւհթէճահհիտ, վէ փախէ վէ զարարտա միւթէասիվ, վէ պիրինէ չիրքէթ սէպէպիյէ նէ թէրէթթիւլ իտէրսէ՝ տիկէրի անա քէֆիլ օլմագ իւզրէ ագտը չիրքէթ խէրլէրսէ, միւֆավէզա օլուր։

վիրինին սաթտըղը չէյ այալա տիկէրինէ բէտտա օլունապիլսէյի կիպի, պիրինին իչթիրա խյէմէյի չէյ տիկէրի այալա բէտտա խէպիլիր։

Մաս. 1357. — Միւֆավէզլարտան պիրինին քէնտիյէ, վէ հհլ ու ըյալընա ալտըղը մէքիւլաթ վէ հլ-պիսէ վէ սայր հավայիճի զարուրիյէճ քէնտիսինին տիր· չէրիքլինին անտան հագդը եօգտուր։

Ֆագադ պայի պունլարըն սէմէնինի պի-հասպի-լ-քէֆալէ չէրիքինտէն մուդաւէպէ խէպիլիր։

Մաս. 1358. — Շիրքէթի էմվալտա միւֆավէզլարըն մըգտարը սերմայէլերի վէ րիպհատէն հըսսալարը միւթէասիվ օլմագ չարդ օլտուղու կիպի, պիրինին սերմայէի չիրքէթտէն ֆազլա՝

Այս պարագայի մէջ, իւրաքանչիւր ընկերակից կըրնայ պահանջուիլ վարձկանի և խանութի վարձք։

Եւ երբ ուրիշ մէկը բան մը պահանջէ անոնցմէ և այս պահանջումն ապացուցուի միայն խոստովանութեամբն, այն խոստովանութիւնն իւր արդիւնքը կ՚ունենայ՝ եթէ մինչեւ իսկ միւսն ուրանայ։

Օր. 1360.— Վարկային ընկերութիւնն հանրական ընկերութիւն կը նկատուի, եթէ երկու անձինք ընկերութիւն կազմեն՝ այն պայմանաւ թէ ապառիկ ապրանք գնեն ու վաճառեն, թէ գնեալ ապրանքը՝ գինն ու չահը կէս առ կէս ընկերական լինին իրենց միջեւ, և թէ անոնցմէ իւրաքանչիւրը միւսին երաշխաւոր լինի։

Օր. 1361.— Հանրական ընկերութեան կազմութեան ժամանակ, էական պայման է յիշել Մէ-ֆվէզ (հանրական ընկերութիւն) բառն, և կամ մի ըստ միոջէ թուել հանրական ընկերութեան բոլոր պայմանները։ Այն ընկերութիւնը մասնաւոր ընկերութեան հանգամանք կը ստանայ եթէ պարզապէս Շէրէքէ (Ընկերութիւն) բառն յիշուի պայմանագրին մէջ։

Պու սուրէթտէ, հէր դանդըսընտան օլուրսա օլսուն, էնիր վէ տիւքքեան իւմրէթի միւդաէսէյէ օլունասլիկիր։

Վէ անլարտան ասէլր պիր քիմսանէ պիր մէթա տավա խոխլատէ՝ պիրիսի իգրար իթտիքաէ, տիկէրլր ինքեար իթտէ պիլիէ, անըն իգրարը նաֆիզ օլուր։

Մաս. 1360.— Իբր քիմսէ վէրէսիյէ մալ ալըպ սատմագ, վէ մալը միւշթէրէք վէ հէր պիրի տիկրինէ քէֆիլ օլմագ իւզրէ՝ ագտը չիրքէթի իթտիլեր, չիրքէթի վիւճուհուն միւֆտավէզտան օլուր։

Մաս. 1361.— Ագտը միւֆտավէզտան, Մէ-ֆվէզ լաֆզը սէօյլէնմէք, եախօտ՝ միւֆտավէզանըն ճէմիի չէրահդի թատան օլունմագ շարդ տըր։ Անէ-ըըզլագ չիրքէթի օլունուրսա, ընան օլուր։

Օր. 1362.— Հանրական ընկերութիւնը մասնաւոր ընկերութեան հանգամանք կը ստանայ՝ եթէ ներկայ Հատուածքին մէջ թուարկեալ պայմաններէն մին չգտնուի։

Զոր օրինակ, ընչից ընկերութեան մէջ երբ ընկերակիցներէ մին ժառանգութեան կամ նուիրատուութեան միջոցաւ ինչք մը ստանայ, եթէ այս ինչք կրնայ լինել ընկերական դրամագլուխ — որպիսի է պատրաստ դրամն —, հանրական ընկերութիւնը մասնաւոր ընկերութեան հանգամանք կը ստանայ։ Բայց եթէ այս ինչք չկրնար լինել ընկերական դրամագլուխ —որպիսի են --ը--ը կոչուած իրերն և անշարժ կալուածներն—, հանրական ընկերութիւնն անխոտոր կը պահէ իւր հանգամանքը։

Օր. 1363.— Մասնաւոր ընկերութեան վաւերականութեան համար հարկ եղած բոլոր պայմանները պահանջելի են նաեւ հանրական ընկերութեան վաւերականութեան համար։

Օր. 1364.— Մասնաւոր ընկերութեան ընկերակիցք ինչ գործառնութիւն որ կը կատարեն, նոյնը կրնան կատարել հանրական ընկերութեան ընկերակիցք ևս։

Մաս. 1362.— Պէր վէճհի պալէա, պու ֆասլտա մէզքիւր օլան չարդլարտան պիրիսի պուլունմասա, միւֆտավէզա՝ ընանա միւնգալիպ օլուր։

Մէսէլա, շիրքէթի էմվալտա, միւֆտավէզլարտան պիրիսին եէտիտէ իւս իլէ՝ եա հիպէ դարիգիյէ պիր մալ կէչտիքտէ, էկէր նուզուտ կիպի սէրմայէի շիրքէթ օլապիլէճէք մալ իսէ՝ միւֆտավէզա ընանա՝ միւնգալիպ օլուր։ Էմմա, --ը--ը վէ ագար կիպլի, սէրմայէի շիրքէթ օլմայան մալ իսէ՝ միւֆտավէզայա զարար վիրմէզ։

Մաս. 1363.— Շիրքէթի ընանըն սըհհաթը իչին հէր նէ քի չարդ իսէ, միւֆտավէզանըն սըհհաթը իչին տահի չարդ տըր։

Մաս. 1364.— Շիրքէթի ընան իւէ չէրիք օլանըար թէսարրիւֆէ հէր նէ եաբասիլիր իսէ, միւֆտավէզլար տահի անը եաբասիլիր։

ՀԱՏՈՒԱԾ ՎԵՑԵՐՈՐԴ

Մասնաւոր ընկերութեան վրայ

ՊՐԱԿ ԱՌԱՋԻՆ

Ընջլից ընկերութեան վերաբերեալ տրամադրութիւնք.

Օր. 1365. — Էական պայման չէ որ մասնաւոր ընկերութեան մէջ ընկերակիցներու դրած դրամագլուխները հաւասար լինին. միայն դրամագլուխը կրնայ լինել աւելի քան միւսոյն դրամագլուխն։ Եւ իւրաքանչիւր ընկերակից չի հարկադրիր դրամագլխոյն մէջ մնացունել իւր ունեցած բոլոր պատրաստ դրամները, այլ կրնայ ընկերութիւն կազմել իւր ընչից ամրողջին կամ միայն մէկ մասին հետ։ Ուրեմն ընկերակիցք կրնան ունենալ իրենց դրած դրամագլուխներէն աւելի ինչք — սրսկիսի է պատրաստ դրամ —, զոր կարելի է ընել ընկերական դրամագլուխ։

Օր. 1366. — Օրինապէս կարելի է ընկերութիւն կազմել ինչպէս բազմատեսակ

ՓԱՍԼԸ ՍԱՏԻՍ

Շիրքիի ընաց հագցնուտ օյուպ իւչ մեպհասը հավի տիր.

ՄԷՊՀԱՍԸ ԷՎՎԷԼ

Շիրքիի եմվալա տաիր օլան մեսաիլ պէյաներնուտա տըր.

Մաս. 1365. — Շիրքէթի ընան իլէ չէրիք օլանլարըն սէրմայէլերի միւթէսաւի օլմազ չարդ տէյիլ սիր. սիրինին սէրմայէսի՝ միկէրիննին սէրմայէսինէն տահա զիյատէ օլապիլիր։ Վէ հէր սիրիսի պի-լ-ճիւմլէ նագտլարընը սէրմայէյէ իսկսալ իթմէյէ մէհալուր օլմայըզ, մալլարընէն մէճմուու եախսա սիրէր մընդարը իւպերինէ ագաը չիրքէթ իսկսիլիր։ Պու ճիհէթիլէ սէրմայէլերինէն փազլա՝ սէրմայէի չիրքէթ օլապիլէճէք մալլարը՝ մէսէլա՝ նագտլարը օլապիլիր։

Մաս. 1366. — Ումուտ թիճարէթ իւպերինէ ագաը չիրքէթ ճաիզ օլտուղու կի-

ապրանաց աւեւտրոյ համար, նոյնպէս և մասնաւորապէս մէկ տեսակ ապրանաց — զոր օրինակ՝ միայն արմաեաց— տուրեւտաի համար։

Օր. 1367. — Վաւերական ընկերութեան մէջ, չհաւ բաժանման եղանակը գծող պայմանն յարդելի կը նկատուի ամեն պարագայի մէջ։

Օր. 1368. — Եղծելի ընկերութեան մէջ, դրամագլխոց քանակութեան համեմատ կը բաժնուին չահն ու վնաստակն։ Յարգելի չնկատուիր այն պայմանն որ տրամադրէ թէ ընկերակիցներէ միւն աւելի չահաբաժին պիտի ստանայ։

Օր. 1369. — Առանց կամաւոր թերութեան և անվութութեան՝ տեղի ունեցող ջնաններն անպատճառ կը բաշխուին ըստ քանակութեան դրամագլխոց։ Սորա հակառակը տրամադրող պայման, մը եթէ կայ՝ յարդելի չնկատուիր։

Օր. 1370. — Դրամագլուխներն հաւասար լինին թէ անհաւասար, ընկերակիցք կրնան վաւերապէս պայման դրել իրենց միջեւ որպէս զի գոյանալի չահը

պի, խոսակթէն պիր նէվի թիճարէթի իւզերինէ, մէսէլա՝ զանիրէ թիճարէթի իւզերինէ տահի ագաը չիրքէթ օլմնապիլիր։

Մաս. 1367. — Շիրքէթի ահընհատա բիսկին նէ վէհմէլէ թագսիմի չարդ խիլիր իսկ, հէր հալտա օլ չարդա բիսկէթ օլմնուր։

Մաս. 1368. — Շիրքէթի փահիճէ, բիսկ ու փահիճ՝ սէրմայէլերի մընդարընա կէօրէ թագսիմ օլմնուր։ Շէրիքլերտէն պիրինէ փազլա չարդ խիլիր իսկ, անա իթիպար օլմնմազ։

Մաս. 1369. — Պիլա թէհատտի վէ լա թագսիր վուգուա կէլէն զարար ու զիյան հէր հալտա սէրմայէլերին մընդարընա կէօրէ միւնգասիմ օլուր։ Տիկէր վէհմէլ չարդ խիլմէ, անա իթիպար օլմնմազ։

Մաս. 1370. — Սէրմայէլեր կէրէք միւթէսաւի վէ կէրէք միւթէֆազըլ օլսուն, չէրիքլէր՝ քեարը պէյնլէրինտէ սէրմայէյէրինին մընդարընա կէօրէ թագսիմ

բաշխուի դրամագլխոց քանակութեան համեմատ, և այդ պայմանին համաձայն՝ հահը կը բաշխուի ըստ քանակութեան դրամագլխոց, վոյթ չէ եթէ պայման դրուած լինի թէ երկոքին ընկերակիցք միանգամայն կամ անոնցմէ մին ևեթ ունենայ գործօն մասնակցութիւն։ Գիտելի է սակայն որ, եթէ միայն միոյն աշխատութիւնը պայմանադրուած է, սորա քով Պէռա կը նկատուի միւսին կողմէ դրուած դրամագլուխն։

Ծօղ. 1371. — Ընկերակցաց դրամագլուխներն հաւհաւասար լինելու պարագային մէջ, եթէ պայման դրուած լինի թէ անոնցմէ մին առաւել բաժին — զոր օրինակ՝ հահուն երկու երրորդը — պիտի ստանայ, և թէ միանգամայն երկոքին ընկերակիցք պիտի աշխատին, ընկերութիւնը կը նկատուի վաւերական ևպայմանն՝ յարգելի. (Տես Ծօղ. 1345)։

Բայց երբ պայման դրուած լինի թէ մին միայն պիտի աշխատի, պէտք է դիտել.—

Եթէ պայմանադրեալ է թէ առաւել հահաբաժին լինի աշխատող ընկերակցին, այս պայման յարգելի է, և ինքն իւր ուժովը կը գործադրուի։

Եթէ պայման չկայ, ապա հահը կը բաշխուի ըստ դրամագլխոց, վոյթ չէ եթէ պայման դրուած լինի թէ երկոքին ընկերակիցք միանգամայն կամ անոնցմէ մին ևեթ ունենայ գործօն մասնակցութիւն։ Գիտելի է սակայն որ, եթէ միայն միոյն աշխատութիւնը պայմանադրուած է, սորա քով Պէռա կը նկատուի միւսին կողմէ դրուած դրամագլուխն։

Մաս. 1371. — Շէրիքլէրին սէրմայէլերի միջէ ամէն օրուղու հալտա, պիրինէ րիպհատէն ֆազլա հըսսա, մէսէլ՝ րիպհին սիւլտանը չարդ խոլըտ, իքիսինին տաիի ամէն լիմմէի մէշրուդ օրուղու թագտիրատ՝ չիրքէթ սահըհ վէ չարդ միւթէպէր օլուր։ (1345 ինճի Մատտէյէ պագ)։

Նմանապէս, եալընըզ պիրիսինին ամէն լիմմէի մէշրուդ օրուղու թագտիրատ, նազար օլունուր։

Ամէն՝ էկէր րիպհատէն հըսսասը պիյատէ օլան չէրիք լիմմէք իւզրէ չարդ լիմմէքլէր, սահըհ օլուր։ Վէ քէար պէյնէլերինտէ չարդ լիմմիքլէրիվէճհէ սերմայէլերինին մըգտարընա կէօրէ թագսիմ օլունուր, կէրէք իքիսինին տաիի ամէն լիմմէի չարդ օլունսուն, վէ կէրէք եալընըզ պիրինին ամէն լիմմէի չարդ գըլընսըն։ Նու գատար վար քի, եալընըզ պիրինին ամէն լիմմէի մէշրուդ օրուղու թագտիրատ, անըն եէտինտէ տիկէրին սերմայէի Պէռա հիւքմիւնատէ օլուր։

Մաս. 1371. — Շէրիքլէրին սէրմայէլերի միջէ ամէն օրուղու հալտա, պիրինէ րիպհատէն ֆազլա հըսսա, մէսէլ՝ րիպհին սիւլտանը չարդ խոլըտ, իքիսինին տաիի ամէն լիմմէի մէշրուդ օրուղու թագտիրատ՝ չիրքէթ սահըհ վէ չարդ միւթէպէր օլուր։ (1345 ինճի Մատտէյէ պագ)։

ունեցող ընկերակիցը պիտի աշխատի, ընկերութիւնը կը նկատուի վաւերական, և պայմանն՝ յարգելի։ Եւ այդ ընկերն՝ իւր ընչից պատճառաւ՝ իրաւունք կը ստանայ իւր դրամագլխոց չահուն, իսկ իւր աշխատութեան պատճառաւ՝ առաւել չահու։ Սակայն իւր քով իւր ընկերակցին դրամագլուխը Մէ-պօբէպէի դրամագլուխս կը համարուի, ուստի և ընկերութիւնն այս տեսակէտով կը նկատուի Մէ-պօբէպէ։

Իսկ եթէ պայմանադրեալ է թէ նուազ չահաբաժին ունեցող ընկերակիցը պիտի աշխատի, ընկերութիւնն չի նկատուիր օրինաւոր, այլ չահն իրենց վէջ կը բաշխուի իրենց դրած դրամագլխոց քանակութեան համեմատ։

Քանզի եթէ շահը բաշխուի իրենց պայմանադրած եղանակաւ, չաշխատող ընկերակիցը չկրնար իւր ստանալիք առաւել շահաբաժինը փոխարինել ոչ դրամով, ոչ աշխատութեամբ և ոչ իսկ պատասխանատուութեան ստանձնմամբ, մինչդեռ շահու մասնակցելու համար սոյն երեք բաներէն զէթ մին անհրաժեշտ է։ (Տես Ծօղ. 1347 և 1348)։

Ծօղ. 1372. — Երբ ընկերակցաց դրամագլուխներն անհաւասար են — զոր օրինակ, երբ միոյն դրամագլուխն է 100.000 դահեկան իսկ միւսինն՝ 150.000—, եթէ պայման դրուի թէ չահն անոնց միջեւ պիտի բաշխուի իւզէրինէ չարդ խոլըմիւ ըսէ, քէզալիք չիրքէթ սահըհ վէ չարդ մուէյէր օլուր։ Վէ օր չէրիք մալըյլա՝ սէրմայէսինին րիպհինէ՝ վէ ամէնկից ֆազլասընա միւսթէհագ օլուր։ Ֆագաթ, անըն եէտինտէ չէրիքինին սէրմայէսի մալը միւտարէպէ հիւքմիւնատէ օլարագ, միւտարէպէյէ չէպհի պիր չիրքէթ օլուր։

Վէ ամէն՝ էկէր րիպհատէն հըսսասը աղ օլան չէրիք իւզէրինէ չարդ խոլըմիւ ըսէ, քէզալիք չիրքէթ սահըհ վէ չարդ մուէյէր օլուր։ Վէ օր չէրիք մալըյլա՝ սէրմայէսինին րիպհինէ՝ վէ ամէնկից ֆազլասընա միւսթէհագ օլուր։ Ֆագաթ, անըն եէտինտէ չէրիքինին սէրմայէսի մալը միւտարէպէ հիւքմիւնատէ օլարագ, միւտարէպէյէ չէպհի պիր չիրքէթ օլուր։

Զիրա րիպհի էկէր չարդ լիմմիքլէրի վէճհիլէ Քագսիմ օլունսա, ամէն օրմայան չէրիքին ալաճաղը ֆազլայա՝ մալ վէ ամէն վէ զամանտան պիր շէյ միւգապիլ օլմագ. րիպհէ խամիհագ խէ՝ անճագ պու ուժուրը սէլասէտէն պիրիյլէ տիր. (1347 վէ 1348 ինճի Մատտէյէրէ պագ)։

Մաս. 1372. — Շէրիքլէրին սէրմայէլերի միւթէֆագըլ, ուէսէլա՝ պիրինին սէրմայէսի 100.000 վէ տիկէրինին սէրմայէսի 150.000 ղուրուշ օլտուղու հալտա՝ րիպհին պէյնէլերինէտ միւսաւաթ իւզրէ թագսիմի

խուլ հաւատարմակից, բան մը որ կը նշանակէ թէ պայմանեալ է որ նուագ դրամագլուխ ունեցող ընկերակիցն՝ իւր դրամագլխոյն համեմատութեամբ՝ առաւել չահաբաժին պիտի առնայ, վասն որոյ կը նկատուի իբր թէ ընկերակցաց դրամագլուխներն անհաւասար լինելով հանդերձ՝ անոնցմէ մէյոյն համար առաւել չահաբաժին տրամադրեալ է։

Հետեւապէս, եթէ պայման դրուած է թէ երկոքին ընկերակիցք միանգամայն պիտի աշխատին և կամ առանց չահաբաժին —այսինքն՝ նուագ դրամագլուխ— ունեցող ընկերակիցը միայն պիտի աշխատի, ընկերութիւնը կը նկատուի վաճառական և պայմանն՝ յարգելի։

Իսկ եթէ պայման դրուած է թէ նուագ չահաբաժին —առաւել դրամագլուխ— ունեցող ընկերակիցը միայն պիտի աշխատի, ընկերութիւնը չնկատուիր օրինաւոր, այլ չահն անոնց մէջ կը բաշխուի իրենց դրած դրամագլխոց քանակութեան համեմատ։

Ծօդ. 1373. — Ընկերակիցներէ իւրաքանչիւրը կրնայ ընկերութեան վերաբերեալ վաճառքը ծախել կանխիկ դրամով կամ ապառիկ, և առաւել կամ նուագ գնով։

Ծօդ. 1374. — Ընկերակիցներէ իւրաքանչիւրը կրնայ չարդ օլունսա, սէրմայէսի ազ օլան քիմսէնին՝ սէրմայէսինէ նիսպէթլէ րիպհաէն ֆազլա հըսսա ալմասը չարդ խուլմիշ տէմէք օլաճաղընսան, չէրիքլէրին սէրմայէլերի միւթէսաւի օլսուղուն հալտա, պէրինէ րիպհաէն ֆազլա չարդ խուլմիշ կիպի օլուր։

Պինաէն ալէյհ, իքիսինին եախօտ րիպհաէն հըսսասը զիյատէ, եանի սէրմայէսի ազ օլան չէրիքինին ամէն իթմէսի չարդ խուլմիշ խսէ, չէրիքէթ սահըհ վէ չարդ մութէպէր օլուր։

Վէ էկէր եալընըզ րիպհաէն հըսսասը ազ, եանի՝ սէրմայէսի չօդ օլան չէրիքին ամէն իթմէսի չարդ խուլմիշ խսէ, ճաիզ օլմայըզ, քեար՝ պէյնէլերինէ սէրմայէլերի մըգտարընսա կէօրէ թադսիմ օլունուր։

Մաս. 1373. — Շէրիքլէրին հէր պիրի մալը չէրիքէթ կէրչք բէչին բարա իլէ վէ կէրէք վէրէսիյէ օլարագ՝ ազ վէ չօդ պէհա իլէ սաթապիլիր։

Մաս. 1374. — Շէրիքլէրէն դանղըսը օլուր խսէ նայ, եւր ընկերական դրամագլուխը կը գոնուի իւր տրամադրութեան ներքեւ, վաճառք գնել կանխիկ դրամով կամ ապառիկ։

Սակայն եթէ վաճառք գնէ չափազանց պատրանօք, իւր գնած վաճառքն ի հաշիւ իրեն գնած կը նկատուի և ո՛չ ի հաշիւ ընկերութեան։

Ծօդ. 1375.—Ընկերակիցներէ և ո՛չ մին կրնայ ի հաշիւ ընկերութեան վաճառք գնել՝ եթէ ընկերական դրամագլուխն չգոնուիր իւր տրամադրութեան ներքեւ։ Եթէ գնէ, այդ վաճառքիրեն համար գնած կը նկատուի։

Ծօդ. 1376. — Եթէ ընկերակիցներէ մին իւր անձնական դրամով գնէ այնպիսի բան մ՚որ իրենց առևտրոյ տեսակին չէ, այդ վաճառքն իրեն համար գնած կը նկատուի, ուսանի և իւր ընկերակիցը մասն և բաժին չունենար անոր մէջ։

Նայց եթէ անոնցմէ մին, ընկերական դրամագլուխն իւր տրամադրութեան ներքեւ ունենալու պարագային մէջ, իրենց առևտրոյ տեսակին վերաբերող բան մը գնէ իւր դրամով իսկ, այդ վաճառքն ընկերութեան համար գնած կը նկատուի։

Զօր օրինակ, կերպասավաճառութիւն ընելու նպատակաւ ընկերութիւն կազմող երկու անձերէ մին եթէ իւր իսկ դրամով գնէ մի ձի, այդ ձին իրեն համար գնած կը նկատուի, ուստի իւր ընկերակիցը բաժնեկից չլինիր այդ ձիուն։

օլսուն, եէտինէ չէրիքէթին սէրմայէսի օլսուղուն հալտա, բէչին բարա իլէ վէ վէրէսիյէ մալ իչթիրա խէպլիլիր։

Ֆագադ, ղապնը ֆահիչ իլէ մալ իչթիրա խէր խսէ, ալըըղը մալ քէնարսինին օլուպ՝ չէրիքէթին օլմազ։

Մաս. 1375. — Շէրիքլէրէն պիրի եէտինէ չէրիքէթին սէրմայէսի օլմասըղը հալտա, չէրիքէթ իչին մալ իչթիրա խէմէզ։ Խէրսէ, օլ մալ քէնարսինին օլուր։

Մաս. 1376. — Շէրիքլէրէն պիրի թիճարէթլէրի ճինսինէն օլմայան պիր չէյի քէնար բարասըյլա իչթիրա իթմիքէ, օլ մալ քէնարսինին օլուպ չէրիքի անուան հըսսամէնա օլմազ։

Լէմմա, պիրիսինին եէտինէ չէրիքէթին սէրմայէսի վար իքէն՝ թիճարէթլէրի ճինսինէն օլան պիր մալը քէնար բարասըյլա իչթիրա իթմէ պիլէ, չէրիքէթին օլուր։

Մէսէլա, գումաշճըլըզ իմէք իզրէ ազոը շիրքէթ իտէն իրի քիմէնէյէն պիրի քէնար բարասըյլա պիր ամ ալսա, քէնարսինին օլուպ՝ չէրիքի օլ ամա հըսսատար օլմազ։

Բայց եթէ կերպաս մը գնէ, ընկերութեան համար գնած կը նկատուի. այնպէս որ, եթէ գնած միջոցին առաջի վկայից յայտարարէ իսկ թէ ձես այս կերպասն ինձ համար կը գնեմ, ընկերակից ման և բաժին չունի անոր մէջ», սոյն յայտարարութիւնն անօգուտ և ապարդիւն կը նկատուի, ուստի և նոյն կերպասն ընկերական կը լինի իւր և ընկերակցին միջեւ։

Օր. 1377. — Պայմանադրութեան իրաւունքները կը վերաբերին պայմանադրին եւեթ։

Հետեւապէս, ընկերակիցներէ ո՛րն որ գնած է վաճառքը, նա՛ միայն պարտի զայն առանալ և գինը հատուցանել։ — Ըստ այսմ, վաճառքի մը գինը կը պահանջուի գնող ընկերակիցէն միայն. միւս ընկերակիցն չկրնար պահանջուիլ։

Նմանապէս, ընկերակիցներէ ո՛րն որ ծախած է վաճառքը, նա միայն իրաւունք ունի գինը գանձելու։ — Ըստ այսմ, եթէ գնորդը միւս ընկերակցին տայ գինն, պարտազերծ կը լինի գինը գանձող ընկերակցին բաժնին համար միայն. պայմանադիր ընկերակցին բաժնին նկատմամբ պարտազերծ չլինի։ Եւ դարձեալ ըստ այսմ, եթէ պայմանադիր ընկերակիցն ուրիշ մէկը վոխանորդ կարդէ՝ իւր ծախած վաճառքին գինը գանձելու համար, նմա պիր գումար ալաս, շիրքէթին օլուր. վէ ալըր իքէն «Պէն գումարը քէնտիմ իչին ալըյորում. շէրիքիմին պունտա հըսսասը եօգտուր» տէյու իշնատ իմսէ պիլէ, միւֆիտ օլմայըպ՝ օլ գումար շէրիքիլէ պէյնէրինտէ միւշթերէք օլուր։

Մաս. 1377. — Հուգուդը ագտ՝ անճագ ագըտա աւտ տիր։

Պինաէն ալէյհ չէրիքլէրտէն պիրինին իւթիրա խլէտիկ մալը գապզ իլէ սէմէնինի թէկսիկ խլէմիք եալընըզ անըն իւգէրինէ լազըմ օլուր։ Պու ճիհէթիլէ, պիրինին իւթիրա խլէտիկի մալըն սէմէնի՝ անճագ անտան մուդալէպէ օլունուպ, չէրիքլինտէն մուդալէպէ օլունմազ։

Վէ քէզա, չէրիքլէրտէն պիրինին սաթըզը մալըն սէմէնինի գապզ իթմէք՝ անճագ անըն հագգը տըր։ Պու ճիհէթիլէ, մուչթէրի սէմէնի տիկէրինէ վէրսէ, եալընըզ սէմէնի գապզ օլան չէրիքին հըսսասընտան պէրի օլմպ՝ ագըտ օլան չէրիքին հըսսասընտան պէրի օլմազ։ Վէ եինէ պու ճիհէթիլէ, ագըտ օլան չէրիք սաթըզը մալըն սէմէնինի գապզա ալսէր պիր քիմսէյի թէվքիլ իթսէ, չէրիքի անը ազ խոսմէզ։ Էմմա պէյ ուրիշ մուս ընկերակիցը չկրնար պաչտօնական ընել այդ վոխանորդը։ Բայց եթէ ընկերակիցներէ մին իւր կողմէ ուրիշ մէկը վոխանորդ կարգէ վաճառման, գնման կամ վարձման համար, միւս ընկերակիցը կրնայ պաչտօնազուրկ ընել այդ վոխանորդը։

Օր. 1378. — Վաճառաբեկ թերութենէն ծագած վերժուման եւս՝ պայմանադրութեան իրաւունքներէ մին նկատուելով, ընկերակիցներէն և ո՛չ մին կրնայ միւսին գնած վաճառքը մերժել վաճառաբեկ թերութեան պատճառաւ։ Նաեւ, միայն ձեռամբ վաճառուած բան մը չկրնար միւս ընկերակցին ետ տրուիլ վաճառաբեկ թերութեան պատճառաւ։

Օր. 1379. — Ընկերակիցներէ իւրաքանչիւրը կըրնայ ընկերական դրամագլուխն ուրիշին տալ իբր աւանդ կամ իբր Պէռսա, ինչպէս նաեւ կրնայ զայն գործածել Մէռքէնթիլէի մը մէջ։ Այսպէս նաեւ կրնայ ինքել վարձման պայմանադրութիւն, զոր օրինակ, կրնայ խանութ կամ վարձական վարձել ընկերութեան վերաբերեալ գոյից պահպանութեան համար։

Բայց առանց իւր ընկերակիցներէն պիրինին թէվքիլ իթմէյինի՝ տիկէր չէրիքի ազ խոսպիլիր։

Մաս. 1378. — Այսպէս իւրաքանչիւր ընկերակցի մալը տիկէրի այսպէս իւրաքանչիւր ընկերակցի մալը տիկէրի այսպէս իւրաքանչիւր ընկերակցի մալը տիկէրինէ ըհտա օլունամազ։

Մաս. 1379. — Շէրիքլէրտէն հէր պիրի մալը չէրքէթի խոտա վէ իպտա խոսպիլիր, վէ միւտարէպէյէ վէրէպիլիր։ Վէ ագտը իմարէ խոսպիլիպ, մէսէլա՝ մալը չէրքէթի հըֆզ իչին տիւքքեան վէ էֆիր խոթիճար խոսպիլիր։

Էմմա, չէրիքինին իչնի

բակցին արտօնութեան՝ չի կրնար ընկերութեան վերաբերեալ ինչքը խառնել իւր ընչից հետ, և կամ ընկերութիւն կազմել ուրիշի հետ։ Եթէ ասոր հակառակ վարուելով՝ կորուստ պատճառէ ընկերական ընչից, պարտի տուժել միւս ընկերակցին բաժինը։

Յօդ. 1380. — Ընկերակիցներէ մին առանց միւսին արտօնութեան չկրնար ընկերական դրամագլուխն փոխ տալ ուրիշին։ Բայց կրնայ վոխառութիւն կընքել ի հաշիւ ընկերութեան։ Ասոնք, ընկերակիցներէ մին ո՛րչափ դրամ որ փոխ առնու՝ միւսն պարտական կը լինի նմա։

Յօդ. 1381.— Երբ ընկերակիցներէ մին ընկերութեան վերաբերեալ գործոց համար ճամբորդութիւն կընէ, ընկերական դրամագլուխէն կ՛առնու իւր ճանապարհածախսը։

Յօդ. 1382. — Եթէ ընկերակիցներէ մին ըսէ միւսին. «Կարծէ ա՛յնպէս որպէս պատշաճ կամ հաճոյ կը թուի քեզ», և այսպէս միւսոյն խնդրութեանդ՝ նեն անօրինել ընկերութեան գործերը, ընկերակիցներէ իւրաքանչիւրը կըրնայ անօրինել առևտրական սահմանին մէջ եղած ամեն տեսակ գործառնութիւններ։

օրհատըգճա՝ մալը չիրքէթի քէնտի մալըյլա խալը, վէ ախէր քիմսենէ իլէ ապտը չիրքէթ խէմէտ։ Խոխպաէ՝ մալը չիրքէթ ղայը օլսա, չէրիքինին հըսսասընը զամին օլար։

Մաս. 1380. — Շէրիքէրտէն պիրի՝ միւկէրրինին իշնի օրհատըգճա՝ մալը չիրքէթտէն ախէր քիմսենէյէ իգրազ խէմէտ։ Էմմա չիրքէթ իչին իսթիգրազ խէսպիտիր։ Վէ պիրի հէր նէ՛ գաւսար ապչէ իսթիգրազ իսկր իսկ, պու-ըշխիրաք չէրիքինին տախի պօրճու օլար։

Մաս. 1381. — Շէրիքէրտէն պիրի ուսուրը չիրքէթ իչին ախէր սէյարա կիմսէյէ, մասրաֆընը մալը չիրքէթտէն ալար։

Մաս. 1382. — Շէրիքէրտէն հէր պիրի միւկէրրինէ «Մէնինկ ամէլ իթ.» եաօսա «Տիկտիկինի եա՛բ» սէյրէյք չիրքէթ իչինի եէքտիւկէրին րէյինէ թէֆվիզ իթտ, հէր պիրի թէվսիյէ իթճարէթտէն օլան իշլէրի եարտըսիրար։

Այնպէս որ, անոնցմէ իւրաքանչիւրը կրնայ ի գործ դնել ընկերութեան վերաբերեալ ինչքը, ի հաշիւ ընկերութեան գործ առնուլ, ընկերութեան ծախիւքը համբորդել, ընկերութեան ինչքը իւր սեպհական ընչից հետ խառնել, և ուրիշ մարդու հետ ընկերութիւն կազմել։

Այսու ամենայնիւ, առանց իւր ընկերակիցին բացորոշ արտօնութեան, չկրնար աչնչացուցանել ընկերութեան վերաբերեալ ինչքը կամ գայնս ուրիշին տալ առանց փոխարինի։

Զոր օրինակ, չկրնար ընկերական ինչքէն՝ փոխ կամ նուէր տալ ուրիշին, եթէ այս մասին բացորոշ արտօնութիւն չէ ստացած իւր ընկերակիցէն։

Յօդ. 1383. — Եթէ ընկերակիցներէ մին միւսին արգիլէ ըսելով. «Ճամբորդութիւն մի՛ ըներ ընկերութեան ծախիւք», կամ «Ապառիկ մի՛ վաճառեր», եւ եթէ միւսն՝ առանց նմա անսալու՝ ճամբորդութիւն ընէ կամ ապառիկ վաճառէ, պարտի տուժել գոյացած վնասէն՝ իւր ընկերակցին վիճակած բաժինը։

Յօդ. 1384. — Մասնաւոր ընկերութեան գործառնութեանց մէջ, եթէ ընկերակիցներէ մին, անոնցմէ իւրաքանչիւրը կրնայ ի գործ դնել ընկերութեան վերաբերեալ ինչքը, ի հաշիւ ընկերութեան գործ առնուլ, ընկերութեան ծախիւքը համբորդել, ընկերութեան ինչքը իւր սեպհական ընչից հետ խառնել, և ուրիշ մարդու հետ ընկերութիւն կազմել։

Շէօյլէքի, մալը չիրքէթի ըէհն, վէ չիրքէթ իչին իրթիհան, վէ մալը չիրքէթ իլէ սէֆէր, վէ մալը չիրքէթի քէնտի մալըյլա խալը, վէ ախէր քիմսենէ իլէ ապտը չիրքէթ խէսպիտիր։

Էմմա, մալը իթլաֆ վէ սիրղայրի-ըվազիթսիզլիք խուսուսալարընը՝ չէրիքինին իշնի սարիհի օրհատըգճա՝ եարամազ։

Մէսելա, շէրիքինին իշնի սարիհի օրհատըգճա՝ մալը չիրքէթտէն քիմսենէյէ իգրազ վէ հիպէ խէմէտ։

Մաս. 1383.—Շէրիքէրտէն պիրի միւկէրրինի «Մալը չիրքէթիէ ախէր սէյարա կիմսէ՛» , եաօսա «Վէրէսկէյ մալ սա՛թմա» տէյսա նէհի իմտիհէքէն, միւկէրի սինղէմէյիսպէտ՝ ախէր սէյարա կիմսէ, եաօսա վէրէսկէյ մալ սաթսա, վազը օյան զարարտան չէրիքինին հըսսասընը զամին օլար։

Մաս. 1384.— Շէրքէթի ընանըն մուամէլէներինէ չէրիքէրտէն պիրինին պօրճ

կիցներէ մին պարտաք խոստովանի, այս խոստովանութիւնն չգործեր մեւսին համար։

Այնպէս որ, եթէ խոստովանած է թէ այդ պարտքն յառաջ եկած է միմիայն իւր կնքած պայմանագրութենէն և ըրած գործառնութենէն, կը հարկադրի ինքըն հատուցանել նոյն պարտուց ամբողջութիւնն։

Իսկ եթէ խոստովանած է թէ այդ պարտքն յառաջ եկած է իւր ընկերակցին հետ միասնաբար կատարած գործառնութենէն, կը հարկադրի հատուցանել նոյն պարտուց կէսը։

Վերջապէս, եթէ խոստովանած է թէ այդ պարտքն յառաջ եկած է իւր ընկերակցին կողմանէ կատարուած գործառնութենէ մը, ոչինչ կը պարտի ինքն։

ՊՐԱԿ ԵՐԿՐՈՐԴ

Աշխատակցական ընկերութեան վերաբերեալ տրամադրութիւնք։

Օր. 1385։ — Աշխատակցական ընկերութիւնն կը կազմուի՝ ուրիշէն գործ յանձն առնելու կամ ստանձնելու նպատակաւ։

Այսպէս ընկերական վարձկանք կրնան ընկերութիւն կազմել՝ որպէս զի յանձն առնուն կատարել նոյն գործերն որ վարձակալաց կողմանէ կը խնդրուին կամ կ'առաջարկուին, գործոյն պատասխանատուութիւնն հաւասարապէս ստանձնած լինին թէ անհատաբար և թէ անհատասարապէս։ այսինքն՝ փոյթ չէ թէ ընկերութիւն կազմած լինին պայմանաւ որ գործոց մասին համահաւասար կերպիւ յանձնառու և պատասխանատու լինին, և կամ պայման դրած լինին որ գործոյն՝ զոր օրինակ՝ մէկ երրորդը մին յանձն առնու և երկու երրորդը՝ միւսն։

Օր. 1386։ — Ընկերակիցներէ իւրաքանչիւրը կրնայ գործ յանձն առնուլ կամ ստանձնել։ Կրնայ ըլլալ նաև որ մին յանձն առնու և միւսն գործէ։

Դարձեալ, կրնայ ըլլալ նաեւ որ արհեստական ընկերութեամբ ընկերակից եղող երկու դերձակներէ մին ապրանքն ընդունելով՝ կարէ ու ձեւէ, իսկ միւսն կարէ։

Օր. 1387։ — Գործ յանձըն առնելու մասին՝ ընկերակից միմեանց փոխանորդը կը նկատուին։

րէքլէր միւսթէհիրին դարափընատն դալէպ վէ թէքլիֆ օլունան ամէնին իփասընը թէգապպիւլ՝ եանի թէհահիւտ ու իլթիզամ ևթմէք իւզրէ ագոը չէրքէթ իտէրլէր, զամանը ամէնէ կէրէք միւթէսաւի վէ կէրէք միւթէֆաղըլ օլսունլար, եանի, կէրէք ամէնի ալէ-թէթէսաւի միւթէահհիտ վէ զամին օլմադ չարդըլսա ագոը չէրքէթ իսլէսինլէր, վէ կէրէք ամէնին մէսէլ՝ սիւլսիւնիւ պիրիսի իւզէրինէ վէ սիւլսանընը տիկէրի իւզէրինէ չարդ ևթսինլէր։

Մաս. 1386։ — Շէրիքլէրտէն հէր պիրի իւ թէգապպիւլ ու թէահհիւտ իտպիլիր։ Պիրի թէգապպիւլ իտիպտէ՝ տիկէրի ամէն ևթմէք տաքի ճարիզ օլուր։

Վէ չէրքէթի սանայի իւէ չէրիք օլան իքի տէրզինին պիրի մէթաը գապուլ իւէ քէսիսլ պիչմէք՝ վէ տիկէրի տիքմէք տաքի ճարիզ տիր։

Մաս. 1387։ — Իւ թէգապպիւլ ևթմէքտէ՝ չէրիքլէր եէքտիկէրին վէքիւլ տիր։

Հետևապէս, եթէ անոնցմէ մին գործ մը յանձն առնու, թէ՛ ինքն և թէ՛ ընկերակիցը պարտին կատարել զայն։

Ուստի, գործոյ պատասխանատուութեան մասին՝ աշխատակցական մտնաւոր ընկերութիւնը կը նկատուի հանրական ընկերութիւն. այնպէս որ, երբ ընկերներէ մին գործ մը յանձն առնու, վարձակալը կրնայ՝ յորմէ և կամի՝ պահանջել նոյն գործոյն կատարումը, և մէն մի ընկերակից կը հարկադրի կատարել զայն. անոնցմէ և ոչ մին կրնայ առարկել թէ «Ընկերակի՛ցս առանձնած է զայն. ես չեմ խառնուիր»։

Ծօդ. 1388. — Վարձուց հարկաւորութեան մասին և, Արհեստական մտնաւոր ընկերութիւնը կը նկատուի հանրական ընկերութիւն։

Ուրիշ խօսքով, մէն մի ընկերակից կրնայ վարձակալէն պահանջել ամբողջ վարձքը, և վարձակալը պարտաւորած կը նկատուի՝ անոնցմէ որուն ալ որ վճարէ։

Ծօդ. 1389.—Ընկերակիցներէ և ո՛չ մին կը հարկադրի անձամբ կատարել իւր յանձն առած գործը, այլ եթէ կամի՝ ինքն կը կատարէ, խակ եթէ կամի՝ իւր Պու ճիհէթլէ, պիրինին թէգապպիւլ խլէմխի իշին իֆասը՝ հէմ քէնտիսինէ վէ հէմտէ չէրիքինէ լազըմ կէլիր։

Պինաէն ալաղալիքէ, զամանը ամէնէ չիրքէթի ամալըն ընանը՝ միւֆավէզա հիւքմիւնտէ տիր, քի չէրիքերտէն պիրինին թէգապպիւլ խլէմխի իշին իֆասընը միւսթէճիր հէր գա՛նղըսընան իսթէր իսկ՝ մուտալէպէ իտէր, վէ չէրիքէրտէն հէր պիրիսի օղ իշի իֆայա մէճպուր օլուր. պիրիսի «Պու իշի չէրիքիմ թէգապպիւլ իթմիշ. պէն գաբըշմամ» տէյէմէզ։

Մաս. 1388.—Իգթիզայի պէտէլ խառուսուսնատ տալխի՝ չիրքէթի ամալըն ընանը միւֆավէզա հիւքմիւնտէ տիր։

Եանի, շէրիքլէրտէն հէր պիրի միւսաճէճլերտէն Քէմամ իւճրէթի մուտդալէպէ իտէպիլիր. միւսաճէճիր տախի հէր զանղըսընա վիրսէ՝ պէրի օլուր։

Մաս. 1389.—Շէրիքլէրտէն պիրի թէգապպիւլ խլէմխի իշի պի-ղ-զաթ իֆայա մէճպուր տէյիլ տիր. տիւէրսէ՝ քէնտիսի եաբար, վէ տիւէրսէ՝ չէրիքինէ եաբըլմազ կէլիր։

ընկերակիցն կամ ուրիշ մէկուն կատարել կուտայ։

Սակայն եթէ վարձակալը պայմանադրէ որ նա անձամբ կատարէ նոյն գործը, այս պարագայի մէջ ինքն անձամբ պարտի կատարել զայն. (Տես Ցօդ. 571)։

Ցօդ. 1390. — Ընկերակիցք գոյացած վաստակը կը բաժնեն ա՛յնպէս որպէս պայմանադրած են։

Այսինքն, եթէ պայմանած են բաժնել զայն հաւասար կերպիւ՝ հաւասարապէս կը բաժնեն, խակ եթէ պայմանած են բաժնել զայն անհաւասար կերպիւ՝ —զոր օրինակ, մէկ երրորդի և երկու երրորդի համեմատութեամբ— նոյն համեմատութեամբ կը բաժնեն։

Ցօդ. 1391. — Կարելի է օրինապէս պայմանադրել որ բոլոր ընկերք միանգամայն աշխատին հաւասարապէս, և վաստակն անոնց միջեւ բաժնուի անհաւասարապէս։

Զոր օրինակ, ընկերակիցք օրինապէս կրնան պայմանադրել թէ հաւասարապէս պիտի աշխատին և թէ վաստակը պիտի բաշխեն մէկ երրորդի և երկու երրորդի համեմատութեամբ. քանզի անոնցմէ մին կրնայ միւսէն աւելի ճարպիկ և յաջողակ լինել արհեստին մէջ և լաւագոյնս աշխատիլ։

Ցօդ. 1392. — Ընկերակիցք վարձուց իրաւունք կը ստանան՝ գործը կատարելու համար պատասխանատուութիւն առանձնելով։

Խօսք տիկէր պիրինէ եաբըրըր։

Ֆագադ, միւսթէճիր էկէր պի-ղ-զաթ անըն ամէլ իթմէսինի չարդ խէրոճ, օլ հալտա քէնտիսինին եաբմասը լազըմ կէլիր, (571 ինճի Մատդէյէ պագ)։

Մաս. 1390.—Շէրիքլէր քիսպի՝ չարդ իթթիքլերի վէճհլէ թագսիմ խէրլէր։

Եանի, միւճէսավիյէն Քագսիմ իթմէք իւզրէ շարդ իթմիշլէր խսկ, միւսավաճ իւզրէ Քագսիմ խէրլէր. վէ էկէր միւճէֆազըլէն՝ մէսէլա սիւլթ վէ սիւլտան վէճճէ Քագսիմ իթմէք իւզրէ շարդ իթմիշլէր խսկ, իթիւլ պիրլի օլարագ Քագսիմ խէրլէր։

Մաս. 1391. — Ամէնէ թէսաւի՝ վէ քիսպէ թէֆտաւլ չարդ խիլաֆ, ճաիզ օլուր։

Մէսէլա, շէրիքլեր միւճէսավիյէն ամէն իթմէք վէ քիսպի իթիւլ պիրլի օլարագ Քագսիմ իւզրէ շարդ իթմէքլեր, ճաիզ օլուր. զիրա պիրիսի սանաճտա տահա մահիր՝ վէ ամէնի տահա էյի օլապիլիր։

Մաս. 1392. — Շէրիքլեր զամանը ամէն իւլէ իւճրէթէ միւսթէճհագ օլուրլար։

Հետեւապէս, եթէ անոնցմէ մին հիւանդութեան, կամ ճամբորդութեան, կամ պարապ կենալու և կամ ուրիշ պատճառաւ չաշխատի, այլ ընկերակիցը միայն աշխատի, դոյացած վաստակն և վարձքը դարձեալ կը բաշխուի իրենց պայման դրած կերպիւ։

Օր. 1393.— Եթէ վարձման առարկայն (վարձանիւթը) ոչնչանայ կամ վնասուի ընկերակիցներէ մէկուն արարքովը, միւս ընկերակիցք առնոր հետ հաւասարաչափ պատասխանատու կը նկատուին։

Եւ վարձակալն իւր սեպհական իրը կրնայ տուժել տալ անոնցմէ ո՛րուն որ ուզէ։ Այս ալնաս՝ ընկերակցաց միջեւ կը բաժնուի իրենց ստանձնած պատասխանատուութեան համեմատութեամբ։

Զոր օրինակ, եթէ ընկերութիւն կազմած են՝ պայմանաւ որ կէս առ կէս յանձն առնուն և ստանձնեն գործը, ալնսան եւս կէս առ կէս կը բաժնուի։ Իսկ եթէ ընկերութիւն կազմած են՝ պայմանաւ որ գործը յանձն առնուն և ստանձնեն մէկ երրորդի և երկու երրորդի համեմատութեամբ, ալնսան ևս կը բաժնուի սոյն համեմատութեամբ։

Օր. 1394.— Բեռնակիրք կրնան վաւերապէս ընկերութիւն կազմել՝ պայման դնելով որ ամենքն ալ

Պինախն ալէյհ, պիրի մէրըզ օլմագ, եա պիր դարաֆա կիթմէք, վէ եախօտ պօշ տուրմագ կիպի՝ պիր վէճհէյ իշլէմէ յիպտէ եալընըզ չէրիքի իշլէսէ, հասըլ օլան քիսպ վէ իւճրէթ եինէ չարդ իթիքլէրի վէճհէյ թագսիմ օլունուր։

Մաս. 1393.— Շէրիքլէրտէն պիրինին սունույլա միւսթէճիր-ուն-ֆիհ թէկէֆ եա սագադ օլսա, տիկէր չէրիքէյսէ պի-ըլիթիրաք զամին օլունըլար։

Վէ միւսթէճիր մալընը գա՛նղըսընա իսթէր իսկ թագսին իթիտիրիր։ Վէ պու գիյան չէրիքլէր պէճինէտ մըգտարը գաւնանա կէօրէ թագսիմ օլունուր։

Մէսէլա, իշի միւնասաֆաթէն քէզապպիւլ ու քէահհիւտ իթմէք շարդըլսա ազը շիրքէթ իթմիշլէր իսկ, զիյան տախի եարըյա թագսիմ օլունուր։ Վէ էկէր սիւլս վէ սիւլսան վէճհէյ ամէլի քէզապպիւլ ու քէահհիւտ իթմէք իւզրէ ազը շիրքէթ իթմիշլէր իսկ, զիյան տախի իքիլի պիրվի օլարագ թագսիմ օլունուր։

Մաս. 1394.— Թէզապպիւլտէ վէ ամէլտէ միւթէսաւի վէ մալարըն ազը չիրքէթ մասնակցին յանձնառութեան և աշխատութեան միանգամայն։

Օր. 1395.— Երբ երկու անձերէ մին ունենայ խանութ և միւսն՝ գործիք, սոքա կրնան վաւերապէս ընկերութիւն կազմել գործառնելու համար։

Օր. 1396.— Երկու անձինք կրնան վաւերապէս ընկերութիւն կազմել՝ պայմանադրելով որ մին խանութ հայթայթէ և միւսն աշխատի։ (Տես Յօդ. 1346)։

Օր. 1397.— Երբ երկու անձերէ մին ունենայ ջորի մը և միւսն՝ ուղտ մը, սոքա կրնան վաւերապէս աշխատակցական ընկերութիւն կազմել՝ պայմանադրելով որ հաւասար կերպիւ յանձն առնուն բեռ փոխադրել այդ երկու անասուններով։ Եւ գոյացած վաստակն և վարձքն անոնց միջեւ կէս առ կէս կը բաժնուի՝ առանց ի նկատ առնուելու թէ ուղտին բեռն աւելի ծանր է. քանզի աշխատակցական ընկերութեան մէջ, գործոյն պատասխանատուութեա՛մբ է որ ընկերակիցք վարձուց իրաւունք կը ստանան։

Բայց եթէ նոքա ընկերութիւն կազմած են՝ նպատ-

հմամբ որ ամէնքն ալ իրենց ձիերով և կառքերով աշխատին, այն ատեն ալ ամէնքն ալ հաւասարապէս կը բաշխեն վարձքն ու ծախքը։

Օր. 1398.— Եթէ ընկերակիցներէ մին ուրիշ ընկերակիցներէ առանց հաւանութեան ուրիշ մէկուն հետ ընկերանայ, այն ատեն ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1399.— Ընկերակիցներէ մին ընկերութենէն հեռանալով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1400.— Ընկերակիցներէ մին մեռնելով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1401.— Ընկերակիցներէ մին ընկերութենէն հեռանալով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1402.— Ընկերակիցներէ մին մեռնելով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1403.— Ընկերակիցներէ մին ընկերութենէն հեռանալով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1404.— Ընկերակիցներէ մին մեռնելով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1405.— Ընկերակիցներէ մին ընկերութենէն հեռանալով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1406.— Ընկերակիցներէ մին մեռնելով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1407.— Ընկերակիցներէ մին ընկերութենէն հեռանալով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1408.— Ընկերակիցներէ մին մեռնելով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1409.— Ընկերակիցներէ մին ընկերութենէն հեռանալով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1410.— Ընկերակիցներէ մին մեռնելով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1411.— Ընկերակիցներէ մին ընկերութենէն հեռանալով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1412.— Ընկերակիցներէ մին մեռնելով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1413.— Ընկերակիցներէ մին ընկերութենէն հեռանալով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1414.— Ընկերակիցներէ մին մեռնելով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1415.— Ընկերակիցներէ մին ընկերութենէն հեռանալով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1416.— Ընկերակիցներէ մին մեռնելով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1417.— Ընկերակիցներէ մին ընկերութենէն հեռանալով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1418.— Ընկերակիցներէ մին մեռնելով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1419.— Ընկերակիցներէ մին ընկերութենէն հեռանալով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1420.— Ընկերակիցներէ մին մեռնելով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1421.— Ընկերակիցներէ մին ընկերութենէն հեռանալով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1422.— Ընկերակիցներէ մին մեռնելով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1423.— Ընկերակիցներէ մին ընկերութենէն հեռանալով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1424.— Ընկերակիցներէ մին մեռնելով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1425.— Ընկերակիցներէ մին ընկերութենէն հեռանալով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1426.— Ընկերակիցներէ մին մեռնելով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1427.— Ընկերակիցներէ մին ընկերութենէն հեռանալով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1428.— Ընկերակիցներէ մին մեռնելով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1429.— Ընկերակիցներէ մին ընկերութենէն հեռանալով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1430.— Ընկերակիցներէ մին մեռնելով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1431.— Ընկերակիցներէ մին ընկերութենէն հեռանալով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1432.— Ընկերակիցներէ մին մեռնելով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1433.— Ընկերակիցներէ մին ընկերութենէն հեռանալով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1434.— Ընկերակիցներէ մին մեռնելով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1435.— Ընկերակիցներէ մին ընկերութենէն հեռանալով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1436.— Ընկերակիցներէ մին մեռնելով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1437.— Ընկերակիցներէ մին ընկերութենէն հեռանալով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1438.— Ընկերակիցներէ մին մեռնելով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1439.— Ընկերակիցներէ մին ընկերութենէն հեռանալով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1440.— Ընկերակիցներէ մին մեռնելով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1441.— Ընկերակիցներէ մին ընկերութենէն հեռանալով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1442.— Ընկերակիցներէ մին մեռնելով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1443.— Ընկերակիցներէ մին ընկերութենէն հեռանալով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1444.— Ընկերակիցներէ մին մեռնելով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1445.— Ընկերակիցներէ մին ընկերութենէն հեռանալով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1446.— Ընկերակիցներէ մին մեռնելով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1447.— Ընկերակիցներէ մին ընկերութենէն հեռանալով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1448.— Ընկերակիցներէ մին մեռնելով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1449.— Ընկերակիցներէ մին ընկերութենէն հեռանալով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1450.— Ընկերակիցներէ մին մեռնելով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1451.— Ընկերակիցներէ մին ընկերութենէն հեռանալով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1452.— Ընկերակիցներէ մին մեռնելով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1453.— Ընկերակիցներէ մին ընկերութենէն հեռանալով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1454.— Ընկերակիցներէ մին մեռնելով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1455.— Ընկերակիցներէ մին ընկերութենէն հեռանալով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1456.— Ընկերակիցներէ մին մեռնելով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1457.— Ընկերակիցներէ մին ընկերութենէն հեռանալով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1458.— Ընկերակիցներէ մին մեռնելով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1459.— Ընկերակիցներէ մին ընկերութենէն հեռանալով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1460.— Ընկերակիցներէ մին մեռնելով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1461.— Ընկերակիցներէ մին ընկերութենէն հեռանալով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1462.— Ընկերակիցներէ մին մեռնելով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1463.— Ընկերակիցներէ մին ընկերութենէն հեռանալով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1464.— Ընկերակիցներէ մին մեռնելով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1465.— Ընկերակիցներէ մին ընկերութենէն հեռանալով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1466.— Ընկերակիցներէ մին մեռնելով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1467.— Ընկերակիցներէ մին ընկերութենէն հեռանալով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1468.— Ընկերակիցներէ մին մեռնելով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1469.— Ընկերակիցներէ մին ընկերութենէն հեռանալով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1470.— Ընկերակիցներէ մին մեռնելով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1471.— Ընկերակիցներէ մին ընկերութենէն հեռանալով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1472.— Ընկերակիցներէ մին մեռնելով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1473.— Ընկերակիցներէ մին ընկերութենէն հեռանալով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1474.— Ընկերակիցներէ մին մեռնելով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1475.— Ընկերակիցներէ մին ընկերութենէն հեռանալով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1476.— Ընկերակիցներէ մին մեռնելով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1477.— Ընկերակիցներէ մին ընկերութենէն հեռանալով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1478.— Ընկերակիցներէ մին մեռնելով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1479.— Ընկերակիցներէ մին ընկերութենէն հեռանալով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1480.— Ընկերակիցներէ մին մեռնելով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1481.— Ընկերակիցներէ մին ընկերութենէն հեռանալով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1482.— Ընկերակիցներէ մին մեռնելով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1483.— Ընկերակիցներէ մին ընկերութենէն հեռանալով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1484.— Ընկերակիցներէ մին մեռնելով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1485.— Ընկերակիցներէ մին ընկերութենէն հեռանալով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1486.— Ընկերակիցներէ մին մեռնելով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1487.— Ընկերակիցներէ մին ընկերութենէն հեռանալով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1488.— Ընկերակիցներէ մին մեռնելով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1489.— Ընկերակիցներէ մին ընկերութենէն հեռանալով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1490.— Ընկերակիցներէ մին մեռնելով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1491.— Ընկերակիցներէ մին ընկերութենէն հեռանալով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1492.— Ընկերակիցներէ մին մեռնելով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1493.— Ընկերակիցներէ մին ընկերութենէն հեռանալով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1494.— Ընկերակիցներէ մին մեռնելով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1495.— Ընկերակիցներէ մին ընկերութենէն հեռանալով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1496.— Ընկերակիցներէ մին մեռնելով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1497.— Ընկերակիցներէ մին ընկերութենէն հեռանալով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1498.— Ընկերակիցներէ մին մեռնելով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1499.— Ընկերակիցներէ մին ընկերութենէն հեռանալով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

Օր. 1500.— Ընկերակիցներէ մին մեռնելով՝ ընկերութիւնը կը լուծուի։

տակ ունենալով ո՛չ թէ գործ-
յանձն առնուլ, այլ նոյն
իսկ ջորին և ուղտը վարձու
տալ և գոյանալի վարձքը
բաժնել, այսպիսի ընկերու-
թիւն մը կը լինի եղծելի, և
այս պարագայի մէջ, երկու
անասուններէն ո՛րն որ վար-
ձու տրուի՝ անոր սիրոջ
միայն կը վերաբերի վարձքն։
Սակայն եթէ միւս անաս-
նոյն տէրն անոր օգնած է
բեռ բեռցուելու և իջաց-
դրելու մասին, իւր աշխա-
տութեան ընթացիկ վարձքը
կ՛առնու։

Յօդ. 1398.—Եթէ մարդ
մը իւր բնակակից որդւոյն
հետ ի միասին արհեստա-
գործէ, ամբողջ վաստակը
կը վերաբերի հօրը, իսկ որ-
դին պարզապէս օժանդակ
կը նկատուի։

Ջոր օրինակ, եթէ մար-
դու մը բնակակից որդին
նմա օգնէ ծառ անկելու
գործին մէջ, ծառը կը վե-
րաբերի հօրն. որդին չնկա-
տուիր տիրակից։

ՊՐԱԿ ԵՐՐՈՐԴ

Վարկային ընկերութեան վերաբերեալ տրամադրութիւնք

Յօդ. 1399.— Էական
պայման չէ որ ընկերակիցք
հաւասար բաժին ունենան
գնեալ իրին մէջ։

օրէնսդրական՝ էսթէր վէ
տէվէյլ այնէն իմար իթ-
մէք վէ հասըլ օլան իւճրէ-
թի պէյնէրինատ թագսիմ
էյլէմէք իւզրէ չէրիք օլսա-
լար, չիրքէթ ֆասխա օլուպ,
էսթէր վէ տէվէտէն գան-
ղըսը իմար օլուներ խէ՝
իւճրէթի սահիպլինէ ախա օ-
լուր։ Ֆագաթ տիկէրի թահ-
միլ վէ նագլտա անա խանէ
իթմիշ խէ, ամէլինին էճրի
միսլինի ալըր։

Մաս. 1398.— Պիր քիմ-
սէ քէնտիսինին ըյալընատա
պուլունան օղլույլա պիլիք-
տէ օլարագ իմրաի սանաթ
էյլէսէ, քիսային քեաֆֆիյէսի
օլ քիմսէյնին օլուր, վէ օղ-
լու մուն սայըլըր։

Նիթէքիմ, պիր քիմսէ ա-
զամ զարս իսէրքէն՝ ըյալընա-
տա օյան օղլու անա խանէ
իթսէ, ազամ օլ քիմսէյնին օ-
լուսլ՝ օղլու անա միւշարիք
օլմազ։

ՄԷՊՀԱՍԸ ՍԱԼԻՍ

Շիրքէթի վիւճուհա տաիր օյան մնասիյ պէյանընատա տըր

Մաս. 1399.—Շէրիքէրին
մալը միւշթէրատա ալէ-
թիսավի հըսսատար օլմալը
չարդ տէյիլ ատր։

Ջոր օրինակ, անոնց գնած իրն օ-
րինապէս կրնայ լինել կէս առ կէս,
ինչպէս նաեւ մէկ երրորդի և երկու
երրորդի համեմատութեամբ։

Յօդ. 1400.— Վարկային
ընկերութեան մէջ, ընկե-
րակիցք չունին իրաւունք
կը սեպհան իրենց սեպհա-
նած պատասխանատուու-
թեան համեմատութեամբ։

Յօդ. 1401.—Ընկերակից-
ներէ իւրաքանչիւրը գնեալ
իրին գնոյն համար պատաս-
խանատու կը նկատուի հա-
մեմատութեամբ այն բաժ-
նին զոր ունի նոյն իրին մէջ։

Յօդ. 1402.— Ընկերա-
կիցներէ իւրաքանչիւրն որ-
քան բաժին որ ունի գնեալ
իրին մէջ, նոյն համեմատու-
թեամբ ևս չունի բաժին
կ՛ունենայ։

Բայց եթէ պայման դրուած
է որ ընկերակիցներէ միւն
առաւել բաժին ունենայ
գնեալ իրին մէջ, այն պայ-
ման իւր չեղեալ կը նկա-
տուի, ուստի և չունի անոնց
միջեւ կը բաժնուի գնեալ
իրին մէջ անոնց ունեցած
բաժիններուն համեմատու-
թեամբ։

Ջոր օրինակ, եթէ ընկերակիցք
պայման դնեն թէ իրենց գնած իրերն
կէս առ կէս ընկերական պիտի լի-
նին իրենց միջեւ, շանն ևս կէս առ
կէս ընկերական կը լինի։

Իսկ եթէ պայման դնեն
թէ իրենց գնած իրերն մէկ
երրորդի և երկու երրորդի
համեմատութեամբ ընկերա-
կան պիտի լինին, չունի ևս

Մէսէլա, ալտըգլարը մալ պէյն-
էրինատ նըսֆիյէթ իւգերէ օլապիլ-
տիյի կիպի, իքիլի պիրլի օլմագ տա-
խի ճարիզ օլուր։

Մաս. 1400.—Շիրքէթի
վիւճուհատա բիլհէ իսթիհ-
գագ՝ անճագ զաման իլէ
տիր։

Մաս. 1401.—Մալը միւշ-
թէրանըն զամանը սէմէնի՝
չէրիքլէրին մալը միւշթէրա-
տաքի հըսսալարընա կէօրէ
տիր։

Մաս. 1402.—Շէրիքլէր-
տէն հէր պիրինին մալը
միւշթէրատա հըսսասը նէ
գատար իսէ, բիլհէտէն հըս-
սասը տախի օ գատար օ-
լուր։

Վէ հէր պիրինէ մալը
միւշթէրատաքի հըսսասընա-
տան ֆազլա չարդ իսթիսէ,
չարդ լազվ օլուր. վէ բիլհէ՝
պէյնէրինատ մալը միւշթէ-
րատաքի հըսսալարընա կէօ-
րէ թագսիմ օլունուր։

Մէսէլա, ալտըգլարը էշեանըն
պէյնէրինատ եարը եարըյա օլմա-
սընը չարդ իսէրլէր իսէ, բիլհէ տա-
խի եարը եարըյա օլուր։

Վէ հէր իքիլի պիրլի օլ-
մագ իւգրէ չարդ իսէրլէր
իսէ, բիլհէ տախի իքիլի
պիրլի օլուր։

նոյն համեմատութեամբ ընկերական կը լինի։

Բայց պայմանեալ լինելով հանդերձ թէ իրենց գնած իրերն կէս առ կէս ընկերական սիրտ լինին իրենց միջեւ, եթէ պայման դնեն մէկ երրորդի և երկու երրորդի համեմատութեամբ բաժնել չհնը, այլ պայմանը իբր չեղեալ կը նկատուի. ուստի և դոյացած շահն կէս առ կէս կը բաժնուի իրենց միջեւ։

Ճոդ. 1403.— Վնասն ամէն պարագայի մէջ կը բաժնուի համեմատութեամբ այն բաժնին զոր իւրաքանչիւր ընկերակից ունի գնեալ իրին մէջ, վոյթ չէ սակայն թէ ընկերակիցք միասնաբար ձեռնարկած լինին գնման գործոյն և կամ թէ անոնցմէ մին միայն ձեռնարկած լինի։

Զոր օրինակ, վարկային ընկերութեամբ ընկերակից եղող երկու անձինք երբ վնաս կրեն իրենց ըրած առևտրոյն մէջ, —եթէ ընկերութիւն կազմած են՝ պայման դնելով որ գնեալ իրն կէս առ կէս ընկերական լինի իրենց միջեւ, վնասն ևս հաւասարապէս կը բաժնուի, իսկ եթէ ընկերութիւն կազմած են՝ պայման դնելով որ մէկ երրորդի և երկու երրորդի համեմատութեամբ բաժին ունենան գնեալ իրին մէջ, վնասն ևս նոյն համեմատութեամբ կը բաժնուի, վոյթ չէ սակայն թէ միասնաբար գնած լինին կամ թէ ընկերակիցներէ մին միայն ի հաշիւ ընկերութեան գնած լինի այն իրն յորմէ վնաս կրած են։

Էմմա, ալտըգլարը էշեանէն նըսթիկնեթ իւղերէ օլմասը մէշրուտ օլսուղու համար՝ րիպկին սիւլս վէ սիւլսան վէճհէ թագսիմի չարդ իթմէկէր, պու չարդա իթիպար օլունմայըզ, րիպկ՝ պէյնէրինէ միւնասաֆաթէն թագսիմ օլունուր։

Մաս. 1403.—Զարար ու զիյան հէր հալտա չէրիքլէրին մալը միւշթէրատաքի հրսսալարընա կէօրէ թագսիմ օլունուր, ագտը չիրայա կէրէք պիրլիքտէ միւպաշէրէթ իթմինէլէր վէ կէրէք եալընըզ պիրիսի միւպաշէրէթ իյլէսին։

Մէսէլա, շիրքէթի վիճուհ իլէ շէրիք օլան իքի քիսէ ախզ ու իդալարընտա միւէզարրիր օլսուզլարը սուրէթտէ՝ էկէր մալը միւշթէրատա պէյնէրինէ նըսթիկնեթ իւզերէ օլմազ շարդըյլա ագտը շիրքէթ իթմիշլէր իսէ, զարար ու զիյան տախի միւսաւաթ իւզերէ թագսիմ օլունուր. վէ էկէր մալը միւշթէրատա սիւլս վէ սիւլսան վէճհէ հրսսատար օլմազ շարդըյլա ագտը շիրքէթ իթմիշլէր իսէ, զարար-ու զիյան տախի իքիւ պիրլի օլարագ թագսիմ օլունուր, զարար իթիրլէրի մալը կէրէք պիրլիքտէ սաթըն ալընըլար, վէ կէրէք պիրիսի շիրքէթ իչին սաթըն ալմըշ օլսուն։

ՊԱՊԸ ՍԱՊԻ

ՄԻՒՏԱՐԻՊԻ ՀԱԳԴՐՆՏԱ ՕԼՈՒՊ ԻՒԶ ՖԱՍԼԸ ՀԱՎԻ ՏԻՐ

ԳԼՈՒԽ ԵՕԹՆԵՐՈՐԴ

ՄԻՒՏԱՐԻՊԻ ՎՐԱՅ

ՀԱՏՈՒԱԾ ԱՌԱՋԻՆ

Միւտարիպի սահմանն եւ բաժանումն։

Ճոդ. 1404.— Մէ֊պոբէպէ, կը նշանակէ տեսակ մը ընկերութիւն յորում ընկերակիցներէ մին կը դնէ դրամագլուխ և միւսն՝ իր աշխատութիւնն։

Դրամագլխոյ տէրը կը կոչուի Րէպղ֊է֊ըֆալ (Դրամատէր), և աշխատողն կամ գործիչն՝ Մէ֊պոբէպ (Գործօն ընկերակից)։

Ճոդ. 1405.—Մէ֊պոբէպէն կը կազմակերպի առաջարկաւ և ընդունելութեամբ։

Զոր օրինակ, եթէ դրամատէրն առաջարկէ գործօն ընկերակցին ըսելով. «Առ՛ այս դրամագլուխն, և իբր գործօն ընկերակից գործէ, պայմանաւ որ շահը մեր միջեւ բաժնուի կէս առ կէս կամ մէկ երրորդի և երկու երրորդի համեմատութեամբ», և կամ խօսի այնպիսի խօսք մը որ Մէ֊պոբէպէ նշանակէ լռելեայն, որպիսի է ըսել թէ «Ա՛ռ այս դրամներն և դրամագլուխ ըրէ. շահը մող մեր միջեւ ընկերական լինի այս ինչ հաւեմատութեամբ», և եթէ գործօն ընկերակիցն ընդունի, Մէ֊պոբէպէն կը կազմուի։

ՖԱՍԼԸ ԵՎՎԷԼ

Միւտարիպէնին բարիֆ ու բագսիմի պէյանըցնտա տըր։

Մաս. 1404.— Մէ֊պոբէպէ, պիր դարաֆտան սէրմայէ վէ տիկէր դարաֆտան սայ ու ամէն օմագ իւզրէ պիր նէվի չիրաքէթ տիր։

Սէրմայէ սահիպինէ Րէպղ֊է֊ըֆալ՝ վէ ամիւէ Մէ֊պոբէպ ատէնիլիր։

Մաս. 1405.— Միւտարէպէնին րիւքնիւ՝ իճապ վէ գապուլ տըր։

Մէսէլա, րէպղ֊իւլ֊մալ միւտարիպէ. «Շու սէրմայէի ա՛լ. րիպին պէյնիմիզտէ եարը եարըյա, եախօտ իքիւլի պիրլի Քագսիմ օլունմագ իւզրէ միւտարէպէնէն սայ ու ամէն իՔ» տէսէ, եախօտ «Շու բարալարը ալ վէ սէրմայէ իՔ. րիպին պէյնիմիզտէ շու նիսպէթ իւզրէ միւշթէրէք օլսուն» տէմէք կիպի, միւտարէպէ մանասընը իքիստէ իտէր պիր սէօզ սէօյլէսէ, վէ միւտարիպ տախի գապուլ իյլէսէ, միւտարէպէ միւնազըտ օլուր։

Յօդ. 1406.—Մէ–պաբէպէն երկու տեսակ է. Մէ–պաբէպէն Տա–ղլէպա (Բացարձակ Մէ–պաբէպէ) և Մէ–պաբէպէն Տա–ֆայէեան (Զափաւոր Մէ–պաբէպէ)։

Յօդ. 1407. — Բացարձակ Մէ–պաբէպէ կը կոչուի ա՛յն՝ յորում սահմանափակ չեն ժամանակն, տեղն, առևտրոյ տեսակն, ինչպէս նաեւ նշանակուած չեն վաճառորդն և գնորդն։

Իսկ Զափաւոր Մէ–պաբէպէ կը կոչուի ա՛յն՝ որ այս թէ–ուֆեանց միոյն կապուած է։

Ջոր օրինակ, Մէ–պաբէպէն կը լինի չափաւոր՝ եթէ դրամատէրն ըսէ գործօն ընկերակցին. «Այս ինչ ժամանակ, կամ այս ինչ տեղը և կամ այս ինչ տեսակ վաճառքը միայն գնէ և վաճառէ», և կամ «Այս անուն անձանց հետ կամ այս ինչ քաղաքի բնակչաց հետ միայն առեւտուր ըրէ»։

ՀԱՏՈՒԱԾ ԵՐԿՐՈՐԴ

Միւտարիպէի բեւռբեանց վրայ։

Յօդ. 1408. — Կանոն պայման է որ դրամատէրը ձեռնհաս լինի մէկը վոխանորդ կարգելու, իսկ գործօն ընկերակիցը ձեռնհաս լինի վոխանորդութիւն ընելու։

Յօդ. 1409. — Կանոն պայման է որ դրամագլուխը լինի այնպիսի իր մը որ կարենայ լինել ընկերական դրամագլուխ. (Տես Պայմանագրական Ընկերութեան Գլխոյն Երրորդ Հատուածն)։

Հետեւապէս, Մէ–պաբէպէի մէջ դրամագլուխ չեն կրնար լինել ո–րո՛ղ կոչուած իրք, անշարժ կալուածք և այլ և այլ անճանց վրայ եղած ապառիկ պահանջք։

Սակայն եթէ դրամատէրն ո–րո՛ղ կոչուած իրերէն մին գործօն ընկերակցին տալով ըսէ. «Վաճառէ զայս և ասոր գնովը առևտուր ըրէ Մէ–պաբէպէի եղանակաւ», և այս վերջինն ընդունելութիւն կայանէ և այն իրն ըստանալով վաճառէ ու անոր փոխարէն ստացած պատրաստ դրամը դրամագլուխ ընելով առևտուր ընէ, այս պարագայի մէջ Մէ–պաբէպէն կը լինի վաւերական։

Դարձեալ, եթէ դրամատէրն ըսէ գործօն ընկերակցին. «Գանձէ այս անուն անձէն ունեցած պահանջս՝ որ է այսքան դահեկան, և զայն գործածէ Մէ–պաբէպէի եղանակաւ», և եթէ գործօն ընկերակիցն ընդունելութիւն կայանէ, Մէ–պաբէպէն կը լինի վաւերական։

Յօդ. 1410. — Կանոն պայման է որ դրամագլուխն յանձնուի գործօն ընկերակցին։

Յօդ. 1411. — Ինչպէս պայմանագրական ընկերութեան՝ նոյնպէս և Մէ–պաբէպէի մէջ, կանոն պայման է որ դրամագլուխը ծանօթ և որոշ լինի, եւ երկուց պայ-

Մաս. 1406. — Միւտարէպէի իքի գըամ տըր. պիրի՝ Մէ–պաբէպէի Տա–ղլէպա, վէ միւկէրի Մէ–պաբէպէի Տա–ֆայէեան տիր։

Մաս. 1407. — Մէ–պաբէպէի Տա–ղլէպա, պէման վէ մէքեան վէ պիր նէվի թիճարէթ իլէ, վէ պայի վէ միւշթէրիի թայէինէ մուգայէետ օլմայան միւտարէպէ տիր։

Վէ պուննլարան պիրիսիէ թաղեիա օլունուրսա, Մէ–պաբէպէի Տա–ֆայէեան օլուր։

Մէսէլա. «Ֆիւլան վագըթ եա ֆիւլան եէրտէ», եախօտ «Ֆիւլան ճինս մալ ալ, սաթ» վէ եախօտ «Ֆիւլան քիմսէյէր իլէ», եա «ֆիւլան պէլտէ էհալիսիյլէ պլըշ վիրիշ իթ» տէսէ, միւտարէպէի մուգայէետ օլուր։

ՖԱՍԼԸ ՍԱՆԻ

Միւտարիպի ղուրուդուս պէյանընտա տըր։

Մաս. 1408. — Րէսպուլ-մալըն՝ թէվքիլէ, վէ միւտարիպին՝ վէքեալէթէ էհլիսկեէթլերի չարդ տըր։

Մաս. 1409. — Րէս-իւլ-մալըն՝ սէրմայէի չիրքէթ օլասիլէճէք մալ օլմասը չարդ տըր. (Պաղը Շիրքէթի Ագտըն Ֆասը Սալիսինէ պագ)։

Պինաէն ալազալիքէ, ո–րո՛ղ վէ ագար իլէ զիմմէի նաստա օլան ալաճագ՝ միւտարէպէտէ բէս-իւլ-մալ օլմազ։

Ֆագաթ, րէսպուլ-իւլ-մալ էկէր ուրուզտան պիր չէյ վիրիպտէ «Պունու սաթ, վէ սէմէնկիյէ միւտարէպէթէն ամէլ իթ» տէսէ, վէ միւտարիպ տաիի գապուլ ու գապը իսէրսէք՝ օլ մալը սաթըպ վէ պէտէլի օլան նուգուտու սէրմայէ իսիպտէ ալըշ վիրիշ կայէսէ, միւտարէպէ սահըհ օլուր։

Բէզալիք, «Ֆիւլանըն զիմմէթինտէ ալաճաղըմ օլան չուգաար ղուրուշու գապը իթտէ, միւտարէպէ եօղունտա գուլա՛ն» տէսէ վէ օ տաիի գապուլ իթտէ, սահըհ օլուր։

Մաս. 1410.— Սէրմայէնին՝ միւտարիպէ թէսլիմ օլունմասը չարդ տըր։

Մաս. 1411.— Շիրքէթի ագտ կիպի, միւտարէպէտէ տաիի բէս-իւլ-մալըն մալիւմ օլմասը, վէ ագըտէյինին րիպհտէն հըսսասլարը՝ նըսֆ վէ

մանադրաց չհաւաքաժինք ո-րոշուին քանորդական մա-սամբք, որպիսի են՝ կէս, մէկ երրորդ և այլն։

Սակայն եթէ պարզապէս ընկերութեան անուն միայն դրուի, զոր օրինակ, եթէ ըսուի թէ «չահն ընկերական թողլ լինի մեր մէջև»—, չահու հաւասարութիւն կ'ենթադրուի, ուստի և չահն կէս առ կէս կը բաժնուի դրամատիրոջ և գործօն ընկերակցին միջև։

Ծօդ. 1412. — Մէ-պոբէպէն կը լինի եղծելի՝ եթէ վերոյիշեալ էական պայմաններէն մին չգտնուի. զոր օրինակ, եթէ երկուց պայմանադրաց չհաւաքաժինք քանորդական մասամբք չորոշուին, այլ սահմանուի չահէն այսքան դահեկան տալ անոնցմէ միոյն։

ՀԱՏՈՒԱԾ ԵՐՐՈՐԴ

Միւտարէպէի արդեանց վրայ

Ծօդ. 1413.—Գործօն ընկերակիցը կը նկատուի պահորդ. դրամագլուխն աւանդը կը համարուի անոր քով։ Եւ որովհետև սա ըստ կամս կրնայ անօրինել դրամագլուխը, դրամատիրոջ վոխանորդը կը նկատուի։ Եւ եթէ վաստակ ընէ, մանակից կը լինի սնոր։

Ծօդ. 1414. — Բացարձակ Մէ-պոբէպէի մէջ, գործօն ընկերակիցը՝ միմիայն Մէ-պոբէպէի կալմուբեա՛մբ է որ արտօնեալ կը լինի կատարելու հետևեալ գործերը որք Մէ-պոբէպէի գլխաւոր և երկրորդական մասերն կը նկատուին։

Նախ՝ կրնայ ոևէ իր գնել՝ վաճառելու և վաստակ ընելու համար։ Սակայն եթէ չափազանց պատրանօք գնէ, ի հաշիւ իւր գնած կը նկատուի և ոչ ի հաշիւ Մէ-պոբէպէի։

Երկրորդ՝ կրնայ կանխիկ դրամով կամ պատուական վաճառել ոևէ իր աւելի կամ պակաս գնով։ Սակայն կրնայ գնորդին տալ այնչափ պայմանաժամ միայն՝ որչափ սովորութիւն եղած է առ վաճառականս. այնպէս որ, չկրնար բան մը վաճառել այնպիսի երկար պայմանաժամով, որ սովորութիւն եղած չէ վաճառականաց մէջ։

Երրորդ՝ կրնայ վոխանդամբ ընդունիլ իւր վաճառած իրին գինը։

Չորրորդ՝ կրնայ ուրիշը վոխանորդ կարգել առ ի վաճառումն և գնումն։

Հինգերորդ՝ Մէ-պոբէպէի լինչքը կամ դրամը կրնայ ուրիշին տալ իրր աւանդ կամ իրր պէտա. ինչպէս նաև դրաւ տալ կամ դրաւ ընդունիլ, վարձու տալ կամ վարձու առնել։

Եթէ վարձու տալ կամ վարձու առնել՝ ժամանակ մը որոշուած չէ, կրնայ ամէն կողմէ ուզած ատեն վերցնել զայն։ Սակայն եթէ ժամանակ մը որոշուած է, չկրնար վերցնել զայն մինչև որ ժամանակն լեցուի։

Վեցերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Եօթերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Ութերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Իններորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Տասներորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Տասնմէկերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Տասներկուերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Տասներեքերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Տասնչորսերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Տասնհինգերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Տասնվեցերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Տասնեօթերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Տասնութերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Տասնիններորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Քսաներորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Քսանմէկերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Քսաներկուերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Քսաներեքերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Քսանչորսերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Քսանհինգերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Քսանվեցերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Քսանեօթերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Քսանութերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Քսանիններորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Երեսներորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Երեսնմէկերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Երեսներկուերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Երեսներեքերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Երեսնչորսերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Երեսնհինգերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Երեսնվեցերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Երեսնեօթերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Երեսնութերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Երեսնիններորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Քառասներորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Քառասնմէկերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Քառասներկուերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Քառասներեքերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Քառասնչորսերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Քառասնհինգերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Քառասնվեցերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Քառասնեօթերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Քառասնութերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Քառասնիններորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Հիսներորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Հիսնմէկերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Հիսներկուերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Հիսներեքերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Հիսնչորսերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Հիսնհինգերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Հիսնվեցերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Հիսնեօթերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Հիսնութերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Հիսնիններորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Վաթսներորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Վաթսնմէկերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Վաթսներկուերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Վաթսներեքերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Վաթսնչորսերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Վաթսնհինգերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Վաթսնվեցերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Վաթսնեօթերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Վաթսնութերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Վաթսնիններորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Յոթանասներորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Յոթանասնմէկերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Յոթանասներկուերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Յոթանասներեքերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Յոթանասնչորսերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Յոթանասնհինգերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Յոթանասնվեցերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Յոթանասնեօթերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Յոթանասնութերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Յոթանասնիններորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Ութսներորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Ութսնմէկերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Ութսներկուերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Ութսներեքերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Ութսնչորսերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Ութսնհինգերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Ութսնվեցերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Ութսնեօթերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Ութսնութերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Ութսնիններորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Իննսներորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Իննսնմէկերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Իննսներկուերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Իննսներեքերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Իննսնչորսերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Իննսնհինգերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Իննսնվեցերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Իննսնեօթերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Իննսնութերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Իննսնիններորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Հարիւրերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Հարիւրմէկերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Հարիւրերկուերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Հարիւրերեքերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Հարիւրչորսերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Հարիւրհինգերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Հարիւրվեցերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Հարիւրեօթերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Հարիւրութերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Հարիւրիններորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Երկուհարիւրերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Երկուհարիւրմէկերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Երկուհարիւրերկուերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Երկուհարիւրերեքերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Երկուհարիւրչորսերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Երկուհարիւրհինգերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Երկուհարիւրվեցերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Երկուհարիւրեօթերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Երկուհարիւրութերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Երկուհարիւրիններորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Երեքհարիւրերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Երեքհարիւրմէկերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Երեքհարիւրերկուերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Երեքհարիւրերեքերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Երեքհարիւրչորսերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Երեքհարիւրհինգերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Երեքհարիւրվեցերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Երեքհարիւրեօթերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Երեքհարիւրութերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Երեքհարիւրիններորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Չորսհարիւրերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Չորսհարիւրմէկերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Չորսհարիւրերկուերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Չորսհարիւրերեքերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Չորսհարիւրչորսերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Չորսհարիւրհինգերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Չորսհարիւրվեցերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Չորսհարիւրեօթերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Չորսհարիւրութերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Չորսհարիւրիններորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Հինգհարիւրերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Հինգհարիւրմէկերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Հինգհարիւրերկուերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Հինգհարիւրերեքերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Հինգհարիւրչորսերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Հինգհարիւրհինգերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Հինգհարիւրվեցերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Հինգհարիւրեօթերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Հինգհարիւրութերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Հինգհարիւրիններորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Վեցհարիւրերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Վեցհարիւրմէկերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Վեցհարիւրերկուերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Վեցհարիւրերեքերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Վեցհարիւրչորսերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Վեցհարիւրհինգերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Վեցհարիւրվեցերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Վեցհարիւրեօթերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Վեցհարիւրութերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Վեցհարիւրիններորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Եօթհարիւրերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Եօթհարիւրմէկերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Եօթհարիւրերկուերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Եօթհարիւրերեքերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Եօթհարիւրչորսերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Եօթհարիւրհինգերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Եօթհարիւրվեցերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Եօթհարիւրեօթերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Եօթհարիւրութերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Եօթհարիւրիններորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Ութհարիւրերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Ութհարիւրմէկերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Ութհարիւրերկուերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Ութհարիւրերեքերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Ութհարիւրչորսերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Ութհարիւրհինգերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Ութհարիւրվեցերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Ութհարիւրեօթերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Ութհարիւրութերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Ութհարիւրիններորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Իննհարիւրերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Իննհարիւրմէկերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Իննհարիւրերկուերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Իննհարիւրերեքերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Իննհարիւրչորսերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Իննհարիւրհինգերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Իննհարիւրվեցերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Իննհարիւրեօթերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Իննհարիւրութերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Իննհարիւրիններորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Հազարերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Հազարմէկերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Հազարերկուերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Հազարերեքերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Հազարչորսերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Հազարհինգերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Հազարվեցերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Հազարեօթերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Հազարութերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Հազարիններորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Երկուհազարերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Երկուհազարմէկերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Երկուհազարերկուերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Երկուհազարերեքերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Երկուհազարչորսերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Երկուհազարհինգերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Երկուհազարվեցերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Երկուհազարեօթերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Երկուհազարութերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Երկուհազարիններորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Երեքհազարերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Երեքհազարմէկերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Երեքհազարերկուերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Երեքհազարերեքերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Երեքհազարչորսերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Երեքհազարհինգերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Երեքհազարվեցերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Երեքհազարեօթերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Երեքհազարութերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Երեքհազարիններորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Չորսհազարերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Չորսհազարմէկերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Չորսհազարերկուերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Չորսհազարերեքերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Չորսհազարչորսերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Չորսհազարհինգերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Չորսհազարվեցերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Չորսհազարեօթերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Չորսհազարութերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Չորսհազարիններորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Հինգհազարերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Հինգհազարմէկերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Հինգհազարերկուերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Հինգհազարերեքերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Հինգհազարչորսերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Հինգհազարհինգերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Հինգհազարվեցերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Հինգհազարեօթերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Հինգհազարութերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Հինգհազարիններորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Վեցհազարերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Վեցհազարմէկերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Վեցհազարերկուերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Վեցհազարերեքերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Վեցհազարչորսերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Վեցհազարհինգերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Վեցհազարվեցերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Վեցհազարեօթերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Վեցհազարութերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Վեցհազարիններորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Եօթհազարերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Եօթհազարմէկերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Եօթհազարերկուերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Եօթհազարերեքերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Եօթհազարչորսերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Եօթհազարհինգերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Եօթհազարվեցերորդ՝ կրնայ ապրանքը ուրիշին տալ՝ ի վաճառումն կամ ի գնումն։

Եօթհազարեօթերորդ՝

վճռերորդ՝ կրնայ ճամբորդութիւնն ընել առևտուր ընելու համար։

Յօդ. 1415. —Բացարձակ Մէ–ոբէպէի մէջ, լոկ Մէ–ոբէպէի կազմութիւնն գործօն ընկերակիցին արտօնութիւն չտար որ Մէ–ոբէպէի ինչքն իւր ընչից հետ խառնէ, եւկամ այս ինչքով երկրորդ Մէ–ոբէպէ մը կազմէ ուրիշի հետ։

Սակայն եթէ ընկերութեան կեդրոնատեղին է այնպիսի քաղաք մը ուր գործօն ընկերակիցք սովորաբար իրենց ընչից հետ կը խառնեն Մէ–ոբէպէի ինչքը, գործօն ընկերակիցն այս մասին ևս արտօնեալ կը նկատուի բացարձակ Մէ–ոբէպէի մէջ։

Յօդ. 1416. — Եթէ բացարձակ Մէ–ոբէպէի մէջ, դրամատէրը գործօն ընկերակցին իմաստութեան յանձնած է տնօրինել Մէ–ոբէպէի գործերը ըսելով նմա թէ «Գործէ այնպէս որպէս պատշաճ կը թուի քեզ», գործօն ընկերակիցն ամեն պարագայի մէջ արտօնեալ կը նկատուի Մէ–ոբէպէի ինչքն իւր ընչից հետ խառնելու և կամ այնու երկրորդ Մէ–ոբէպէ մը կազմելու։

Բայց այս պարագայի մէջ ևս արտօնեալ չնկատուիր Մէ–ոբէպէի ինչքէն նուէր կամ փոխ տալու, ինչպէս նաև դրամագլխէն պահել Սահմէն, պէտք վիրիւ իթմէք իւզրէ ալեր պէլէմէյ կիմէպիլիր։

Մաս. 1415. — Միւտարէպէի մուդլագատա, մալը միւտարէպէյի միւտարիպ քէնտի մալընա գարըշըրմադա վէ միւտարէպէյէ վիրմէյէ՝ միւճերրէտադը միւտարէպէ իլէ մէզուն օլմազ։

Ֆագաթ միւտարիպլէրին մալը միւտարէպէյի քէնտի մալլարըյլա գարըշըրմալարը ատէթ օլան պէլէմէտէ խէ, միւտարէպէի մուդլագատա միւտարիպ անա տալի մէզուն օլուր։

Մաս. 1416. — Էկէր միւտարէպէի մուդլագատա րէպռէ–իւլ–մալ միւտարիպէ «Բէյինէ ամէլ իթ» տէյէրէք միւտարէպէ ումուրունու անըն րէյինէ թէֆվիզ իլէ միշ խէ, միւտարիպ հէր հալատա մալը միւտարէպէյի քէնտի մալըյլա գարըշըրմադա վէ միւտարէպէյէ վիրմէյէ մէզուն օլուր։

Էմմա, մալը միւտարէպէտէն հիսէ վէ իգրազ իթմէյէ վէ սէրմայէտէն զիյատէ պօրճ ալթընա կիրմէյէ պու սուրէթէտ տակի մէպարտուց ներքև մնալու. այլ, այսպիսի գործողութիւնք կախեալ են դրամատիրոջ բացորոշ արտօնութենէն։

Յօդ. 1417. — Եթէ գործօն ընկերակիցն իւր ընչից հետ խառնէ Մէ–ոբէպէի ինչքը, գոյացած չահը կը բաշխուի դրամագլխոց քանակութեան համեմատ։

Այսինքն, գործօն ընկերակիցն կ'առնու իւր դրամագլխէն արտադրեալ շահն. իսկ Մէ–ոբէպէի դրամագլխէն արտադրեալ շահն դրամատիրոջ և իւր միջեւ կը բաժնուի այնպէս որպէս պայմանագրած են։

Յօդ. 1418. — Այն իրն զոր գործօն ընկերակիցն ապառիկ գնած է դրամատիրոջ արտօնութեամբ, և որոյ գինն է աւելի քան ընդհանրական դրամագլուխն, անոնց երկուքին միջև ընկերական կը լինի վարկային ընկերութեան օրինօք։

Յօդ. 1419. — Եթէ գործօն ընկերակիցն այլուր երթայ այն տեղն ուր կը գտնուէր, Մէ–ոբէպէի վերաբերեալ գործոց պատճառաւ, Մէ–ոբէպէի դրամագլխէն կ'առնու իւր ծանօթ քանակութեամբ ըրած ծախքերը։

Յօդ. 1420. — Զատեալ որ Մէ–ոբէպէի մէջ, գործօն ընկերակիցը պարտի յարգել այն պայմաններն զորս դրած է դրամատէրը։

Յօդ. 1421. — Եթէ գործօն ընկերակիցն իւր ստա-

զուն օլմայըպ, պունլարըն իճրասը րէպռէ–իւլ–մալըն իզնի սարիհինէ մէվգուֆ տուր։

Մաս. 1417. — Միւտարիպ քէնտի մալըյլա մալը միւտարէպէյի գարըշըրմըզը ատէթէտ հասըլ օլան րիպկի սէրմայէտէրին մըգտարընա կէօրէ թագսիմ իտէր։

Եանի, քէնտի սէրմայէսինին փաիտասինի քէնտիսի ալըր, վէ մալը միւտարէպէնին փաիտասի րէպռէ–իւլմալ իլէ պէյնէլերինտէ շարդ իթթիֆաքէրի վէճնէլէ Թագսիմ օլունուր։

Մաս. 1418. — Իռպռէ–իւլ–մալըն իզնիյլէ միւտարիպին սէրմայէտէն զիյատէ օլարագ վիրէսիյէ ալըրզը մալ իքիսի պէյնինտէ չիրքէթի վիւճուհ իլէ միւճթէրէք օլուր։

Մաս. 1419. — Միւտարիպ էկէր միւտարէպէ իզիյլէ պուլունտուղու պէլէտէտէն պաշգա եէրէ կիտէրսէ, գատերի մարուֆ մասրաֆքընը մալը միւտարէպէտէն ալըր

Մաս. 1420. — Միւտարէպէի մուդայէէտէտ, րէպռէ–իւլ–մալըն գայտ ու չարդը նէ իսէ՝ միւտարիպին անա բիայէթ իթմէսի լազըմ ալըր։

Մաս. 1421. — Միւտարիպ էկէր մէզունկէէթինին

ցած արտօնութեան սահմանէն դուրս ելնէ, եւ կամ եթէ չկարգէ տրամադրեալ պայմաններն, կը նկատուի յափշտակիչ։ Այս պարագայի մէջ, իւր ըրած առեւտրոյ չահն և վնասն իրեն միայն կը պատկանին. և եթէ Մէ-ծպեքեի ինչքն ոչնչանայ, պարտի տուժել։

Յօդ. 1422.— Եթէ դրամատէրն արգիլած է գործօն ընկերակցին ըսելով թէ «Մէ-ծպեքեի ընչիւք այս ինչ տեղը մի՛ երթար», կամ «Ապառիկ բան մի՛ վաճառեր», և սակայն եթէ գործօն ընկերակիցն՝ առանց անսալու՝ Մէ-ծպեքեի ընչիւք նոյն տեղն երթալով՝ Մէ-ծպեքեի ինչքն ոչնչանայ, կամ եթէ ապառիկ վաճառելով՝ գինը չկարենայ գանձել, գործօն ընկերակիցը կը տուժէ։

Յօդ. 1423.— Եթէ դրամատէրն սահմանած է Մէ-ծպեքեի տեւողութիւնը, Մէ-ծպեքէն լուծեալ կը նկատուի երբ սահմանեալ ժամանակն անցնի։

Յօդ. 1424.— Եթէ դրամատէրն հարկ համարի պաշտօնանկ ընել գործօն ընկերակիցը, պարտի ծանուցանել նմա իւր պաշտօնանկութիւնը։

Ցորչափ գործօն ընկերակիցը չէ տեղեկացած իւր պաշտօնանկութեան, իւր լսարիճինէ չըգար, վէ չարդա միւխալէֆէթ իտէր լսէ, ղասըգ օլուր. վէ պու հալտա իթտիխի պուշ վիրիչին քեար ու զարարը քէնտիսինէ ախտ օլուր. վէ մալը միւտարէպէ թէվէֆ օլուրսա, զամին օլուր։

Մաս. 1422.— Բէպ-իւլ-մալ էկէր «Մալը միւտարէպէ իլէ Ֆիւլան մահալլա կիթմէ» եալոտ «Վէրէսիյէ մալ սաթմա» տէյու նէկլի իթմիչքէն, միւտարիպ անա միւխալէֆէթ իտէրէք՝ մալը միւտարէպէ իլէ օվ մահալլա կիսխալտ մալը միւտարէպէ թէվէֆ օլսա, եալոտ վէրէսիյէ մալ սաթըլսա՝ բարաը պաթտա, միւտարիպ զամին օլուր։

Մաս. 1423.— Բէպ-իւլ-մալ միւտարէպէյի պիր վագթը մուայէն իլէ թէվգիըթ իթտիխտէ, օվ վագթըն կէչմէսիլէ միւտարէպէ միւնֆէսիխ օլուր։

Մաս. 1424.— Բէպ-իւլ-մալ միւտարիպի ապ իթտիխտէ, ապըննը անա պիլտիրմէյի լազըմ կէլիր։

Միւտարիպ քէնտիսինին ապըննա վագթի օլուննճայա-տէք վագը օլան թէսարրուֆ-

ըրած տնօրինութիւնք վաւերական կը նկատուին։

Եւ իւր պաշտօնանկութեան տեղեկանալէ յետոյ, ոչ ևս կրնայ տնօրինել իւր քով գտնուած դրամները. բայց եթէ դրամ զատ ուրիշ բան գտնուի իւր քով, կրնայ վաճառել զայն և դրամի վերածել։

Յօդ. 1425.—Գործօն ընկերակիցը չահու իրաւունք կ'ստանայ ի փոխարէն միայն իւր աշխատութեան։

Իսկ աշխատութիւնը կը գնահատուի միմիայն պայմանագրութեամբ։ Չեռեւալէս Մէ-ծպեքեի պայմանագրութեան մէջ, գործօն ընկերակիցն այնչափ չահաբաժին կ'առնու՝ որչափ պայմանագրեալ է իրեն համար։

Յօդ. 1426.— Դրամատէրն իւր ընչիւք է որ չահու իրաւունք կ'ստանայ։

Չեռեւալէս, եղծելի Մէ-ծպեքեի մէջ, ամբողջ չահն կը վերաբերի դրամատիրոջ, իսկ գործօն ընկերակիցն առնոր վաճկանը նկատուելով ընթացիկ վարձք միայն կ'առնու. սակայն այս վարձքը պայմանագրուած քանակութենէն աւելի չկրնար լինել։ Իսկ եթէ չահ չկայ, ընթացիկ վարձուց ևս իրաւունք չստանար։

Յօդ. 1427.— Եթէ ֆաթը մութէպէր օլուր։

Վէ ապըննա վագըֆ օլտուգտան սօնրա էլինտէքի նուգուտտա թէսարրուֆ իտէմէզ, էմմա էլինտէ նուգուտտան պաշգա մալ պուլունուրսա, անը սաթըպ նագտա թէպտիլ իտէպիլիր։

Մաս. 1425.— Միւտարիպ անճագ ամէլի մուգապէլէսինտէ րիպհէ միւսթէհագգ օլուր։

Ամէլ իսկ՝ անճագ ագտ իլէ միւթէգավվիմ օլուր։ Պինայէն ալէյհ, ագտը միւտարէպէտէ միւտարիպէ նէմգտար չարդ իտիլմիշ իսկ, անա կէօրէ րիպհտէն հըսսա ալըր։

Մաս. 1426.— Բէպ-իւլ-մալըն րիպհէ իսթիհգագը մալը իլէ տիր։

Պինաէն ալէյհ, միւտարէպի Ֆասխէտէ րիպհին մէճմուը անա ախտ օլուր. վէ միւտարիպ անըն էճիրի մէնզիլէսինտէ օլուպ՝ էճրի միպ ալըր. Ֆագադ հինի ագտտա չարդ իթտիքլէրի մըգտարը թէճավիւզ իտէմէզ, վէ րիպհ եօգ իսկ, էճրի միպէ տաճի միւսթէհագգ օլմազ։

Մաս. 1427.— Մալը միւ-

Մէ-պօբէպէի ընչից մէկ մասը ոչնչանայ, այս ինաս նախ և յառաջ չահով կը վոխադրինուի՝ առանց դպչելու դրամագլխոյն։

Իսկ եթէ ինասը չահուց քանակութենէն աւելի է, այնպէս որ հարկ լինի դրամագլխոյն դիմել, գործօն ընկերակիցը չպարտիր տուժել, Մէ-պօբէպէն վաւերական՝ լինի թէ եղծելի։

Յօդ. 1428. — Վնասն ամեն պարագայի մէջ կը վերաբերի դրամատիրոջ։ Եթէ պայման իսկ դրուած լինի թէ գործօն ընկերակիցն և դրամատէրը միանգամայն պիտի մասնակցին ինասուն, այդ պայման չեղեալ կը նկատուի։

Յօդ. 1429.—Եթէ դրամատէրը կամ գործօն ընկերակիցը մեռնի և կամ մշտատեւ խելագարութեան ենթակայ լինի, Մէ-պօբէպէն լուծեալ կը նկատուի։

Յօդ. 1430. — Եթէ գործօն ընկերակիցը դրամագլխոյ վիճակին վրայ առանց տեղեկութիւն տալու՝ մեռնի, հարկ կը լինի իւր թողնէն տուժել այդ դրամագլուխն. (Տես Յօդ. 801 և 1355)։

տարէպէտէն պիր մըգտարը թէլէֆ օլսա, էվվելի էմրտէ րիպհտէն մահուպ օլունուպ, բէս-իւլ-մալա սիրայէթ լթախրիլմէզ։

Վէ էկեր րիպհին մըգտարընը թէճավիւզ իտիպտէ՝ բէս-իւլ-մալա սիրայէթ լտէրսէ, միւտարիպ անը զամին օլմազ, միւտարէպէ կէրէք սահըհ օլսուն վէ կէրէք ֆասխա օլսուն։

Մաս. 1428. — Ջարար վէ զիյան հէր հալտա բէպպիւլ-մալա ախտ օլուր։ Վէ միւտարիպ իլէ պէյնիլէրինտէ միւշթէրէք օլմասը չարդ լթախիրսէ, օլ չարդա լթախպար օլունմազ։

Մաս. 1429.—Բէպպ-իւլ-մալ եա միւտարիպ ֆէվֆէ եախօտ ճիւնունը մուդպէդիլէ մէճնուն օլսա, միւտարէպէ միւնֆէսիխ օլուր։

Մաս. 1430. — Միւտարիպ միւճէհհիլէն ֆէվֆէ օլսա, թէրէքէսինտէն զաման լազըմ կէլիր. (801 վէ 1355 ինճի Մատտէլէրէ պագ)։

ՊԱՊԸ ՍԱՄԻՆ

ՄԻՒԶԱՐԱԱ ՎԷ ՄԻՒՍԱԴԱԹ ՊԷՅԱՆԸՆՏԱ ՕԼՈՒՊ ԻԲԻ ՖԱԼԼԱ ՄԻՒՆԴԱՍԷՄ ՏԻՐ

ԳԼՈՒԽ ՈՒԹԵՐՈՐԴ

ՄԻՒԶԱՐԱԱԻ ԵՒ ՄԻՒՍԱԴԱԹԻ ՎՐԱՑ

ՀԱՏՈՒԱԾ ԱՌԱՋԻՆ

Միւզարաայի վրայ։

Յօդ. 1431. — Մէ-ղբոա, կը նշանակէ տեսակ մը ընկերութիւն յորում ընկերակիցներէ մին կը դնէ հողը և միւսն՝ աշխատութիւն՝ այսինքն՝ հողագործութիւն, պայմանաւ որ բերքը բաժնուի իրենց միջեւ։

Յօդ. 1432. — Մէ-ղբաան կը կազմուի առաջարկաւ և ընդունելութեամբ։

Ջոր օրինակ, եթէ հողատէրն ըսէ հողագործին. «Ինձ կը յանձնեմ այս հողը Մէ-ղբաայի դրութեամբ, պայմանաւ որ այսքան բաժին ստանամ բերքէն», և եթէ հողագործն ըսէ անոր. «Ընդունեցայ», կամ «Հաւանեցայ», և կամ խօսի այնպիսի խօսք մը որ լուսեցոյն հաւանութիւն նշանակէ, Մէ-ղբաան կը կատարուի։

Նմանապէս, եթէ հողագործն ըսէ հողատիրոջ. «Թոյլ տուր ինձ մշակել

ՖԱՍԼԸ ԵՒՎԵԼ

Միւզարաա պէյանընտա տըր

Մաս. 1431. — Մէ-ղբաա, պիր դարաֆտան էրազի, վէ տիկէր դարաֆտան ամէն, եանի՝ զիրաաթ օլարագ՝ հասըլաթ պէյնիլէրինտէ թագսիմ օլունմագ իւզրէ պիր նէվի չիրքէթ տիր։

Մաս. 1432. — Միւզարաանըն րիւքնիւ իճապ վէ գապուլ տըր։

Նէօյլէ քի, էրազի սահիպլի ամիլէ՝ եանի՝ չիֆթճիյէ «Պու եէրի՝ հասըլաթտան չու գատար հըսսա ալմագ իւզրէ սանա միւզարաա վէճհվէ վէրտիմ» տէյիպտէ չիֆթճի տախի «Գապուլ լթախիմ. եա, բազի օլտուսմ» տէսէ, եախօտ րիզասընա տէլալէթ խէր պիր սէօզ սէօյլէսէ։

Վէ եախօտ չիֆթճի եէր սահիպլինէ «Պէն սէնին եէրինտէ միւզարաա վէճհվէ

հողդ Մէ–ղբաի եղանակաւ» և եթէ հողատէրն հաւանի, Մէ–ղբան կը կատարուի։

Յօդ. 1433։— Մէ–ղբաի մէջ, էական պայման է որ երկոքին պայմանադիրք լինին առողջամիտ։ Էական պայման չէ որ լինին չափահաս. ուրեմն արտօնեալ անչափահասն եւս կրնայ կնքել Մէ–ղբաի պայմանադրութիւն։

Յօդ. 1434։— Էական պայման է որ ճշդուի թէ ի՛նչ պիտի ցանուի, և կամ ընդհանուր պայման մը դրուի թէ հողագործը պիտի կարենայ ցանել ինչ որ կամի։

Յօդ. 1435։— Էական պայման է որ պայմանադրութեան ժամանակ քանորդական մասամբք, ինչպէս՝ կէս, մէկ երրորդ, և այլն, որոշուի այն բաժինն զոր բերքէն պիտի առնու հողագործն։

Եթէ հողագործին բաժինն չորոշուի, կամ եթէ որոշուի բերքէն տարբեր բան մը տալ, և կամ եթէ սահմանուի բերքէն այսքան քուռ տալ, Մէ–ղբաան չնկատուիր վաւերական։

Յօդ. 1436։— Էական պայման է որ հողը մշակութեան տրամադիր լինի և հողագործին յանձնուի։

Յօդ. 1437։— Մէ–ղբաան կը նկատուի եղծեալ՝ եթէ ամէն իսէյիմ» տէյիպտէ օ տախի բաղի օլսա, միւզարաա միւնագըտա օլուր։

Մաս. 1433։— Միւզարաատա ագըտէյնին ագըլ օլմասը չարդ տըր։ Պալիղ օլմասը չարդ տէյիլ տիր. պինախէն ալէյհ, սապիի մէղդուն տախի ագաը միւզարաա իսէպլիլիր։

Մաս. 1434։— Ջէրըն՝ եանի՝ նէ էքիլէճէյինին թայեինի, եախօտ, չիֆթճի հէր նէ տիլէրսէ՝ էքմէք իւզրէ թամիմի չարդ տըր։

Մաս. 1435։— Հինի ագատա չիֆթճիինին՝ հասըլաթատան օլմագ իւզրէ հըսասը՝ նըսֆ վէ սիւլս կիպի՝ ճիւզի չայի օլարագ թայեինի օլունմագ չարդ տըր։

Վէ էկէր հըսասը թայեին օլունմագ, եախօտ հասըլաթատան պաշգա պիր չէյ վիրիլմէք իւզրէ թայեին գըլընըր, վէ եախօտ հասըլաթատան չու գատար քիլէ տէյու գադ օլունուր իսէ, միւզարաա սահըհ օլմագ։

Մաս. 1436։— Եէրին գէրէ սալիհ օլմասը վէ չիֆթճիյէ թէսլիմ իսիլմէսի չարդ տըր։

Մաս. 1437։— Պալէատա մէղքիւր օլան չարդլարտան վերոյիշեալ էական պայմաններէն մին չգտնուի։

Յօդ. 1438։— Վաւերական Մէ–ղբաի մէջ, երկոքին պայմանադիրք իրենց միջեւ բերքը կը բաժնեն այնպէս որպէս պայմանադրած են։

Յօդ. 1439։— Եղծեալ Մէ–ղբաի մէջ, բերքն ամբողջովին կը վերաբերի սերմին տիրոջ։

Եթէ միւեն հողատէրն է՝ իւր հողին վարձքը կ'ընդունի. իսկ եթէ հողագործն է՝ ընթացիկ վարձք կ'ընդունի։

Յօդ. 1440։— Եթէ հողատէրը մեռնի՝ մինչ ցանքը կանանչ է, հողագործն իւր աշխատութիւնն յառաջ կը տանի մինչեւ հունձքի ժամանակ. ննջեցելոյն ժառանգորդք չեն կրնար արգիլել զայն։

Ընդհակառակն, եթէ հողագործը մեռնի, իւր ժառանգորդ կը յաջորդէ նմա, ուստի և եթէ կամի՝ կրնայ դադրեցնել գործը յառաջ տանիլ մինչեւ հունձքի ժամանակ. հողատէրը չկրնար արգիլել զայն։

ՀԱՏՈՒԱԾ ԵՐԿՐՈՐԴ

Միւսագաթի վրայ.

Յօդ. 1441։— Մէ–ոչխար, կը նշանակէ տեսակ մը ընկերութիւն կազմել՝ պայմանի պուլունմագ իսէ, միւզարաա ֆասխա օլուր։

Մաս. 1438։— Միւզարաայի սահըհատա, ագըտէյն նասըլ չարդ իթմալէր իսէ՝ հասըլաթը պէյնլէրինտէ օլ վէհհէ թագսիմ իսէրլէր։

Մաս. 1439։— Միւզարաայի ֆասխետէ, հասըլաթ քեամիլէն թօխսում սահիպլինին օլուր։

Տիկերի եէր սահիպլի իսէ, եէրինին իւճրէթինի ալըր. վէ էկէր չիֆթճի իսէ, էճրի միսլ ալըր։

Մաս. 1440։— Էքին եէչիլ իքէն՝ եէր սահիպլի ֆէվթ օլսա, էքին եէթիչլինճէյէ գատար չիֆթճի իչինէ տէվամ իտէր. միւթէվէֆֆանըն վարիսլէրի անա մանի օլամագ։

Վէ էկէր չիֆթճի ֆէվթ օլսա, քէնտիսինին վարիսի անըն մագամընա գաիմ օլուպ, տիլէրսէ՝ էքին եէթիչլինճէյէ տէյին զրաաթ իչինէ տէվամ իյլէր. եէր սահիպլի անա մանի օլամագ։

ՖԱՍԼԸ ՍԱՆԻ

Միւսագաթ պէյաընընտա տըր

Մաս. 1441։— Մէ–ոչխար, պիր դարաֆտան էչճար վէ տիկէր դարաֆտան թէր-

նագրելով որ ընկերակիցներէ մին հայթայթէ ծառեր և մեսան դարմանէ զայնա՝ իսկ յառաջ եկած պտուղը բաժնուի անոնց միջեւ։

Յօդ. 1442.— Մէ–սափրը կը կազմուի առաջարկաւ և ընդունելութեամբ։

Զօր օրինակ, եթէ ծառերուն տէրն ըսէ մէկուն. «Մէ–սափրի եղանակաւ քեզ յանձնեցի այս ծառերը, պայմանաւ որ անոնցմէ յառաջ գալիք պտղոյն այսքան երորդ մասն ինձ վերաբերի»; և եթէ գործիչն՝ այսինքն՝ ծառադարմանն ընդունելութիւն յայտնէ, Մէ–սափրն կը կազմուի։

Յօդ. 1443. — Էական պայման է որ երկոքին պայմանադիրք լինին առողջամիտ։ Էական պայման չէ որ լինին չափահաս։

Յօդ. 1444. — Ինչպէս Մէ–ղբաթի նոյնպէս և Մէ–սափրի կազմութեան պահուն, էական պայման է որ երկուց պայմանադրաց բաժիններն որոշուին քանորդական մասամբ, ինչպէս մէկ երրորդ, և այլն։

Յօդ. 1445. — Էական պայման է որ ծառերն յանձնուին ծառադարմանին։

Յօդ. 1446. — Վաւերապէս օրմագ, վէ հասըլ օլան մէյվէ պէյնլէրինտէ թագսիմ օլունմագ իւզրէ պիր նէվի չիրքէթ տիր։

Մաս. 1442. — Միւսադաթըն րիւքնիւ իճապ վէ դապուլ տըր։

Շէօյլէքի, էշճար սահիպի մէյվէսինտէն չու գատար հըսսա ալմագ իւզրէ միւսադաթ վէճհլէ «Շու էշճարը սանա վիրտիմ» տէյսէ, ամիլ՝ եանի՝ օլ էշճարը թէրսլիյէ իսդճէք օլսուն քիմսէ տախի դապուլ էթմէսէ, միւսադաթ միւնադըտ օլուր։

Մաս. 1443.— Ադըտէյնին ագըլ օլմասը չարդ տըր. պալիվ օլմասը՝ չարդ տէյիլ տիր։

Մաս. 1444. — Միւդդաատա օլտուղու կիպի, ագըտ միւսադաթատա տալի ագըտէյնին հըսսալարը՝ նըսֆ վէ սիւրը կիպի՝ ճիւզի չայի օլարագ թայեին օլունմագ չարդ տըր։

Մաս. 1445. — Էշճարըն ամիլէ թէսլիմի չարդ տըր։

Մաս. 1446. Միւսագաթ

կան Մէ–սափրի մէջ, երկոքին պայմանադիրք պտուղն իրենց միջեւ կը բաժնեն այնպէս որպէս պայմանած են։

Յօդ. 1447.—Եղծելի Մէ–սափրի մէջ, արտադրեալ պտուղն ամբողջովին կը վերաբերի ծառերուն տիրոջ. իսկ ծառադարմանն ընթացիկ վարձք միայն կ'առնու։

Յօդ. 1448. — Եթէ ծառերուն տէրը մեռնի մինչ տկաս են պտուղք, ծառադարմանն իւր դործը կը չարունակէ մինչեւ պտղոց հասուննալն. ննջեցեալին ժառանգորդք չեն կրնար արդիլել զայն։

Իսկ եթէ ծառադարմանը մեռնի, իւր ժառանգորդ կը յաջորդէ նմա, ուսկի եթէ կամի՝ կրնայ յառաջ տանիլ անոր գործը. ծառերուն տէրը չկրնար արդիլել զայն։

Թուական կայսերական Իրատէյի
16 ձէմազի-իւլ-Ախըրէ 1291

Սեռրագրեալ.

ԱՀՄԷՏ ՃԷՎՏԷԹ
Նախարար Հանրային Կրթութեան.

ԷՍ-ՍԷՅԻԹ ԽԱԼԻԼ
Վերատեսուչ Ֆէթվայից Խմբագրութեան Դիւանին.

ՍԷՅՖԷՏՏԻՆ
Նախորդ Դատաւոր Կոստանդնուպոլսոյ.

ԱՀՄԷՏ ԽՈՒԼՈՒՍԻ
Միւֆթի Զինուորական Բարձրագոյն Խորհրդոյ.

ԱՀՄԷՏ ՀԻԼՄԻ
Անդամ Արդարութեան Բարձրագոյն Ատենի.

ԱՀՄԷՏ ԽԱԼԻՏ
Անդամ «Թէզքզաճը Շէրիյէ»ի Ժողովոյ։

Իրատէի Սէնիյէ Թարիխի,
Ֆի 16 ձէմազի-իւլ-ախըրէ սէնէ 1291

Խմբ.

ԱՀՄԷՏ ՃԷՎՏԷԹ
Նազըրը Մէարիֆի Ումումիյէ.

ԷՍ-ՍԷՅԻԹ ԽԱԼԻԼ
Էմին-իւլ-Ֆէթվա.

ՍԷՅՖԷՏՏԻՆ
Գատըը Տար-իւլ-Խիլաֆէթի-լ-Ալիյէ Սաղըգան.

ԱՀՄԷՏ ԽՈՒԼՈՒՍԻ
Միւֆթիի Տարը Շուրայի Ակէրի.

ԱՀՄԷՏ ՀԻԼՄԻ
Ան Ասզայի Տիվանը Ահքամը Ատլիյէ

ԱՀՄԷՏ ԽԱԼԻՏ
Ան Ասզայի Մէճլիսի Թէզքզաճը Շէրիյէ։

14416

16-56

2013